Ali Smith

Iarna

„Uimitor“
Guardian

„Surprinzător“
Daily Telegraph

„Admirabil“
TIME

Roman finalist la British Book Award

Ali Smith

Iarna

„Uimitor“
Guardian

„Surprinzător“
Daily Telegraph

„Admirabil“
TIME

Roman finalist la British Book Award

Ali Smith

Iarna

„Uimitor“
Guardian

„Surprinzător“
Daily Telegraph

„Admirabil“
TIME

Roman finalist la British Book Award

Ali Smith

Iarna

„Uimitor“ *Guardian*

„Surprinzător“ *Daily Telegraph*

„Admirabil“ *TIME*

Roman finalist la British Book Award

Cuprins

1

2

3

Carte
Pentru
Toți

Ali Smith, scriitoare și jurnalistă scoțiană, s-a născut în 1962 la Inverness. A studiat la Inverness High School, apoi a urmat cursuri de limbă engleză și literatură la University of Aberdeen în perioada 1980–1985. A câștigat Premiul Bobby Aitken Memorial pentru poezie, acordat de universitate în 1984. Din 1985 până în 1990 a făcut un doctorat (nefinalizat) având ca temă modernismul american și irlandez la Newnham College, Cambridge. Smith s-a mutat de la Cambridge la Edinburgh în 1990 și a ținut prelegeri de literatură scoțiană, engleză și americană la University of Strathclyde. A părăsit universitatea în 1992. În timpul doctoratului, Ali Smith a scris câteva piese de teatru care s-au jucat la Edinburgh Festival Fringe și Cambridge Footlights. În 1995 a debutat cu o colecție de povestiri, Free Love and Other Stories, care a câștigat Saltire First Book of the Year Award și Scottish Arts Council Book Award. Smith este autoarea multor scrieri de ficțiune, printre care se numără Hotel World (2001), roman finalist la Premiul Orange și la Premiul Man Booker și câștigător al Scottish Arts Council Book of the Year Award; Accidental (The Accidental, 2005), câștigător al Whitbread Award și finalist la Premiul Man Booker și la Premiul Orange; Fata întâlnește băiatul (Girl Meets Boy, 2007), Era să fiu eu (There But For The, 2011), Cum să fii și una, și alta (How to Be Both, 2014), finalist la Premiul Man Booker și câștigător al Baileys Women's Prize for Fiction, Goldsmiths Prize, Saltire Society Scottish Fiction Book of the Year Award și al Premiului Costa pentru roman; Toamna (Autumn, 2016), finalist la Premiul Man Booker, Iarna (Winter, 2017) și Primăvara (Spring, 2019), finalist la British Book Award, primele trei romane dintr-o proiectată tetralogie dedicată anotimpurilor. Scrie articole pentru The Guardian, The Scotsman, New Statesman și Times Literary Supplement. Ali Smith locuiește în Cambridge, Anglia.

Ali Smith

Iarna

Traducere din limba engleză și note
IRINA NEGREA

LITERA
București
2020

Winter

Ali Smith

Copyright © 2017 Ali Smith

Toate drepturile rezervate

Traducerea acestei cărți

s-a făcut cu sprijinul Publishing Scotland Translation Fund.

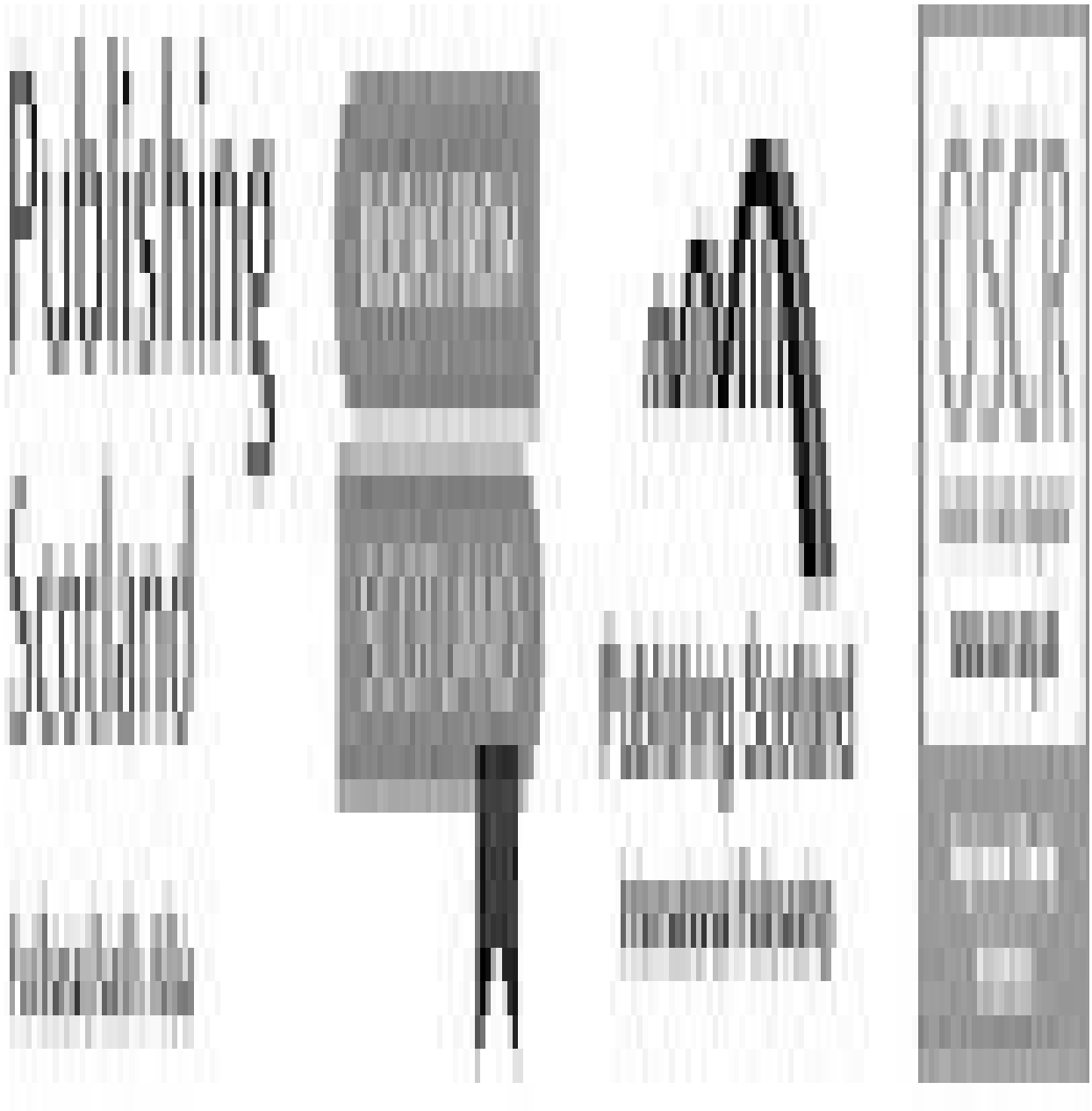

carte Pentru Toți este parte

a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

email: comenzi@litera.ro

Ne puteți vizita pe

www.litera.ro

Iarna

Ali Smith

Copyright © 2020

Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Mihaela Serea

Corector: Ionel Palade

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress:

Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SMITH, ALI

Iarna / Ali Smith; trad. din

lb. engleză: Irina Negrea. – București: Litera, 2020

ISBN 978-606-33-4643-9

ISBN EPUB 978-606-33-5979-8

I. Negrea, Irina (trad.)

821.111

Pentru Sarah Daniel

în groapa leilor

cu dragoste

și pentru Sarah Wood

muβ i' denn

cu dragoste

Dar nici urgia cruntei ierni.

William Shakespeare

Peisajul își dirijează singur imaginile.

Barbara Hepworth

Cine se crede cetățean al lumii nu este decât un cetățean de nicăieri.

Theresa May, 5 octombrie 2016

Am intrat pe tărâmul mitologiei.

Muriel Spark

Întunericul e ieftin.

Charles Dickens

1

Dumnezeu murise: asta, pentru început.

Și iubirea romantică murise. Cavalerismul murise. Poezia, romanul, pictura, toate muriseră, iar arta murise și ea. Teatrul și filmul muriseră deopotrivă. Literatura murise. Cartea murise.

Modernismul, postmodernismul, realismul și suprarealismul muriseră toate. Jazzul murise, muzica pop, disco, rap, muzica clasică erau moarte. Cultura murise. Decența, societatea, valorile familiei muriseră. Trecutul murise. Istoria murise. Statul bunăstării murise. Politica murise. Democrația murise. Comunismul, fascismul, neoliberalismul, capitalismul, toate muriseră, iar marxismul murise și el, feminismul era mort, de asemenea. Corectitudinea politică era moartă. Rasismul murise. Religia murise. Gândirea murise. Speranța murise. Adevărul și ficțiunea muriseră așijderea. Mass-media murise. Internetul murise. Twitter, instagram, facebook, google muriseră toate.

Dragostea murise.

Moartea murise.

O sumedenie de lucruri erau moarte.

Unele, totuși, nu erau moarte, sau nu erau moarte încă.

Viața nu era moartă încă. Revoluția nu era moartă. Egalitatea de rasă nu murise. Ura nu murise.

Dar computerul? Mort. TV? Mort. Radio? Mort. Telefoanele mobile erau moarte. Bateriile erau moarte. Căsniciile erau moarte, viața sexuală era moartă, conversația era moartă. Frunzele erau moarte. Florile erau moarte, moarte în apa lor.

Imaginează-ți să fii bântuit de fantomele tuturor acestor lucruri moarte. Imaginează-ți să fii bântuit de fantoma unei flori. Nu, imaginează-ți să fii bântuit (dacă ar exista posibilitatea de a fi bântuit, și n-ar fi doar nevroza

sau psihoza) de fantoma (dacă ar exista într-adevăr fantome, și nu doar imaginația) unei flori.

Fantomele propriu-zise nu muriseră, nu tocmai. În schimb, au apărut următoarele întrebări:

sunt fantomele moarte

sunt fantomele moarte sau vii

sunt fantomele mortale

dar în orice caz uitați de fantome, nu vă mai gândiți la ele fiindcă aceasta nu este o povestire cu fantome, deși se petrece în dricul iernii, în Ajunul Crăciunului (Crăciunul, de asemenea, mort), într-o dimineață însorită și luminoasă a noului mileniu în încălzire globală, ci este o povestire despre lucrurile reale care se petrec realmente în lumea reală implicând oameni reali în timp real pe pământul real (ah-hah, pământul, de asemenea, mort):

Bună dimineața, a spus Sophia Cleves. La mulți ani în ajunul Crăciunului.

I se adresa unui cap destrupat.

Era un cap de copil, doar capul, desprins de orice trup, plutind singur în aer.

Și ce tenace era capul acesta! Se împlineau patru zile de când se afla în casa ei; când a deschis ochii în această dimineață, capul era tot aici, de data asta, planând deasupra chiuvetei și privindu-se în oglindă. S-a răsucit cu fața spre ea în clipa în care a vorbit cu el, iar când a văzut-o, negreșit – dar se poate spune despre ceva fără gât sau umeri că face o plecăciune? negreșit s-a aplecat, cumva s-a înclinat înainte cu ochii în jos, respectuos, apoi s-a ridicat curtenitor și gentil, o plecăciune sau o reverență? Era de sex masculin sau feminin? Indiferent ce era, era foarte manierat, politicos, un cap de copil bun și politicos (încă în faza prelimbajului, din moment ce tăcea mereu), acum de mărimea unui cantalup (era o ironie sau un neajuns de-al ei să fie mai obișnuită cu pepenii decât cu copiii? norocul ei, dacă Arthur se prinsese repede când era mic că ea prefera ca un copil să aspire să fie mai puțin copilăros), deși nu aducea a pepene tocmai fiindcă avea un chip și o coamă de păr des cu vreo câțiva centimetri mai lung decât el, un păr răvășit, bogat, negru, unduios, mai degrabă romantic ca un cavaler în miniatură dacă era băiat, sau, dacă era fată, cumva în genul copilei împodobite cu frunze în parcul din Paris, cu spatele la obiectivul camerei, pe o carte poștală veche alb-negru reproducând imaginea realizată de fotograful francez din secolul XX Édouard Boubat (fetiță cu frunze moarte, Jardin du Luxembourg, Paris, 1946), iar când Sophia se trezise din somn în această dimineață și îl văzuse acolo, un cap cu ceafa spre ea, părul se mișcase ademenitor, săltând și coborând ușor în aerul încălzirii centrale, dar doar pe o parte, partea plasată direct deasupra caloriferului; acum s-a legănat și a pâlpâit o clipită în spatele unduirilor și balansurilor capului plutind liber, aidoma părului cuiva surprins la ralanti într-o imagine flu dintr-o reclamă pentru șampon. Vezi? O reclamă pentru șampon nu e cu stafii sau strigoi. Nu are nimic înfricoșător.

(Doar dacă reclamele pentru șampon, sau poate toate reclamele, nu sunt de fapt decât niște viziuni înspăimântătoare cu morți-vii, iar dacă nu ne mai șochează e doar fiindcă ne-am învățat atât de mult cu ele.)

În orice caz, capul nu era deloc înfricoșător. Era drăgălaș și sfios prin atitudinea lui protocolară, or, asemenea aprecieri nu se pot asocia cu un lucru mort sau cu ideea de spirit rătăcitor al unui lucru mort – și nici nu părea câtuși de puțin mort, deși aveai senzația că ar putea fi un pic cam cartilaginos dedesubt, în locul unde ar fi fost cândva un gât, unde persista bănuiala, dar doar atât, că ar exista ceva mai visceral, zdrențuit, cărnos.

Dar orice ar fi fost acolo de acest fel era bine vârât în spatele părului și al bărbiei, nefiind ceea ce te frapa inițial, căci, dimpotrivă, remarcai viața din el, căldura comportamentului său, și plutea și sălta vesel în aer lângă ea, ca o micuță geamandură verde într-o apă lină, în timp ce Sophia se spăla pe față și pe dinți, și zbura diafan în fața Sophiei și se întrețesea, ca o mică planetă în propriul ei microunivers, printre rămurelele prăfuite ale colecției de orhidee moarte de pe palierul inferior, emana mai multă bunătate decât orice cap de Buddha pe care Sophia îl văzuse vreodată, orice cap pictat al vreunui Cupidon sau îngeraș stupefiat din pomul de Crăciun.

La bucătărie, Sophia a pus apă și cafea în espressor. A înșurubat capacul espressorului și a aprins aragazul. În acel moment, capul s-a tras la o parte simțind brusc căldura. Îi râdeau ochii ghiduș. Jucându-se parcă, se aventura înspre flacără și apoi se ferea înapoi.

O să-ți ia foc părul, i-a spus ea.

Capul a scuturat din cap. Ea a râs. Încântător. Mă întreb dacă știe ce este Crăciunul, dacă a auzit de Ajunul Crăciunului.

Dar care copil nu știe?!

Mă întreb cum sunt trenurile astăzi. Mă întreb dacă i-ar plăcea să îl duc la Londra. Am putea merge la Hamleys[1]. Beculețele de Crăciun.

Am putea merge la grădina zoologică. Mă întreb dacă o fi fost vreodată la grădina zoologică. Copiilor le place la grădina zoologică. Mă întreb dacă la grădina zoologică o mai fi deschis acum, atât de aproape de Crăciun. Sau am putea merge să vedem, nu știu, gărzile regale, precis sunt la datorie, indiferent că e Crăciunul sau nu, purtându-și căciulile din blană de urs și

tunicile roșii. Ar fi ceva superb. Sau Science Museum, unde, printre alte lucruri, dacă vrei, poți să-ți vezi oasele prin mâini.

(Ah.

Capul nu avea mâini.)

În fine, aș putea apăsa eu pe butoane în locul lui, lucrurile interactive, aș putea să fac eu acele lucruri în locul lui dacă nu le poate face singur. Sau la V & A². Sunt lucruri de o rară frumusețe, indiferent cât de bătrân sau tânăr ești. La Natural History Museum. Aș putea să-l vâr sub haină. Pot să iau o geantă mare. Decupez niște fante pentru ochi. Pun o eșarfă împăturită pe fundul genții, un pulover, ceva moale.

Capul era pe pervazul ferestrei, adulmecând ceea ce mai rămăsese din cimbrul de la supermarket. Închisese ochii de plăcere pesemne. Își freca fruntea de frunzulițe. Mirosul de cimbru s-a răspândit în bucătărie și planta s-a răsturnat în chiuvetă.

Dacă tot era acolo, planta adică, Sophia a deschis robinetul și a udat-o.

Apoi, s-a așezat la masă cu cafeaua. Capul s-a instalat lângă castronul cu fructe, mere, lămâi. Acum masa Sophiei semăna cu un fel de ilustrație comică, o instalație sau o pictură a artistului Magritte, „Acesta nu este un cap“; sau nu, cum erau capetele lui Dali sau ale lui De Chirico, însă nostime, ca la Duchamp, care a pus o mustață pe Mona Lisa, poate chiar ceva asemănător cu o natură moartă pe masă, ca la Cézanne, care ei i se păruse întotdeauna, pe de o parte, răscolitor, iar pe de altă parte, înviorător, dat fiind că dezvăluie, deși e greu de crezut, că lucruri cum ar fi merele și portocalele pot fi deopotrivă albastre și purpurii, culori pe care n-ai fi crezut niciodată că le-ar putea avea.

În unul dintre ziare, recent, văzuse o imagine înfățișând un fel de zid din oameni stând în fața zidului pe care atârnă Mona Lisa la Luvru. O văzuse și ea pe Mona Lisa reală, dar demult de tot, înainte să-l fi avut pe Arthur, ceea ce însemna acum trei decenii, și fusese destul de dificil chiar și atunci să vadă ceva din tablou, din cauza gloatei mari de oameni postați în fața picturii ca să o fotografieze. Fusese, de asemenea, remarcabil de mică,

opera de artă adică, mult mai mică decât s-ar fi așteptat ea să fie o capodoperă atât de celebră. Poate că mulțimea din fața ei făcuse ca ochiul să o perceapă mai mică decât era.

Dar deosebirea era că oamenii care stăteau acum în fața tabloului nici nu se mai sinchiseau măcar să se întoarcă spre el. Majoritatea erau cu spatele la tablou, fiindcă se fotografiau pe ei înșiși cu el; în ziua de azi, pictura aceea veche zâmbea superior la spinările oamenilor, care țineau telefoanele sus, deasupra capetelor, în aer. Ai fi zis că salutau toți. Dar ce să salute?

Spațiul din fața unui tablou unde oamenii stau și nu se uită la el?

Pe ei înșiși?

Capul de pe masă și-a arcuit sprâncenele uitându-se la ea. Ca și cum i-ar fi citit gândurile, a afișat un mic surâs afectat, ca Mona Lisa.

Foarte nostim. Foarte inteligent.

National Gallery? Oare i-ar plăcea la National Gallery? Sau la Tate Modern?

Dar toate aceste locuri, chiar dacă erau cumva deschise astăzi, aveau să închidă la amiază, ca majoritatea locurilor publice și, în orice caz, trenurile, în Ajunul Crăciunului.

Bun. Nu Londra.

Ce, atunci? O plimbare pe faleza stâncoasă? Dar dacă bate vântul și suflă capul cu totul spre largul mării?

A simțit o durere în piept imaginându-și așa ceva.

Indiferent ce voi face azi, poți să vii și tu, i-a spus ea capului. Dacă ești cuminte și liniștit.

Dar nici nu-i nevoie să spun asta, s-a gândit ea. Nu cred că aș fi putut avea vreun musafir mai cuviincios.

E foarte plăcut, cu tine în casă, a spus ea. Ești foarte bine-venit.

Desigur, capul a părut fericit să audă asta.

În urmă cu cinci zile:

Sophia se duce în living unde are biroul, pornește computerul, ignoră nenumăratele e-mailuri cu semn roșu și intră direct pe Google, unde tastează

punct albastru verde în ochi

apoi, ca să fie mai clar,

punct albastru verde lateral în câmpul vizual mărindu-se.

Aveți o pată pe iris? Înseamnă că ASTA este!

Pete, puncte și musculițe: vezi ce este în ochii tăi

Când închid ochii... văd punctișoare colorate:

askscience

Vedere începătoșată, puncte mișcătoare sau firicele în câmpul vizual, sensibilitate la lumină și

Când vezi punctișoare colorate – tulburări ale vederii și ale ochiului

Forum – eHealthForum

5 indicii că ai migrenă retinală – Informații despre dureri de cap și migrene.

Fenomen entoptic – Wikipedia.

Se uită pe două site-uri. Cataracte. Probleme de filtrare a luminii. Degenerescență maculară. „Musculițe“ în ochi.

Migrene. Posibilă desprindere de retină. Prezentați-vă imediat la medic, dacă punctișoarele sau musculițele sunt persistente sau vă îngrijorează.

Apoi, caută pe google

când vezi o mică sferă verde-albastră în marginea laterală a câmpului vizual

Apare imediat „arta de a vedea“: percepția celui de-al treilea ochi & privirea mistică, o sumedenie de chestii despre clarviziune, și de ce a vedea luminițe este un semn de la îngerii tăi/Doreen Virtue – Official.

Oh, ce Dumnezeu!

Își face o programare, peste două zile, la un optician dintr-un lanț de magazine de specialitate din oraș.

Opticiana, o tânără blondă, iese dintr-o încăpere din spate și se uită pe monitor, apoi se uită la Sophia.

Salut, Sophia, eu sunt Sandy, zice ea.

Salut, Sandy. Aș prefera să îmi spui „doamna Cleves“, zice Sophia.

Desigur. Vino cu mine, S…, ăă, zice opticiana.

Opticiana urcă pe o scară în partea din spate a magazinului. La etaj, se află o cameră cu un scaun înălțat, cam ca la dentist, și diverse aparate. Opticiana arată spre scaun, sugerând ca Sophia să se așeze pe el. Ea stă în picioare la un birou, făcând niște însemnări. O întreabă pe Soph… ăă, doamna Cleves, când a fost ultima oară la un optician.

Este prima mea vizită la un optician, spune Sophia.

Și ai venit acum fiindcă te deranjează un pic vederea, spune opticiana.

Asta rămâne de văzut, spune Sophia.

Ha, ha! face tânăra opticiană, de parcă Sophie ar fi fost spirituală, ceea ce nu e cazul.

Opticiana efectuează teste de citit la distanță și teste de citit de aproape, teste de vedere pentru fiecare ochi în parte, teste în care un suflu de aer lovește ochiul deschis, un test în care se uită în interiorul ochilor Sophiei cu o lumină, ceea ce face ca Sophia să fie uimită (și, în mod neașteptat, impresionată) că poate vedea o ramificație a vaselor ei de sânge, și un test în care trebuie să apeși pe un buton pentru a înregistra când și dacă poți vedea un anumit punct în timp ce se mișcă peste tot pe ecran.

Apoi, o întreabă din nou pe Sophia care este data ei de naștere.

Doamne! Am crezut că am notat eu greșit data, spune opticiana. Fiindcă, sincer, ochii dumitale sunt într-o formă excelentă. Nici măcar nu ai nevoie de ochelari de citit.

Văd bine, spune Sophia.

Da, spune opticiana, și vezi într-adevăr foarte bine pentru o persoană din categoria dumitale de vârstă. Ești efectiv norocoasă.

Norocoasă, zici? spune Sophia.

Păi, imaginează-ți următoarea situație, spune opticiana. Imaginează-ți că eu aș fi un mecanic auto și cineva mi-aduce la service o mașină; e o mașină din anii 1940, iar când ridic capota, constat că motorul este aproape la fel de curat ca atunci când a ieșit din fabrică în (opticiana verifică pe formularul ei), în 1946, absolut uimitor, un triumf.

Vrei să spui că eu sunt ca un Triumph vechi, zice Sophia.

Ca nouă, da, spune opticiana (care în mod limpede habar nu are că a existat vreodată un automobil Triumph). Aproape ca și cum nu ar fi fost niciodată folosită. Nu știu cum ai făcut asta.

Insinuezi că toată viața am umblat cu ochii închiși sau că am neglijat cumva să îmi folosesc ochii pe deplin? spune Sophia.

Da, ha, exact, spune opticiana analizând documentele și capsând ceva peste altceva. Infracțiunea de insuficientă folosire a ochilor, va trebui să raportez asta la autoritățile pentru ochi.

Pe urmă, observă fața Sophiei.

Ah, zice ea. Hm.

Ai văzut totuși ceva îngrijorător în ochii mei? spune Sophia.

Pe dumneata, doamnă Cleves, te îngrijorează ceva în mod special? întreabă opticiana. Ceva ce poate nu mi-ai spus mie sau ceva ce te neliniștește, eventual. Fiindcă dincolo de…

Sophia o face pe tânără să tacă, săgetând-o cu privirea ochilor ei (excelenți).

Ce vreau eu să știu, de fapt, tot ce vreau eu să știu, și am fost suficient de clară, sper, spune Sophia, este dacă vreunul dintre aparatele dumitale îți indică vreun lucru care să îmi dea mie un motiv de îngrijorare în privința vederii mele.

Opticiana deschide gura. Apoi, o închide. Apoi, o deschide din nou.

Nu, spune opticiana.

Bun, atunci, zice Sophia. Cât îți datorez și unde trebuie să achit?

Nimic, spune opticiana. Fiindcă având în vedere că ai peste șaizeci de ani, nu trebuie…

Oh, am înțeles, zice Sophia. De-asta ai verificat de două ori data mea de naștere.

Poftim? întreabă opticiana.

Te-ai gândit că poate mint în legătură cu vârsta mea. Ca să obțin un test de vedere gratuit în magazinele voastre de optică, spune Sophia.

Ăăă…, face tânăra opticiană.

Și se încruntă. Privește în jos, are subit un aer descumpănit și tragic printre decorațiunile de Crăciun vulgare din magazin. Nu mai spune altceva. Pune foile imprimate, formularele și însemnările pe care le-a făcut într-un mic dosar, pe care îl ține strâns la piept. Îi face semn Sophiei să coboare scara.

Dumneata întâi, te rog, Sandy, spune Sophia.

Părul blond al opticienei, strâns într-o coadă de cal, se leagănă la fiecare pas; când ajung la parter, opticiana dispare prin ușa pe unde ieșise inițial, fără nici un la revedere.

Cu aceeași grosolănie, fără să ridice privirea de la monitorul de pe birou, fata de la recepție îi sugerează Sophiei să scrie pe Twitter, să posteze pe Facebook sau să lase o recenzie pe TripAdvisor despre consultația de azi la opticiană, întrucât ratingurile contează efectiv.

Sophia deschide singură ușa și iese din magazin.

Plouă torențial afară, pe stradă acum, dar magazinul de optică este genul de local unde găsești umbrele mari cu numele firmei pe ele, și într-adevăr există un suport cu câteva umbrele de acest fel, mai în spate, lângă recepție. Numai că fata se uită la ecran și continuă cu fermitate să nu se uite la Sophia.

Când ajunge la mașină, e udă leoarcă. Stă în mașină, în parcare, sub zgomotul ploii pe acoperiș, în mirosul nu tocmai neplăcut al hainelor ude și al scaunelor din habitaclu. Îi picură stropi din păr. Este ca o eliberare. Urmărește cum ploaia preschimbă parbrizul într-o neclaritate mișcătoare. Se aprind felinarele pe stradă și neclaritatea se umple cu pete multicolore diforme și schimbătoare, ca și cum cineva ar fi aruncat în parbriz cu niște mici rachete pline de vopsea; asta este din cauza șirurilor de beculețe de Crăciun colorate, pe care municipalitatea le-a atârnat la marginea parcării, de jur împrejur.

Se lasă seara.

Dar nu-i așa că e frumos? spune ea

și acum a fost prima oară când a vorbit cu ea – abraziunea, degenerescența, desprinderea, musculița, care în această fază este încă destul de mică, nu-ți poți da seama deocamdată că este un cap, mic ca o gâză planând în fața ei, un sputnic minuscul, iar când vorbește așa direct cu el ricoșează dintr-o parte într-alta a mașinii ca o bilă de pinball lovită dintr-o parte de levierul de oțel.

Mișcarea aceasta, la aproape ora patru în negura iernii din cea mai scurtă zi a anului, este veselă.

În asfințitul palid, înainte să răsucească cheia în contact și să pornească motorul ca să meargă acasă, Sophie urmărește cum, sub revărsarea de culori de pe geam, forma se mișcă dezinvolt peste bord, ca și cum plasticul bordului ar fi un patinoar, vede cum sare pe tetiera scaunului pentru pasageri, cum urmărește conturul rotund al volanului o dată, apoi încă o dată și încă o dată, vrând parcă să-și încerce măiestria, apoi făcând paradă de măiestria pe care o are.

Acum, ședea la masa din bucătărie. Acum, chestia-aceea avea mărimea unui cap de copil adevărat, un copil prăfuit, mânjit cu dâre verzi, un copil care a venit acasă plin de pete de iarbă, un copil văratic în lumina iernii.

Capul acesta va rămâne oare copil sau va deveni adult? Va crește, cum s-ar spune, ca un cap de om matur planând prin aer? Se va face oare chiar mai mare decât atât? De mărimea roții unei biciclete mici, cum au bicicletele pliabile? Apoi de dimensiunea unei roți de bicicletă de mărime obșinuită? a unei mingi de plajă de pe timpuri? a globului pământesc gonflabil din vechiul film „Dictatorul“, în care Chaplin este costumat în Hitler și lovește în globul pământesc aflat în aer deasupra lui până îl sparge? Aseară, când capul se distrase dându-se de-a dura pe covorul din hol până la vitrină ca să vadă câte dintre figurinele de ceramică englezească din secolul al XVIII-lea ale lui Godfrey putea să răstoarne de fiecare dată când se pocnea de picioarele mobilei, semănase pentru prima oară cu un cap foarte real, decapitat, ghilotinat, retezat, căzut, rostoglindu-se de pe umerii unui…

și atunci fusese momentul când îl dăduse afară din casă și închisese ușa, ceea ce nu a fost greu, deoarece capul acesta era foarte credul. Nu trebuise decât să iasă afară în grădină pe întuneric, iar capul venise după ea, știuse

că așa avea să facă, săltând ușor ca un balon cu heliu cumpărat de la un bâlci la țară, apoi, în timp ce plutea de capul lui (capul) spre chiparosul Leyland, de parcă l-ar fi interesat cu adevărat tufișurile, ea se strecurase înapoi în casă și îl încuiase pe dinafară, trecuse prin casă cât de repede putuse și se instalase în fotoliul din living, cu capul mai jos de marginea spetezei, astfel încât dacă cineva (sau ceva) s-ar fi uitat pe fereastră ar fi zis că nu era acolo.

Nimic, o jumătate de minut, un minut întreg.

Bun.

Dar pe urmă, la fereastră, un ciocănit nespus de delicat. Cioc cioc cioc.

Întinsese mâna prin partea de jos și luase telecomanda de pe măsuța laterală, apăsase pe buton și pornise televizorul.

Știrile se derulau în uzuala lor isterie liniștitoare.

Totuși, dincolo de sonor, din nou, cioc cioc cioc.

Atunci traversase casa până la bucătărie și pornise radioul, cineva în „The Archers“[3] încercând să găsească loc în frigider pentru un curcan, dar dincolo de vocile de la radio, la ușa glisantă dinspre grădina întunecată, același cioc cioc cioc.

Apoi, la gemulețul de la ușa din spate, de asemenea, cioc cioc, toc toc.

Atunci urcase scara pe întuneric, apoi urcase mai departe, iar în cele din urmă, sus, pe scăriță, prin trapă în pod, traversase încăperea podului până la ușa joasă care dădea în spate de tot la baie, unde se pitise sub chiuvetă.

Nimic.

Vuietul vântului de iarnă printre crengi.

Pe urmă, la lucarnă o licărire, aidoma acelor lumini aprinse noaptea pentru copiii care se tem de întuneric.

Cioc cioc cioc.

Era acolo ca un cadran de ceas luminat în oraș, ca o lună iarna pe o felicitare de Crăciun.

A ieșit de sub lavoar, a deschis lucarna și l-a lăsat să intre.

Întâi, a plutit la același nivel cu capul ei. Pe urmă, s-a lăsat jos până unde ar fi ajuns de fapt capul unui copil real și s-a uitat în sus la ea cu ochi mari și îndureraţi. Dar imediat după asta, ca și cum ar fi știut că ea nu suporta să îl vadă așa jalnic și manipulator, s-a înălțat înapoi la nivelul capului ei.

Ținea în gură o rămurică, să fi fost de laur, oare? A întins-o spre ea, de parcă i-ar fi oferit un trandafir. A luat rămurica. Atunci când a făcut asta, capul s-a sucit un pic în aer și i-a aruncat o privire.

Ce a fost în privirea aceea, încât să o determine să ducă fărâma aceea de laur jos străbătând toate etajele vechii case, apoi să deschidă ușa din față și să împletească rămurica prin mânerul cu ciocănel de la intrare?

Coronița de Crăciun de anul acesta.

Este o zi de marți din luna februarie a anului 1961, ea are paisprezece ani și când coboară la micul dejun, Iris, care s-a trezit devreme – incredibil, Iris să se dea jos din pat într-o zi liberă –, își face pâine prăjită și e certată de mama lor fiindcă dă cenușă în unt, apoi, ca și cum i-ar fi venit cheful de o plimbare la ora opt și cincisprezece dimineața, Iris o însoțește prietenoasă până la școală și când ajung la poartă, exact înainte ca ea să intre, îi spune, auzi Philo, la ce oră ai pauza de dimineață? La unsprezece și zece, răspunde ea. Perfect, face Iris, spune-i unui coleg că nu te simți bine, adică alege pe unul ipohondru și spune-i că te simți nasol azi, iar eu o să te aștept acolo la și douăzeci. Arată cu mâna unde, peste drum. Pa! și flutură din mână până ca Sophia să poată întreba ceva, iar doi băieți dintr-a opta care trec pe-acolo se opresc și se uită după Iris, unul dintre ei a rămas cu gura căscată, aia e sora ta, Cleves? zice celălalt.

Se apleacă peste banca Barbarei la ora de matematică.

Știi, mi-e cam rău astăzi.

Oh, Doamne, face Barbara și se mută mai încolo, ferindu-se de ea.

Iris, sclipitoare.

Iris, bătaie de cap. Sophia nu creează niciodată bătaie de cap, niciodată, nici o bătaie de cap, nu e genul de fată care să facă vreodată ceva rău, este impecabilă, corectă, o fată cu șanse clare de a fi cap de listă (și șefă de birou, apoi șefă a propriei firme, cu un cap înaintea gloatei în acea vreme în care fetele nu au voie să fie cu un cap înaintea altora sau în fruntea altora, ceea ce înseamnă că va fi prima oara în viața ei când va fi greșit atât de rău, motiv pentru care se va alege cu o doză bună, ba nu, o doză rea, de vinovăție), și tocmai a mințit cu nerușinare, ceea ce a avut efectul de a o face să-i fie greață așa cum a declarat că îi e, ceea ce înseamnă că nu a fost o minciună până la urmă, iar acum e pe punctul de a face ceva în mod sigur și mai nepermis și greșit chiar, indiferent ce se va dovedi a fi, ceea ce îi face inima să bată atât de tare printre toți logaritmii, încât își imaginează că toată ființa ei zvâcnește probabil vizibil, scuzați, domnule profesor, dar Sophia Cleves palpită toată, însă clopoțelul sună de recreație și nimeni nu a spus nimic și ea se strecoară în vestiarul fetelor, unde își ia haina din cui, o pune pe ea, își încheie nasturii până sus ca și cum ar ieși afară, în frig, deși de fapt este foarte cald astăzi.

Stă lângă poarta pentru fete, de parcă din întâmplare s-a oprit acolo gândindu-se la ceva, și o vede pe Iris vizavi în față la Melv's, unde vechea emblemă de tablă pentru Colman's Mustard de pe zid se potrivește cu galbenul-mușchi al hainei lui Iris, ca și cum Iris ar fi știut și ar fi vrut asta.

Nimeni nu se uită. Sophia traversează strada.

În fața prăvăliei, Iris se postează ca un paravan între ea și orice gospodină care ar fi trecut pe-acolo și ar fi putut să le pârască mamei lor, iar ea face cum i se spune, își scoate cravata de la gât și, înfășurând-o, o bagă în buzunar. Apoi Iris își dă jos haina ei galbenă sub care poartă geaca de piele. Scuturând din umeri, se dezbracă și de geacă și i-o oferă Sophiei.

Poți s-o porți azi până la miezul nopții, zice Iris, după care trebuie să o dai înapoi, altminteri se va face praf și pulbere. La mulți ani de Sfântul Valentin. Sau poți considera că e un cadou de Crăciun cu anticipație. Haide, probeaz-o. Pune-o pe tine. Așa. Dumnezeule, Soph, arăți fabulos. Dă haina ta încoace.

Iris intră în Melv's cu haina de la uniforma de școală în mână. Iese de-acolo fără haină. Melv a zis că ți-o păstrează în spatele magazinului până mâine, spune ea. Dar va trebui să pleci de-acasă devreme ca să nu te vadă mama că ești fără haină pe tine. Să ai pregătită o scuză oricum.

Ce fel de scuză? întreabă ea. Eu nu pot să o mint ca tine.

Eu? Mincinoasă? face Iris. Îi spui că ai lăsat haina la școală. Era prea cald afară ca să te mai îmbraci cu ea. Poftim! E adevărat.

E adevărat – se consideră că e încă iarnă, luna februarie, dar e atât de cald afară, azi este șocant de cald, nu doar ca primăvara, mai degrabă ca vara. Dar rămâne cu geaca pe ea oricum tot drumul până acolo, chiar și în metrou. Iris o duce într-o cafenea, apoi într-un local numit Stock Pot pentru o tocană cu cartofi, iar pe urmă o conduce pe o altă stradă unde ajung în față la Odeon. Afișul de afară este cu G.I. Blues[4]. Pe bune?

Iris râde când vede expresia de pe fața ei.

Ești un poem, Soph.

Iris este o militantă împotriva bombei nucleare. Fără bombe cu hidrogen. Fără suicid nuclear. De la frică la luciditate. Nu aruncați cu bombe H. Iris și-a cumpărat o scurtă special pentru marș, iar cearta care s-a iscat pe tema acestei scurte a devenit cea mai mare ceartă din câte au fost vreodată în familie, tata era furios pe ea, mama îngrozitor de jenată când Iris i-a șocat pe musafirii veniți la ceai nu doar perorând pe această temă, ceea ce în sine nu se cade pentru o fată, ci și insistând asupra prafului otrăvitor din aer și din toate alimentele acum de asemenea, apoi povestindu-le oamenilor care veniseră în vizită, colegi de serviciu cu tata, despre cele două sute de mii de persoane condamnate la moarte în numele nostru, tata a pocnit-o mai târziu când ea a strigat la el în living „să nu ucizi", or, tata nu pocnește pe nimeni

niciodată. Iris spune de luni de zile că ea nu ar da bani niciodată ca să meargă la un film cu Elvis în rol de soldat. Dar acum chiar a cumpărat bilete pentru locuri bune, la balcon, cât mai în față cu putință.

În film, Elvis este un soldat pe nume Tulsa, un militar din armata americană de ocupație, care, în ziua când are permisie, iese în oraș cu o dansatoare în Germania. Dansatoarea este o nemțoiacă de-adevăratelea. Dacă tatăl lor ar ști că ele se uită la un film în care nemții sunt văzuți ca niște oameni, s-ar înfuria ca atunci când a călcat în picioare discul cu Springfields[5] și a aruncat bucățile la gunoi, din cauza cântecului în germană în care au dispărut toate florile. Elvis și dansatoarea sunt pe un feribot pe Rin, un fluviu care în mod neobișnuit, îi șoptește ea lui Iris, are propria lui unitate de măsură[6] (Iris oftează. Rostogolește ochii în cap. Iris oftează și când Elvis îi cântă unui copilaș dintr-un coșuleț un cântec despre cum copilașul este deja un micuț soldat, și Iris râde în gura mare – singura persoană din tot cinematograful care râde – la începutul filmului, când Elvis, într-un tanc cu o țeavă lungă de tun trage o bombă care aruncă în aer o baracă de lemn, deși Sophia nu înțelege cum sau de ce chestia asta este amuzantă, și la sfârșit, când ies afară pe străzile Londrei, Iris scutură din cap și râde, un bărbat ca o lumânare topită, zice Iris, o lumânare topită în formă de bărbat. Cum adică, vrei să zici că Elvis este ca o lumânare? spune ea. Iris râde din nou și o cuprinde cu brațul pe după umeri. Haide, gata. La cafenea și pe urmă acasă, da?).

Sunt atât de multe cântece în G.I. Blues, încât nu există aproape nici un moment în care Elvis să nu cânte ceva. Dar cel mai frumos cântec apare atunci când el și nemțoiaca se duc într-un parc unde există un teatru de păpuși, ca Punch și Judy[7], în care o marionetă-tată, o marionetă-soldat și o marionetă-fată joacă o scenă în fața copiilor spectatori. Marioneta-fată este îndrăgostită de marioneta-soldat și viceversa, dar marioneta-tată spune în germană ceva în genul „degeaba, nici o șansă“. Atunci soldatul îl lovește pe tată cu un băț până când tatăl este distrus fără urmă. Marioneta-soldat începe să-i cânte marionetei-fată un cântec în germană. Dar efectul se pierde din cauză că bătrânul care se ocupă de patefonul teatrului de păpuși începe să redea melodia greșit, prea repede, apoi prea lent. Așa că Elvis spune poate îl ajut eu cu chestia asta.

Imediat după aceea tot ecranul de cinema – și e unul dintre cele mai late ecrane pe care le-a văzut ea vreodată, atât de lat în comparație cu ecranele din oraș, de-acasă, încât i se pare nedrept să fie așa – se umple complet de scena teatrului de păpuși, cu Elvis înăuntru, acolo, vizibil de la piept în sus, un uriaș descins dintr-o altă lume, pe lângă el marioneta-fată întreagă și micuță îl face să semene cu un fel de zeu. Elvis începe să-i cânte păpușii ceva nespus de intens și frumos, cum Sophie n-a mai văzut vreodată; iar el este cumva mai chipeș și mai uluitor decât a fost la începutul filmului, când era sub duș cu alți soldați și se săpunea gol până la brâu.

În mod special există o fracțiune de secundă pe care ulterior Sophia încearcă să și-o rederuleze în minte, însă în același timp nu e absolut sigură că nu a fost doar în imaginația ei. Dar nu se poate. Fiindcă a fost ceva sfâșietor.

Se întâmplă atunci când Elvis o convinge pe marioneta-fată, care în fond nu este decât o păpușă, însă cumva pare într-adevăr nostimă și obraznică, să cedeze, să se rezeme de umărul și pieptul lui pentru o clipă. Când păpușa face asta, el aruncă o privire atât de discretă, încât parcă nici n-a fost, spre fata din public pe care o iubește – și spre spectatorii care urmăresc treatrul de marionete și de asemenea spre spectatorii care urmăresc filmul, inclusiv Sophia aici –, un gest imperceptibil al capului lui chipeș, ca și cum ar fi spus, în fine, o sumedenie de lucruri, printre care: hei, uitați-vă aici, uitați-vă la mine, uitați-vă la ea, cine ar fi crezut? închipuiți-vă așa ceva, ați văzut?!

Ajunul Crăciunului, dimineața, ora 10 a.m., iar capul destrupat picotea. Excrescențe verzi dantelate, frunzoase ca aspect, o încrengătură de frunzulițe și frunze, se îngroșaseră și se întăriseră în jurul nărilor și deasupra buzei de sus ca niște mucozități nazale uscate, iar capul respira sonor, inhalând și suflând aerul afară atât de real, încât dacă cineva ar fi fost dincolo de ușă și ar fi auzit asta, ar fi fost convins că un copil în carne și oase, chiar dacă răcit cobză, trăgea un pui de somn acolo.

Oare niște Calpol[8], putea să ia așa ceva de la farmacie, i-ar face bine?

Dar aceleași excrescențe îi ieșeau parcă și din urechi.

Cum putea totuși să respire, capul adică, fără nici un fel de aparat respirator?

Unde erau plămânii?

Unde era restul corpului?

Exista oare altcineva altundeva cu un mic trunchi, două brațe, un picior, venind după el sau ea peste tot? Cumva vreun mic trunchi își croia drum pe culoarele dintr-un supermarket? Sau se mișca pe o bancă în parc, ori pe un scaun lângă calorifer în bucătăria cuiva? Ca în acel vechi cântec, Sophia îl fredonează în șoaptă ca să nu-l trezească, eu sunt copilul nimănui. Eu sunt copilul nenumit. Exact ca o floare. Eu cresc sălbatic.

Ce pățise de fapt?

Ceea ce pățise era foarte dureros?

O durea sufletul când se gândea la asta. Durerea era surprinzătoare în sine. Sophia nu mai simțise nimic de o bucată de timp deja. Refugiați pe mare. Copii în ambulanțe. Bărbați șiroind de sânge alergând la spitale sau fugind din spitale în flăcări, ținând în brațe copii scăldați în sânge. Morți acoperiți de praf pe marginea drumurilor. Atrocități. Oameni snopiți în bătaie și torturați în celule.

Nimic.

Altminteri, în fond, doar grozăvia obișnuită de fiecare zi, oameni obișnuiți umblând de colo colo pe străzile țării unde crescuse și ea, dar care arată distruse, dickensiene, ca niște stafii ale sărăciei de acum o sută cincizeci de ani.

Nimic.

Dar acum ședea la masa ei în Ajunul Crăciunului și simțea durerea vibrând prin ea ca melodia unor strune fin acordate pe instrumentul muzical al trupului ei.

Căci cum să nu doară când pierzi atât de mult din sinele tău?

Ce pot eu să-i dau? Săracă așa cum sunt?

Ah. Bine că și-a amintit.

A verificat ora pe ceasul de la mașina de gătit.

Precis, la bancă au program scurt de sărbători.

Banca.

Bun. Asta a întors lucrurile

(așa fac banii, așa vor face mereu)

și iată acum în schimb o altă versiune a ceea ce se întâmpla în acea dimineață, ca într-un roman în care Sophia este genul de personaj pe care ea a ales să-l întruchipeze, pe care ea preferă să îl întruchipeze, un personaj dintr-o poveste cu mult mai clasică, perfect cizelată și reconfortantă, despre cât de sumbră, totuși strălucitoare poate fi simfonia majoră a iernii și despre cât de frumos arată totul sub chiciura sticloasă, cum fiecare fir de iarbă iese în evidență argintiu în splendoarea lui unică, cum până și asfaltul mohorât al drumurilor, pavajul de sub tălpile tale, sclipește când afară a fost destul de geros și cum ceva în adâncul ființei noastre, în adâncul tuturor stărilor noastre reci și glaciale, se topește atunci când întâlnim o perioadă de pace pe pământ, de bunăvoință față de toți oamenii; o poveste în care nu există loc pentru capete retezate; o operă în care, cizelate perfect în simfonia lor minoră, modestia și decența narativă a Sophiei completează povestea în care ea se află cu acel adecvat statut de discretă înțelepciune dobândită prin experiența de femeie vârstnică, făcând astfel ca povestea să fie serioasă, respectabilă, convențională prin structură, slavă Domnului, genul de ficțiune literară de calitate, unde ninsoarea domoală cernută peste peisaj este binefăcătoare, își are propria-i perfectă decență învăluitoare, o ninsoare menită să înălbească, să îndulcească, să estompeze și să înfrumusețeze și mai mult chiar un peisaj unde nu există capete separate de trup atârnând prin aer ori altundeva, nici capete noi, de la noi atrocități sau omoruri sau acte teroriste, și nici capete vechi, rămase din istorie de la vechi atrocități și omoruri și acte teroriste, moștenite în viitor, ca odinioară în coșurile din timpul Revoluției Franceze, cu împletitura de nuiele înnegrită de la sângele

uscat, coșuri plasate pe pragul caselor curate cu încălzire centrală interactivă de acum, cu biletele legate de mânere spunând vă rog aveți grijă de acest cap vă mulțumesc,

păi, nu,

mulțumesc,

mulțumesc foarte mult:

în schimb, era dimineața din Ajunul Crăciunului. Avea să fie o zi încărcată. Veneau musafiri care rămâneau acolo de Crăciun, Arthur își aducea iubita/partenera. Trebuiau organizate lucrurile.

După micul dejun, Sophia s-a dus cu mașina în oraș, la bancă, unde conform website-ului instituției avea să fie deschis până la amiază.

În ciuda pierderilor financiare, continua să fie deținătoarea unui cont corintic, cum îl numea banca, ceea ce însemna că pe cardurile ei bancare exista un element grafic reprezentând capitelul unei coloane corintice împodobit cu frunze sculptate, spre deosebire de cardurile aferente conturilor obșinuite care nu aveau nici un fel de grafică pe ele, or, fiind deținătoarea unui cont corintic, presupunea de asemenea că avea dreptul să beneficieze de un tratament deosebit și o atenție specială la bancă prin intermediul unui „consilier personal individual“. Pentru asta Sophia plătea peste 500 de lire pe an. Pentru asta, consilierul ei personal individual, în cazul în care ea ar fi avut o nedumerire sau o solicitare, era disponibil să stea în fața ei și să telefoneze în locul ei la call center în cadrul băncii, în timp ce ea ședea în aceeași încăpere și aștepta. Asta însemna că nu trebuia să telefoneze ea pentru asemenea probleme, deși uneori, chiar și așa, consilierul personal individual nota pur și simplu un număr pe o bucată de hârtie cu antetul băncii și i-o dădea clientului, sugerând că ar fi mai confortabil pentru client să sune de-acasă, iar Sophia recent fusese și ea expediată în același fel, deși ea era, în opinia ei, încă foarte cunoscută, ori cel puțin, în fine, cunoscută, la filiala locală a băncii drept o femeie de afaceri pe plan internațional cândva extraordinară și care se retrăsese aici la pensie.

Unde erau directorii de bancă de odinioară? Costumele lor, siguranța lor, sugestiile lor competente, promisiunile lor, curtoazia lor elegantă, felicitările embosate de Crăciun, semnate personal? În dimineața aceasta, consilierul personal individual, un tânăr care arăta de parcă tocmai ar fi ieșit de pe băncile școlii și care, cu Sophia așezată vizavi de el și cu computerul în față, după treizeci și cinci de minute încă mai aștepta – sperând să nu fie trecut pe linie moartă – să i se facă legătura prin call center cu persoana cu care ceruse să vorbească, nu era sigur că va putea răspunde întrebărilor doamnei Cleves înainte ca banca să închidă la amiază. Era poate preferabil ca doamna Cleves să fixeze o întâlnire pentru săptămâna de după Crăciun.

Consilierul personal individual a închis telefonul și a aranjat pe computer o întâlnire pentru Sophia cu un consilier personal pentru prima săptămână din ianuarie. I-a explicat Sophiei că banca îi va trimite un e-mail de confirmare a întâlnirii și apoi un mesaj scris cu o zi înainte pentru a-i reaminti. Apoi – fiindcă așa fusese îndemnat în mod clar pe ecranul computerului – a întrebat-o pe doamna Cleves dacă nu dorea să își facă vreo asigurare.

Nu, mulțumesc, a spus Sophia.

Locuință, clădiri, mașină, bunuri, sănătate, călătorie, orice tip de asigurare? a spus consilierul personal individual citind de pe ecran.

Dar Sophia avea deja toate asigurările necesare.

Atunci, consilierul personal individual, privind în continuare la ecran, i-a mai comunicat niște informații despre tarifele competitive și posibilitățile combinatorii în domeniul asigurărilor pe care banca putea să le ofere clienților ei premium. Apoi a verificat situația contului ei corintic, ca să îi spună ce asigurări din cele propuse le avea deja, în calitate de deținătoare a unui card corintic, și ce alte asigurări nu erau incluse în contul ei corintic.

Sophia i-a reamintit că ar vrea să scoată niște bani azi înainte de a pleca.

Atunci consilierul personal individual a început să vorbească despre banii în numerar. Banii, spunea el, erau acum fabricați special pentru aparate, și nu pentru mâinile omului. În curând, va apărea și o nouă bancnotă de zece lire sterline, la fel ca noua bancnotă de cinci lire sterline, confecționată din

aceleași componente, niște materiale grație cărora era mult mai ușor pentru niște aparate să numere bancnotele, dar mult mai dificil, dacă erai o ființă umană lucrând la o bancă, să le numeri manual. În curând, spunea el, aproape că nu va mai fi nevoie de oameni care să lucreze în bănci.

Sophia a observat că era roșu pe gât, sus spre urechi. Era roșu și pe pomeți. Probabil că angajații acestei bănci începuseră să bea devreme la petrecerea de Crăciun. Funcționarul din fața ei nu părea să aibă vârsta legală pentru a consuma băuturi alcoolice. La un moment dat, i s-a părut că era pe punctul de a începe să plângă. Arăta jalnic. Preocupările lui nu însemnau nimic pentru ea; de ce-ar fi însemnat?

Dar Sophia, care știa din experiență cât de util era să întreții relații cordiale cu oamenii care lucrau în sistemul bancar, a optat să nu se enerveze și nici să nu fie urâcioasă în timp ce consilierul personal individual i-a povestit un pic cam prea pe larg despre cum constatase el la un moment dat că alegea înadins casele de marcat interactive pentru a evita acum casierii de modă veche de la supermarketuri.

La început, fusese foarte furios, spunea el, când supermarketul de unde își cumpără mâncarea la dejun a eliminat câțiva casieri și i-a înlocuit cu case de marcat self-service. De aceea ținuse neapărat să aleagă întotdeauna să achite unei ființe umane ceea ce cumpăra din magazin. Însă coada pentru a ajunge la o persoană reală era mereu lungă fiindcă doar o singură persoană era acum de obicei la casele de marcat tradiționale, pe când aparatele self-service erau aproape întotdeauna libere, deoarece numărul lor era mai mare și de aceea cozile pentru a achita la ele se mișcau mult mai repede, și așa începuse și el să aleagă plata la aparatele automate atunci când își cumpăra mâncarea la prânz, iar acum de regulă se ducea direct la aparate și în mod ciudat avea și un sentiment de ușurare, întrucât a purta o conversație cu cineva, fie ea și cea mai scurtă, cea mai banală cu putință, era uneori destul de anevoios, pentru că întotdeauna aveai impresia că celălalt te judecă sau întotdeauna erai timid ori aveai senzația că ai spus ceva prostesc sau greșit.

Capcanele comunicării umane, a zis Sophia.

Consilierul personal individual s-a uitat la ea, în loc de ecran. L-a văzut că a văzut-o.

Era o bătrână despre care el nu știa nimic și nici nu-l interesa.

S-a uitat înapoi la ecranul lui. Știa că se uită la cifrele din contul ei. Cifrele de anul trecut nu erau acolo. Nu însemnau nimic. Nici cifrele din anul precedent, sau din anul anterior aceluia, și așa mai departe.

Unde sunt cifrele conturilor bancare de odinioară?

Este o realitate, a spus Sophia. Cea mai neînsemnată comunicare umană este extrem de complexă. Bun. Acum, dacă îmi dai voie. Am venit azi aici special ca să retrag o sumă de bani.

Da. Colegii mei de la birourile din față vă vor ajuta să retrageți suma de bani azi, doamnă Cleves, a spus el.

Pe urmă, s-a uitat la ecran și a zis: Oh, nu. Nu, din păcate, nu cred că va mai fi posibil.

De ce? a spus Sophia.

Din păcate, deja am închis acum, a spus el.

Sophia s-a uitat la ceasul de pe peretele din spatele lui. Douăzeci și trei de secunde după ora douăsprezece la prânz.

Dar veți putea să îmi dați suma de bani pe care am venit special azi să o retrag, a remarcat Sophia.

Din păcate, seifurile noastre se închid automat când se termină programul de lucru, a spus consilierul personal individual.

Aș vrea să verifici statutul meu de client al băncii, te rog, a spus Sophia.

Putem verifica, a spus el, însă este puțin probabil să reușim să facem ceva.

Prin urmare, susții că nu pot obține banii pe care vreau să-i retrag din contul meu astăzi, a zis ea.

Negreșit veți putea oricum să scoateți suma pe care o doriți până la limita fixată de la bancomatul de la intrarea băncii, a spus el.

Și s-a ridicat în picioare. Nu a verificat nicidecum statutul de client al Sophiei. A deschis ușa fiindcă timpul alocat lor în această încăpere și la această întâlnire se încheiase.

Există cumva posibilitatea să discut acest lucru cu managerul filialei bancare? a întrebat Sophia.

Eu sunt managerul filialei, doamnă Cleves, a spus consilerul personal individual.

Și-au urat reciproc un Crăciun fericit. Sophia a plecat de la bancă. A auzit cum consilierul a încuiat ușile principale în urma ei.

După ce a ieșit din bancă, s-a dus la bancomat. Aparatul avea un mesaj pe ecran unde scria că temporar exista o defecțiune în sistem.

Apoi, Sophia a rămas imobilizată în ambuteiajul care bloca traficul în toate direcțiile. A rămas imobilizată cu mașina lângă parcela de iarbă din centrul orașului pe care nu prea puteai să o numești „parc“, unde copacul acela, cu mulți ani în urmă, avea o bancă albă din lemn în jurul trunchiului concepută special pentru a cuprinde circumferința copacului, dar acum nu mai avea nimic. S-a gândit pe moment să abandoneze mașina în mijlocul drumului și să se ducă să stea sub copac un timp, până se degaja aglomerația din trafic. Putea pur și simplu să lase mașina în mijlocul drumului. Ceilalți șoferi din automobile n-aveau decât să o ocolească. Iar ea putea foarte bine să șadă pe gazon.

A privit vizavi, la falnicul arbore străvechi.

A văzut anunțul despre vânzarea parcului și planul pentru apartamente de lux, spațiu pentru birouri, spațiu perfect pentru magazine. Lux. Perfect. În cer clopotele sunau de la un magazin de fierărie, articole de menaj și grădinărit pe cealaltă parte a drumului vizavi de zona verde, unde vedeai un banner peste vitrine anunțând soldări finale. Gloh[9]. Oh-oh-oh-oh-oh.

O caracteristică deosebit de interesantă a muzicii de Crăciun, reflecta ea cu o voce competentă, dar deloc respingătoare, ca la Radio 4 într-o emisiune despre muzica de Crăciun, este completa ei ineficiență, în sensul că nu va funcționa și nu poate funcționa în nici un alt moment al anului. Acum însă, în această perioadă din toiul iernii mohorâte, ne impresionează profund, deoarece amintește insistent atât de singurătatea, cât și de comunitatea umană, le spunea ea milioanelor de ascultători care nu ascultau. Dă glas spiritului în măreția lui, și încurajează spiritul în micimea lui, în veștejirea lui, să se îmbibe de ceva mai substanțial. În mod intrinsec, semnifică o revenire. Semnifică ritmul trecerii timpului, da, dar de asemenea, și cu atât mai mult, reîntoarcerea timpului, prin ciclul său nesfârșit și alinător, în acest punct special al anului când indiferent de întuneric și frig ne întărim și oferim ospitalitate și bunăvoință și le dăruim celorlalți un pic de lux într-o lume perfect rezistentă împotriva amândurora.

În palida noapte liniștită, noapte sfântă peste somnul tău adânc și făr'-de-vise, dormi și nu te deștepta. A oftat, s-a rezemat de spătar. Le știa pe toate – toate colindele de Crăciun –, și nu le știa doar așa, ci le știa cuvânt de cuvânt pe de rost, plus celelalte voci. Poate că acesta fusese sensul îndoctrinării catolice, iar bătrânul profesor galez care îi lua la cor, și-l aducea aminte, profesorul bătrân care fusese înainte să vină cel tânăr, era un om blajin, ceea ce conta mult, iar între două cântări se oprea în fața clasei, cu brațele desfăcute, cu palmele deschise, ca un actor pe scenă odinioară, și le povestea istorioare în loc să le predea ceva. Avea un aer erudit în sacoul lui de tweed, cu o privire ageră, mereu emana un anumit miros în jurul lui, ceva medicinal, nu dezagreabil, și era un om dintr-o perioadă atât de veche pentru ei, încât întreaga clasă îl respecta și lua în serios istorisirile lui, de parcă ar fi descins direct de la Dumnezeu.

Bunăoară, le-a spus povestea despre acel celebru artist care desenase doar un cerc pe o bucată de pânză cu o bucată de cărbune atunci când au venit solii împăratului, trimiși la el ca să îi poruncească să picteze pentru împărat cel mai desăvârșit tablou din lume. Dați-i asta.

Ce alte povești le mai spusese bătrânul profesor?

Aceasta.

Un om a ucis un alt om pe un câmp bolovănos. Se certaseră pentru ceva și unul l-a lovit în cap pe celălalt cu o piatră mare și rotundă, un bolovan mare cât un cap. Lovitura aceasta l-a omorât pe celălalt om. Atunci, omul care îl omorâse a scrutat zările în jurul lor cât putea el cuprinde cu ochii, ca să se lămurească dacă nu văzuse careva ce se întâmplase. Nici țipenie. S-a dus acasă și a luat o lopată. A săpat o groapă mare pe câmp și l-a rostogolit pe mort înăuntru, apoi a aruncat bolovanul greu peste balustrada unui pod în râu. A coborât pe malul râului, s-a spălat și s-a scuturat de praf pe haine.

Dar nu putea scăpa de gândul obsedant al mortului cu capul spart. Gândul acesta îl urmărea oriunde ar fi mers.

Atunci s-a dus la biserică. Binecuvântează, părinte, fiindcă am păcătuit. Mi-e teamă că Dumnezeu nu va putea ierta fapta mea.

Preotul, care era tânăr și el, l-a asigurat că, dacă se spovedea și făcea cuvenita penitență, atunci, desigur, avea să fie iertat.

Am ucis un om. L-am îngropat în lanul de grâu, a spus omul. L-am lovit cu o piatră și a căzut mort. Am aruncat în râu piatra cu care l-am omorât.

Preotul încuviința din cap în spatele ferestruicii întunecate, cu micul grilaj plin de orificii. I-a dat omului pedeapsa pentru pocăință și a rostit cuvintele pentru dezlegarea de păcate. Omul a ieșit de la spovedanie, s-a așezat în biserică, a spus rugăciunile și a fost iertat.

Au trecut ani, decenii, și nimeni nu se mai frământa de soarta omului care murise. Toți cei cărora le păsa muriseră, iar ceilalți au uitat de el.

Într-o bună zi, din întâmplare, un om bătrân s-a întâlnit cu un preot bătrân, în drum spre oraș, și bătrânul l-a recunoscut, spunând: Părinte, dă-mi voie să-ți strâng mâna. Nu știu dacă mă mai ții minte.

Au călătorit spre oraș împreună și au sporovăit vrute și nevrute, despre familie, despre viață, despre lucrurile care se schimbaseră, despre lucrurile care rămăseseră la fel.

Pe urmă, când se apropiau de oraș, bătrânul a zis: Părinte, aș vrea să-ți mulțumesc pentru că m-ai ajutat, cu mulți ani în urmă. Aș vrea să îți mulțumesc că nu ai divulgat nimănui ce am făcut eu.

Dar ce ai făcut? a întrebat preotul bătrân.

Am omorât atunci un om cu o piatră, a zis bătrânul, și l-am îngropat în lanul de grâu.

Bătrânul a scos o sticlă din buzunar și i-a oferit preotului să bea din ea. Preotul a băut în sănătatea omului. S-au salutat din cap mulțumiți amândoi și și-au luat rămas-bun când au ajuns în piață.

Omul bătrân s-a dus acasă. Preotul bătrân s-a dus la poliție.

Polițiștii s-au dus pe câmp, unde au săpat și au scos niște oase, după care s-au dus să-l aresteze pe omul bătrân.

Bătrânul a fost judecat, a fost condamnat și spânzurat în închisoare.

Sub aripile îngerilor, magazinele se închideau. Lumina zilei aproape pierise.

Sophia conducea mașina spre casă. Când a ajuns acasă, a descuiat ușa de la intrare. A traversat încăperile până la bucătărie.

S-a așezat la masă.

Și-a prins capul între mâini.

Celebru magazin de jucării situat în Londra, pe Regent Street

Victoria and Albert Museum

Serial radiofonic, cu episoade de câte 12 minute, care se difuzează la BBC Radio 4, din 1951

Comedie muzicală cinematografică din 1960, cu Elvis Presley

The Springfiels, trio vocal pop-folk britanic celebru în Marea Britanie și SUA, la începutul anilor 1960

În mod convențional, începând din 1939, lungimea Rinului se exprimă în „kilometri-Rin“ (Rheinkilometer).

Spectacol de marionete celebru de câteva secole în Regatul Unit al Marii Britanii

Denumire comercială pentru paracetamol

Marcă de produse de menaj

Într-o zi de vară târzie din 1981, două tinere stau afară, în fața unei prăvălii cu articole de fierărie de pe strada principală dintr-un oraș din sudul Angliei. Există un semn deasupra ușii în formă de cheie de ușă, iar pe el scrie MULTIPLICĂM CHEI. Se simte probabil un miros pregnant de creozot, petrol, parafină, substanțe pentru întreținerea peluzei.

Există pesemne de vânzare perii cu mâner, perii fără mâner, mânere separate. Ce altceva? Greble, hârlețe, furci, un tăvălug pentru grădinărit, un perete întreg cu scări mobile, o cadă de tablă plină cu saci de îngrășământ. Butelii de gaz, cratițe, tigăi, mopuri, cărbuni, taburete pliante făcute din lemn, o găleată din plastic cu pompe de desfundat chiuveta, pachete de glaspapir stivuite, saci de nisip într-o roabă, prețuri metalice pentru ușă, topoare, ciocane, vreo două plite de camping, covorașe de iută, accesorii pentru perdele, accesorii pentru șinele de perdele, accesorii pentru înșurubarea șinelor de perdele în perete și galerii ornamentale, clești, șurubelnițe, becuri, lămpi, găleți, cârlige de rufe, coșuri pentru rufe. Fierăstraie de toate dimensiunile. DE TOATE PENTRU CASĂ.

Însă mai ales florile, lobelia, alyssum, și rafturile cu pachețele de semințe în culori vii sunt lucrurile de care femeile își vor aminti cel mai mult când vor discuta despre asta după aceea.

Îl salută pe bărbatul din spatele tejghelei. Zăbovesc lângă colacii din lanțuri de diferite grosimi. Compară prețurile la metru. Calculează. Una dintre femei trage o bucată de lanț subțire; lanțul se descolăcește și clincăne când zalele se lovesc între ele, iar cealaltă femeie stă în fața ei prefăcându-se că se uită la altceva în timp ce prima femeie își petrece lanțul în jurul șoldurilor, măsurând lungimea.

Se uită una la cealaltă și ridică din umeri. N-au idee cât să fie de lung sau de scurt.

Verifică, așadar, câți bani au la ele. Sub 10 lire. Studiază lacătele. Va trebui să cumpere patru. Dacă optează pentru modelul de lacăt mai mic și mai ieftin, le rămân bani suficienți și pentru aproximativ trei metri de lanț.

Fierarul taie lanțul la dimensiunea cerută de ele. Femeile plătesc cumpărăturile. Clopoțelul de deasupra ușii a zornăit probabil în urma lor. Femeile vor fi pășit apoi afară, pe strada orașului, printre umbrele lungi ale lâncedei veri englezești.

Nimeni nu se uită la ele. Nimeni de pe strada moleșită de soare nu le aruncă nici măcar o privire. Cele două tinere stau la marginea trotuarului. Strada principală din acest oraș pare neobișnuit de lată. Era oare la fel de lată și înainte să intre în magazin, dar nu au observat ele?

Nu se încumetă să râdă până nu au ieșit din oraș și nu au pornit înapoi pe drum, de unde au de mers pe jos câțiva kilometri spre ceilalți, și abia atunci încep să râdă. Și râd copios.

Imaginați-vi-le braț la braț în căldura verii, una dintre ele legănând plasa în care zuruie bucățile de lanț și cântând ca să o facă să râdă pe cealaltă, clopoței, clopoței veseli, voi sunați, iar cealaltă cu lacătele și cheițele aferente în buzunare, și pe marginile drumului pe care merg ele, ierburi gălbui ca la sfârșit de vară, iar printre ele, buruienile, florile sălbatice.

Este solstițiul de iarnă. Art, în Londra, stă în fața unui PC public și uzat, acolo unde se afla cândva secția cu cărți documentare a bibliotecii, iar acum un anunț deasupra ușii te întâmpină cu „Bun venit în Prăvălia cu Idei“. Tastează cuvinte aleatorii pe Google ca să vadă dacă, în căutări frecvente, încep să apară automat ca moarte sau nu. Majoritatea apar așa, iar dacă nu apar imediat ca „moarte“, e aproape sigur că vor apărea atunci când tastează (cuvânt) plus a plus litera m.

Simte un freamăt interior – nu știe motivul, poate fi masochism – când tastează Art, apoi is, și prompt apare ca prim răspuns în partea de sus a căutărilor:

art is dead[10].

Apoi, încearcă cuvântul „masochism“.

Masochismul nu apare drept „mort“.

Dragostea, totuși, este categoric moartă.

Locul acesta unde se află el este opusul ideii de moarte. Vibrează de viață. Este plin de oameni care fac diverse lucruri. A fost destul de dificil să găsească un loc la unul dintre aceste computere vechi, iar o sumedenie de oameni așteaptă acum să se elibereze unul dintre singurele cinci computere care funcționează. Unele persoane de la coadă au o expresie de încordare, ca și cum într-adevăr au de făcut ceva urgent. Vreo doi indivizi par frenetici. Patrulează de colo colo în spatele persoanelor din cabinele cu pc. Art nu se sinchisește. Azi nu se sinchisește de nimic. Art – renumit prin gentilețea lui, Art – sensibil, liric, generos, prevenitor – nu dă prioritate nevoilor nimănui în această afurisită de cabină improvizată, unde va rămâne atât timp cât are el chef și atât timp cât vrea el.

(Din gentilețe, solicitudine, generozitate, lirism și sensibilitate, doar că lirismul murise.)

Are mult de lucru.

Are de scris și un articol despre solstițiu pentru blog, pe care să îl încarce pe internet înainte ca solstițiul propriu-zis să fi trecut deja.

Tastează blog-uri și apoi sunt.

Și apare așa. (Sunt) moarte.

Tastează natura e.

Este unul dintre cazurile când e nevoie de un „m“ suplimentar. Când îl adaugă, apar prompt aceste sugestii:

natura e morbidă

natura e muribundă

natura e miraculoasă

natura e moartă

„Scriitorii iubitori de natură“, totuși, nu apar ca „morți“. Când tastezi sintagma aceasta, apare pe ecran un șir de miniaturi, mici fotografii ale tuturor marilor scriitori, din trecut și din prezent, toți cu un aer sănătos pe față. Se uită la ei, la chipul prevenitor din imaginile micuțe, oameni care au pătruns sensul vieții, rânduiți aici în minuscule pătrate online, și simte o cumplită tristețe în adâncul lui.

Oare natura lucrurilor se poate schimba?

Fiindcă prin natura lui el e un terchea-berchea.

E un impostor egoist.

Dar nu-i așa că lucrurile nu merg niciodată într-atât de prost în viața scriitorilor autentici iubitori de natură, încât să nu poată găsi soluția sau salvarea scriind despre natură?! Și uită-te acum la el.

Charlotte are dreptate. El nu e autentic.

Charlotte.

Mama lui îl așteaptă să vină cu Charlotte în Cornwall, peste trei zile.

Își scoate telefonul din buzunar. Se uită pe ecran. Charlotte s-a apucat să trimită mesaje-tweet false de pe contul @rtinnature. Ieri, pretinzând că ar fi fost el, Charlotte le-a spus celor 3 451 de adepți ai săi că (el) văzuse primul fluture lămâiță din ciclul noului an. 3 months early the first sieg hting of brimstone[11]! Mai scrie dinadins și cu greșeli de ortografie, ca să-l facă pe el să pară prost și neglijent, iar ținând seama de acel mic sieg, poate și pentru a încerca să atragă câțiva naziști în rândul adepților lui. Charlotte a postat o poză, pe care a descărcat-o probabil de pe internet, cu un fluture-lămâiță femelă pe o frunză. Twitter a intrat în delir, o minifurtună de ciripituri pe twitter, contul @rtinnature a fost în vogă pentru scurt timp fiindcă peste o mie de oameni iubitori de natură, înfierbântați, furioși și oarecum injurioși s-au apucat imediat să îl înfiereze că nu cunoaște diferența între un fluture nou și un fluture trezit din hibernare.

Mesajele de azi pe Twitter, care au început în urmă cu o jumătate de oră, tot sub numele lui de utilizator, debitează în fața tuturor o altă minciună flagrantă. Azi, Charltotte transmite fotografii pe care le-a găsit cine știe unde cu Euston Road în timpul unei ninsori viscolite.

Nu ninge afară. Sunt 11 grade și e soare.

Răspunsurile curg deja înspumate ca o bere turnată prost în pahare. Furie, sarcasm, ranchiună, ură, ridiculizare, plus un tweet care spunea: dacă ai fi femeie, ți-aș trimite o amenințare cu moartea chiar acum. Art nu știe dacă să creadă că e vorba despre o glumă postmodernistă sau nu. Mai rău chiar, două surse mass-media, una australiană și una americană, au preluat gluma și au difuzat-o, păstrând ID-ul lui de pe Twitter. „Primele fotografii cu ninsoare în centrul Londrei.“

În palma lui, ecranul telefonului se luminează. Dragă nepoate.

E Iris.

Ieri, Iris i-a trimis un mesaj pentru a-i povesti despre celălalt sens al cuvântului „brimstone“. Dragă nepoate, ai verificat vreodată sau ai dat vreodată peste funcția trage-și-uită a așa-numitei rachete Brimstone, mă refer la tipul de rachetă de atac sol-aer? Nu prea seamănă cu un fluture, eh, ce zici? Dacă bate din aripi, precis apare complet și celălalt efect fluture. pupic Ire.

Astăzi, este neașteptat de încurajatoare. Dragă nepoate, scrie ea, nu prea pari în apele tale pe Twitter :–$[12]. Spune-mi și mie acum dacă știi personal: suntem noi la cheremul tehnologiei sau este tehnologia la cheremul nostru? x Ire.

Mda, asta e genial. Fiindcă dacă până și bătrâna lui mătușă, care are probabil aproape optzeci de ani și în orice caz îl cunoaște prea puțin, își poate da seama că i s-a furat identitatea, atunci înseamnă că nu are de ce să-și mai facă griji, adepții lui adevărați se vor lămuri negreșit.

Zăpadă până la genunchi în Londra, prieteni!

Nu va cădea în cursă.

E mai puternic decât s-ar crede.

Nu îi va da ei satisfacția unei înfruntări.

Nu se va coborî el la așa ceva.

O va lăsa să-și arate propria-i josnicie prin faptele ei.

(Incitant cum Charlotte ține atât de mult să păstreze legătura cu el într-un fel sau altul.)

Se uită în jurul lui la toți oamenii din bibliotecă. Adică, se uită efectiv. Vede asta. Nici o altă persoană din această sală nu știe și nu se sinchisește de ceea ce se petrece online în numele lui și sub poza lui de prezentare. Când privești lucrurile sub această lumină e ca și cum, de fapt, nu se petrece nimic.

Doar că nu e așa.

De fapt, care este lucrul autentic? Această bibliotecă nu este lumea reală? Este în schimb reală aceea, lumea de pe ecran, iar aceasta, șezând aici corporal cu toți ceilalți oameni din jurul lui, nu este reală? Se uită afară, pe fereastră, dincolo de monitorul pătrat al vechiului PC. Trec mașini, trec oameni în toate direcțiile, o fată citește ceva stând jos într-o stație de autobuz, vizavi, dar ea nu e în fierbere, așa-i?

Nu e.

Prin urmare, nici el nu trebuie să fie.

Dar

prietenii de pe Twitter

Charlotte îl denigrează și simultan lasă să se înțeleagă că el își denigrează propriii adepți. Este ceva enervant din toate punctele de vedere. Știe și ea asta. Trimite pe Twitter mesaje despre zăpadă special ca să îl enerveze. Știe că el a plănuit bine totul, știe că s-a pregătit de câtva timp deja pentru momentul când afară va ninge efectiv, dacă o să mai ningă vreodată, cu gândul de a scrie despre Art în natură. Intenționează – intenționa – să brodeze pe tema pașilor care lasă urme la fel ca literele alfabetului. Fiecare literă care își pune amprenta, în mod digital sau tipărit pe hârtie, este o formă de semn distinctiv, o urmă lăsată de un animal, o frază care există în carnetul lui de peste un an și jumătate. Charlotte știe prea bine cât aștepta el momentul, mai ales că anul trecut a fost o iarnă caldă. Are cuvinte atât de potrivite acum, cuvinte extraordinare prin care să redea ideile – dâră, amprenă, pecete. Totodată, a colecționat și cuvinte neobișnuite pentru perioadele cu zăpadă. Fulguială. Zloată. Mielușei. Intenționează – intenționa – să dea și o tentă cumva politică, de fapt, și să vorbească despre unitatea naturală în aparenta lipsă de unitate, despre felul în care unitatea poate fi dezvăluită orice ar fi prin intermediul acelei aleatorii grații a relației ninsorii cu direcția vântului, despre felul în care zăpada se așterne cu emfază pe o anumită direcție, chiar dacă ramurile unui copac se răsfiră în atât de mult direcții. (Charlotte considera că era o idee de-a dreptul jalnică și i-a ținut o lecție despre felul în care rata el esența problemei, explicându-i că doar scriitorii iubitori de natură care erau cei mai buni și cei mai implicați politic se arătau îndeobște mulțumiți și orbiți de ei înșiși,

consolându-se cu gândul propriei lor identități în vremuri de restriște, și că, de fapt, cuvântul „fulg de zăpadă“ avea acum un înțeles complet nou, or, el despre asta trebuie să și scrie.)

Și-a făcut diverse însemnări despre interacțiunea moleculelor de apă, urmând să le subintituleze „Generozitatea Apei“. Notase de ce, într-o zi geroasă când vântul nu suflă aproape deloc, dacă îngheață ceva, se produce un fel de fum, ca de la un foc, și își mai notase despre acea combinație de zăpadă și gheață folosită ca material de construcții pentru clădiri deoarece este foarte rezistentă, și despre florile de gheață ca niște ferigi care se formează pe unele suprafețe, dar pe altele nu, și despre cât de adevărat este că nici un cristal de gheață nu seamănă cu vreun altul; de asemenea, își notase despre diferența dintre fulgi și cristalele de gheață, dar și despre specificul comun al fulgului de zăpadă – ceea ce ar fi totodată și o chestiune politică despre care s-ar putea scrie –, precum și despre felul în care fulgii de zăpadă când cad din cer își formează propriul alfabet natural, propria lor gramatică unică de fiecare dată.

Charlotte a rupt paginile din carnetul cu însemnări despre zăpadă și le-a azvârlit afară de la fereastra apartamentului.

El se uitase pe geam și văzuse ceea ce mai rămăsese din ele în coroana arborilor și în tufișuri, pe parbrizul și acoperișul mașinilor parcate dedesubt, sau foi măturate de vânt pe trotuar.

Tu, și scriitor despre natură, ha! Mă faci să râd, a zis ea. Păi, tu nu ești în stare nici măcar să născocești ceva despre o hoinăreală pe câmp sau pe malul unui râu și să postezi apoi online, dar te pretinzi mare scriitor iubitor de natură. Degeaba, tu nu ești decât o bălărie. Asta e tot ce ai tu în comun cu natura, asta și năravul de a-i pândi pe alții din umbră, lucru pentru care mai capeți și un salariu. Îți faci iluzii dacă îți închipui că poți aburi oamenii, sau chiar pe tine însuți, dându-te drept altceva decât ceea ce ești – un smoc țepos de bălărie târâtoare!

Se certau așa fiindcă ea îl prinsese curățându-și unghiile de la mână pe marginile paginilor uneia dintre cărțile ei și îl rugase să nu mai facă asta, după care, din cauză că se enervase că îl critica așa, se apucase și el să o critice pentru faptul că se văita permanent despre starea lumii.

Au ales singuri ce-au vrut, a spus el când ea a deplâns din nou faptul că oamenii din UE erau nevoiți să aștepte ca să vadă dacă puteau rămâne în țară sau nu, la fel cum trebuiau și persoanele căsătorite cu persoane din UE, și persoanele ai căror copii s-au născut aici, dar care era posibil să nu poată sta în continuare etc. Ei au ales să vină și să trăiască aici. Și-au asumat acel risc. Nu este responsabilitatea noastră.

Alegere, a spus ea.

Da, a spus el.

E cumva la fel ca atunci când discutam despre oamenii care s-au înecat încercând să traverseze marea pentru a fugi din calea războiului, iar tu ai spus că nu trebuie să ne simțim răspunzători deoarece fusese alegerea lor să își părăsească locuințele incendiate și bombardate și pe urmă tot alegerea lor să se urce pe un vas care a naufragiat? a zis ea.

Lucruri de acest fel spunea ea în general.

Noi suntem în regulă, a zis el. Nu te mai frământa. Avem bani suficienți, amândoi avem slujbe bune și sigure. Suntem OK.

Alunecarea ta pe panta egoismului nu este OK deloc, a spus ea.

Apoi, a început să zbiere despre efectul pe care l-au avut patruzeci de ani de egoism politic. Ca și cum ai putea vorbi în cunoștință de cauză despre efectul produs de patruzeci de ani de egoism politic, când tu, ca persoană, în cazul Charlottei, ai trăit doar douăzeci și nouă de ani cu totul. Este aberant. Ba nu, este în fond o formă de autojignire: dovadă faptul că Charlotte vorbește mereu despre un vis recurent, în care se face că se despică singură cu o tăietură în zigzag pe stern folosind o foarfecă pentru pui, cu care tai oasele, apoi se despică în patru bucăți, ca un pui pregătit pentru supă.

În visele mele, sunt ca un regat sfârtecat, și-a luat ea obiceiul să spună când vrea să i se dea atenție. În visele mele, se face că întruchipez cumplitele scindări din țara noastră.

În visele ei este corect.

Oamenii din țara aceasta sunt turbați de furie unii pe alții după ultimul vot, zicea ea, iar guvernul pe care îl avem nu a făcut nimic pentru a liniști apele, ci dimpotrivă, folosește furia oamenilor în propriul interes politic. Ceea ce constituie o veche și flagrantă stratagemă fascistă, e clar ca lumina zilei, și un joc foarte periculos în același timp. Iar ceea ce se întâmplă în Statele Unite are o legătură directă și, probabil, financiară, de asemenea.

Art a râs în gura mare. Charlotte părea furioasă.

Este înspăimântător, a zis ea.

Nu, nu este, a spus el.

Te amăgești singur, a zis ea.

Ordinea mondială e în schimbare, iar ceea ce e cu adevărat nou, aici și acolo, spunea Charlotte, se referă la faptul că oamenii aflați la putere sunt în regim de autoservire, indivizi care n-au idee și nu simt nici un fel de responsabilitate față de istorie.

Nici asta nu e ceva nou, a spus el.

Sunt aidoma unui nou tip de ființe, a spus ea, asemenea unor ființe care n-au fost zămislite în fluxul real al timpului istoric și de către niște oameni, ci de niște, de niște…

se uita la ea cum ședea pe marginea patului, cu o mână pe claviculă și cu cealaltă fluturând prin aer în timp ce se căznea să găsească o comparație potrivită.

De niște ce? a spus el.

De niște sacoșe din plastic, a spus ea.

Ce? a făcut el.

Într-atât sunt de rupți de istorie, a spus ea. Într-atât sunt de inumani. Într-atât sunt de descreierați și ignoranți în privința tuturor veacurilor de metode felurite în care oamenii au făcut diverse lucruri înainte să fi fost

inventate. Într-atât de dăunătoare pentru mediul înconjurător timp de ani și ani după ce și-au depășit perioada de întrebuințare. Dăunătoare pentru generații de-a rândul.

A. Fost. Dintotdeauna, a spus el.

Apoi, după o pauză, a adăugat: AȘA.

Cum poți să fii atât de naiv? a zis ea.

După o asemenea figură de stil ultrasimplificată și anticapitalistă, tu mă faci pe mine naiv? a spus el.

Atunci când teatrul pre-planificat înlocuiește politica, a spus ea, iar noi suntem propulsați în regim de șoc, dresați să așteptăm șocul următor indiferent care ar fi el, servindu-ni-se șocuri într-un flux de știri de 24 ore, de parcă am fi sugari trăind de la sân la somn, la sân, la somn…

Un sânișor ar fi drăguț, din când în când, a spus el.

(Ea a ignorat asta.)

… din șoc în șoc și din haos în haos, de parcă ar fi hrănire, a spus ea. Nu este hrănire. Este opusul hrănirii. Este un simulacru de sentiment matern. Un simulacru de sentiment patern.

Dar ce interes ar avea ei să ne propulseze din șoc în șoc? a spus el. Ce rost ar avea?

Distragerea atenției, a spus ea.

De la ce? a zis el.

De la destabilizarea bursei de valori, a spus ea. De la instabilitatea cursului valutar.

Teoria conspirației este atât de desuetă, a spus el. Atât de depășită. Atât de perimată. Plus ça change[13].

A existat un fel de change, de acord, a spus ea (pronunțând change cu accent franțuzesc, cum făcuse el). Nu contează schimbarea climei în sine, a existat o întreagă mutare de anotimp. E ca și cum ai merge tot timpul printr-o vijelie, căznindu-te să prinzi ceea ce se întâmplă de fapt dincolo de gălăgie și vuietul reclamelor.

Mi-ar plăcea să sporovăiesc toată ziua despre anotimpuri, dar am de lucru, a spus el.

Și-a deschis laptopul. S-a apucat să caute diverse site-uri de unde să mai poată cumpăra ultimele deodorante de o anumită marcă rămase în stoc. Deodorantul pe care el îl folosise ani de zile fusese recent scos din fabricație. Charlotte a venit spre el din cealaltă parte a camerei și a lovit cu dosul palmei în ecranul laptopului. Era geloasă pe laptopul lui.

Trebuie să scriu articolul despre solstițiu pentru blog, a zis el.

Solstițiu, a repetat ea. Tu ai spus asta. Cele mai întunecoase zile cu putință. N-a mai existat niciodată o asemenea perioadă.

Ba da, a mai fost, a spus el. Solstițiile sunt ciclice și se petrec în fiecare an.

Nu se știe de ce, dar la chestia asta Charlotte a explodat efectiv. E posibil să fi detestat dintotdeauna blogul lui. În timpul certei, a zis că blogul lui era irelevant, reacționar și apolitic.

Când ai pomenit tu acolo vreodată de resursele amenințate ale lumii, mă rog? a zis ea. Războaiele pentru apa planetei? Blocul de mărimea Țării Galilor care stă să se rupă din Antarctica?

Ce să se rupă?

Plasticul din mare? a spus ea. Plasticul din păsările marine? Plasticul din măruntaiele aproape oricărui pește sau oricărei vietăți acvatice? Mai există oare pe lume apă nepoluată?

Ținea brațele sus, deasupra capului, în jurul capul, în timp ce vorbea.

Mda, treaba e că eu nu sunt angajat politic. Ceea ce fac eu este prin natura lucrurilor apolitic. Politica este tranzitorie. Ceea ce fac eu este opusul tranzitoriului. Eu urmăresc evoluția anului pe câmpuri, observ cu atenție structura gardurilor vii. Gardurile vii, da, sunt garduri vii. Nu sunt nicidecum politice.

Charlotte i-a râs în nas. A spus răcnind că toate gardurile vii sunt de fapt foarte politice. Pe urmă, o furie turbată s-a revărsat din ea, plus cuvântul narcisist de câteva ori.

„Art în natură“, pe dracu’, a zis ea.

Acela a fost momentul în care el a ieșit din cameră, după care a ieșit din apartament.

A rămas afară, pe palier, câteva momente.

Ea n-a venit după el ca să îl aducă înapoi.

Așa că el a coborât scările ca să vadă ce mai putea recupera din însemnările lui despre zăpadă.

Când a venit înapoi sus și a intrat în apartament, a găsit deschisă ușa de la dulapul din hol, toate lucrurile din dulap împrăștiate pe jos și pe Charlotte alegând un burghiu de o anumită dimensiune din trusa de burghie răsfirată pe podea. Laptopul lui era închis și suspendat cu susul în jos între două scaune. Charlotte a ridicat mașina de găurit și a apăsat pe buton. Burghiul se rotea vuind și zbârnâind în aer.

Montaj cu râsete la conservă, ca la un sitcom.

Ce naiba faci acolo? a zbierat el peste zbârnâituri. O să te curentezi.

Charlotte ținea în mână un obiect negru, mare și plat.

E mort, a spus ea. Ca sufletul tău politic.

A azvârlit spre el obiectul, care s-a rotit prin aer ca un Frisbee. Era o baterie de laptop oare? Uau! Cât de uimitoare erau bateriile din laptopurile noi, s-a

gândit el, în timp ce băga capul la cutie.

Obiectul negru s-a trosnit de ecranul televizorului; norocul lui că nu l-a nimerit pe el: după cum arăta acel obiect, ar fi putut să-l decapiteze, dacă prindea un unghi adecvat.

(Atunci a fost momentul în care i-a încolțit bănuiala că Charlotte găsise poate ciornele de e-mailuri pe care el i le scrisese lui Emily Bray despre o posibilă întâlnire în după-amiezele de miercuri, între orele patru și șase; îi era dor să mai facă dragoste cu Emily și compusese o scrisoare ca să o întrebe dacă și ei îi era dor să mai facă dragoste cu el, și dacă nu puteau face un aranjament pentru asta.

Dar nu trimisese scrisoarea.

Nici măcar nu era sigur dacă ar mai fi trimis-o vreodată.

Îi va scrie un nou mesaj lui Emily. Când își va cumpăra noul laptop.)

Politic.

Suflet.

Încercase deja cuvântul politică. Politica a murit.

Sufletul e m

Și imediat apare cuvântul „muribund“.

Mda, înseamnă că mai există speranță. Sufletul nu a murit încă.

Laptopul a m

Imediat apare: a murit.

Laptopul lui e mort de-a binelea, ecranul arată ca un mozaic de pavele alandala, iar Charlotte a dispărut, valizele ei au dispărut. Acesta este și motivul pentru care el se află aici, la un PC public, cu o tastatură pe care degetele mâinilor lui se mișcă la fel de stângaci ca în anumite partide de

amor de care preferă să nu-și amintească, și unde nu reușește să găsească tasta pentru @.

Fugitiv, se gândește să o contacteze totuși pe Emily Bray și să o întrebe dacă nu ar vrea să vină cu el la mama lui de Crăciun, fiindcă ar părea deplorabil și jenant, știut fiind cât insistase să o aducă pe Charlotte, dacă nu ar veni cu nimeni.

Dar el nu mai vorbise cu Emily de aproape trei ani.

De când cu Charlotte.

Își scoate telefonul și se uită în lista de contacte. Nu. Nexam. Nu.

Apoi râde în sinea lui de enormitatea și gogomănia unei asemenea idei.

Citește din nou mesajul bătrânei Iris.

Suntem cumva la cheremul.

Nu.

Haida-de.

Va supraviețui el cumva acestei situații. Pe urmă – da – va scrie despre cum a supraviețuit de data asta. Va scrie un articol strălucit pentru Art în natură, despre cum să supraviețuiești într-o lume ticăloasă, și nu doar despre cum să supraviețuiești, dar și cum să răzbești până la adevăr, pătrunzând printre straturile de ticăloșie suprapuse ca foile unei cepe cu miros usturător (oh, bună formularea, noteaz-o, Art), străpungând până și prin minciunile spuse despre tine de către cei mai apropiați și cei mai dragi ție, și prin minciunile pe care nici nu știi că ți le spui singur despre tine sau despre ceilalți. Va despica falsele narațiuni cu tăișul ascuțit al prozei lui. Va fi ceva caustic. Va fi ceva onest. Va fi o proză despre ceea ce nimeni nu-ți poate lua. Va numi asta „Truth Will Out“. Sau TWO[14].

Cuvântul TWO, totuși, îl face să se gândească din nou la Charlotte.

Se dezumflă.

Telefonul începe să vibreze și să zumzăie în palma lui.

O fi Charlotte!

Nu, e un număr pe care nu îl recunoaște.

Respinge apelul.

Pe urmă îl sună un alt număr pe care nu îl cunoaște. Pe urmă un altul.

Se uită pe Twitter.

Exact cum bănuia, Charlotte tocmai a postat un nou mesaj. Primul lucru pe care îl vede este un link. Deasupra linkului:

Țin să vă spun tuturor că iau 10 lire pentru un snow-job sau 5 lire tarif special pentru adepți

Apasă pe link. Se deschide o pagină cu o fotografie de-a lui închinând un pahar cu vin în vacanța lor în Thailanda anul trecut. Dedesubt, un număr de telefon.

Este numărul lui de telefon.

Oh, Doamne.

Își închide telefonul.

Privește de jur împrejur ca să vadă dacă se uită careva la el. Câțiva oameni care stau la coadă așteptând să poată utiliza un computer se uită la el, dar doar fiindcă s-a întors cu spatele la ecran și lasă impresia că se pregătește să se ridice.

Dar lumea lui e în descompunere!

Își pune palma pe ceafă. A transpirat.

„Snow-job“ e cumva o chestie sexuală?

Ce-și fac oamenii unii altora când fac un „snow-job“?

Caută expresia pe internet. Definițiile apar imediat pe ecranul acestui computer public, așa că nu poate fi ceva prea obscen.

Se pare că e ceva legat de G.I. Joe[15].

OK.

Bagă în buzunar telefonul închis, împinge scaunul în spate și se duce la toaletă.

La toaletă, în spatele singurei uși care se poate închide, se așază și se holbează la pardoseală. Dar e oribil înăuntru, aici, pute și nu e nimic de văzut. Dacă asta înseamnă intimitate, nu are nici un efect.

Se ridică și descuie ușa.

Când iese afară vede o femeie, acolo, în toaleta pentru bărbați. E foarte tânără, vreo douăzeci de ani, sud-americană poate, cu părul negru, posibil spaniolă sau italiancă. Își încălzește pieptul, partea dezgolită de deasupra sânilor, folosind aerul de la uscătorul pentru mâini; a rotit lateral spre ea tubul scurt al uscătorului. Poartă o bluză foarte decoltată pentru luna decembrie. Arată cu mâna spre decolteu și apoi spre uscător.

Frig. Cald. Iartă-mă, spune ea peste zgomot. Aparatul de la toaleta de femei este stricat.

Te-am iertat, zice el.

Tânăra zâmbește și se arcuiește spre spate către jetul de aer, iar el, ieșind din toaletă, se simte un pic mai binedispus, și asta, doar fiindcă a putut să schimbe câteva cuvinte cu o altă persoană și să vadă cum cineva face un lucru atât de drăguț, firesc, cald și afectuos.

Doar rostind cu voce tare „iartă-mă“. Nu știuse că a ierta putea fi un cuvânt atât de puternic. Zâmbește. Oamenii care trec pe lângă el pe scări se uită la el ca la un ciudat fiindcă zâmbește. Nimeni nu-i răspunde cu vreun zâmbet. Nu-i pasă. În timp ce traversează palierul spre Prăvălia cu Idei, îi pare rău

că nu s-a gândit să o întrebe pe ea, pe fata aceea surâzătoare cu pieptul cald, dacă nu ar vrea să vină cu el la mama lui de Crăciun.

Ha ha. Închipuie-ți numai!

Dar un bărbat cu fața brăzdată toată stă acum pe scaunul pe care îl ocupase Art înainte și butonează la tastatură, iar o femeie cu trei copilași agățați de brațul și picioarele ei împăturește frumos haina lui Art, punând-o pe carnetul și servieta lui, pe jos, în afara cabinei.

Foarte drăguț. Art înclină din cap spre femeie, care pare mai obosită, se gândește el, în această lumină fluorescentă crudă și revelatoare din Prăvălia cu Idei, decât orice persoană pe care a văzut-o el vreodată.

Mulțumesc, spune el.

Se referă la faptul că i-a împăturit haina. Dar femeia se uită direct prin el, gândindu-se poate că a fost sarcastic fiindcă bărbatul cu care e ea acolo i-a ocupat lui scaunul, de fapt ai zice că e gata să-l înjure sau să-l boscorodească, așa că își adună lucrurile, pornește spre ușă, se oprește la recepție, unde împrumută de la femeia de-acolo un pix legat de o sfoară și își scrie cu el pe dosul palmei cuvintele crud și revelator.

Nimic nu se pierde. Nimic nu se irosește. Vezi, Art? Întotdeauna, pe jumătate plin.

Pe jumătate gol. (Charlotte, arătând spre capul lui.)

Iese din clădire pe ușa laterală; vechea intrare din față este rezervată oamenilor care locuiesc acum în apartamentele de lux din restul clădirii. Dar nu trebuie să se enerveze din cauza asta, este o risipă de energie prețioasă să te enervezi din cauza unor lucruri pe care nu ai cum să le schimbi, genul de lucruri despre care tot perorează Charlotte. Și a se gândi la Charlotte este tot o risipă de energie prețioasă, iar ca să se elibereze acum de asemenea gânduri și de ea se decide să iasă afară pe străzile acestui oraș și să găsească, unde s-o putea găsi, un pumn de pământ

(este muribund,

este împărțit în douăzeci și patru

este blestemat

este distrus

este mort)

astfel încât reverențios să țină în mână doar niște țărână, un pumn de țărână respirând în ritm propriu, molcolm și meditativ și rămânând întru totul pământ prin toată furia și putreziciunea, pământ gol, ca să-i amintească despre cum pământul încremenește întărindu-se înghețat când temperaturile coboară și cum se dezgheață înapoi, redevenind maleabil când temperaturile cresc. Asta înseamnă iarna: exercițiul de a-ți reaminti cum să încremenești, apoi cum să redevii maleabil. Exercițiul de a te adapta la starea de corp înghețat sau topit în care ești adus. Așadar, gentilul Art va căuta textual pământ. Pământ citadin. Va căuta în locurile unde arborii citadini se întâlnesc cu asfaltul; uneori există mici parcele de pământ în jurul lor, dacă nu au rămas cumva cauciucate sub bucăți elastice de material sintetic. Natura este adaptabilă. Natura se schimbă tot timpul.

Când ajunge pe bulevard, vede o fată. Este aceeași fată pe care o vedea de la fereastră acum aproape trei ore. Fata este tot în stația de autobuz. Stă așezată exact în același loc, citind ceva. Și citește foarte sârguincios.

Art urmărește cum un autobuz oprește în stație, așteaptă până urcă niște persoane, apoi semnalizează și își continuă cursa.

Urmărește cum un alt autobuz semnalizează, oprește, apoi pleacă mai departe. În timpul acesta, fata e tot acolo, așezată, citind.

Arată cam de nouăsprezece ani. E foarte frumușică. Pare palidă. Pare cam simplă. Dar mai ales pare concentrată.

Nimeni nu se poate concentra așa când așteaptă autobuzul în stație.

Art uită de pământ.

Traversează strada și se postează lângă refugiul stației de autobuz. Poate vedea de-acolo ce anume citește ea. Este un meniu de restaurant, un pliant de reclamă pentru un local fast-food. Se trage mai aproape până poate deslușI cuvintele GRATIS, LIVRARE, VARIETATE și GĂLEATĂ.

Fata citește un meniu de la Chicken Cottage.

Citește prima foaie a pliantului. Desface pliantul. Îl citește de pe o parte pe cealaltă. Îl împăturește și citește ultima foaie cu atenția pe care i-ai acorda-o unei cărți bune.

Când termină de citit dosul pliantului, îl răsucește și o ia de la capăt cu prima foaie.

*

Au trecut trei zile de atunci și este dimineața din Ajunul Crăciunului.

Sunt deja douăzeci de minute întârziere față de ora de întâlnire pe care au stabilit-o.

Fata nu este aici.

Nu există nici o fată sau tânără asemănătoare ei care să aștepte undeva în preajma locului sugerat de el, lângă șirul de scaune din fața birourilor de informații.

Prin urmare, nu a venit.

Prin urmare, nici nu va mai apărea, probabil.

Bun. E o ușurare.

A fost o idee foarte, foarte stupidă, pe care el a tot regretat-o de atunci.

În plus, va putea economisi 1 000 de lire, bani pe care ar prefera să nu îi risipească pe un experiment.

Va brava în fața mamei lui când va ajunge acolo. Sau va născoci ceva: biata Charlotte, era rău bolnavă. N-am mai văzut-o niciodată atât de bolnavă. (Atunci de ce, cum ai putut să o lași singură?) Oh nu, e la mama ei, s-a dus la mama ei de Crăciun. Sau mai bine: mama ei a venit special la Londra ca să aibă grijă de ea, astfel încât eu să pot fi totuși cu tine de acest Crăciun.

Își ia o cafea, apoi scrutează figurile omenilor care așteaptă pe scaune sau lângă scaune. Dă un ocol de vreo două ori, verifică din nou, pentru orice eventualitate.

Nu și-ar aminti cu adevărat cum arată fata; nu s-au văzut mai mult decât pe durata unui sandviș.

Nu o poate suna, fiindcă i-a spus că nu are telefon.

Probabil a fost o idee proastă oricum să se combine cu o persoană care nu are telefon.

Se împacă până la urmă cu situația.

Încetează să mai aibă senzația aceea pe care o ai când te comporți altfel fiindcă știi că ești observat de cineva.

Dar pe urmă vede, mai încolo, departe, o persoană atât de incontestabil ea-fata, încât rămâne aproape șocat de faptul că nu ar fi putut fi altcineva decât ea.

Fata apare și dispare, un punct nemișcat în vânzoleala de pe rampa spre Heathrow Express printre oameni cu bagaje, suluri de hârtie de ambalaj și sacoșe de plastic; stă în picioare acolo, privind în sus la acoperișul gării în timp ce lumea circulă încolo și încoace pe rampă în jurul ei.

Art se duce grăbit la coada de la automatul pentru bilete să-i cumpere și ei un bilet, ca să nu pară necioplit făcând asta în prezența ei. Când a reușit în fine să cumpere biletul, nu a mai rămas mult timp. Se duce la locul de întâlnire stabilit, șirul de scaune. Dar nici urmă de fată aici.

Privește din nou în cealaltă parte a sălii. O vede tot acolo, pe rampă.

Când se duce să o ia (fiindcă trenul urmează să plece în mai puțin de cincisprezece minute), descoperă și ceea ce i-a captat ei atât de mult privirea, niște înfloriturii metalice în ornamentația ferestrelor gării.

Art stă în picioare la capătul de jos al rampei. Mută paharul cu cafea dintr-o mână în cealaltă. Ea tot nu-l vede.

Își croiește drum în sus pe rampă, printre oamenii care coboară.

Oh, salut, zice ea.

*

E cumva „ziua călătoriilor fără bagaje?“ întreabă el. Fiindcă dacă da, am impresia că nimeni din gara asta nu a aflat încă. Unde ți-e bagajul?

N-am știut, ăăă, dacă să-ți iau și ție o cafea, îngaimă el. N-am știut cum ți-ar plăcea.

Folosește tu locul, îi spune el în tren. Mie îmi place să stau în picioare. Pot să stau pe podea, nu-ți face griji. O să stau pe podea.

Oh, eu lucrez la SA4A Ents, spune el. Este secția de divertisment de la SA4A. SA4A. Știi, SA4A. Nu pot să cred că n-ai auzit de ei. Sunt uriași, sunt peste tot. Eu sunt inspector de copyright. Asta înseamnă că verific prin toate formele de mass-media, online și offline, filme, materiale vizuale, lucruri tipărite, înregistrări audio, absolut tot, pentru a identifica eventuale încălcări ale drepturilor de autor, orice caz în care s-a citat sau s-a folosit vreo parte dintr-o operă în mod nelegal sau fără menționarea sursei, și raportez înapoi la SA4A Ents când descopăr ceva necorespunzător sau fără indicarea sursei, astfel încât ei să poate face demersuri pentru achitarea sumelor cuvenite sau să acționeze în instanță pentru soluționarea problemei. Iar dacă au indicat într-adevăr drepturile de autor ale SA4A, verific ca puntea să fie curată. Poftim? Nu, eu lucrez de-acasă. Oh. Ha ha. Nu, puntea să fie curată, adică totul să fie legal formulat, bine specificat. Nu e plictisitor niciodată, plus că nu depind de nimeni. Îmi stabilesc singur

programul de lucru, chiar și la miezul nopții dacă am chef, totul e după cum vreau eu, acesta fiind și motivul pentru care am acceptat să fac asta. De asemenea, am prilejul să vizionez o mulțime de chestii. Urmăresc tot felul de lucruri pe care altminteri nu aș avea ocazia să le văd nici într-o mie de ani.

Granule? zice el. Asta înseamnă că trebuie să porți un fel de echipament de protecție, sau dacă bunăoară călătorești cu trenul trebuie să anunți astfel încât persoanele alergice la diverse tipuri de granule să nu stea în preajma ta?! Oh. Dintr-acelea. Chestiile alea sunt efectiv nocive pentru planetă. Nu pot să le sufăr. Din principiu. Adică, eu fiind o persoană căreia chiar îi pasă de planetă. Bun. Bun, dacă spui tu.

Dacă nu te deranjează că întreb, zice el. Tu câți ani ai?

Din nou, nu te supăra pe mine, zice el, eu sunt mai de modă veche, recunosc, dar ce-i cu atâtea piercinguri pe tine? Adică, bun, fie, accept, dar de ce atât de multe?

De fapt, ar trebui să te previn că maică-mea e o figură în felul ei, zice el. Este extraordinar – aș putea spune obsesiv – de pedantă cu ordinea. E un pic mai bătrână decât te-ai aștepta, pe mine m-a făcut mai târziu, e genul de persoană care ține să te descalți la intrare. Totul să fie curat și aranjat, oamenii să fie curați și aranjați, bun, adică și mie îmi place când lucrurile sunt curate și aranjate, însă în cazul ei am putea spune că merge cu asta până-n pânzele albe.

Am nevoie de bagaje? spune ea.

Nu m-ar fi deranjat deloc, spune ea. De ce să interpretez greșit faptul că mi-ai fi cumpărat o cafea? Oh, m-am prins! ha, ha! Îmi place goală. Te-ai înroșit, așa-i? OK, ca să știi pentru viitor, îmi place fără nimic în ea. Oricum, nu-mi trebuie cafea acum, mulțumesc.

Dar tu plătești, zice ea. Nu, eu sunt salariata, o să stau eu pe jos. Nu, nu mă deranjează. Deloc, zău. Știi, ce-ar fi să stăm amândoi pe jos? Haide. Vrei?

Cine sunt ăștia? zice ea. Cum, puntea curată? Dar ce, lucrezi pe un vas? Aha, adică totul să fie în regulă. Ha ha, nostim!

Eu lucrez la DTY, spune ea. Jumătate din zi împachetez livrările cu granule, în cealaltă jumătate din zi adun granulele care au căzut pe jos și le pun la loc în ligheane. E mai bine decât să stai la o tarabă fără să vinzi cuiva vreun săpun într-un centru comercial douăsprezece ore pe zi. Nu, nu, sunt ca niște granule adevărate, doar că sunt din polistiren, pentru ambalaje ca material de umplutură, granule, așa le numim noi. Unele sunt verzi, altele albe, ca niște biluțe. Greșești, sunt reciclabile. Nu conțin nimic nociv pentru planetă. Nu sunt chiar atât de nocive cum ai crede. Mie îmi plac, să știi. Nu, e interesant, fiindcă sunt uluitor de ușoare, într-atât de ușoare încât atunci când le aduni de pe jos rămâi surprins de fiecare dată. Te-ai aștepta mereu să fie mai grele. Chiar dacă îți spui dinainte lucrul ăsta, chiar dacă știi că sunt ușoare, chiar dacă crezi că știi oricum, iei o granulă de pe jos și, uau, e atât de ușoară, de parcă ai ține în palmă ceva absolut insesizabil. Știi, e ca și cum greutatea mâinii tale s-a micșorat, mâna ta e mai ușoară. Ca niște oase de pasăre. Dacă aduni mai multe, dacă îți umpli palma cu granule, te uiți la căușul palmei în care ții niște lucruri, dar ochiul tău nu poate înțelege asta, deoarece chiar dacă vezi că ai pumnul plin cu ceva, senzația ta este că nu ai aproape nimic în mână.

Uau, chiar ești de modă veche, zice ea. Am douăzeci și unu de ani. E o ocazie specială, așa că mi le-am pus pe toate. Nu ai prieteni cu piercinguri? OK, nici o problemă. O să le scot complet când ajungem acolo.

În fine, apropo, spune ea, poate n-ar strica să-mi spui și mie cine se presupune că aș fi acum de fapt. Cum o cheamă?

Timp de o oră și jumătate, își dă seama Art, nu s-a gândit nici măcar o dată la ea.

Charlotte.

O cheamă Charlotte, spune el.

Își râde în barbă.

Ce-i așa amuzant? întreabă fata.

E amuzant că facem asta, zice el, iar eu nici nu știu încă numele tău. Și nici tu nu-l știi pe al meu.

Poate că nu avem nevoie de nume. Oricum, eu sunt Charlotte acum.

OK, zice el. Dar, fără glumă. Eu sunt Art.

Poftim, zău? se miră ea. Art?

Păi, Art de la Arthur, explică el. Cum îl chema pe rege, știi.

Care rege, mă rog? zice ea.

Nu pot să cred că întrebi asta, spune el.

Nu?! spune ea.

Știi bine cine a fost Regele Arthur, răspunde el.

Crezi? zice ea. În fine. Fără glumă, eu sunt Lux.

Ce ești? face el.

„El“, pe urmă „U“, pe urmă „Ics“, spune ea.

Lux, conchide el. Pe bune?

Vine de la Velux, spune ea. Știi, de la ferestre.

Asta ai inventat-o acum, zice el.

Oare? face ea. În fine. Ajută-mă să o inventez pe Charlotte. Am nevoie de o lecție despre Charlotte.

Îi spune că mama lui nu a întâlnit-o niciodată pe Charlotte. Prin urmare, în principiu, Charlotte poate fi oricine.

Aș putea fi chiar eu, zice ea.

Nu la asta m-am referit, spune el.

Se înroșește, iar ea observă.

Subiect delicat, așa-i, Charlotte asta a ta? zice ea. Un pic sensibil?

Blestemul vieții mele, zice el.

Și-atunci de ce vrei să vii cu ea acasă, de fapt? spune ea. De ce nu le spui alor tăi adevărul, că tipa e beleaua vieții tale…

Blestemul, insistă el.

… și că nu vrei să o aduci în familie, așa că ai decis să vii singur?! spune ea.

Dacă nu vrei slujba asta, ăăă, Lux, spune el (făcând o pauză înainte să îi rostească numele, fiindcă se întreabă în gând dacă acela e numele ei adevărat sau dacă nu l-a născocit acum, pe loc). Adică, nu mă deranjează deloc dacă te-ai răzgândit. Urmează o oprire într-o gară cam peste un sfert de ceas, așa că, dacă vrei, îți pot achita bucuros contravaloarea unui bilet de întoarcere până la Londra. Asta, în cazul în care nu-ți convine ceva în aranjamentul nostru.

Fata pare pe moment panicată.

Nu-nu, face ea. Am căzut de acord. Trei zile pline, 1 000 de lire. Ceea ce, apropo, revine la – am calculat eu – exact aproape 14 lire pe oră, iar dacă ai vrea marți după ce ne-am terminat treaba să îmi mai dai în plus 8 lire, doar încă 8 lire pe 27 decembrie, adică dacă în final mă plătești cu 1 008 lire, asta ar însemna cifra rotundă de 14 lire pe oră. Ceea ce este mult mai elegant decât cealaltă sumă pe oră.

El nu spune nimic.

Asta nu înseamnă că nu aș fi cumva perfect mulțumită cu oferta inițială de o mie de lire, zice ea.

Mă simt un pic jenat, spune el. Te împiedic să fii cu familia ta de Crăciun, te iau de lângă ai tăi.

Râde ca și cum i se pare de-a dreptul amuzant ceea ce a spus el.

Ai mei sunt plecați din țară, zice ea. Nu trebuie să te simți jenat. Mai bine spune-ți în sinea ta că lucrez, nu știu, în domeniul hotelier, să zicem. Ceea ce presupune că voi avea un Crăciun fantastic după Crăciun, iar când Crăciunul tău s-a terminat de tot eu tot voi mai avea Crăciunul meu, și voi beneficia pentru asta de salariul cu care m-ai plătit tu ca să lucrez de Crăciun.

Treaba cu banii îmi creează o senzație ciudată, spune el.

Ea surâde fermecător.

E o învoială, spune ea. Clară și onestă. Mie mi-e de folos, ție ți-e de folos. Iar dacă mama ta nu a văzut-o niciodată pe Charlotte, e simplu. Adică, s-ar putea să am nevoie de câteva indicii. Bunăoară, Charlotte asta a ta e deșteaptă sau proastă? E amabilă sau nu? Îi plac animalele? Chestii de genul ăsta.

Charlotte asta a ta.

Charlotte, deșteaptă.

Charlotte, proastă.

Charlotte, amabilă.

Se uită la fata de lângă el, o străină rostind numele Charlottei.

Charlotte, frumoasă. Mai frumoasă decât oricine. Mai sensibilă și mai înțelegătoare decât orice persoană întâlnită de el vreodată. Spatele Charlottei, Charlotte pe pat cu spatele dezgolit și atât de frumos, linia coloanei vertebrale vizibilă de unde stă el. Charlotte, uluitoare. Alte cuvinte pentru Charlotte? Muzicală. Prevenitoare. Întotdeauna luându-l prin suprindere cu felul ei de a lua aminte, de a asculta toate sensurile vorbelor tale și de a reacționa la ceea ce tu nu știai că spuneai de fapt, sau la ceea ce

încercai, dar nu reușeai să spui. Completa ei lipsă de autocunoaștere. Lucrarea ei de licență rizibil de sinceră depre versurile lui Gilbert O'Sullivan: Ooh Wakka Doo Wakka Day: limbaj, semiotică și prezență în diverstimentul de masă din anii 1970. Scrisul ei de mână. Parfumul ei. Harababura ei de coliere și brățări. Geanta ei burdușită cu farduri în noptiera de lângă pat, mirosul fardurilor ei. Patosul ei, pasiunea ei pentru tot soiul de lucruri. Felul ei de a lua lumea ca pe ceva personal. Supărarea și furia ei nesfârșită în fața tristeților acestei lumi, ca și cum ar fi privit-o personal, fiind îndreptate asupra persoanei ei, ca niște afronturi personale. Sentimentul ei nemărginit. Sentimentul ei nemărginit pentru orice lucru. Sentimentul ei nemărginit pentru orice lucru, cu excepția lui. Charlotte, obositoare. Charlotte, înnebunitoare. Charlotte făcând lucrul acela înnebunitor, întotdeauna oprindu-se să vorbească cu orice pisică întâlnită pe stradă, pe orice stradă, aici, acolo, în Grecia în vacanță, oriunde ar vedea o afurisită de pisică, așezându-se pe vine și întinzându-se spre ea de parcă Art nu ar fi acolo, de parcă pisica oricum nu ar vrea să vorbească cu el chiar dacă el e acolo, ca și cum întreaga lume s-a restrâns doar la ea și o pisică pe care nici măcar nu o cunoaște, ca și cum ea e singura persoană din lume înzestrată cu magnetism animal.

Charlotte, luând cu ea dinadins când a plecat exact șurubelnița de care avea el nevoie ca să își poată asambla la loc laptopul pentru a vedea dacă mai putea salva ceva de pe el fără să se ducă să cumpere o altă șurubelniță de acel tip.

Se reazemă cu spatele de un rucsac, indiferent al cui o fi fost.

Cum să o descriu pe Charlotte, zice el.

Dar nu trebuie să o mai descrie până la urmă, fiindcă fata, femeia, Lux, a adormit cu capul pe brațe pe valiza cuiva.

Îl înduioșează dovada ei de încredere. E nevoie de încredere ca să adormi lângă cineva necunoscut.

Apoi e înduioșat de faptul că el a fost înduioșat.

Narcisist. Fata a adormit fiindcă nu o interesează absolut deloc persoana ta. (Charlotte, la urechea lui.)

Se întreabă dacă va ajunge până la urmă să se culce cu ea narcis…

e slabă și vânoasă. La trup, pare mai tânără decât i-a spus că e. Are capul mai mare decât ar trebui. Încheieturile mâinilor sunt subțiratice ca la un copil, cum a fost de fapt până nu demult, are gleznele goale deasupra bocancilor, iar subțirimea lor este înduioșătoare, de o manieră tulburătoare. Fața ei, cu un luciu metalic, înăsprită, sugerează că e mult mai în vârstă. Hainele de pe ea sunt curate, dar uzate. Părul ei e curat, dar tern. Acum, când doarme, pare extenuată. Arată de parcă n-ar mai fi mâncat ca lumea de prea mult timp. Arată de parcă somnul i-ar fi tras un pumn în plex și ar fi trântit-o de la o mare înălțime aici, în vagonul de tren.

O întrebase de ce stătea afară, în frig, și nu în biblioteca de vizavi unde era cald. I-a spus că avusese o divergență de opinie cu femeia de la recepția Prăvăliei cu Idei. Apropo de ce? s-a interesat el. Asta rămâne între mine și ea, a răspuns fata. În refugiul stației de autobuz, îi propusese să o trateze cu ceva din meniul de la Chicken Cottage. Ca să-mi stric iluziile perfecte în contact cu realitatea concretă? a spus ea.

Se întreabă dacă îi stă bine cu puloverul cu guler înalt pe care îl poartă.

Ar putea verifica dacă arată bine pe ecranul telefonului, dacă asta nu ar presupune să își pornească telefonul.

Narcisist.

Scutură din cap. N-are idee ce face de fapt. O fată ca o pasăre frântă.

St Erth! va spune ea peste două ceasuri, când trenul trage în gară și ea vede indicatoarele. Au scris greșit! face ea.

Și: când o să vedem zidul?

Care zid? va spune el.

Zidul de porumb[16], va zice ea.

Și: aici arată ca în cărțile poștale vechi, va mai spune ea când trenul va înainta în lungul coastei. Ca în ilustrațiile de pe vremuri în culori pastelate. Ce-i acolo, un castel? Chiar e aievea aici? Tu pe-aici ai copilărit? Nu, va răspunde el, am copilărit în Londra, dar mama a cumpărat casa de aici acum doi ani. Nici măcar n-am văzut casa până acum, însă știu că sora mamei a locuit aici parcă și probabil că mi-a trimis cărți sau ceva când eram mic, fiindcă știu că există multe legende și povestiri despre cum peisajul de-aici ar fi plăsmuit din niște uriași adormiți sau așa ceva, și mai știu că în regiunea asta există un grai străvechi, care se pare că nu se va stinge niciodată, va dăinui mereu, revenind în uz chiar și atunci când ar părea că a dispărut, dar nu se va lăsa distrus de nimic. Știi, graiul specific locului. Idiolect.

Cum m-ai făcut adineaori? va zice fata.

Apoi, va arcui din sprânceană uitându-se la el, fiindcă l-a surprins subestimând-o, el va pufni în râs, iar când trenul trage în gară Art își va da sema că râde de propriile lui prejudecăți.

Serviciul de transport comunitar, scrie pe tăblița din stația de autobuz, a fost desființat definitiv.

Durează un ceas și jumătate ca să găsească un taxi. Apoi, din cauza traficului de Crăciun, mai durează încă un ceas și jumătate până ca taxiul să îi aducă într-un final la poarta cufundată în beznă.

În taxi, în drum spre destinație, fata își scoate tijele din urechi, inelele și bumbii din nas și buze, lănțișorul care îi leagă nara de buză.

CHEI BRES scrie pe semnul de la poartă.

Asta ce înseamnă? întreabă fata.

N-am idee, spune Art.

O casă numită „N-am Idee“, zice fata.

De la poartă până la casă este neașteptat de departe, iar poteca este noroioasă după furtună. Art pornește telefonul ca să lumineze drumul. Aparatul zumzăie cu notificări Twitter de îndată ce îl deschide. Oh, Doamne. Să se mai plângă careva că nu are semnal! Este îngrijorat de ceea ce ar putea să îl notifice acele notificări, apoi schimbă direcția îngrijorării îngrijorându-se de soarta bocancilor lui și temându-se că ar putea uita să îi atragă atenția fetei să își scoată bocancii când ajung la ușa de la intrarea în casă, care evident este exact acolo, unde se vede lumină în spatele gardului viu.

Dar apoi ocolesc pe lângă colțul casei și observă că lumina nu vine de la lumina din casă, ci de la niște faruri de mașină, și descoperă un automobil abandonat în mijlocul drumului, cu portiera șoferului lăsată să atârne deschisă în fața unei magazii care are și ea ușile larg deschise.

Aici e? întreabă fata.

Îhî, spune Art.

Pipăie pe perete în interiorul clădirii. Când tuburile de neon pâlpâie aprinzându-se, Art observă că spațiul dinăuntru este imens, cu o adâncime în spate mult mai mare decât un simplu garaj, și că e plin de cutii cu lucruri.

Depozit de marfă, spune el. Lanțul de magazine al mamei.

Ce fel de magazine? întreabă fata.

Și arată spre imaginea de pe timpuri a lui Godfrey în mărime naturală, decupată din carton ca la sălile de cinematograf, cu o mână în șold și cu cealaltă fluturând teatral spre ceea ce este scris deasupra capului lui într-un arc de curcubeu: Godfrey Gable spune: Hei! Nu mai fi așa!

Ah, face Art. Acela e tatăl meu.

Fata, desigur, nu-l recunoaște pe Godfrey. Nici n-ar fi avut cum. E mult prea tânără pentru asta. Dacă Godfrey n-ar fi fost tatăl lui, nici el nu l-ar fi recunoscut probabil.

(Charlotte nu numai că știuse cine era Godfrey, ci chiar avea o placă de vinil cu una dintre înregistrările lui radiofonice, deși nu putea fi ascultată la patefon, atunci când o cunoscuse el la început. Știa mai multe despre Godfrey, când o întâlnise, decât Art însuși.)

Demențial! exclamă fata.

E o poveste lungă, zice Art. Pe taică-meu abia dacă l-am cunoscut.

Ce lucruri ciudate poți spune, zice fata.

L-am văzut doar de două ori, spune Art. Acum, a murit.

Cu asta îi reușește, o determină să renunțe să-l mai facă pe el „ciudat“; în schimb, se uită la el cu expresia tristă de rigoare în asemenea cazuri.

Art închide lumina din magazie, se așază pe scaunul șoferului în mașină și stinge farurile. Complet. Totul se cufundă în beznă.

Clădirea asta, și tot terenul ăsta, și o să-mi spui că există și o casă? zice fata.

Pornesc pe alee ca să ajungă la casă. Se profilează din beznă în fața lor, ea însăși cufundată în beznă. Ușa de la intrare este larg deschisă, la fel și ușa din interior.

Descalță-te, spune el.

În timp ce el își dă jos bocancii se aprinde lumina de la intrare, apoi se aprinde lumina din vestibul. Art se duce în șosete să vadă felicitările de Crăciun nedesfăcute. Fata, pornind înaintea lui, găsește pe rând întrerupătoarele; se aprinde lumina în livingul de lângă vestibul. Încălzirea e setată la un nivel ridicat. Un salonaș se luminează. E foarte cald înăuntru.

Art deschide o ușă și găsește o cămăruță cu o toaletă și o chiuvetă. Se spală pe mâini. Străbate holul trecând prin dreptul vitrinei pline cu bibelouri de porțelan inestimabile. Sunt de la Godfrey. Figurinele arată anapoda, unele sunt sparte, majoritatea stau răsturnate pieziș sau trântite unele peste sau sub altele, de parcă un meteorit ar fi lovit lumea lor.

Intră într-o bucătărie imensă. Fata e aici, așezată deja vizavi de mama lui la masă. O plită din fontă duduie de căldură. Caloriferul pe care Art îl atinge în trecere când intră este atât de fierbinte, încât aproape frige. Dar mama lui este înfofolită cu un mantou încheiat în nasturi până sus, fular, mănuși îmblănite și o căciulă de blană atât de groasă, încât o face să semene la cap cu un animal.

Mama lui se holbează în față pe sub blana de pe frunte, ca și cum nu ar fi nimeni aici, în afară de ea.

Ea e mama ta? întreabă fata.

Art încuviințează din cap.

Se uită în jur căutând un boiler sau un termostat. Nu găsește nimic de acest fel. Deschide frigiderul. Nu e aproape nimic înăuntru. Există un borcan de muștar pe jumătate gol, un singur ou, un pachet de salată nedesfăcut care înăuntru arată ca o mocirlă maro. Se uită într-un bufet mare. Vede acolo două pachete de cafea. Un tub de bulion organic. Un pachet de nuci nedesfăcut.

Vine înapoi lângă masă. Două mere și o lămâie într-un castron. Se așază.

Nu e ceva normal, nu?!

Art scutură din cap.

Fata își roade o unghie.

Aveți de gând să ieșiți din casă în frig? îi spune ea mamei lui.

Mama lui scoate un zgomot, un singur mârâit sugerând agasare, sarcasm și respingere la un loc.

Chem doctorul, spune Art.

Mama lui ridică amenințător o mănușă.

O să chemi doctorul, Arthur, peste cadavrul meu, zice ea.

Fata se ridică în picioare. Trage căciula de pe capul mamei lui. O pune pe masă.

Sunteți mult prea încotoșmănată, îi spune ea mamei lui.

Desface fularul, i-l scoate din jurul gâtului, îl împăturește, îl pune în fața mamei lui pe masă lângă căciulă. Se apleacă peste masă, descheie naturii de la mantou și îl desface la piept înspre umerii mamei lui. Dar nu va putea să o dezbrace de mantou fără să-i scoată mănușile, or, acum mama lui ține încleștate mâinile înmănușate una peste cealaltă.

N-ați vrea să vă scoateți și mănușile? spune ea.

Nu, mulțumesc, zice mama lui. Dar oricum îți mulțumesc foarte mult.

Dă-ți jos mănușile, Sophia, zice Art. Ea e partenera mea. Charlotte.

Mă bucur să vă cunosc, spune fata.

Mi-e foarte, foarte frig, este tot ceea ce spune mama lui.

Se zgribulește cu umerii adunați pe sub mantou, astfel încât piepții mantoului i se adună din nou la gât.

OK, spune fata, bine. Dacă vă e așa de frig.

Deschide ușile de la bufete până găsește un pahar, pe care îl umple cu apă de la robinet.

Mă întreb dacă îți dai seama, dacă știi, spune mama lui luând paharul cu apă în mâna cu mănușă ca o labă de animal, că ai fața ciuruită de găurele.

Da, știu, spune fata.

Mă mai întreb de asemenea dacă știi cât ești de nedorită aici, zice mama lui. Sunt neobișnuit de ocupată de acest Crăciun și nu voi avea timp să întrețin musafiri.

Nu, n-am știut asta până acum, spune fata, dar acum știu.

De fapt, e atâta agitație în casă anul acesta, încât s-ar putea să trebuiască să dormi în magazie, spune ea.

E bine oriunde, spune fata.

Ba nu, nu e bine, spune Art. Nu poate. Sophia. Nu se poate să dormim în magazie.

Mama lui îl ignoră.

Fiul meu mi-a spus, în treacăt, despre virtuozitatea ta la vioară, zice ea.

Ah, face fata.

Așa că, dacă tot ești aici, ai putea să îmi cânți ceva și mie la un moment dat, spune mama lui. Sunt foarte pasionată de artă. Nu știu dacă el ți-a povestit asta.

Oh, sunt prea modestă totuși ca să pot interpreta ceva pentru dumneavoastră, spune fata.

Deprecierea de sine este aproape întotdeauna dezgustătoare, spune mama lui.

Nu, pot afirma sincer că nu sunt nici pe departe atât de talentată la vioară cum vă imaginați, insistă fata.

Mda, nu mai am nevoie să aflu nimic despre tine în momentul de față, spune mama lui.

Mulțumesc, spune fata.

Cu plăcere, spune mama lui.

Ba nu, nu vă face nici o plăcere, spune fata.

Ha! face mama lui.

Mama lui aproape că zâmbește.

Dar pe urmă se întunecă din nou la față, șade acolo în hainele ei groase holbându-se în gol la nimic și fata se retrage, politicoasă, se duce și rămâne în hol. Îi face semn lui Art din pragul ușii, însă Art simte că s-a transformat într-un sloi de gheață pe dinăuntru. Nu mai e în stare decât să stea în culisele dramei, oricare ar fi aceasta. Își simte capul pustiu, de parcă s-ar fi scurs totul din el, ca în vechiul cântecel despre gaura din găleată, dragă Liza, ceea ce este tot ce există în el acum, o gaură. Păi, atunci repar-o, dragă Henry. Cum să repari o gaură cu niște paie? N-a înțeles niciodată cântecelul ăsta. Doar dacă nu este o gaură foarte-foarte mică. În momentul de față gaura din el este mult prea mare pentru așa ceva, iar refrenul acesta care se îngână prin el cu un glas regional comic l-a preschimbat într-un actor efemer pe scena vieții mamei lui. Din nou.

Se uită la florile moarte de mult în vaza de pe masă. Poate că de-acolo vine mirosul din casă. Din cauza florilor, se înfurie și mai mult pe mama lui, care astă-seară își joacă mai exagerat decât oricând propriul rol. Se întrece pe sine.

Art se uită la fata care e o străină în casa mamei lui.

A fost un idiot să aducă pe cineva, un idiot să vină aici de fapt.

Nu un idiot. Un idiolect. Asta e el, un limbaj pe care nimeni altcineva în viață din lume nu-l vorbește. Este ultimul vorbitor în viață al propriului eu. A fost prea inconștient, a uitat pe toată durata unei călătorii cu trenul, pe toată durata unei întregi zile aproape, că el însuși este mort ca o gramatică dispărută, un osuar de foneme și morfeme risipite.

Face un efort suprem. Traversează încăperea până la fată, în dreptul ușii. Fata îl ia de braț.

Nu poți chema pe nimeni? spune fata.

Rostește asta încetișor ca să nu audă mama lui. E prevenitoare. Amabilitatea ei îl face să se înfioare aproape la fel de mult ca indiferența mamei lui.

O să chem înapoi taxiul acela, spune el. O să chem un alt taxi. Ne poate duce la, la, nu știu unde. Există hoteluri în oraș, pot să sun la un hotel. Pot

încerca să chem un taxi care să ne ducă înapoi la Londra, dar cred, cred că, fiind Ajunul Crăciunului, și o oră atât de târzie acum, s-ar putea să trebuiască să așteptăm până…

Nu fi labagiu, spune fata.

Nu sunt…, dar fata ridică mâna, nu vrea să audă.

Sora, spune ea.

Poftim?! face el.

Ziceai că există o soră. Locuiește cumva pe-aproape?

O împinge pe fată un pic mai departe pe hol cu mâinile lui mari și boante.

Trebuie să o chemăm pe soră, spune fata.

Nu se poate, spune el.

De ce? întreabă fata.

Sunt certate, spune el. Nu au mai vorbit una cu cealaltă de aproape treizeci de ani.

Fata mișcă din cap.

Sun-o, spune ea.

În limba engleză, „arta a murit“. Art (engl.) înseamnă „artă“, dar este și un diminutiv al prenumelui „Arthur“, de unde și jocul de cuvinte din text.

În limba engleză, „cu trei luni mai devreme decât prima apariție a lămâiței“

:–$ este combinația de taste pentru emoticonul embarassed (rușinat).

Prima parte a expresiei Plus ça change, plus c'est la même chose („Cu cât se schimbă mai mult, cu atât nu se schimbă nimic“). Uzual, vorbitorul se limitează la această primă parte a expresiei. (în limba franceză în original)

În limba engleză, TWO, acronim de la „Truth Will Out“ („adevărul va ieși la iveală“), dar și numeralul „doi“, de unde și calamburul din text

Snow Job, personaj fictiv întruchipând un soldat american din trupele arctice; face parte din seria de jucării, benzi desenate și desene animate din anii 1980 numită G.I. Joe: A Real American Hero.

În Marea Britanie, satul St Erth este situat în comitatul Cornwall, care textual s-ar traduce prin Zid (Wall) de Porumb (Corn).

Ianuarie:

este o zi de luni rezonabil de caldă, 9 grade, de iarnă târzie după două zile de când cinci milioane de persoane, majoritatea femei, au luat parte la marșuri în toată lumea în semn de protest față de misoginism la nivelul puterii.

Un bărbat latră la o femeie.

Adică latră ca un câine. Hau, hau.

Asta se întâmplă în Camera Comunelor.

Femeia vorbește. Întreabă ceva. Bărbatul latră la ea până ca ea să termine ce are de întrebat.

Mai pe larg: un parlamentar al opoziției pune o întrebare unui ministru britanic de Externe în Camera Comunelor.

Femeia întreabă despre oportunitatea ca un premier britanic să aibă o atitudine prietenoasă și să proclame în mod repetat existența unor relații speciale cu un președinte american, care are de asemenea obiceiul de a asemui femeile cu niște câini și care a anunțat, la o dată marcată în calendare drept Ziua Comemorării Victimelor Holocaustului, că intenționează să interzică intrarea în Statele Unite ale Americii a unor grupuri mari de oameni în baza religiei și a etnicității lor.

În timp ce femeia parlamentar vorbește, pe de o parte, aducând în discuție impactul acestei intenții legislative asupra crizei refugiaților și asupra persoanelor forțate să ia calea exilului din cauza războiului din Siria, iar pe de altă parte, adresând o întrebare gravă despre ceea ce ar putea însemna guvernarea de stat atât aici, cât și în Statele Unite, un parlamentar și membru al guvernului latră la ea ca un câine.

Hau, hau.

Câteva amănunte colaterale: Camera Comunelor este una dintre cele două Camere ale Parlamentului în Regatul Unit, cele două corpuri legislative

gemene ale Marii Britanii.

Femeia parlamentar este licențiată în drept și totodată întâmplarea face să fi fost un fel de vedetă TV în Pakistan, pe vremea când ani de-a rândul înainte de a intra în Camera Comunelor a jucat într-un serial de succes difuzat acolo.

Bărbatul parlamentar este un fost agent de bursă și un nepot de-al lui Winston Churchill.

După aceea, când femeia parlamentar depune o plângere, bărbatul parlamentar își cere scuze. Sugerează că a fost o tachinare.

Femeia parlamentar acceptă scuzele lui.

Amândoi se comportă civilizat.

Este iarnă, încă. Nu e zăpadă. Nu a fost zăpadă aproape deloc toată iarna. Va fi una dintre cele mai calde ierni înregistrate vreodată, din nou.

Totuși, e mai frig în unele locuri decât în altele.

În dimineața aceasta, a fost promoroacă pe creasta brazdelor de pământ arat de pe câmpuri, un strat subțire de gheață pe care soarele îl topise doar pe o latură.

Art în natură.

Acum este întunericul din zorii zilei de Crăciun, înainte de răsărit, cel mai bun moment din lume pentru un cântec vechi despre un copil umblând rătăcit printre nămeți.

(Dar cine era copilul din cântec? Unde se ducea copilul? De ce era copilul afară, în zăpadă, în fond? Nu-i era frig copilului? Și oare copilul s-ar fi rătăcit la fel dacă ar fi fost vară ori primăvară ori toamnă, sau copilul se rătăcise tocmai fiindcă era iarnă?)

Eu asta nu știu.

Tot ce ne spune Dickens într-un „Colind de Crăciun“ este că foarte curând după aceea, se auzi glăsciorul plângăcios al lui Tim Degețel cântând un cântecel despre un copil umblând rătăcit printre nămeți.

Prin urmare, ce-ar fi dacă mai bine ți-aș povesti eu despre niște lucruri verificabile…

(ce-nseamnă „verificabile“?)

Verificabile, adică lucrurile acelea noi putem dovedi că sunt adevărate datorită realităților care există în lume și care le demonstrează…

(OK)

… bunăoară, ca verificare, aș putea să îți povestesc despre un fapt foarte verificabil sau poate două…

(verificarea verificabilului, ha ha!)

… despre un om pe nume Kepler, care a studiat timpul și armonia și care credea că adevărul și timpul sunt înrudite…

(ce înseamnă înrudit?)

Înrudit înseamnă familie, ce vreau eu să spun este că el credea că adevărul și timpul sunt cumva legate, sunt rude unul cu celălalt.

(Aha.)

El a fost unul dintre oamenii care au identificat prima oară cometa Halley, unul dintre primii care și-au dat seama că nu era o cometă diferită de fiecare dată, așa cum crezuseră oamenii de-a lungul veacurilor, ci că era de fapt aceeași cometă care revenea la noi din când în când. Și de asemenea el era genul de om care cerceta lucrurile privindu-le atât de aproape, cât și de departe. Într-o zi, un fulg de zăpadă a aterizat pe gulerul mantoului său și el a devenit unul dintre primii oameni din istorie care să fi numărat laturile unei bucăți de zăpadă și care să fi scris despre faptul că în cazul zăpezii există diverse modele de cristale de zăpadă care se repetă.

(Cristalul de zăpadă este același lucru cu un fulg de zăpadă?)

Poate fi. Dar fulgul de zăpadă se formează și atunci când două sau mai multe cristale de zăpadă cad împreună și creează toate împreună o singură structură. Oricum, el a descoperit că există o simetrie în formele…

(ce înseamnă simetrie, te rog?)

este, ce Dumnezeu…

(e Dumnezeu?)

Nu, ha, ha, nu e Dumnezeu. Dar ar fi drăguț ca Dumnezeu să fie așa, mi-ar plăcea ca asta să fie ce înseamnă Dumnezeu. Simetrie înseamnă că lucrurile au o formă foarte asemănătoare, sau că se reflectă unele pe altele, sau că se potrivesc unele cu altele într-o manieră echilibrată, sau armonioasă, fiindcă poate să însemne și armonie. Urechile tale. Sunt simetrice, și ochii tăi, mâinile tale. Dar lucrul care îl nedumerea pe Kepler era acesta. Dacă fiecare cristal de zăpadă are ceva în comun cu toate celelalte, dar în același timp este complet unic, ce motiv ar avea Dumnezeu să le facă pe toate așa? Fiindcă vorbim despre vremea când oamenii credeau că asemenea lucruri aveau rațiuni metafizice…

(ce înseamnă m…)

O, Iisuse. OK. Bine. Metafizică. „Meta“ spunem dacă un lucru se schimbă sau trece dincolo de el însuși, iar „fizică“ înseamnă fizică și oricum Kepler nu s-a rătăcit niciodată, și nici n-a murit în zăpadă, deși Descartes, care a fost un filosof francez și iubitor de zăpadă și el, era atât de pasionat de zăpadă, încât s-a dus să trăiască într-o țară cu multă zăpadă, Norvegia, ori Danemarca, ori Finlanda, ori Suedia, și a stat afară în frig atât de mult, încât a făcut peumonie și a murit aproape imediat după ce s-a mutat acolo.

(Da, bine, dar ce înseamnă metaf…)

… și pe urmă mai e fermierul, nu mai țin minte cum îl cheamă, care a trăit în America sute de ani mai târziu și care iubea atât de mult fulgii de zăpadă, încât a inventat un aparat de fotografiat cu un microscop înăuntru, închipuie-ți…

(uau…)

… ca să poată poza de aproape cristale de zăpadă individuale. Și într-o zi a ieșit să se plimbe afară în viscol și a murit și el…

(o nu…)

Bun. Cum rămâne atunci cu copilul acela care s-a rătăcit prin nămeți? S-a pierdut printre niște troiene atât de mari, pe sub crengi de copaci atât de încărcați de omăt, dar și strălucind atât de puternic acolo unde razele lunii reușesc să răzbească printre ramurile mai răsfirate, încât zăpada formează un fel de carapace rece, dar protectoare și luminată de lună dintr-un capăt al pădurii în celălalt, unde se ajunge direct la porțile lumii subpământene.

(Ce înseamnă carapace?)

Este o caravană care merge cu mare viteză.

(Zău?)

Ha, ha! M-ai crezut! Nu, de fapt cuvântul înseamnă un fel de cochilie, cum vezi la broasca țestoasă sau la crab pe spinare, învelișul dur care protejează

interiorul lor moale împotriva lumii din afară. De asemenea, cuvântul se referă și la un lucru care te acoperă complet sau te protejează.

(Ca o armură?)

Exact. Și lumea subpământeană, știi ce este lumea subpământeană, da?

(Da.)

Ce este, spune-mi și mie?

(Este o lume sub lumea de pe pământ.)

Mda, doar că oamenii consideră în general că lumea subpământeană este opusul raiului, cu alte cuvinte, lumea subpământeană este iadul, un loc plin de pucioasă, cu bolovani care se topesc și curg clocotit, contopindu-se unii cu alții ca materia aceea fierbinte care uneori în istorie acoperă orașe italiene cum ar fi Pompeii și Herculaneum și le conservă așa cum erau veacuri de-a rândul când lava erupe din vulcani. Dar nu. Fiindcă lumea subpământeană este exact invers decât fierbinte. La fel cum iarna este exact invers decât vara. Este un loc unde totul e mort, rece și întunecos, un pic ca și cum ar fi – închipuie-ți, închipuie-ți asta – în interiorul unui găvan gol din care ciorile au ciugulit ochiul…

(uăh)

… dar dacă acel găvan ar fi mare cât o imensă grotă subterană, mai mare decât oricare dintre stațiile de metrou din Londra, să zicem…

(uau, OK)

… iar ceea ce este interesant, dacă tot vorbim despre căldură extremă și despre frig extrem, este faptul că atât căldura, cât și frigul, ambele pot să vatăme și să conserve, în moduri diferite. Ca atunci când marele filosof Bacon, care, apropo, a murit și el din cauza frigului, a răcit rău stând afară pe un ger năprasnic, vrând să umple cu zăpadă o găină moartă ca să vadă dacă o carne înghețată nu ar putea fi păstrată mai mult timp fără să se strice. În fine. Unde rămăsesem?

(Carapace.)

Da. Copilul străbate toată pădurea pe sub carapacea zăpezii până ajunge la porțile lumii subpământene. Acolo există o ușă uriașă făcută din gheață, și este atât de înaltă, încât copilul privind în sus nu poate vedea unde se termină ușa. Dar copilul ciocănește la ușă cu toată încrederea unui copil care s-a rătăcit prin nămeți în miezul iernii, așteptându-se să primească ajutor, căldură și confort, și chiar poate face asta, mă refer la copil, mă urmărești?…

(da…)

poate face asta fiindcă este în miezul iernii, adică în acea perioadă a anului când se consideră că zeii și copiii se întâlnesc, când un copil poate vorbi cu zeii și zeii trebuie să asculte, un moment în care copiii și zeii sunt apropiați unii de alții.

(Ca o familie.)

Copilul bate la ușă, o ușă atât de rece, încât pumnul copilului se lipește de suprafața ei cu fiecare nouă bătaie, iar copilul trebuie să-și smulgă mâna de-acolo aproape jupuindu-și pielea de tot, și e greu de spus dacă a auzit careva ciocăniturile lui fiindcă atunci când ciocănești în gheață sunetul se pierde pur și simplu.

Dar deodată se aude un zgomot cumplit de asurzitor. Copilul ridică privirea și vede cum în cer o sută de chei cioplite din gheață, pentru o ușă uriașă, se scutură încolo și încoace.

Pleacă, rostește un glas făcut din gheață.

Vrei să îi spui proprietarului sau proprietăresei acestui loc că eu m-am rătăcit prin nămeți de o veșnicie? zice copilul.

Vino înapoi când o să fii mort, rostește glasul de gheață.

Și poți să îl rogi sau să o rogi să îmi găsească și mie un colțișor la căldură ca să mă odihnesc, spune copilul, și ceva de mâncare și de băut, doar un pic

până reușesc să mă dumiresc încotro s-o apuc?

Ușa de gheață geme cu un geamăt mare cât un uragan. Pe urmă ceva îl saltă de jos pe copil, îl leagănă sus în aer ținându-l de umerii hainei, cu degete de gheață căptușite cu dinți, ca niște colți de rechin, care străpung prin stofa hainei și ajung să-i zgârâie și să-i înțepe usturător pielea din jurul gâtului copilului. Pe urmă, cu iuțeala morții, îl târăște pe copil printr-un labirint întunecat și înghețat.

(O.)

Dar nu te speria. Căci copilul gonește prin lumea aceea subpământeană ca un sânge fierbinte prin venele fiecărui mort rece care a ajuns să se piardă prin nămeți, și sunt milioane de acest fel, iar copilul trece ca un sânge cald prin ei toți și ceea ce vede copilul în timp ce face asta este o culoare pură, culoarea verde, verdele de Crăciun, un verde nespus de stălucitor, căci verdele nu este de fapt doar o culoare de vară, nu, verdele este într-adevăr și o culoare de iarnă.

(Zău?)

Pământul este făcut din asta. Verde. Mușchi, alge, licheni, mucegai. Este culoarea tuturor lucrurilor până să existe flori, culoarea primilor copaci, copacii care nu aveau frunze, aveau ace în schimb, copacii care creșteau în primul hiat dintre rece și cald…

(ce înseamnă hiat?)

Cuvântul hiat înseamnă o scurtă pauză. Iar pomul de Crăciun are legătură cu acei copaci verzi inițiali, care au crescut înainte chiar ca lumea să fi decis să inventeze toate celelalte culori. Este verdele laurului care a făcut roșul bobițelor.

(Copacii au familii?)

Sigur că da. Și nu se știe de unde a aflat copilul din această poveste despre următorul detaliu, dar după cum știi, este verificabil-adevărat că această culoare, verdele, întâmplarea face să fie și una dintre culorile care se pot

șterge cel mai ușor atunci când oamenii sunt fotografiați sau filmați, deoarece dacă plasezi o imagine pe un fundal albastru sau verde, va fi mai simplu mai târziu să o decupezi de jur împrejur sau să o contopești cu alte nuanțe, dacă vrei să faci să pară că oamenii aceia sunt undeva unde nu sunt, pe un covor zburător, să zicem, sau pur și simplu plutind prin cosmos ca un astronaut.

(Da.)

Iată, așadar, la ce se gândește copilul înainte ca degetele acelea ca niște lame de gheață să își slăbească strânsoarea, dându-i drumul copilului să cadă grămadă pe podeaua rece ca un butuc de măcelărie, și…

(ce este un butuc de măcelărie?)

Îți spun mai târziu. Să-mi aduci aminte. Dar acum, te rog, imaginează-ți-l pe copil, acum, subțire ca un fir de iarbă în fața zeului grozav al lumii subpământene, înălțându-se deasupra pe tronul lui de gheață, un zeu cu mâini arătând fiecare ca un briceag uriaș cu lamele de gheață.

(O.)

Copilul se ridică în picioare, își îndreaptă haina, o netezește în jos, pipăie locurile unde colții de gheață au străpuns stofa și țâțâie nemulțumit din buze simțind sub degete șirul de perforări.

Atunci zeul glăsuiește.

Mai ești în viață? spune zeul.

Copilul suflă pe nări ca să arate că răsuflarea lui este vizibilă în frigul din jur. Pe urmă face o grimasă uitându-se la zeu, ca și când ar fi vrut să spună: vezi?

Bun, bun, zice zeul. Un supraviețuitor.

Cam răcoros pe-aici, spune copilul.

Tu numești asta răcoros? spune zeul. Eu sunt zeul frigului. Asta nu e nimic. Îți arăt eu ce înseamnă răcoros de-a binelea. Și încetează, nu mai face așa.

Ce să nu mai fac așa? întreabă copilul.

Zeul arată spre picioarele copilului.

Copilul se uită în jos și el. I-au dispărut labele picioarelor. Stă în apă până la glezne. Copilul se topește prin podea.

Cu fiecare secundă care trece, podeaua din jurul copilului se mai dezgheață un pic.

Încetează, ți-am zis, spune zeul.

Copilul ridică din umeri.

Cum? zice copilul.

Zeul începe să se panicheze. Abia se mai poate ține pe tronul care alunecă sub el. Plutește pe tron dând haotic din membre în capătul imensei săli din gheață.

Încetează cu asta imediat! zbiară zeul.

În puterea nopții, clopotul bisericii din sat bate miezul nopții.

Iarăși?

Dar a trecut deja de miezul nopții. Nu? Sophia s-a ridicat din pat. A coborât la parter.

Tânăra pe care Arthur o adusese cu el ședea la masa din bucătărie. Mânca niște ouă jumări dintr-o farfurie pe jumătate golită.

Vreți și dumneavoastră un pic? a spus femeia.

A vorbit încet, ca și cum s-ar fi ferit să nu trezească din somn pe cineva, deși nimeni nu dormea nicăieri prin apropierea bucătăriei.

Sophia n-a spus nimic. Stătea în pragul ușii și se uita spre chiuvetă, unde se vedea o tigaie nespălată sprijinită pe o parte.

Tânăra a urmărit direcția privirii și a sărit în picioare.

O spăl imediat, a spus ea.

Zis și făcut; a spălat tigaia, tot cu un fel de grijă și calm. Pe urmă a pus-o la locul ei, fără să trebuiască să i se spună unde.

Sophia a mișcat aprobator din cap.

S-a răsucit în loc și s-a dus înapoi în pat.

S-a instalat sub plapumă.

Capul s-a instalat la loc pe umărul ei.

Mai devreme, când Ajunul Crăciunului se preschimbase în ziua de Crăciun, Sophia ascultase la fereastră sunetul îndepărtat al clopotului bisericii din sat bătând miezul nopții. Era o noapte liniștită și deloc rece, vântul venea din direcția potrivită pentru a aduce sunetul clopotului încoace; avea să fie un început de Crăciun cu vreme caldă după furtuni, iar lipsa înghețului și a

gerului priva de demnitate peisajul iernatic; rezonanța clopotului era mai prozaică decât ar fi fost într-o noapte geroasă de iarnă așa cum s-ar fi cuvenit în mod ideal să fie astă-seară. Balang dang, clopotul bate a mort. Mort. Mort. Sau poate pac pac. Și invers: cap. Cap. Cap. Biserica din sat avea doar un singur clopot, așa că nu putea să bată a mort. Sunetul amintea, i se părea ei, de cineva bătând într-o piatră cu un topor, pac pac pac, ceea ce nu ar fi făcut decât să strice o bunătate de lamă.

Capul însă, vesel pe pervazul ferestrei deschise, se jucase de-a v-ați ascunselea cu el însuși, ba înăuntru, ba în afară, în dangătele constante ale clopotului.

Față de ziua de ieri, capul își pierduse o parte din păr. Părea zbârlit. Dar surâdea senin, ca o pisică de Cheshire, închizând ochii de plăcere în locul unde aerul de-afară întâlnea aerul cald din odaie, legănându-se ca un pendul, încordându-se în fața vântului când sufla înspre el, cocoțându-se pe încheietura mâinii ei ca o obedientă pasăre de pradă când ea a închis fereastra, apoi lăsându-se așezat pe pat, pe pernă, lângă perna ei.

Ca să îl adoarmă, îi spusese capului povestea de Crăciun.

Unei femei i se arată un înger. Apoi femeia urmează să nască. Un bărbat, care nu este tatăl copilului pe care îl va naște femeia, însă este un om foarte drăguț și reprezintă persoana tatălui în Familie, duce de căpăstru catârul pe care stă femeia mulți kilometri înainte, până într-un oraș care este ticsit de lume din cauză că un cârmuitor a poruncit ca oamenii să fie numărați. Nu e nici un loc liber la han. Nu e nici un loc liber la han. Nu e nici un loc liber la han și pruncul urmează să se nască.

Un hangiu le oferă celor doi un loc unde să se poată naște copilul, acolo unde de obicei el ține animalele din gospodărie. A, steaua, uitase de stea. Datorită ei oamenii știu unde să vină și să vadă copilul în iesle, pruncul Mariei, și a început să îi cânte cântecul acela, dar era prea nepotrivit pentru ea, așa că a cântat în schimb colindul despre măgăruș.

Apoi i-a povestit capului despre Nina & Frederik, duetul care a interpretat inițial colindul despre măgăruș. Erau străini, destul de extravaganți, a spus

ea, cred că unul dintre ei era un aristocrat din Austria sau Scandinavia. A fost un șlagăr de mare succes la vremea respectivă.

Capul ascultase cu aceeași seriozitate și atenție povestea despre naștere, povestea despre măgăruș și despre numele cântăreților străini. Se rostogolise ușor înapoi și înainte pe pernă în timp ce ea cânta despre clopotele care răsună Betleem, Betleem.

Apoi îi mulțumise printr-o privire specială, după care, ca prin farmec, își lepădase orice expresivitate, pălind ca o statuie ternă cu ochi goi asemenea unui aristocrat roman de piatră din Antichitate.

Noi fire de păr îi căzuseră acum pe pernă într-un semicerc în jurul lui. Ea adunase firele de păr și le pusese smocuri-smocuri pe noptieră. Creștetul capului, vizibil acum după ce îi căzuse părul, era foarte palid, cu un aspect fragil ca fontanela unui copilaș. Așa că ea se ridicase din pat și luase o batistă mare din sertarul cu batiste. A înfășurat-o peste creștetul capului, ca nu cumva să-i fie frig fără părul de până atunci. S-a suit la loc în pat și a stins lampa de pe noptieră. Capul aproape pleșuv îi zâmbise radios strălucind în întuneric cu noul lui turban, de parcă ar fi fost luminat de Rembrandt, de parcă Rembrandt ar fi pictat copilul Simone de Beauvoir.

Stătea acum lungită pe pat, simțind greutatea capului adormit și gândindu-se cum probabil ea ar vomita dacă ar fi să mai mănânce vreodată ceva atât de sățios cum erau ouăle jumări, mai ales prăjite în unt cum le pregătise femeia.

Deși poate că ar merita să mai încerce din nou senzația aceea de vomă, fiindcă din câte ținea ea minte exista un fel de plăcere în asta, forța anarhică a epurării, unul dintre acele momente liminale puternice din viață când moartea nu este doar preferabilă condiției de a trăi, fiindcă te simți atât de oribil, ci și fiindcă te lasă să negociezi cu autoritățile zilei dacă să trăiești sau să mori.

Plutea între somn și trezie ținând capul în brațe și, moțăind, visa șiruri de gâturi fără cap, busturi de piatră fără cap, Madone fără cap, prunci Iisus cărora le lipsea capul sau doar gâtul sau jumătate-de-cap. Apoi i-au venit în cap sfinții ciobiți și fără cap din basoreliefuri, și cei sculptați pe cristelnițe și

așa mai departe, gâturi-maltratate-rămase-fără-nimic în bisericile vandalizate la Reformă în acea furie justițiară, în acea ideologie intolerantă a vremii. Exista întotodeauna o intoleranță furioasă dezlănțuită în lume, nu contează când sau unde în istorie, se gândea ea, și întotdeauna viza capul sau fața. Se gândea la chipurile arse și răzuite ale sfinților medievali pictați pe panourile din lemn ale altarelor în sute de biserici ca în biserica al cărei clopot răsunase peste câmp în acest an de Crăciun,

mort,

cap,

a căror frumusețe era poate mai intensă tocmai datorită stricăciunii care îi năpăstuise, nuanțele profunde de roșu și auriu pe fundalul cu flori de crin, faldurile veșmintelor din țesături somptuos pictate sub spațiului unde ar fi trebuit să fie capul sau chipul, vechile însemne arhierești impresionant de amănunțite pe care le țineau în mână pentru a ne arăta care era sfântul sau apostolul întruchipat de fiecare figură (un potir, o cruce, o cruce de formă diferită, o carte, un cuțit, o sabie, o cheie), deoarece oamenii care au vrut să îi distrugă nu atacau niciodată însemnul arhieresc, sau inima. Sub nimbul auriu unde ar fi trebuit să existe fața – aidoma unei măști, dar totodată, în mod paradoxal, ca și cum orice mască ar fi fost ridicată –, vedeai lemnul ars și înnegrit.

Se voia a fi o amenințare. Priviți să vedeți din ce sunt făcuți cu adevărat sfinții voștri. Era demonstrația faptului că orice lucru simbolic va fi dat în vileag ca minciună, iar tot ceea ce venerăm nu este decât materie carbonizată, piatră sfărâmată, de îndată ce este atins de urgia în care se concretizează la un moment dat măciuca vremurilor.

Dar lucrurile se puteau interpreta și invers. Așa vandalizați, sfinții pictați sau sculptați păreau mai degrabă monumente ale supraviețuirii, nu ale distrugerii. Constituiau dovada unei noi stări de mucenicie, misterioasă, decapitată, desfigurată, anonimă.

Capul adormit pe umărul Sophiei s-a îngreunat.

Sophia a coborât privirea spre el, pruncul ei de Crăciun, fiindcă arăta într-adevăr ca un prunc, acum, când nu mai avea păr, ca și cum s-ar fi întors în faza de bebeluș. Dormea, da, ca un bebeluș (deși nu semăna nicidecum cu pruncul Arthur, care cu urlete înfiorătoare fusese un fel de noapte neagră a sufletului. Poate că ea ar fi fost altfel dacă și propriul ei copil ar fi semănat mai mult cu acesta; poate că și Arthur ar fi fost altfel). O geană i-a căzut pe obraz, apoi o alta, și cu fiecare nou răstimp dintre două gene micuțe desprinse de pe pleoape, planeta-prunc se făcea mai grea, mult mai grea, apăsând-o pe umăr destul de dureros, totuși nu cu atâta greutate încât să o fi țintuit jos, din moment ce s-a ridicat foarte brusc în șezut (iar capul, dormind încă profund, s-a rostogolit ca un ou de Paște fiert tare, peste brațul ei și în lungul corpului, oprindu-se într-o adâncitură a patului lângă coapsa ei), în timp ce-i treceau prin minte următoarele:

Unde găsise tânăra adusă de Arthur aici ouăle pe care le gătise mai devreme?

Nu existau ouă în frigider.

Nu exista unt în frigider.

În fine, exista un singur ou. Ea cumpărase șase ouă, dar în urmă cu peste două luni.

Dacă femeia aceea ar fi mâncat oul acela, ar fi fost acum pe moarte, în chinuri, și repede, din cauza unei intoxicații alimentare.

Oare când faci intoxicație poți să și leșini?

Dacă tânăra zăcea acum fără cunoștință pe podeaua bucătăriei în balta propriei vărsături?!

Clopotul bătea miezul nopții la biserica din sat.

Iarăși?

Ei, haida-de!

Sophia s-a dat jos din pat. A coborât la parter.

Femeia din bucătărie nu era moartă, și nici fără cunoștință. Se simțea bine. A ridicat privirea când Sophia a deschis ușa.

Hei, salut, a zis ea.

Te simți cumva rău? a spus Sophia.

Rău, eu?! a făcut ea. Nu. Mi-e foarte bine, mulțumesc. Mă simt destul de bine, mai bine decât de obicei.

E a doua oară când cobor la parter, sau e prima oară? întreabă Sophia.

E a doua oară, spune femeia.

Și tu ești Charlotte, zice Sophia.

Sunt Charlotte, am venit aici în acest weekend de Crăciun, spune femeia.

Care e numele tău de familie, Charlotte? întreabă Sophie.

Mmm, face femeia. Se uită derutată la Sophia timp de o clipă. Apoi, spune:

Bain.

E un nume scoțian, remarcă Sophia.

Dacă ziceți dumneavoastră, a spus Charlotte Bain.

Dar tu nu ești scoțiană. De unde ești la origine? insistă Sophia.

Charlotte Bain scoate un râset scurt.

Încercați să ghiciți, a spus ea. Dacă ghiciți corect, vă dau… hai să merite pariul. Vă dau o mie de lire sterline.

Nu pariez niciodată, a spus Sophia.

Sunteți o femeie foarte înțeleaptă, a zis Charlotte Bain.

Nu ești englezoaică, știu asta, se aude în vocea ta, a zis Sophia. Tatăl meu dobândise o ură persistentă față de oamenii din anumite țări, asta, de pe vremea când fusese în război.

Care război? a întrebat Charlotte Bain.

Nu fi obtuză, a spus Sophia. Războiul. Al Doilea Război Mondial. Asta i-a marcat existența. Dacă auzea pe careva la televizor sau la radio vorbind într-o limbă străină sau într-o engleză cu un anumit accent, sau dacă în cameră intra vreo persoană dintr-o țară pe care el o detesta, tatăl meu ieșea din cameră. Îi ura pe nemți. Îi ura pe francezi pentru că fuseseră colaboraționiști. Doar dacă auzea pe un anumit cântăreț cântând, îl și apucau pandaliile. Pe urmă, după război, a lucrat în finanțe. Chestia asta i-a generat un șir de aversiuni mai puțin logice, dar la fel de violente împotriva anumitor rase și etnii. Eu însă fac parte dintr-o generație cu viziuni mai largi, așa că te voi accepta, având în vedere că ești partenera lui Arthur, englez până în măduva oaselor, ca mine.

Mulțumesc, a spus Charlotte Bain. Dar eu nu sunt. Englezoaică.

Ba ești în ochii mei, a zis Sophia (și a ridicat mâna în aer ca să pună capăt altor obiecții.) Bun. Ia, spune-mi. Cum l-ai cunoscut pe fiul meu?

Sunt convinsă că v-ați plictisit deja cât ați tot auzit povestea asta de la fiul dumneavoastră, a zis Charlotte Bain.

Te rog să mă mai plictisești și tu povestindu-mi, a spus Sophia.

Of. Fie. OK. O să vă povestesc. L-am cunoscut într-o stație de autobuz, a spus Charlotte Bain. Eram într-o stație de autobuz în ziua mea liberă, iar el a venit și a început să vorbească cu mine. Ne-am dus la o cafea. Mi-a cumpărat ceva de mâncare.

Și vă cunoașteți de mult timp? a întrebat Sophia.

Mie încă mi se pare că parcă a fost ieri, a spus Charlotte Bain. Ne cunoaștem de două zile.

Stai acum aici, în bucătărie, și nu dormi într-un pat din cauză că ți-am spus eu că va trebui să dormi în magazie? a zis Sophia. Fiindcă dacă e așa, îmi retrag dictatul de mai devreme. Ești binevenită să dormi în casă.

Mulțumesc, dar nu prea sunt obosită, am dormit în tren când veneam încoace, a spus Charlotte Bain. În plus, am stat amândoi să o așteptăm pe sora dumneavoastră să vină, și am așternut niște paturi, sper că nu vă deranjează, am găsit eu niște așternuturi în dulapul de pe holul de la etaj. Și pe urmă m-am gândit că ar trebui poate să mănânc ceva, iar după aceea eram oricum trează, mi-a trecut complet somnul și aici, în bucătărie, e plăcut și cald, de la mașina de gătit asta mare, și cânta o păsăruică, o auzeam prin fereastra aceea, de-asta am preferat să stau liniștită și să ascult, așa că am uitat.

Ce-ai făcut? Pe cine să așteptați? a zis Sophia.

Am uitat să mă mai culc, a spus Charlotte Bain.

Pe cine ați așteptat să vină? a insistat Sophia.

Pe sora dumneavoastră, a zis Charlotte Bain.

Unde, în casa asta? a spus Sophia.

Da, a zis Charlotte Bain.

Aici? Acum? a spus Sophia.

Era obosită, a zis Charlotte Bain. A ajuns aici cam pe la trei fără un sfert, a avut mult de condus de unde venea, așa că s-a băgat imediat în pat, iar noi am pus produsele bine și pe urmă fiul dumneavoastră s-a dus și el la culcare.

Produse, a zis Sophia.

Charlotte Bain a traversat încăperea și a deschis ușa de la frigider.

Era ca un frigider din casa altcuiva, sau dintr-o reclamă, sau dintr-un film despre viața cotidiană a unei familii ideale: un frigider plin cu mâncare.

Rămâneai șocat văzând cât de strălucitoare și cât de proaspete erau produsele ticsite înăuntru.

Iisuse Hristoase, a spus Sophia. Asta mai lipsea acum.

Sophia, înapoi în pat, cu capul lângă ea, a auzit clopotul bisericii din sat bătând ora douăsprezece.

Iarăși.

Sophia a oftat.

Doar dacă nu era acum o altă zi de Crăciun, de fapt. Ceea ce și este, Crăciunul 1977, o zi de duminică, însă faptul că e Crăciunul nu pare să conteze nicidecum pentru persoanele din această casă mare, veche și dărăpănată din Cornwall, unde sora ei, Iris – care nu se poate spune că ar locui aici, din moment ce Iris și șleahta aceasta de străini și trântori nu plătesc nici un fel de chirie cuiva –, stă ilegal, ocupând abuziv această clădire, iar Iris este mult prea bătrână ca să mai facă pe studenta boemă, va împlini patruzeci de ani peste trei ani.

Sora ei, Iris, nu face nimic în viață. Sophia se gândește la mama lor, pe vremea când Iris lucra la stația de benzină, iar ea povestea oricui ar fi întrebat-o ce mai făceau fetele ei că Iris avea o slujbă bună la o companie petrolieră.

Și este Crăciunul, dar nu este deloc ca de Crăciun. Mama ei ar fi detestat, de asemenea, chestia asta. Ar putea fi orice altă duminică, orice duminică de pe timpuri. Nu, nu există nici măcar atmosfera specifică unei duminici. Ar putea fi oricare zi din săptămână, o luni, marți, miercuri.

Nu. Nu seamănă nici măcar cu asta. E mai mult ca un fel de nici o zi. Singura modalitate de a putea ști, singurul indiciu pe care l-ai putea avea că e Crăciunul sau orice altă zi specială, dacă ar exista bunăoară extratereștri, iar tu ai fi un extraterestru și ai fi aterizat cu nava ta spațială pe acest domeniu (surprinzător de vast) din jurul acestei clădiri (în mod evident, cândva cu adevărat frumoasă, așa întortocheată și spațioasă, proprietate de familie înstărită de pe timpuri) situate în mediul rural (departe de

civilizație), este televizorul care funcționează și toată lumea care se perindă la BBC într-un mod mai festiv decât de obicei, plus faptul că Vis de glorie se difuzează la TV chiar acum, deși este aproape ora prânzului.

Nu înseamnă că va exista ceva aici, acum, care să semene cu o masă festivă de Crăciun. Crăciunul e probabil prea burghez. În plus, doi dintre (Dumnezeu știe cât de mulți, ai zice că sunt cincizeci, dar în realitate sunt mai degrabă vreo cincisprezece) acești pierde-vară cu care locuiește Iris acum dorm aici, înăuntru, câte unul pe fiecare canapea veche, și e posibil să fie aici de aseară, să fi fost aici toată noaptea, să nu se fi dus deloc la culcare sau să nu se fi dezbrăcat deloc de hainele de pe ei sau să nu fi făcut nimic din ceea ce fac niște oameni normali, ci doar să fi adormit pe unde apucaseră și să nu se fi trezit încă.

Prin urmare, chiar dacă Sophia ar fi vrut să stea aici, înăuntru, și să privească un film clasic și relaxant ca acesta în dimineața de Crăciun, mai ales în acest Crăciun, când tatăl ei s-a dus naibii în Noua Zeelandă și mama ei a murit, fir-ar să fie, ea nu are nicăieri unde să stea jos decât pe scaunul acesta tare, care are picioarele inegale.

Comuna.

Indivizi aciuați ilegal. Printre rahați de șoareci, uite, acolo, pe podea.

Un trai anarhic ca alternativă etică.

Scuze nevolnice pentru a trăi iresponsabil. Hipioți jegoși și mahmuri trăind chipurile romantic într-o casă ocupată ilegal. Dar măcar cineva de-aici este suficient de deștept încât să fi reușit să pună în funcțiune generatorul, ceea ce înseamnă că există curent electric, adică mulțumesc pentru schimbare (Hamlet), fiindcă e un ger năprasnic și Sophia are inima cătrănită. Unul dintre bărbații care locuiesc aici, totuși, îl cheamă Paul parcă, are o scurtă matlasată din bumbac în dungi închise la culoare, foarte interesantă, chinezească după cum arată. Iris, pe care colocatarii o strigă Ire, a văzut-o ieri, când a luat scurta de pe una dintre mesele unde își stivuiesc ei hainele în oranjeria dărăpănată a casei și a întors-o pe cealaltă parte ca să analizeze cusăturile unde spera să fie o etichetă, ceea ce nu exista însă.

Paul, am impresia că tocmai i-ai furnizat talentatei mele surioare o idee genială pentru colecția de anul viitor, a zis Iris și a cuprins-o pe Sophia cu brațul de după umeri.

Ea e Soph, a spus ea prin fumul de țigară din încăperea plină de lume când Sophia a ajuns acolo. Care cameră ți-ar plăcea, Soph?

Din câte se părea, în casă există șaisprezece dormitoare, deși unele camere au spărturi în tavan și în una dintre ele trăiesc păsări care intră printr-o gaură din acoperiș, cuibărindu-se acolo acum, pe timpul iernii, iar oamenii care locuiesc aici nu au o cameră anumită, ci pur și simplu se instalează acolo unde au chef să doarmă într-o noapte sau alta.

Nu camera cu gaură în acoperiș, mulțumesc, spusese Sophia și toată lumea din încăpere pufnise în râs. Bucătăria era plină de oameni; cineva s-a tras mai încolo pe banca de la masă ca să îi facă loc și ei să stea jos și să participe la conversație.

Vorbeau despre o localitate din Italia unde un fermier care lucra în curtea fermei lui a văzut cum pisica lui pur și simplu a căzut din picioare pe o parte. Când s-a dus să vadă ce se întâmplase, a constatat că pisica era moartă. A ridicat-o de pe jos. Dar coada pisicii s-a desprins complet și a căzut.

Sophia a râs. A pufnit practic în râs, nu s-a putut abține, imaginându-și cum i-a căzut pisicii coada de tot.

Nimeni altcineva n-a mai râs. Toți au întors capul și s-au uitat la ea. Sophia s-a oprit din râs.

Pisica murise din cauză că în anul precedent explodase o valvă într-o fabrică de lângă fermă, iar substanțele chimice produse de acea fabrică scăpaseră în atmosferă și, întrucât era vorba despre un loc renumit pentru fabricarea mobilei, dezastrul continua să aibă efecte chiar și după atâtea luni de atunci, deoarece nimeni în lume nu mai voia să cumpere mobilă fabricată în acel loc, de teamă că lemnul putea fi toxic. Nimeni de-acolo nu știuse de fapt că avusese loc o scurgere de chimicale, până când nu începuseră să cadă frunzele din copaci, ca niște frunze moarte iarna, deși era iulie, și

păsărelele căzuseră moarte din văzduh, iar pisicile, iepurii și alte vietăți mici se prăbușiseră răpuse cu labele în sus. Pe urmă localnicii au început să meargă la spital cu copiii, care se umpluseră de spuzeală și furuncule pe față. Dar proprietarii fabricii încă nu raportaseră autorităților nimic despre scurgerea de substanțe chimice. De aceea, abia după câteva săptămâni de când norul otrăvitor se răspândise în aer, autoritățile au trimis la fața locului armata pentru a evacua populația unuia dintre orașele afectate de scurgerea toxică, iar oamenii care trăiau acolo trebuiseră să-și abandoneze toate bunurile în casele părăsite, ceea ce fusese probabil cumplit pentru ei, din moment ce casele lor au fost ulterior dărâmate cu buldozerul și îngropate sub un morman masiv de pământ, iar oamenii au fost avertizați să nu mănânce din salata și fructele cultivate în zonă. Acum nici un om din cei care trăiau acolo nu știa dacă era bolnav sau nu, multe animale din gospodărie erau sacrificate, iar autoritățile le spuseseră localnicilor să nu încerce să mai aibă copii.

Sophia nu mai era atentă.

Se uita la consoanele și vocalele dintr-un fel de Scrabble absurd, pe care oamenii de-acolo le pictaseră pe cornișa încăperii sub tavanul încă elegant în ciuda dărăpănării generale. isopropylmethylphosphofluoridatewithdeath.

Erau cuvinte de fapt, sau aproape cuvinte.

I. So. Prop. Me. Meth. Ethyl. Nu se spunea mai uzual Ethel? Iar acela era cumva cuvântul fluoride. Neîndoielnic urmau date, și with –„cu“, și death – „moarte“, acolo, la sfârșit.

Una dintre persoanele de la masă povestea acum că auzise de la o prietenă a unei prietene de-a ei că niște cunoștințe de-ale ei din locul unde se produsese dezastrul plecaseră în vacanță în alt loc din Italia și că proprietarii hotelului le spuseseră să nu pomenească de unde veneau, de teamă să nu audă și alți turiști cazați acolo, existând riscul ca aceștia să se panicheze și să plece.

O fată de lângă ea i-a arătat Sophiei două bucăți de hârtie mototolite pe care erau niște imagini fotografiate. Două pisici zăcând într-o rână pe iarbă, ca și cum ar fi dormit. Nu păreau moarte, arătau normal, ca niște pisici, dar

ciudate, culcate pe o rână, cu ochii închiși. Apoi, era o fetiță cu pielea feței plină de bășici ca un glaspapir: fetița zâmbea fiindcă i se făcea o poză.

Era cumplit ce se putea întâmpla în alte țări, a spus Sophia și toți cei de la masă au început să râdă, de parcă ar fi auzit o glumă foarte nostimă.

Pe urmă au început să discute, spre informarea ei, despre un loc care suna de parcă ar fi fost un pic mai încolo pe drum, cu un nume care amintea de cineva din music-hall sau din Dickens. O fabrică secretă de-acolo producea CBW[17], ziceau ei. Vorbeau tot timpul cu acronime; femeile se lipeau cu totul de bărbați și bărbații vorbeau cu litere mari. Fabricau acolo CBWs. Făceau OP[18]. Mai făceau ceva care suna ca TCP.

Păi, da, TCP[19] este efectiv folositor, a spus Sophia. Se poate utiliza aproape în orice situație.

Cineva a râs auzind remarca ei, doar o singură persoană, un bărbat pe nume Mark. Altcineva, una dintre fete, îmbrăcată cu un pulover de lână cândva drăguț, dar acum cam deșirat pe la cusături, s-a aplecat spre Sophia, i-a oferit o țigară și a întrebat-o cu ce se ocupă.

Sora mea se ocupă de import, a zis Iris stând în picioare în spatele Sophiei și ciufulind-o afectuos ca pe un copil. A terminat școala, și-a deschis o firmă când era încă la facultate, era în anul întâi când a câștigat o grămadă de bani din vânzarea cojoacelor afgane. Probabil că există cel puțin două persoane în încăperea asta care să fi cumpărat un cojoc de la geniala mea surioară. Ce se vinde bine acum, Soph?

Macrameul, a spus Sophia. Genți, bikini, chiar și haine din macrame. Grecia a intrat bine pe piață în ultimii doi ani. Și galabiile se vând încă bine, iar ultimul răcnet în materie de modă este un nou tip de poliester, ieftin, dar cu adevărat rezistent la purtare, pare mai natural, chiar pare, și persoanele avizate sunt sigure că va avea succes pe segmentul lăsat liber de confecțiile din voal.

Tăcere în jurul mesei.

De asemenea, broderia englezească este încă în vogă, desigur, a spus Sophia. Fiind, cred eu, aproape nemuritoare, și totodată potrivită atunci când e purtată ironic ca element al stilului punk.

Din nou, tăcere.

Pe urmă, bărbatul, care negreșit este partenerul actual al lui Iris și pe care îl cheamă Bob, a început să vorbească despre oamenii din zona lor care lucraseră pentru armată și acum sufereau de diverse boli, iar toți încetaseră să se mai uite la Sophia cu privirea aceea mută și critică, părând în schimb implicați din nou în politica internațională.

Tapetul din această încăpere unde este televizorul pare original. Începutul secolului? Ce frumoasă ar putea fi casa aceasta dacă ar fi cu adevărat casa cuiva. Sophia, așezată pe scaunul tare, uitându-se pe ecran la Elizabeth Taylor care mergea pe o potecă într-o peliculă strălucitoare tehnicolor care nu are sens decât de Crăciun, genul de peliculă despre care știi că este tehnicolor chiar dacă tu o urmărești pe un televizor alb-negru ca acesta, se întreabă ce simte oare Iris când vede cuvântul „moarte“ pe peretele din bucătărie în fiecare zi, de fiecare dată când își face un ceai sau doar trece prin bucătărie. Iris nu a venit acasă la înmormântare. Nu a suportat să vină? Nu i s-a dat voie să vină? Sau pur și simplu nu s-a sinchisit să vină?

Numele lui Iris nu e pomenit niciodată acasă.

Aseară, o persoană de aici încheiase destul de oficial conversația, de parcă ar fi fost un soi de ședință, și nu doar niște oameni pierzând vremea împreună în jurul unei mese, începând să citească cu voce tare pentru toți de-acolo dintr-o carte clasică despre primăvară, spuneau ei; femeia, Gail, a citit o poveste care părea la început o poveste de Crăciun, dar în mod limpede nu era așa ceva. În jgheaburile de sub streșini și între țiglele acoperișurilor, se mai vedeau încă niște rămășițe dintr-o pulbere albă granulară; în urmă cu câteva săptămâni, praful alb căzuse ca o ninsoare pe acoperișuri și pajiști, pe câmpuri și albii de râu. Nu vreo vrăjitorie, nici vreo acțiune inamică anihilaseră renașterea noii vieții în această lume năpăstuită. Oamenii și-o făcuseră singuri.

Totul era atât de simbolic și apăsător.

Se dusese sus, în odăița ei înghețată de la ultimul nivel al acestei case, unde era un frig arctic după focurile de la parter; încercase să se încălzească sub palton când Iris bătuse la ușă și îi adusese un radiator electric.

Știam eu că o să-ți fie frig, a zis ea.

A băgat radiatorul în priză. Sophia a tras marginea paltonului peste revista Radio Times[20], pe care o adusese cu ea. Unul dintre lucrurile care îi plăcuseră cel mai mult de Crăciun acasă, cel puțin de când Iris încetase să mai vină acasă de Crăciun, era să parcurgă numărul dublu de Crăciun al revistei părinților ei și să pună câte o cruciuliță cu creionul în dreptul emisiunilor pe care plănuia să le urmărească. Citise acum din revistă, aproape gata să plângă, până ca Iris să apară la ușa încăperii acesteia situate pe ceea ce cândva fusese probabil etajul servitorilor, ponosit, cu un covor uzat, cu dușumele vopsite acolo unde nu era covor, linoleum sau carpetă. Numărul festiv al Radio Times în acest an are pe copertă o imagine care de la distanță seamănă cu un pom de Crăciun împodobit frumos, dar care, când te uiți de aproape, se preschimbă într-un sat tipic englezesc acoperit de omăt, cu o cărare prin mijloc, un câine la o poartă, o cutie poștală, iar ea a astupat totul cu paltonul ca să nu vadă Iris atunci când s-a așezat pe marginea saltelei vechi pentru a-i da un teanc de scrisori care veniseră cu plicurile desfăcute și lipite la loc cu bandă adezivă de la poștă. Scrisori găsite desfăcute sau deteriorate și oficial resigilate. Dintr-un motiv necunoscut, pe Iris o amuza banda aceea adezivă. Pe urmă a sărutat-o pe Sophia pe cap și a coborât la parter, la prietenii ei.

Nu pomenise nimic, nu pomenise nimic deocamdată, despre mama lor.

Acum Sophia își petrece ziua de Crăciun într-o încăpere cu doi bărbați necunoscuți care dorm, iar ea privește pe ecranul televizorului cum mama lui Velvet Brown[21], o femeie aspră, dar iubitoare, face tot posibilul ca fiica ei să concureze la Grand National.

Cutia aceea poștală roșie de pe coperta revistei Radio Times: de ce înseamnă atât de mult și în același timp atât de puțin? Și-ar dori să aibă din nou însemnătatea pe care o avea. Și de ce această zi care a avut o semnificație înainte și chiar continuă să aibă acea semnificație, însemnând atât de mult pentru atât de mulți oameni, de ce nu mai poate avea aceeași

semnificație aici și acum pentru ea? Însăși ideea că numele unei zile a săptămânii trebuie să aibă o semnificație o obosește cum nu credea niciodată că ar putea fi starea de oboseală.

Există o nouă ticăloșie în înțelesul lucrurilor.

Respiră adânc, Sophia.

În scurt timp, urmează Circul lui Billy Smart. Apoi, marele film din această după-amiază este Vrăjitorul din Oz.

În fine, Vrăjitorul din Oz este parțial alb-negru, oricum.

Marele sezon cinematografic la BBC în acest an constă dintr-o serie de filme cu Elvis. Elvis a murit și el, acum.

Când Iris intră în încăperea cu televizor aducându-i o cană cu ceva fierbinte, nu ceai sau cafea, dar ceva care miroase a fermă, Sophia spune:

Mai ții minte ziua când m-ai scos de la școală ca să vedem G.I. Blues și ne-am dus la Londra?

Iris este încă pe jumătate adormită. Are părul ridicat complet pe o latură a capului, ar trebui să se pieptene sau să se spele. Toată persoana ei miroase a casa asta mai mult decât casa însăși. Iris miroase a îmbâcsit, a sex. Toți din casa asta miros așa. Se reazemă de speteaza canapelei vechi și cască fără să pună mâna la gură, în timp ce personalul de la concursul hipic Grand National descheie hainele de pe copilul Elizabeth Taylor, care zace fără cunoștință după ce a căzut de pe cal.

Deloc, spune ea.

Se freacă pe față cu amândouă mâinile.

O să le dea pe toate la TV de Crăciunul ăsta, acum, când el a murit, toate filmele, mă refer, zice Sophia.

E nevoie de moartea cuiva uneori ca să ne simțim cu toții un pic mai vii, spune Iris.

Platitudine, clișeu, se gândește Sophia. Se simte ca un copil fâstâcit. De când sosise aici se simțise tot mai mult ca un copil fâstâcit. Cu toate astea, perseverseză.

L-au dat la BBC ieri dimineață, spune ea. Filmul G.I. Blues.

Îhî, zice Iris.

M-ai lăsat să port geaca ta. Am mers la o cafea. M-ai dus la 2i's[22], zice Sophia.

Iris se saltă greoi de pe speteaza canapelei și cască din nou.

Un milion de cai sălbatici să fi fost, și tot n-ar fi putut să mă târască la un film cu Elvis maimuțărindu-se de-a războiului, spune ea pornind spre ușă.

Dar întoarce capul și clipește complice în colțul ochiului spre Sophia, înainte de a ieși din cameră.

Mort.

Cap.

Cap.

Cap.

Douăsprezece.

E miezul nopții din nou, fir-ar să fie. Clopotul bisericii a bătut miezul nopții pentru a cincea oară în acea noapte. Sophia a scos un sunet de exasperare. S-a răsucit pe o parte în pat.

Capul stătea lângă ea. Nu se mișca. Era neclintit ca o piatră.

Era o festă, categoric era o festă, o pușlama de copil din sat care s-a apucat să se legene de funia clopotolui ca să-i facă pe oamenii care îl auzeau să creadă că își pierdeau mințile.

Pe urmă, e într-o vară și Arthur, în vârstă de zece ani, vine din livingul aflat în partea din față a casei până în biroul unde Sophia trebuie să stea fiindcă nu are încotro și trebuie să lucreze de-acasă aproape tot timpul cât Arthur e acasă în vacanță.

Amintirea asta e de pe la mijlocul anilor 1990, dacă Arthur are zece ani.

Mami, e o femeie la știri care mi se pare foarte cunoscută, spune Arthur.

Lucrez, spune Sophia.

Chiar o recunosc, dar nu-mi dau seama cine poate fi, zice Arthur.

Și? face Sophia.

Mă gândeam că dacă o vezi și tu, s-ar putea să o recunoști, spune el.

Ce-i asta, un fel de tertip ca să mă faci să vin acolo și să mă uit la televizor cu tine? spune Sophia.

Nu, vreau doar să te uiți la chestia asta, atât, spune Arthur. Doar la persoana asta. Un minut. Nu cred că îți ia nici măcar un minut. Doar câteva secunde. Zece secunde cel mult. Dar dacă nu te grăbești, nu o să mai fie pe ecran.

Sophia oftează. Notează ceva pe hârtie, memorează unde a rămas pe tabel, lasă cursorul lângă cifra la care a ajuns pe monitor și se ridică de la computer.

Când ajunge în living, Iris e la televizor. Vorbește cu patos. Perorează despre lichidul folosit la dezinfectarea oilor.

Există în apa potabilă, spune Iris. Pulverizarea cu chimicale a recoltelor. Pesticidele au legătură cu gazele paralizante. Gazele paralizante au legătură cu naziștii.

Iris pare mult îmbătrânită. S-a mai îngrășat. A încărunțit și nu s-a mai vopsit.

Se poate spune că își arată vârsta urât. Depresie, anxietate, confuzie, spune ea. Oameni internați în spitale de boli nervoase, desigur, deoarece ignoranța sistemului medical duce la diagnosticări greșite. Nu se analizează toate simptomele pe ansamblu. Dificultăți de vorbire. Halucinații. Dureri de cap. Dureri de articulații.

Este filmată undeva, pe un câmp însorit, cu iarbă pălită și copaci înfrunziți și prăfuiți ca vara mișcându-și coroanele în bătaia vântului, departe, în spatele ei.

Industria aceasta este consecința, dacă vreți, vlăstarul celui de-al Doilea Război Mondial, spune ea.

Obiectivul camerei de filmat trece la reporter, apoi revine la chipul lui Iris. Dincolo de chipul ei, dincolo de ecran, în spatele știrilor de la televizor, aici, la marginea districtului Hampstead, prin ușile curții interioare se vede amurgul fabulos, însorit ca și cum niciodată nu va mai fi decât însorit, iar vecinii de alături fac un grătar în grădină, copiii lor chiuie fericiți, sărind în mica piscină gonflabilă, pe urmă afară, și tot așa. Emisiunea se reia în studioul de știri. Un expert din studio îi spune prezentatorului că tot ce a debitat Iris este rizibil și neadevărat.

Cu toții ne minăm și ne subminăm și ne dinamităm pe noi înșine, în felul nostru, la vremea noastră, se gândește Sophia.

De ce stai în casă și te uiți la televizor, când afară e așa de frumos? spune ea cu glas tare. Nu există un loc mai interesant unde să fii sau nu găsești ceva mai interesant de făcut?

Arthur, care stă jos, în genunchi, în fața televizorului, se întoarce spre ea. Pare distrus. Sophia trebuie să muncească din greu – și e foarte greu, foarte greu pentru ea să nu sufere sufletește de fiecare dată pentru fiecare vulnerabilitate a fiului ei.

Mi s-a părut o persoană cunoscută, spune el. O cunoaștem?

Nu, zice Sophia. Nu era o persoană cunoscută pentru noi.

Se duce înapoi în birou și pune degetul pe cifra pe care o notase.

Se uită la cifrele de pe ecran din nou.

Da. Bun.

Miezul nopții, iarăși.

Sophia numără bătăile clopotolui.

Al nu-știu-câtelea miez al nopții în noaptea aceasta, i-a spus ea capului. Dar capului nu-i păsa. Capul păstra o tăcere mormântală, se putea spune.

A rostogolit capul pe plapumă și l-a luat între palme.

Cântărea greu, mai greu decât i se păruse vreodată.

Nu mai avea ochi, acum.

Nu mai avea gură.

Mda, poate că era mai bine așa. Hai să creadă că era mai bine așa.

Dar unele figuri au față, iar alte figuri sunt fără față. Ceea ce nu înseamnă că ar fi mai bine să fie doar într-un fel sau în celălalt. Bunăoară, într-o seară de noiembrie (ce an să fi fost atunci? cândva pe la începutul anilor 1980, judecând după hainele ei), ori Sophia și-a pierdut echilibrul, ori un tip destul de drăguț în aparență, un individ pe care nu-l mai văzuse niciodată, îi dă un brânci de la spate, iar ea cade pe scări până pe palierul de mai jos, în blocul în care locuiește la etajul al doilea.

Cu câteva zile înainte să se întâmple acest lucru, se întâmplă altceva. Un bărbat complet diferit, conducând o mașină cu acoperișul pliat complet, ceea ce este ciudat întrucât vremea nu te îmbie nicidecum să circuli într-un automobil decapotabil cu capul sub cerul liber, oprește în dreptul ei în timp ce ea încuie mașina, într-o parcare nu departe de un magazin la care vrea să meargă, iar bărbatul acesta o invită să urce câteva momente în automobilul lui ca să discute o chestiune urgentă.

Ea trece pe lângă el și își vede de drum, fără să-i mai arunce nici măcar o privire.

Dar bărbatul reapare subit pe stradă în dreptul ei, conducând automobilul la pas cu ea. Mașina are acum acoperișul închis din cauza burniței, însă geamul din dreptul scaunului pasagerului este complet lăsat jos, așa că de la volan bărbatul îi strigă Sophiei că vrea să discute cu ea ceva important, o chestiune de viață și de moarte, și o roagă din nou să urce un pic în mașină și să stea de vorbă cu el în liniște.

Ea continuă să meargă ca și cum el nu ar fi fost acolo. Privește drept înainte. Cotește și intră în magazinul universal prin dreptul căruia trece în acel moment.

Se ascunde în spatele ușii pe care tocmai a intrat.

Stă pitită acolo, lângă unul dintre standurile cu parfumuri, și așteaptă în aerul îmbătător de arome, pândind ușa, trăgând cu ochiul mereu în spate și în jurul ei.

Când ajunge la birou, sună la poliție și depune o plângere împotriva bărbatului, indicând numărul de înmatriculare al automobilul MG pe care acesta îl conducea.

Asta a fost în urmă cu câteva zile. Astă-seară, când ajunge acasă, ușa apartamenului este larg deschisă.

Este exclus ca de dimineață ea să fi lăsat deschisă așa ușa de la intrare.

Un bărbat pe care nu-l cunoaște este în casa ei. Îl vede prin ușa deschisă. Tipul stă la masa din sufragerie. Îi zâmbește și o salută fluturând din mână de parcă ar fi fost prieteni. Ceea ce nu sunt.

Ce naiba cauți aici? spune ea din pragul ușii.

Bun venit acasă. Intră, zice el.

Cum îți permiți?! pufnește ea.

Bărbatul ridică ambele mâini arătând că sunt goale, ca și cum s-ar preda. Și bate ușor cu palma pe scaunul de lângă el.

Ea rămâne lângă ușa deschisă de la intrare. El arată din nou spre scaunul de lângă el.

Vino aici, totuși, spune el. Nu-ți răpesc decât câteva minute. Câteva momente, atâta tot. Doar cât să îți arăt chestiile astea.

Ea intră în sufragerie, rămânând la distanță de masă. Masa e plină de fotografii și fotocopii. Par să fie imagini cu oameni încă în viață, dar care au fost împușcați sau răniți. Unuia dintre bărbați îi șiroiește sângele pe picioare în jos. Un alt bărbat are fața terciuită de gloanțe.

Pe urmă, îi arată o fotografie înfățișând un fel de cameră ca o grotă neagră. Vede în prim-plan o mână nelegată de nimic, zăcând pur și simplu pe podea ca o mănușă, și apoi, sub o masă izolată, o formă care, după cum arată, ar putea fi un cap.

Voi fi sincer. Avem nevoie de ajutorul tău, spune el. Știm deja ce fel de persoană ești în lume. Am vrea ca noi și alții din toată țara, din toată lumea, să beneficiem de ceea ce noi știm că este o trăsătură excelentă la tine: simțul practic.

Îi spune că un sistem fiabil de monitorizare a persoanelor însemnate constituie una dintre modalitățile de a evita atrocități ca acelea din fotografii.

Ce fel de persoane?! spune ea. Monitorizarea cui?!

El îi spune că monitorizarea permite în general ca lucrurile să fie menținute curate și ordonate.

Îi sugerează că el știe că ea știe că adevărul există și că o monitorizare delicată a celor apropiați nouă, care ar putea sau nu să se plaseze oriunde pe o scală destul de amplă, de la o persoană însemnată până la un activist radical, poate fi uneori esențială în a demonstra netemeinicia amestecului lor în anumite circumstanțe.

Cu alte cuvinte, poate uneori să îi și salveze, spune el.

Să îi salveze, repetă ea.

Un cuvânt foarte bun, spune el.

Știi, presupun, că nu mai sunt romano-catolică, spune ea.

Îi zâmbește dezarmant și încuviințează înțelegător din cap, ca și cum ar aproba tot ce a făcut ea vreodată.

Pare într-adevăr un om foarte drăguț.

Nu știu cine ești, dar aș vrea să pleci imediat din casa mea, spune ea.

Apartament, zice el. Termenul corect pentru această locuință este apartament într-un bloc. Nu într-o casă, ceea ce ar fi presupus și un luciu de apă în apropiere. E drăguț însă. Confortabil.

Adună ca pe niște cărți de joc fotografiile și hârtiile de pe masă și scoate din buzunar o carte de vizită, din carton sau hârtie. O pune pe masă.

Pentru când vei avea nevoie să iei legătura, spune el. Întreabă de domnul Barth. Și mai gândește-te la asta. Nu implică prea mult. Ne trebuie doar să știm niște lucruri simple. Când, unde, cine. Absolut nevinovat totul. Fiindcă la urma urmei. Răspunsul la misterele vieții.

Este care? spune ea.

Poftim? zice el.

Care este răspunsul la misterele vieții, în opinia dumitale? insistă ea.

Răspunsul este o întrebare, spune bărbatul continuând să stea nepoftit la masa ei. Și întrebarea este. În mitul cui optăm să credem?

Te conduc până la ieșirea din clădire, acum, domnule Barth, spune ea.

Oh, nu eu sunt domnul Barth, spune el.

Cumva atunci domnul Barth este bărbatul din MG? zice ea.

N-am nici cea mai mică idee, spune el.

Are de-a face și el cu dumneata? spune ea.

Efectiv, n-aș putea spune, zice el.

Împinge scaunul în spate și se ridică în picioare. Mergând în fața lui, îl conduce spre ușa deschisă și, de-acolo, pe scară în jos, la primul etaj. Când o împinge, sau când ea se împiedică dezechilibrându-se, ori ambele situații, mai sunt șase sau șapte trepte de coborât, dar ea cade în gol și se lovește rău la braț.

Oh, Dumnezeule, spune el. Fii atentă, te rog.

O ridică de pe jos la picioarele scărilor. O ține foarte ferm de brațul vătămat. Se uită în ochii ei.

Ce căzătură urâtă, spune el. Sper că n-ai pățit nimic. Cum să ți se întâmple așa ceva?!

Ești un mare ticălos, spune ea. Îndrăznește să te mai apropii de mine și vezi tu.

O să văd eu, așa-i?

Tipul îi zâmbește, cu ceea ce ea nu poate numi, după aceea în sinea ei, decât un zâmbet inteligent, denotând că înțelege cât de deșteaptă e și ea.

Când ajunge înapoi sus, în apartamentul ei, care nu e o casă, găsește cartea de vizită cu numărul de telefon vârâtă sub un colț al unuia dintre suporturile pentru farfurie.

Iisuse Hristoase.

Se duce înapoi la ușa de la intrare, acum închisă, și fixează bine lanțul de siguranță.

Trage perdelele în toate cele patru camere. Lasă jos jaluzelele în bucătărioară, chiar dacă geamul dă spre un zid de cărămidă.

Pe urmă își vede mâna în timp ce trage jaluzelele și scoate un râset icnit.

Dă drumul jaluzelelor, care zvâcnesc înapoi singure.

Scoate lanțul de la ușă, când se duce la baie.

N-au decât să intre dacă au chef.

Ia cartea de vizită și o vâră în spatele ceasornicului de voiaj de pe polița căminului.

Umple cada cu apă.

Afară, undeva, în oraș, sau în localitate, sau în sat, cine-știe unde s-o fi aflat ea, un clopot bătea, da, din nou, miezul nopții. Dar unde era ea acum? Puteai oare să oprești timpul? Puteai oare să faci ca timpul să nu își mai interpreteze partitura prin tine? Prea târziu acum, fiindcă uite-o pe Sophia în cada aceea pe care tocmai a umplut-o acum peste treizeci de ani săpunându-și brațul vătămat și amintindu-și de Iris și de ea în paturile lor separate, cu douăzeci de ani înainte de asta, într-o seară când Iris avea chef să-i facă pe plac ajutând-o la lecția de muzică, Iris în registrul soprano, Soph în registrul alto, amândouă intonând în cor cântecul acela despre Grocer Jack[23] care n-a mai venit înapoi. Pe urmă, Iris și Soph cântând pe două voci într-un aranjament muzical inventat de ele pentru cântecul lui Elvis care îi place ei, cântând cuvintele în germană, dacă tatăl lor nu e prin preajmă, și, dacă are cum să le audă, cântând traducerea textului în englezește, pe care Sophia a făcut-o folosind dicționarele din biblioteca școlii:

va trebui eu atunci

va trebui eu atunci

să plec din orășel

să plec din orășel

iar tu, scumpa mea, să rămâi aici?

Iris: genul de persoană care, dacă există vreun câine ciobănesc în cameră, să spunem, și chiar dacă Iris este o străină în camera aceea, în casa aceea, chiar dacă n-a mai fost niciodată în casa aceea și se întâlnește cu câinele acela, ciobănescul acela va veni totuși și se va ploconi în fața ei cu labele din față întinse, apoi se va lungi la picioarele ei oriunde e ea așezată și va rămâne acolo toată seara, cu botul rezemat pe labele din față.

Acum e în ziua în care Sophia, venind acasă în weekend de la facultate, decide să meargă pe jos de la gară, în loc să ia autobuzul, cotește pe strada lor și vede drept în față un happening ciudat în fața locuinței lor, un mic grup de oameni uitându-se la Iris care stă pe trotuar, la tatăl ei care stă proptit ferm la poartă, poarta fiind închisă, iar el ținând mâinile pe bara de sus. Mama lor e la ușa de la intrare, privind pe sub gene din cadrul ușii. Geamantanul de pe jos, de la picioarele lui Iris, este geamantanul Sophiei. Geamantanul este deschis pe trotuar. Înăuntru sunt niște haine, lucruri din camera lui Iris azvârlite pe jos în jurul ei, ca și cum Iris s-ar fi decis să despacheteze totul în stradă.

Ce se întâmplă? întreabă Sophia.

Ce se întâmplă de obicei, spune Iris. Îmi împrumuți valiza ta?

Iris pune lucrurile de pe trotuar în geamantan și, opintindu-se, apropie cele două jumătăți. Apăsând pe clapete, blochează încuietorile, leagă apoi chingile, ridică geamantanul ținându-l de mânerul metalic și îl leagănă în mână ca să estimeze cât e de greu.

Unde se duce? îl întreabă Sophia pe tatăl ei.

Sophia, rostește tatăl ei.

Tonul lui voia să spună: nu te băga.

Pa, Philo, zice Iris. O să-ți scriu.

De când Iris – despre care părinții ei susțin în continuare că nu s-a măritat încă – a auzit odată la radio o știre despre o stație de gaz din Anglia, s-a preschimbat parcă toată într-un marș de protest pe cont propriu la adresa poluării, punând postere în piața centrală în toiul nopții, cu poliția pe urmele ei fiindcă fusese prinsă scriind cu vopsea roșie, peste panourile publicitare de pe clădiri, sloganuri vehemente despre foci găsite moarte pe plaje îndepărtate, cu ochii arși de ceva, Soph, cu cicatrice umflate și arsuri pe tot corpul, imaginează-ți, și despre armele produse în fabrici, din nou la depărtare de mulți kilometri, și făcând o scenă în living în fiecare seară până când tatăl lor își iese din pepeni, despre cum studenților din Paris le-au fost vătămați ochii și despre cum oamenii din Irlanda de Nord au fost și ei atacați cu gaze, nu este inofensiv, cum spun ei. Este toxic. Ei zic că provoacă o incapacitate temporară, le spun reporterilor de televiziune și de la ziare sau oamenilor care pun întrebări în parlament că este doar un fum. Doar un fum. Însă de fapt are legătură cu gazele de luptă folosite în tranșee. Erau acelea doar un fum? Și cu gazele toxice folosite asupra oamenilor din lagăre. Erau acelea doar un fum?

Nici unul dintre aceste lucruri nu se întâmplă aici. Toate aceste lucruri se întâmplă departe de tot, altundeva.

Dar s-ar putea foarte bine să se întâmple, spune Iris. Ce înseamnă aici de fapt, aș vrea să știu și eu. Pretutindeni este un aici, nu-i așa?

Iris: o pacoste îngrozitoare. Necazuri. Își irosește viața. Avertizări peste avertizări. Reputație oribilă. În vizorul autorităților. Mențiune în cazierul judiciar. Tatăl lor plângând înfundat la cină. Mama lor vorbind nimicuri ca de obicei cu ochii în jos, uitându-se la nimicul din palmele ei.

O să-ți scriu. O să te sun la facultate.

Iris mergând pe trotuar cu geamantanul în mână. Toți vecinii uitându-se după ea. Sophia uitându-se după ea. Tatăl și mama lor uitându-se după ea.

Vecinii intrând înapoi în casele lor abia după ce Iris a cotit la colțul străzii și a dispărut.

Sophia este în baie. Un bărbat tocmai a împins-o pe scări în jos și a pretins că n-a făcut asta.

Din câte știe ea, Iris nu s-a mai întors acasă de atunci; Iris nu a mai văzut-o niciodată pe mama lor după aceea; Iris nu l-a mai văzut nici pe tatăl lor.

Sophia nu a aflat niciodată, și probabil nici nu va afla vreodată, în ce a constat picătura care a umplut paharul în seara când Iris a plecat de-acasă.

O picătură. Ceva atât de neînsemnat. Ca un fum.

Pahar, umplut peste măsură.

Ce clișeu violent.

O doare brațul. Va avea vânătăi pe toată partea dreaptă a corpului și pe coapsă, unde s-a lovit de balustradă și unde s-a izbit cu șoldul de marginea treptei de jos; nu-i nevoie să cazi prea departe ca să te lovești serios.

Stă pe marginea căzii, în timp ce apa se scurge, și se șterge bine cu prosoapele groase de calitate.

Prosoapele acestea nu se compară nici pe departe cu ștergarele subțiri pe care le aveau ei, pe care tatăl ei le are încă, le folosește încă, acolo, acasă.

Poartă-te bine cu mine, poartă-te frumos cu mine

poartă-te așa cum trebuie de fapt

fiindcă eu nu sunt făcut din lemn

și nu am

o inimă de lemn.[24]

Era dimineața de Crăciun.

Slavă Domnului.

Slavă luminii zilei dătătoare de viață.

Sophie șezuse pe marginea patului, ținuse deschiși excelenții ei ochi și aruncase o provocare miezului nopții să o prindă pe nepregătite, dacă se încumeta. Oh, tu, miez al nopții, mă credeai cam tralala. Miezul nopții nu s-a încumetat. Și uite că s-a făcut lumină. Lumina zilei cea dintotdeauna. Lumină din nou.

De fapt, afară s-a luminat de zi un pic mai devreme decât ieri. Și ieri se luminase nițel mai devreme decât în ziua precedentă. Sesizai această diferență în felul cum se lumina afară chiar și după numai patru zile de când fusese ziua cea mai scurtă; transformarea, inversarea, de la creșterea întunericului la creșterea luminii, scotea în evidență faptul că întoarcerea luminii era o trăsătură esențială a mijlocului iernii la fel de mult cum era și descreșterea luminii.

Undeva în această casă, exact acum dormea sora ei mai mare, Iris.

Sophia s-a așezat la masa de toaletă, ținând capul în brațe.

Capul nu mai era un cap de fapt. Nu mai avea o față acum. Nu mai avea păr. Era greu ca un bolovan. Era neted peste tot. Unde avusese fața era o suprafață lină ca piatra șlefuită, lustruită, ca marmura.

Era dificil de știut, deja, cum trebuia să îl pună ca să stea în sus, sau cum să îl rotească într-o parte sau alta – niște chestiuni care nu ridicaseră nici o problemă când avea formă de cap.

Scăpase acum de tot ce fusese evident înainte.

Avea acum un fel de simetrie intrinsecă.

Nici nu mai știa cum să-l numească acum, un cap? o piatră? Nu era nici mort, nici cap. Se făcuse prea greu, prea solid ca să mai poată pluti prin aer sau ca să mai facă tumbele și acrobațiile acelea de clovn.

L-a pus pe masă. Se uita la el, înclinând bărbia aprobator.

Dar era atașată de el. Nu voia să-l vadă îmbătrânind.

L-a luat în mână din nou, l-a cuibărit sub haine direct pe pielea abdomenului și l-a ținut strâns lipit de ea.

Piatra rotundă de mărimea unui cap micuț zăcea cuminte acolo, nu făcea nimic. Nimicul acela părea însă intim.

Cum putea un lucru să fie atât de necomplicat?

Cum putea, în același timp, să fie atât de misterios?

Uite. Nu era decât o piatră.

Ce sentiment de ușurare.

Era exact ceea ce sentimentul de ușurare năzuia să fie și fusese dintotdeauna hărăzit să fie.

Acronim pentru „chemical or biological weapon“ – „arme chimice sau biologice“

Acronim pentru „operațiuni militare“

Denumire comercială pentru o soluție antiseptică folosită în cazul unor răni minore

Revistă britanică de programe radio-TV, fondată în 1923 de divizia de publicații a BBC

Eroina filmului Vis de glorie, o fată de 12 ani (interpretată de Elizabeth Taylor) pasionată de cai și hipism

2i’s Coffee Bar a fost o cafenea pe Old Compton Street în Soho, Londra, unde a funcționat din 1956 până în 1970.

„Grocer Jack“ („Băcanul Jack“) sau „Excerpt From a Teenage Opera“ („Fragment dintr-o operă de adolescenți“) a fost un șlagăr de succes în 1967, în interpretarea lui Keith West.

„Wooden Heart“ („Inimă de lemn“), cântec interpretat de Elvis Presley în filmul G.I. Blues

Întoarce-te acum cu mine în zorii unei dimineți însorite de sâmbătă, în septembrie 1981, pe un teren comunal din Anglia împrejmuit cu gard de armata americană în acord cu armata britanică, unde un automobil oprește vizavi de poarta principală montată în gard.

O femeie se dă jos.

Femeia se duce direct la polițistul care stă la poarta bazei aeriene, sub înaltul cerului unde ciripesc păsările și zumzăie albinele vara; pădurea ajunge chiar până acolo.

Femeia despăturește o foaie de hârtie, o ridică și începe să citească de pe ea. În timp ce ea face asta, alte câteva femei, una dintre ele de-a dreptul bătrână, vin în fugă spre gard călcând pe iarba tunsă îngrijit.

Dacă ar fi fost o scenă dintr-un sitcom la BBC, din culise ar fi răsunat hohote de râs.

Ați venit devreme azi, îi spune polițistul femeii.

Femeia se oprește din citit. Se uită el. Se uită în jos la foaia de hârtie și începe să citească din nou de la capăt. El se uită la ceasul de la mână.

N-ar fi trebuit să ajungeți înainte de ora opt, spune el.

Femeia se oprește din nou. Arată spre cele patru femei de la gard. Îi spune că femeile s-au înlănțuit de gard în semn de protest și că ea îi citește lui o declarație publică despre acest fapt.

Polițistul este contrariat.

Înseamnă atunci că persoanele acestea nu sunt femei de serviciu?

Se uită în jur.

De ce-ați făcut asta? spune el.

Întrucât nu sunt femei de serviciu, polițistul raportează incidentul prin stația radio la comandamentul aerobazei.

Gardul este confecționat din plasă metalică, milioane de mici diamante făcute din sârmă și aer, plus trei rânduri de sârmă ghimpată deasupra, între o serie de stâlpi de beton pe o circumferință de paisprezece kilometri și jumătate. Femeile s-au legat de gard lângă poarta principală folosind patru lăcățele, în genul celor utilizate îndeobște pentru siguranța valizelor. Tot ce ne-am putut permite.

Un bărbat în uniformă militară iese din baza aeriană și discută cu polițistul.

Am crezut că sunt femeile de serviciu, spune polițistul.

Prima femeie le citește amândurora textul scrisorii. Iată o parte din ceea ce citește ea cu glas tare în acea dimineață:

Am întreprins această acțiune deoarece credem că actuala cursă a înarmărilor nucleare constituie cea mai mare amenințare cu care s-au confruntat vreodată rasa umană și viața de pe planeta noastră. Noi, cei din Europa, nu vom accepta rolul de sacrificiu pe care ni l-au oferit aliații noștri din Organizația Tratatului Atlanticului de Nord. Ne-am săturat de liderii noștri politici și militari care risipesc mari sume de bani și resurse umane pe arme de distrugere în masă, în timp ce noi auzim în inimile noastre strigătul milioanelor de ființe umane din întreaga lume care au nevoie urgentă de ajutor. Ne opunem implacabil instalării unor rachete de croazieră în această țară.

Femeile, care au venit aici și s-au înlănțuit de gard cu acele fleacuri de articole de lăcătușerie pe care le-au putut găsi la repezeală, le vor povesti istoricilor ulterior despre ceea ce ar fi putut păți ele pentru fapta lor. Nu au reușit să doarmă toată noaptea gândindu-se la gardieni și la câini, lătrând și zbierând, și la toate acuzațiile care li se puteau aduce, de la tulburarea liniștii până la înaltă trădare. Se așteaptă oricum să fie aruncate în închisoare, să fie aduse în fața instanței de judecată. O înregistrare în cazierul judiciar poate însemna pierderea locului de muncă.

Nu au mâncat nimic și au băut foarte puține lichide în ultimele douăzeci și patru de ore. S-au îmbrăcat cu haine care să înlesnească o urinare cât de cât discretă. Sunt aproape sigure că autoritățile bazei aeriene nu vor vrea să le știe înlănțuite de gard prea multă vreme într-un loc atât de important.

Femeile se așază pe pământ, se reazămă cu spatele de gard în timp ce cealaltă femeie dă citire declarației. Polițistul și militarul stau în picioare acolo, un pic derutați.

Un pic mai târziu în acea dimineață sosesc și ceilalți oameni care au participat la marșul păcii, precum și câțiva oameni noi care li s-au alăturat din cea mai apropiată localitate; o sumedenie de localnici cer de câtva timp să le fie dat înapoi terenul comunal; acesta a fost rechiziționat de către armată în urmă cu niște decenii, fiind reperat din văzduh ca o ideală pistă de decolare.

Au apărut și vreo doi reporteri. Organizatorii le spun că este vorba despre o acțiune de protest menită să îndrepte atenția presei asupra marșului la care participă ei acum și să genereze o dezbatere publică mai amplă cu privire la rachetele care urmează în curând să fie aduse aici. Demersul lor se revendică din clasica mișcare a sufragetelor.

Unul dintre reporteri telefonează la Ministerul Apărării și se interesează despre femei și acțiunea lor de protest.

O oficialitate de la Ministerul Apărării îi spune reporterului că dacă e adevărat că niște femei s-au înlănțuit de gard, în fond, ce importanță are? Gardul este pe terenul comunal, teren care nu este în proprietatea Ministerului Apărării. Prin urmare, Ministerul Apărării nu are nici o răspundere în această chestiune.

Funcționarul confirmă în mod oficial că Ministerul Apărării nu intenționează să le ia pe femei de acolo.

Nu ne confruntăm cu o problemă în acest caz, spune oficialitatea.

Totul pare cumva dezamăgitor.

Oricum, vremea e frumoasă. Toți stau jos pe iarba tunsă îngrijit, de parcă ar fi ieșit la o serbare câmpenească. Militari vin și pleacă, unii fotografiind. Apare un bărbat vorbind răspicat despre necesitatea unor fotografii de identitate judiciară. Este comandantul bazei. Li se adresează protestatarilor. După aceea, una dintre femei își amintește cum tipul strângea din pumni atât de tare în timp ce vorbea, încât i se albiseră încheieturile degetelor. Comandantul le spune, povestesc ei după aceea, că ar vrea să îi mitralieze pe toți. După aceea le mai spune că din punctul lui de vedere n-au decât să stea acolo cât vor ei de mult, fiindcă lui nu-i pasă. Fără disprețul lui jignitor, nu am mai fi rămas, spune peste ani una dintre protestatare. Eu aveam cinci copilași care mă așteptau acasă.

După-amiaza târziu, când începe să se înnopteze, apare un alt polițist și le sugerează femeilor că, fiind sâmbătă seara, ar fi mai bine dacă ar pleca de-acolo. Pomenește despre whisky-ul american, care curge în cantități mari în serile de sâmbătă, și adaugă că e foarte posibil ca bărbații din baza aeriană să iasă afară noaptea și să le agreseze pe femei.

Femeile ignoră amenințarea și rămân acolo unde sunt.

Se face mai răcoare, e mai multă umezeală deja, în fond e luna septembrie. Cineva întreabă dacă au voie să facă un foc pe o placă de beton. Li se dă permisiunea. Câțiva bărbați din baza militară se arată dispuși chiar să îi ajute pe protestatari să monteze o țeavă de debit la conducta de apă din căminul hidrofor de pe cealaltă parte a drumului.

Atmosfera generală este încă destul de cordială deocamdată. Mai târziu, vor fi arestări. Vor fi înfățișări în instanța de judecată. Vor fi condamnări de ispășit în închisoarea Holloway, unde protestatarelor li se va părea luxos în materie de hrană și încălzire, în comparație cu condițiile din tabără. Vor exista atacuri în ziare, de o virulență și o vulgariate cum nu se mai pomeniseră până atunci în presa tabloidă din țară. Vor exista injurii vehemente aruncate de militari protestatarilor, cu scopul de a-i înspăimânta. Organele de ordine vor efectua periodic razii, vor distruge totul în tabără, vor face ferfeniță bunurile protestatarilor, iar în mod regulat vor avea loc încăierări cu armata și poliția. Intervențiile poliției vor fi tot mai violente. Vor exista cu regularitate incursiuni nocturne din partea derbedeilor locali, care vor împunge cu bețe aprinse prin corturile făcute din polietilenă și

crengi, și vor turna sânge de porc, viermi și tot felul de excremente, inclusiv omenești, desigur, peste protestatari.

Va exista o amenințare din partea consiliului local, potrivit căreia ar fi urmat să li se confiște toată iarba.

Dar deocamdată nimic, nu acum, nimic din toate astea în faza de început, când cei aflați la putere în acea vreme nu își imaginează că acest protest va putea să schimbe ceva, darămite să mai aibă și o asemenea influență în modificarea opiniei politice privind armamentul nuclear, ceea ce în decurs de un deceniu va culmina prin transformarea substanțială a politicii internaționale.

Stau așezați în jurul focului.

Trag la sorți lista celor care urmează să asigure prezența la gard pentru duminică, luni, marți.

În timp ce fac asta, decizia vine de la sine. Vor continua protestul fără întrerupere. Vor rămâne aici făcând asta cât timp îi vor ține puterile. Chiar și până la Crăciun, spune una dintre femei

(deși în final aici va fi o tabără pașnică, într-o formă sau alta, pe durata următoarelor două decenii).

La început au fost treizeci și șase de femei, câțiva copii și un cârd de suporteri de ambele sexe care au mers pe jos 195 de kilometri în zece zile.

La un moment dat, pe drum, câteva manifestante s-au împodobit cu flori culese din tufișurile pe lângă care treceau. Când au ajuns în punctul de popas din următoarea localitate, un bărbat le-a spus: când ați intrat aici, arătați ca niște zeițe.

Nu este nicidecum ultima oară când vor fi fost văzute într-o aură legendară.

Câteva dintre celelalte femei, în această primă noapte, se înlănțuie de gard în locul celorlalte, schimbarea în post având loc cât mai discret cu putință, pentru ca nimeni din baza militară să nu observe manevra și să se repeadă

să le gonească, anulându-le protestul. Cele patru femei care au fost acolo toată ziua se spală și apucă să mănânce ceva.

Pe urmă, se prind din nou de gard și dorm în noaptea aceea acolo, lipite de plasa metalică.

Ceilalți dorm în pădurea răcoroasă, pe și sub folii subțiri de plastic.

În plină noapte, Art se trezește din somn după un vis greu, în care se făcea că era fugărit de niște flori gigantice monstruoase.

Aleargă cât poate de repede, însă știe că florile sunt pe urmele lui tot mai aproape; va fi norocos dacă reușește să scape fără să fie mâncat de viu. Capul celei aflate imediat în spatele lui, știe el asta fără să trebuiască să se uite în urmă, este ca o cavitate căscată, pregătită să-l înghită cu totul, având petalele ca niște fălci și pistilul vibrând perfect drept ca un par, aidoma unui berbec în mâinile unor războinici.

Vede o biserică veche. Se repede la ușă, o închide în urma lui, rămâne încremenit în ecoul pustiu și umed. Zărește o sumedenie de morminte cu sculpturi de oameni dormind pe lespezi, iar unul dintre morminte arată ca o ladă fără nici o siluetă omenească deasupra. Splendid. Se lungește acolo cu spatele lipit de lespede și împreunează mâinile ca la rugăciune, așa cum țin mâinile ceilalți pe lespedea mormintelor. Așa. S-a metamorfozat într-un cavaler comemorat aici în armura lui de piatră. Florile acelea nu vor mai avea chef să-l înghită acum. Unde s-a mai pomenit vreo floare care să înghită ceva de piatră?

Dar florile gigantice dau buzna în biserică lăsând dâre de țărână de pe rădăcinile lor pretutindeni pe șirurile de bănci și în lungul culoarului central unde, de asemenea, sunt îngropați oameni sub plăci funerare, câtă nerușinare din partea lor să presare așa pământ prin biserică, dar acum își dă seama că este efectiv în pericol din cauză că poartă o armură de piatră, fiind prins înăuntrul ei ca într-o capcană, de-abia dacă se mai poate mișca, nemairămânându-i decât să urmărească neputincios cum florile legănându-și cupele uriașe înconjoară mormântul lui fluturând din frunze cu gesturi obscene în aerul bisericesc, deschizând și închizând gurile lor din petale.

Li se adresează monștrilor florali printr-o gură pe care nu o mai poate deschide, pietrificată și închisă, cu mâinile strâns apropiate palmă peste palmă de parcă ar fi încleiate așa, exact cum a văzut el odată pe un hipnotizor la televizor punându-i pe oameni să facă pentru a constata cât de susceptibili ar fi la tehnicile hipnozei.

Și el este susceptibil, fir-ar să fie.

Nu mă mai persecutați. Sunt un om politic. E jalnic. Uitați-vă la voi, toate numai gură și pistil. Uitați-vă la mine, țeapăn ca piatra. Ce ar spune Freud despre visul acesta?

Rostește cu glas tare aceste ultime fraze, în timp ce deschide ochii pe întuneric.

Erecția îi dispare.

Se ridică în șezut.

Unde se află?

Este în Chei Bres, în casa imensă a mamei lui, în Cornwall. Ce-o mai fi însemnând și asta.

Se ridică în picioare când ochii i se acomodează cu bezna și poate întrezări forma camerei. Găsește întrerupătorul bâjbâind cu mâna pe peretele de lângă ușă. Camera se luminează în toată goliciunea ei.

Nu vrea să fie nevoit să își pornească telefonul ca să vadă ce oră e. Miroase a mâncare pe foc. Dar e încă întuneric afară.

Străina, Lux, nu e aici.

Păi, n-ar avea de ce să fie, nu?!

Nu are idee unde poate fi. Casa aceasta are atât de multe încăperi, încă nu are idee cât de multe. Camerele de la parter sunt pline cu lucruri uzuale, lucruri pe care te aștepți să le găsești acolo, ca într-o casă normală. Toate încăperile de la etaj sunt complet goale, fără lucruri, ca încăperile unei case pustii.

Se ghemuise lungit pe podea în odaia aceasta, pe un fel de așternut pe care îl găsiseră într-un dulap.

Lux a găsit așternutul. Tot ea a încropit o cameră pentru Iris.

Aseară îl făcuse labagiu totuși (or, ea e în slujba lui, așa că s-ar cuveni de fapt să fie mai politicoasă). De asemenea, cu toate că e o străină, își permisese să creadă că ea ar ști mai bine decât el cum să se ocupe de mama lui.

Rezolv eu, spusese el.

Nu poți rezolva o mamă, a spus Lux.

Ba poți, dacă ești din familia mea, a zis el.

Dar când Lux (care, da, pare agasant, dar se pricepuse într-adevăr mai bine aseară cum să rezolve cu mama lui) o convinsese să își dea jos toate straturile acelea de haine și fularul, mama lui se dovedise a fi înfiorător de slabă. Este mult mai slabă decât ultima oară când a văzut-o el. Este la fel de slabă ca vedeta aceea de cinema uscățivă de pe reclama la parfum (care nu-ți rămâne decât să speri, de dragul actriței, că a fost prelucrată digital).

Se întoarce pe cealaltă parte în plapuma de pe podeaua camerei care miroase a pustiu.

Bun. Faptul că mama lui e uscățivă este alegerea ei.

Alegere? (Du-te naibii, Charlotte.)

Iar dacă mama lui este curioasă și întreabă, ceea ce este posibil să facă, de ce doarme fiecare în altă cameră, el va spune că așa obișnuiesc el și Charlotte să doarmă separat și că este de fapt o practică foarte răspândită, tot mai multe cupluri încep să procedeze astfel în ziua de azi.

Ce l-a frapat când a revăzut-o pe Iris a fost uimitoarea ei asemănăre cu mama lui, chiar dacă, în același timp, sunt foarte diferite. Însă altminteri seamănă bine între ele, felul cum trag aerul pe nas, și felul cum se mișcă, mătușa lui fiind leită mama lui, însă mama lui în dimensiuni mărite cumva, împlinită. Nu, în plinătate.

Când a deschis ușa casei mamei lui la ora două noaptea, a văzut în prag un fel de cutie uriașă plină cu alimente proaspete plutind parcă în aer. Cartofi,

păstârnac, morcovi, varză de Bruxelles, ceapă.

Artie, a spus ea. Ia cutia asta ca să te pot vedea.

Era ea. Iris. Simplitate și eleganță.

Arăți bine, a spus ea.

Va trebui să te descalți, i-a zis el.

Mă bucur teribil și eu să te revăd, a mai zis ea.

Legendara oaie neagră. Poftim. E o glumă fenomenală, un sacrilegiu. Să se învețe minte Sophia să se mai poarte așa de față cu Charlotte.

Chiar dacă nu e adevărata Charlotte.

Cum e mătușa ta, de fapt? l-a întrebat Lux aseară.

El a ridicat din umeri.

Nu o cunosc atât de bine, a spus el. Nu o cunosc aproape deloc. Dar acum vreo doi ani m-a urmărit pe Twitter și mi-a cerut prietenia pe Facebook. E genul de persoană care te ia cu „dragă“ chiar dacă nu te cunoaște, nu cu un aer aristocratic sau teatral, ci cum fac cei din clasa muncitoare. Nu fiindcă ea ar fi făcut parte vreodată din clasa muncitoare.

Și de ce nu vorbesc una cu cealaltă? a spus Lux.

Mistificatoare.

Vocea mamei lui, în mașină, cu mulți ani în urmă, după înmormântarea bunicului.

Dementă. Numai o persoană dementă poate trăi ca ea. Psihopată. Psihopații văd lumea prin prisma iluziilor şi deziluziilor lor, Arthur. Nu poți pretinde ca lumea să accepte condițiile impuse de tine, așa cum vrea ea. Nu poți pretinde să trăiești în lume ca și cum lumea ar fi mitul tău personal.

Divergențe, a spus el. Viziuni asupra lumii. Incompatibile.

În ultimele ceasuri ale nopții, s-a dus la ușă și i-a deschis lui Iris mistificatoarea, și era adevărat, Iris era ca un mit al lumii îmbelșugate, țâșnind înapoi la mașină ca să aducă alte lucruri minunate, plase întregi, nenumărate, unt, struguri, brânză, sticle cu vin. Ultimul lucru cu care a venit a fost un pom într-un ghiveci. Nu era un pom de Crăciun, ci doar un pom, un copăcel obișnuit fără nici o frunză. Magnolia mea stelată, a spus ea. Singurul „pom“ din casă care putea încăpea în mașină. Ținea ghivecul rezemat de șold, îndreptând spre Art și Lux una dintre crenguțele boante. Vârfurile crenguțelor erau muguri alungiți, unii dintre ei acoperiți cu un fel de perișori sau puf. Sunt florile de la anul, a zis Iris. Ce mai faci, Artie? Și ea e – dar ea nu e Charlotte?

A pus copacul jos. S-a șters pe mâini, cu palmele pe coapse. A dat mâna cu Lux.

Nu semeni deloc cu pozele de pe Facebook, a zis ea. E un adevărat talent să poți să îți modifici întru totul înfățișarea.

E ceva natural la mine, a spus Lux.

Ce n-aș da să am și eu îndemânarea asta. Poate mă înveți și pe mine, a spus Iris.

A luat arbustul în ghiveci și i l-a pus în brațe lui Art, și era greu. Găsește un loc festiv pentru asta, i-a zis ea. (Art, făcându-și griji în privința mamei lui, mai ales din cauza resturilor de pământ de pe fundul ghivechiului, l-a lăsat până la urmă acolo, în antreu.) Acum, Art stă lungit pe podea și se minunează cum simplul fapt de a fi ținut în mână un copac în interiorul unei case, fără nici măcar să fie un pom de Crăciun în toată regula, doar un copac viu, într-un ghiveci plin cu pământ, dar în interiorul unei case, i se păruse în mod straniu ceva simbolic, ba chiar poate îl făcuse și pe el să simtă miracolul naturii îmbelșugate.

Îmbelșugat: un cuvânt de-al lui Lux, un cuvânt pe care el nu-l folosise niciodată, nu se gândise niciodată sau nu avusese nevoie niciodată să îl

folosească, un cuvânt care nici măcar nu făcuse parte din vocabularul lui până ieri.

Va nota cuvântul în carnetul lui „Art în natură“, ca să își amintească să caute în dicționar toate conotațiile.

Începe să se foiască și să se scarpine în patul improvizat de pe podea. Probabil că s-a trezit din somn tocmai fiindcă podeaua este foarte tare. Acum stă lungit aici complet treaz. E pierderea de timp perfectă.

De obicei lucrează la ceva legat de SA4A dacă se trezește din somn în toiul nopții.

Dar nu are computer aici.

Nu poate lucra nimic.

Ar putea folosi telefonul ca să lucreze (deși e mai ușor să îți scape un detaliu acolo).

Nu se încumetă să pornească telefonul. Se simte pierdut fără telefon! Dar când l-a pornit din nou aseară ca să îi dea un mesaj lui Iris, nu a avut cum să nu vadă că adevărata Charlotte trimisese pe Twitter numeroase fotografii cu crengi ciuntite din copaci înfloriți în diverse grădini ale unor case, cu următorul text dedesubt: Nu pot minți că nu am fost eu cel care v-a mutilat cireșul înflorit iarna trimiteți factură sau comentarii furioase aici.

De la asta i s-a tras probabil visul cu florile.

Ce ar spune Freud.

Doamne Dumnezeule. Ce porcărie, serios, să trăiești în asemenea vremuri când până și visele tale ajung să fie post-postmoderniste, dovedindu-se mai conștiente decât tine însuți.

Iată un subiect politic adecvat pentru Art în natură. Își va nota ideea.

Se ridică în capul oaselor peste harababura așternuturilor și se întreabă ce mesaj va transmite astăzi Charlotte omenirii ca din partea lui. Mesajul de

Crăciun. Ca mesajul papei, al reginei. Adevărata Charlotte. Falsul Art.

Iris îi răspunsese imediat la mesaj ceea ce a fost foarte măgulitor în fața Charlottei, fie ea și falsă. Treizeci de secunde, atât i-a luat lui Iris. Vin acum x Ire.

Adu mâncare dacă nu te deranjează, îi scrisese el înapoi, fiindcă Lux îi spusese așa.

Și mulțumește-i, a spus Lux.

Ce agasant. Dar a făcut așa, fiindcă era o idee bună: mulțam ire.

Labagiu.

Mda, știa că nu fusese neapărat o grosolănie, ci mai degrabă o vorbă aruncată așa. Se întreabă dacă avea cumva piercinguri și în locurile mai puțin vizibile, sub haine.

Ce faci tu de fapt acolo, la lucru? îl întrebase ea în tren ieri. Cum se desfășoară ziua ta de muncă?

Stau la masă în fața monitorului, a zis el.

I-a explicat că își petrecea o anumită parte din zi navigând pe internet. I-a spus că oricum obișnuia să facă asta dinainte să i se propună să fie plătit ca s-o facă, și că într-o zi dăduse clic din întâmplare pe niște filme cu prim-planuri reprezentând ceea ce există între spațiile dintre pietrele de caldarâm, în viziunea unui artist din Portugalia, care folosea, pentru coloana sonoră, muzică al cărei copyright aparținea SA4A.

Vasăzică te uitai pur și simplu la niște filme și ce ți-ai zis tu atunci, ia să vedem noi cine deține copyrightul pentru muzica asta, a spus Lux.

Exact, a zis Art. Și am căutat informația, era copyright SA4A, așa că le-am scris ca să îi avertizez, iar ei mi-au oferit un job. Simplu ca bună ziua.

Dar de ce ai făcut asta? a întrebat Lux.

Cum adică? a zis Art.

Adică de ce te-ai apucat să cauți ca să vezi cine deținea copyrightul? a spus Lux.

Așa mi-a venit mie, a zis Art. Am avut un fler.

I-a explicat că artistul vizual nu menționase nimic despre drepturile de autor pentru materialele folosite. Prin urmare, verificase și apoi îi anunțase pe cei de la SA4A.

De ce? întrebase Lux.

Art a ridicat din umeri. Fiindcă am putut, a spus el.

Fiindcă ai putut, a întărit Lux.

Au mai fost și filmele, a spus Art. M-a agasat ceva la ele.

Ce anume te-a agasat? întrebase Lux.

Nu știu, a spus Art. Nu neapărat filmele în sine, cât faptul că erau acolo. Pe net. Rezistând în continuare. Ca și cum aveau importanță.

Erai invidios pe creativitatea artistului, a spus Lux.

Nu, nu, a zis el. Bineînțeles că nu.

A spus asta oarecum disprețuitor.

Nu avea nimic de-a face cu invidia. În orice caz, nu se uitase aproape nimeni la filmele acelea. Nu aveau decât vreo patruzeci de vizionări. Era, ăăă, mai degrabă faptul că legile, cum ar fi legislația privind copyrightul, există și se aplică din niște motive foarte întemeiate.

Am priceput, a zis Lux. Faci asemenea angajaților unei firme de pază care patrulează prin diverse locuri din Londra, care ar putea părea locuri publice, dar care în realitate sunt proprietăți particulare și nu aparțin nicidecum publicului larg.

Și în orice caz, a spus el. Nu era vorba despre natură în filmele lui. Le numea el așa, filme despre natură. Dar nu exista natură în ele.

Ah, a zis Lux.

Erau doar niște filme despre, nu știu, praf, nisip și gunoaie, a spus Art.

Înțeleg, a zis Lux. Ceea ce făcea el era împotriva naturii tale.

Art obosise să tot discute despre asta. I-a explicat cât mai concis cu putință că SA4A obținuse ca așa-zisele filme despre natură ale portughezului să fie scoase de pe internet, îl dăduse în judecată pe artist, cerând drept daune o sumă de bani substanțială, și apoi, spre uimirea lui, un robot SA4A fusese instruit de echipa SA4A să îi transmită un e-mail lui Art personal, cu o ofertă de serviciu și o propunere de contract în condiții financiare destul de avantajoase.

Primesc prime când descopăr ceva util pentru ei, a spus el. Nu lucrez pe bază de comision. Adică, e imposibil să trăiești din câștiguri pe bază de comision, evident.

Evident, a spus ea.

Prin natura ei, munca mea seamănă cu a căuta acul în carul cu fân. Întregul web este plin de încălcări ale drepturilor de autor pretutindeni în lume. Dar trebuie să le identifici. Nu ți se servesc ca pe tavă la vedere. Trebuie să investighezi continuu, să caști bine ochii tot timpul ca să nu îți scape ceva. În orice caz, jobul ăsta nu este unica mea sursă de venit, fac asta doar ca să am banii de ipotecă. Adevăratul meu job, activitatea care contează cel mai mult pentru mine, este să scriu despre natură…

Despre natura jobului tău? îl întrerupe ea.

… nu, despre natură. Natura în sine. Locurile sălbatice, anotimpuri, chestii de genul ăsta, da, și ceea ce se întâmplă cu mediul înconjurător, cu planeta, am o atitudine destul de politică în scrierile mele, oricum așa am început să fiu tot mai des, adică așa voi continua să fiu când îmi voi relua activitatea.

În momentul de față, mi-am luat de fapt o pauză pe care o merit cu prisosință.

Lux a mișcat aprobator din cap și a întrebat dacă planeta sub o formă sau alta, ori anotimpurile, mediul înconjurător, bunăoară, nu îl mai citeau uneori online și nu se gândeau să îl dea în judecată fiindcă scrisese despre ele sau folosise crâmpeie din ele în opera lui?!

Întâi, a râs. Pe urmă, și-a dat seama că fata aștepta efectiv un răspuns la această întrebare absurdă.

Păi, vezi tu, eu nu nesocotesc niciodată copyrightul vreunei persoane sau al vreunui lucru, știi? Așa ceva nu există. Planeta nu are copyright. Vremea, anotimpurile nu au copyright. Florile din tufișuri, frunzele căzute, păsărelele, fluturii din Regatul Unit, bălțoacele, musculițele obișnuite. Iată tot atâtea subiecte abordate de mine recent. Și nu au copyright.

Bălțoacele, a spus ea.

Zăpada, a zis el, intenționez să scriu despre zăpadă. Data viitoare când va ninge. Zăpada nu are copyright. Cred că nu greșesc când spun asta. Deocamdată.

Pot să citesc și eu unul dintre articolele scrise de tine? a zis ea.

Sunt toate pe internet, a zis el. Poți să citești câte vrei din ele, oricând ai tu chef. Oricine poate face asta.

Pe urmă îl întrebase dacă știa de câmpurile unde cercetătorii lăsaseră intenționat cadavre umane să putrezească afară, special pentru a vedea ce se întâmplă când ne descompunem în condiții climatice reale, sub cerul liber.

Nu, a spus el. Nu auzise despre așa ceva. Dar ce interesant.

Își scosese carnetul de însemnări și notase ideea pentru Art în natură.

Imaginează-ți, spunea ea în timp ce el scria notița, un câmp ca acela, dar înțesat de toate mașinăriile ieșite din uz.

Ce fel de mașinării? a zis el, punând carnetul înapoi în buzunarul din față al rucsacului.

Vechiturile, a spus ea. Toate lucrurile de care oamenii se dispensează. Computerele mari de acum zece ani, nu, mai puțin, de acum cinci ani, de anul trecut chiar, vreau să spun toate lucrurile învechite, imprimantele la care nimeni nu se mai poate conecta, monitoarele ca niște cutii cu ecrane încorporate, toate lucrurile care s-au perimat.

Art și-a scos din nou carnetul și a început să scrie ceva. Când a terminat de scris, a închis carnetul, dar l-a păstrat afară pentru eventualitatea în care ea ar mai spune ceva interesant sau util.

Îmi place să mi le imaginez pe toate, spunea ea, îmi place să mă gândesc că zac toate împrăștiate pe un câmp, iar savanții se plimbă printre ele studiindu-le.

Nu mor niciodată lucrurile acelea, a spus el. Sunt duse toate în străinătate, lucrurile pe care noi le actualizăm cumpărând următorul model. Nimic nu se irosește. Lucrurile vechi sunt recondiționate și sunt oferite, bunăoară, țărilor din lumea a treia sau în locuri unde oamenii sunt mai săraci, locuri care nu au acces la progresul tehnologic de mare viteză, cum avem noi. Cel puțin, așa cred eu că se întâmplă.

Lux a scuturat din cap.

Lumea, a spus ea și a zâmbit. Mărinimoasă și îmbelșugată. Dar de fapt în asta constă esența, nu?!

Ce anume? Faptul că lumea e mărinimoasă și îmbelșugată?

Nu, a zis ea. Faptul că noi asta credem că se întâmplă.

Într-o zi ploioasă de miercuri, în aprilie 2003, Art și mama lui stau așezați pe primul rând în biserică, la înmormântarea bunicului lui. Prezența este bună, cum se exprimă mama lui, deși în spatele lor biserica este pe jumătate goală.

Un angajat de la firma de pompe funebre se oprește lânga banca lor cu o femeie pe care a adus-o să stea în față. Femeia se așază lângă ei.

Artie, îi spune lui femeia.

Bună, zice el.

Soph, îi spune mamei lui femeia.

Mama lui mișcă din cap, dar nu se uită la ea.

O fi pesemne vreo prietenă de-a mamei lui din vremea când locuia aici, o persoană care îl știa de când era mic.

Femeia rămâne pe loc, când mama lui se ridică să meargă la împărășanie, și se uită la Art cu un zâmbet larg și trist. Pare destul de cool pentru o persoană mai în vârstă. Poartă o parka de culoare închisă, ceea ce nu e neapărat o lipsă de respect, deși dedesubt e îmbrăcată cu un costum alb strălucitor, sacou și pantaloni. După înmormântare, stă lângă mama lui la ușa bisericii și mulți oameni vin să îi strângă mâna, ca și cum o cunosc bine. Ocazional, câte o persoană din șirul oamenilor care așteaptă să le spună condoleanțe o salută afectuos și chiar o îmbrățișează. Nimeni nu îi îmbrățișează pe ei doi așa de călduros; pesemne că femeia aceasta e de prin părțile locului și l-a cunoscut bine pe bunicul lui; oricum, el nu cunoaște pe nimeni din cei veniți aici. Și pe bunicul lui l-a cunoscut foarte puțin, întâlnindu-l doar la diverse dejunuri în hoteluri la Londra când el venea acasă de la școală, iar bunicul lui se întâmpla să fie în capitală. Există câteva fotografii cu el când era prea mic pentru a merge la școală și stătea aici cu bunicul lui, atunci când mama lui era la serviciu.

Haine ude uscându-se în fața focului din cămin, spune el atunci când mama lui îl întreabă ce își amintește din acea perioadă, asta, în timp ce merg cu mașina în nord, la înmormântare. Ieșea abur din haine și el desena pe geamul aburit al ferestrei, desena o stradă, case, un parc, mașini, oameni pe stradă, un câine, un câine cu adevărat bun.

Mama lui scoate un sunet trist, care seamănă cu un râset totuși.

Am umplut casa aceea cu un sistem de încălzire centrală scump, dar el ce crezi că făcea? Nu-l pornea niciodată. Chiar și atunci când m-am oferit să plătesc facturile, spune ea. Șemineu electric în living. Sobă cu gaz în bucătărie.

El e singurul dintre bunicii mei pe care am apucat să-l cunosc, iar acum pot spune că voi fi avut și șansa să îl întâlnesc, zice Art.

Mda, asta e viața, timpul nu cruță, zice mama lui.

Povestește-mi ceva ce îți amintești despre el de când erai mică, spune Art.

Nu, spune mama lui.

Art se încruntă. Se reazemă de spătar.

Mama lui oftează din rărunchi. Apoi, zice:

Mi-aduc aminte cum odată mă plimbam prin oraș cu el. Ceea ce se întâmpla destul de rar, fiindcă era mereu la serviciu, noi nu făceam aproape nimic niciodată împreună cu el în timpul săptămânii, în afară de vacanțele noastre, primele două săptămâni din iulie. În fine, nu știu din ce motiv ne plimbam pe stradă în ziua aceea, îmbrăcați în hainele noastre bune. Nu îmi amintesc de ce; la un moment dat, era un camion care adusese marfă la o cârciumă, iar două cutii cu sticle s-au răsturnat și au căzut de pe platformă, strivindu-se de caldarâm. Iar tata s-a aruncat jos, cu fața la pământ, punându-și palmele peste ceafă de parcă ar fi explodat o bombă.

Semnalizează stânga. Pe indicator scrie 16 km. Aproape au ajuns.

Era ceva legat de ceea ce i se întâmplase în război, spune ea.

După vreo trei kilometri, spune:

I-a fost foarte rușine de gestul lui. Niște oameni s-au oprit și l-au ajutat să se ridice, iar cineva i-a scuturat praful de pe haine.

După alți trei kilometri, spune:

Nu cred că l-am văzut vreodată mai amărât decât în ziua aceea când a crezut că s-a făcut de râs în fața oamenilor.

Pe urmă, mama lui nu mai zice nimic și începe să fredoneze o melodie, iar Art știe că porțile rememorării s-au închis, ca și cum Rememorarea ar fi un cinematograf sau un teatru, unde reprezentația s-a terminat, șirurile de scaune sunt goale, spectatorii au plecat acasă.

După slujba de la biserică, după ce au urmărit în ploaie punerea sicriului în groapa lângă care florile răvășite fuseseră așezate pe marginea machetei verzi, imitație de iarbă cu care groparii acoperiseră mormanul de pământ, el și mama lui o conduc acasă cu mașina pe o bătrână doamnă, după care merg înapoi ca toți ceilalți la casa bunicului lui, pentru niște gustări. Mama lui se ocupase toată săptămâna de organizarea tratației din ziua aceea. Veniseră aici devreme de la hotel în această dimineață pentru a face pregătirile și lăsaseră pe masă sandvișuri și prăjituri acoperite cu șervete pe care le aduseseră de acasă.

Când opresc mașina în dreptul casei, strada udă din fața lor strălucește în razele orbitoare ale soarelui care s-a ivit printre nori, iar ei trebuie să-și țină mâna streașină la ochi. Când li se acomodează privirea, văd că ușa de la intrarea casei este deja deschisă. Larma și râsetele răsună până în stradă.

Iisuse Hristoase, spune mama lui.

Ce? zice el.

Fir-ar să fie de porcăria naibii, spune mama lui. Scuză-mi păsărească, Arthur. Haidem. Hai să isprăvim cu asta și să mergem acasă.

Când intră înăuntru, femeia care a stat lângă el în biserică este o explozie de alb în mijlocul mulțimii de oameni complet în negru din living.

Bănuiește acum că aceasta e sora mamei lui, o soră despre care nici măcar nu știa că există, însă intuiește asta întrucât preotul a vorbit despre participarea bunicului la război, despre viața bunicului după război când a lucrat în domeniul asigurărilor de viață, despre soția lui răposată, despre premiile pe care le câștigase pentru daliile lui și despre fiicele lui iubitoare,

Iris și Sophia, care au rămas în urma sa. Femeia le povestește invitaților despre un cântec care, spune ea, era unul dintre cântecele preferate ale tatălui nostru, începe să îl cânte, un cântec despre o băbuță care înghite o mulțime de vietăți, o muscă, poate va muri, apoi un păianjen, poate va muri, apoi o pasăre, o pisică, un câine, dar pe urmă femeia îi face să râdă pe toți incluzând o serie de animale care nu fac parte din cântecul original, o lamă, un koala, un lemur, iar toți cei din cameră uită să mai fie (sau să se mai prefacă) triști și încep să strige nerăbdători să audă următorul vers, râzând în hohote de ingeniozitatea ei de a născoci noi asocieri, sugerându-i în gura mare o idee sau alta, ovaționând încântați de inspirația ei, mergând până la faza în care băbuța înghite un cal, la care toți chiuie veseli – chiar și preotul – la gândul că de data asta bătrâna e moartă de-a binelea.

Pe urmă toți se ridică în picioare și închină un pahar în memoria bunicului, iar după aceea câteva persoane traversează încăperea până la mama lui ca să îi spună cât de mult i-ar fi plăcut probabil tatălui ei acest gen de parastas.

Mama lui zâmbește și este politicoasă.

Femeia care este sora mamei îi convinge pe toți să cânte cu ea vechiul cântec de protest despre cum orice lucru își are vremea lui, și chiar dacă ea e singura persoană care știe cuvintele despre cum vreme este să te naști și vreme să mori, vreme este să smulgi ceea ce ai sădit, și vreme este să arunci pietre etc., toată lumea însă cântă în cor refrenul turn, turn, turn[25].

Art se uită la mama lui. Mama lui nu cântă.

Nu mă mai ții minte, așa-i? îi spune lui Art sora mamei, mătușa lui, Iris, când se întâmplă să fie amândoi în bucătărie în același timp.

Nu, spune Art. Dar știu cântecul pe care l-ai cântat, cel despre băbuța care înghite o muscă. Poate de la televizor.

Mătușa zâmbește.

Ți-l cântam eu probabil, spune ea. Când erai mic.

Nu-mi amintesc absolut deloc lucrul acesta, zice el. A fost pesemne acum foarte mult timp.

Foarte mult timp în viața ta, foarte scurt timp în viața mea, spune ea. Asta-i viața, timpul zboară. Ce faci cu viața și timpul tău în momentul de față?

Am examene, spune el.

Sigur, zice ea. Dar ce faci cu viața și timpul tău în momentul de față?

Păi, învăț pentru examene, zice el. Am nevoie de note bune ca să intru la universitate.

Uite ce e, spune ea. Artie. Nu mă trata ca pe o rudă îndepărtată, care te agasează. Nu trebuie, după ce ne-am petrecut practic împreună un sfert din viața ta de până acum.

Un sfert din viața mea? repetă el.

Chiar dacă este sfertul din viața ta de care îți poți aminti conștient cel mai puțin, spune ea. Haide. Povestește-mi ceva real, încearcă din nou. O să te întreb din nou. Ești gata?

Da, sunt gata, zice el.

Bun, Arthur, spune ea pe un ton chipurile de rubedenie agasantă. Cum merge cu școala, ești la internat, așa-i, înveți bine la școală, și ce vei studia când vei fi la universitate, și la care universitate vrei să dai, sau ai deja o ofertă, și ce intenționezi să faci după absolvire, și cât crezi că vei câștiga din ceea ce vei lucra, și cum îi va chema pe cei trei copii pe care o să-i ai cu soția absolut adorabilă cu care te vei însura, când va fi probabil și următoarea ocazie de a ne vedea amândoi personal?

El râde.

Ea arcuiește sprâncenele uitându-se la el, ca și cum ar spune: ei bine?

În momentul de față, îmi petrec exagerat de mult timp din viață ascultând asta, spune el.

Își scoate iPodul din buzunar.

Ce-i asta? spune ea. Un radio cu tranzistori?

Un ce? spune el.

Descolăcește firele căștilor și le conectează la iPod. Pornește aparatul. Caută prin listă până găsește a doua melodie de pe Hunky Dory[26]. Și îi dă ei căștile să asculte.

Peste două ceasuri, stă lungit în Audi pe bancheta din spate, îmbrăcat în continuare cu costumul negru. Mama lui conduce mașina spre sud, urmând ca în drum să-l lase înapoi la școală. Se înserează. Felul în care picăturile de ploaie se luminează ca niște mărgele pe întunecimea parbrizului ori de câte ori automobilul trece pe sub un felinar de pe șosea îl face să se simtă prea de tot ca un copil.

O sintagmă reușită. Prea de tot ca un copil. E mândru că i-a venit în minte.

Se gândește la faptul că acum a văzut un om mort. Bunicul lui în coșciug părea ca de ceară și ireal. Nu semăna nicidecum cu vreo persoană pe care Art să o fi cunoscut sau de care să-și poată aminti. Mirosul de odorizant cu lămâie din încăpere îi făcuse o impresie mai puternică decât faptul că bunicul lui era o persoană care murise, un odorizant de cameră care mirosea mai puternic decât florile din jur.

Suprareal era cuvântul. Deasupra realității.

Lui Art îi plac cuvintele. Într-o bună zi, le va scrie și alți oameni le vor citi.

Sophia, spune el.

Hmmm? face ea.

Vrea să o întrebe dacă se simte bine. În fond, tatăl ei a murit. Dar i se pare cumva, care ar fi cuvântul potrivit? Nepermis.

Așadar, spune în schimb:

Tu chiar crezi că e Dumnezeu, mă refer când te duci acolo, în față, și mănânci chestia aceea pe care ți-o dau ei, așa cum ai făcut azi?

Sophia suflă lung pe nas.

Am fost să mă împărătășesc în semn de respect pentru bunicul tău și pentru felul în care am fost crescută, spune ea.

Dar tu crezi în asta? spune el. Nu e totuși o lipsă de respect față de Dumnezeu dacă faci asta pentru tata-mare, și nu pentru Dumnezeu?

O să te las să pui întrebările acestea din nou atunci când și dacă vei veni acasă vreodată după ce vei fi făcut studii de specialitate și vei fi obținut în final diploma de teolog, spune ea.

Și voiam să te mai întreb ceva, spune el.

E tot teologic? zice ea.

Nu, răspunde el. Dar de ce ți-ai păstrat numele de Cleves și nu ai luat numele lui Godfrey după ce te-ai măritat cu el?

Am optat să păstrez numele bunicului tău astfel încât să ți-l pot transmite ție, spune ea.

Și ultimul lucru despre care voiam să te întreb, spune el. Este. Este adevărat că am stat foarte mult timp cu sora ta, Iris, când eram mic?

Mama lui forăie pe nas.

Nu, zice ea.

Adică n-am stat, spune el.

Mama lui țâțâie scurt din buze.

Mătușa ta, spune ea. Povestindu-le oamenilor de-acolo că acela era cântecul lui preferat. Mătușa ta și tatăl meu. Păi, să-ți povestesc eu despre mătușa ta. Ea, care n-a mai venit acasă ani de-a rândul. Nu era dorită acolo. Tata era

prea furios pe ea. Nu a apărut nici măcar la înmormântarea bunicii tale, a mamei mele. Mătușa ta, sora mea, Arthur, este o mistificatoare fără leac.

Mai spune niște lucruri despre ea. Apoi, nu mai spune nimic un timp.

Dă drumul la radio. Postul Radio 4. Voci perorează despre un asediu care a avut loc exact acum un an într-o biserică din Betleem. Unii vorbitori susțin că au existat ostatici ținuți acolo sub amenințarea de a fi împușcați.

Alții afirmă că nu au existat ostatici, că nimeni nu a fost ținut ostatic, că erau doar oameni care s-au refugiat în biserică alături de alți oameni care au optat de bunăvoie să rămână acolo, înăuntru, cu oamenii care se refugiau.

A fost o adevărată dramă să înghită o lamă.

A înghițit lama ca să prindă șarpele. Și când te gândești ce înseamnă să înghiți un șarpe.

Era mai mare decât o banană, dar ea a înghițit o iguană.

Se gândea că își va răscumpăra greșelile dacă înghițea lemurul.

Dar a fost oribil de greu să înghită furnicarul.

Orice, dar să mestece un gnu, asta nu.

Koala. Asta chiar încheie gala.

Iris își pusese căștile în urechi.

Oh! You Pretty Things.

El apăsase „play“.

Ea se luminase la față, astfel încât părea bătrână și copilăroasă simultan.

Prea de tot ca un copil.

Obșinuiam să-ți cânt asta, a strigat ea atât de tare, încât câțiva oameni din încăpere s-au întors să se uite la ei.

A început să cânte versurile despre coșmaruri și spărtura din cer. Art și-a pus degetul peste buze. Ea s-a oprit din cântat. S-a aplecat în față în timp ce cântecul îi răsuna în urechi și l-a prins de umeri pe Art.

Nu m-am priceput niciodată să fiu tăcută, a spus ea în șoaptă.

Haidem să vedem un alt Crăciun.

Acesta e cel care a avut loc în 1991.

Art nu-și amintește nimic de atunci.

Se întâmplă când el are cinci ani și trăiește lângă o localitate unde un om pe care îl cheamă tatăl Newlinei i-a tăiat ei capul fiindcă nu voia să facă așa cum spunea el. După ce el a făcut asta, ea și-a luat capul de pe jos, l-a vârât sub braț și a plecat din casa lui. Povestea asta îl face pe bunicul lui să râdă în hohote când vine să stea acolo. Râde până îi dau lacrimile și o cuprinde pe Ire cu brațul de după umeri. Nu e aici în momentul de față, dar vine destul de des. Când vine, aduce întotdeauna gumă cu aromă de flori, adică bomboane cu gust de flori, iar Ire spune că celălalt gust este de chimicale.

Un alt lucru pe care doamna fără cap putea să îl facă este să înfigă pur și simplu în pământ bucăți de crengi rupte, care se preschimbă în pomi cu fructe gata crescute pe ei.

Acesta este locul în care stă el atunci când nu stă în casa bunicului.

În casa aceasta există un pom de Crăciun mai mare decât el. Stă pus într-un ghiveci, astfel încât să poată fi plantat înapoi în pământ când n-o să mai fie Crăciunul.

Îi spune lui Ire că își dorește un Game Boy de Crăciun. Ea zice că atunci când va veni vaporul ei[27], ceea ce înseamnă nu.

Dar îi cumpără unul oricum și i-l dă, deși nu este încă ziua de Crăciun, zice că ea nu e adepta regulilor, și el se luptă cu ea în poala ei ca să se joace pe

Game Boy mai mult decât ea, râd amândoi, ea îl gâdilă în joacă, atunci când doamna care este mama lui parchează o ditami mașina ca un Jeep la ușa din față, intră în casă, îl ia pe sus și îl cară afară, îl plantează pe bancheta din spate și îl fixează cu centura de siguranță. Bancheta miroase a curat. Mașina miroase a curat. Și este într-adevăr curată. Nu există nimic pe podea unde ajungi cu picioarele, nu sunt hârtii, nu e nici o pătură, nu sunt cărți. Nu există nimic în această mașină, în afară de el și de doamna din față, care este mama lui.

El îi povestește despre hainele lui și despre Game Boy. Ea îi spune că vor lua altele noi în locul în care urmează să stea acum, când e de vârstă școlară.

El îi spune că are deja o școală și o mulțime de prieteni la școală.

Ea zice ah, dar ea are o școală mai bună pentru el, genul de școală care înseamnă o aventură fiindcă poți să trăiești acolo și să fii cu prietenii tăi tot timpul, fără să trebuiască să vii acasă seara și în celelalte zile.

Cumpără într-adevăr haine noi și un alt Game Boy. Noua casă este într-adevăr mare, atât de mare încât mergi, dacă vrei, din dormitor la bucătărie și la baie, plus și în alte locuri unde poți să te duci acolo.

Doamna care este mama lui are un televizor mai mare decât orice televizor pe care l-a văzut el vreodată. Acasă la mama lui este Crăciunul toată săptămâna și pe urmă este Anul Nou, la televizor.

Ziua de Crăciun, aproape de amiază. Se duce să o caute pe mama lui în casa ei plină de camere goale. Ciocănește la uși închise până când ea îi strigă din spatele unei uși.

Nu sunt gata încă, spune ea. Am să ies când am să fiu gata, doar când am să fiu gata și nu înainte, așa că nu mă mai deranja, Arthur.

Coboară în bucătărie.

Iris pregătește masa de Crăciun. Fluturând din mână, îl gonește afară.

Du-te și scrie un blog sau ceva, spune ea.

El iese din casă, îndreptându-se spre magazie. Lux este acolo. Se pare că a dormit într-adevăr în magazie. Și-a făcut un culcuș lângă niște cutii. Arată spre picioarele ei goale.

Construcția aceasta are încălzire în pardoseală, spune ea.

A deplasat într-o parte câteva dintre cutiile și lăzile deschise ca să poată amenaja o mică nișă pentru patul ei. Una dintre cutiile deschise e plină de corpuri de iluminat.

Uite, spune ea, ridicând în fiecare mână câte o lampă pentru planșeta de desen, ambele astfel finisate încât să arate ca niște lămpi vechi de pe timpuri.

Oh, bun, spune el. Mi-ar prinde bine și mie una dintre ele. Și un pat. Spune-mi dacă ai găsit cumva ceva care să semene a pat pe-aici.

Ce sunt toate chestiile astea? spune ea.

Cred că sunt produse care au rămas, zice el.

Au rămas de la ce? insistă ea. De ce mama ta nu le vinde undeva? Toate lucrurile astea valorează o avere. De ce sunt făcute să arate atât de vechi, când de fapt sunt nou-nouțe?

Asta vrea lumea să cumpere în momentul de față, spune el. Lucruri care arată ca și cum vin din trecut, ca și cum le-ai salvat și le-ai recondiționat. Sau asta obișnuia lumea să cumpere, până să ajungă să nu mai aibă bani pentru așa ceva.

Toate astea sunt lămpi? În toate lăzile astea?

Probabil că nu, spune el. Dumnezeu știe. Pahare de băut care arată ca și cum ar proveni din cafenele franțuzești de prin anii 1960. Periuțe pentru unghii și perii de spălat cu mânere de lemn. Obiecte în care ai zice că oamenii au ținut biscuiți sau făină în timpul ultimului război. Articole de gospodărie care par să aibă povestea lor. E ca și cum ai putea să îți cumperi

un trecut închipuit, pentru casa ta sau pentru tine. Aceleași gheme de sfoară cum poți cumpăra de la oficiul poștal, doar că la Make Do costă 7 lire în loc de 1,5 lire. Cuverturi lucrate din petice. Plăcuțe metalice cu numele unor cofetari pe ele, imitându-le pe cele din epoca victoriană. Știi, chestii de genul ăsta.

Pe fața lui Lux nu se citește nimic.

Atâția bani, atâtea lucruri, atâția ani de-a rândul, spune el. De la prețurile orientale pe care le-a cumpărat înainte ca eu să mă nasc, înainte ca revoluția culturală să însemne că nu le mai putea cumpăra, ceea ce a fost un cataclism pentru afacerile ei, și tocmai până la amuletele și talismanele din anii 1990. Tu n-ai cumpărat niciodată nimic de la Minerva's Owl?

Pe fața lui Lux nu se citea nimic în continuare.

În anii 1990? insistă el.

Eu nu eram aici în anii 1990, spune Lux.

Săpunuri în formă de animale, statuete Buddha sculptate din bucăți de lemn aduse de mare la mal, betigașe parfumate, conuri parfumate, obiecte din rafie. Chestii pentru meditație. Minerva's Owl ne-a mâncat casa din Londra, am avut o casă lângă râu când eu eram în școală. Mama a vândut tot, inclusiv apartamentul în care locuiam, ca să deschidă lanțul de magazine Make Do. Și lanțul de magazine Make Do a mers bine un timp, dar pe urmă?

Scoate un sunet ca o explozie.

Însă are locul de aici, spune el. Prin urmare, e OK pentru ea. Are casa. Nu e pe actele firmei. În mare parte, mulțumită lui.

Mișcă din cap spre profilul lui Godfrey decupat din carton. Hei! Nu mai fi așa! Teatrul Futurist Scarborough de două ori pe seară Tel 60644 Deschide sâmbătă, 19 iunie Bilete la stal 75p (15/-) 65p (13-) 55p (11-) 45p (9-).

Tatăl tău, spune Lux.

El e, spune Art.

Ai fost zămislit printr-o întâlnire dintre bidimensional și tridimensional, spune Lux.

Ha, face Art. Așa se explică multe despre mine.

Ești un miracol modern, spune Lux.

De o parte și de cealaltă a culcușului ei pe podeaua magaziei, Lux plasează câte o lampă neconectată la priză.

Așa, spune ea. Acum suntem acasă.

Se așază pe așternuturile ei. Art se așază lângă ea.

Un om bun? spune ea. Tatăl tău.

Nu prea știu, spune Art. Există un fel de gaură în viața mea, acolo unde figurează cuvântul tată. Juca roluri de comic la televiziune și în pantomime; dacă aș avea laptopul, aș putea să ți-l arăt pe YouTube, există un film vechi despre el acolo.

Am putea să ne uităm pe computerul mamei tale, zice Lux.

N-ar permite niciodată așa ceva, spune Art. Adică, nu mi-ar permite niciodată să folosesc computerul.

Nu cred că ar deranja-o, spune Lux. Am putea să mergem totuși și să vedem.

În orice caz, zice Art. Nu știu parola.

Știu eu parola, a spus Lux.

Nu, n-o știi, a spus Art.

Ba da, o știu, a zis Lux. Mi-a zis că pot să folosesc computerul.

Mama mea?! exclamă Art. Ți-a dat voie? Să folosești computerul ei de serviciu?

Da, zice Lux.

Pentru ce? spune el.

Voiam să îi trimit mamei mele un mesaj, spune ea. Am întrebat. Mi-a spus că am voie.

Pe mine nu m-a lăsat niciodată să folosesc vreun computer de-al ei, nici măcar o dată. Toată viața mea, spune el.

Poate că nu i-ai cerut niciodată, spune Lux.

E pe punctul de a ridiculiza sugestia aceasta. Pe urmă se gândește mai bine. Putea fi adevărat. E posibil să nu îi fi cerut niciodată așa ceva.

Fiindcă știam că m-ar fi refuzat, spune el.

Lux ridică din umeri.

Rostește ceva cu niște „k“ și „z“ în interiorul cuvintelor pe o altă limbă.

Ceea ce înseamnă cine nu joacă nu poate să câștige, spune ea.

În biroul mamei lui, Lux îi arată bucata de hârtie pe care e scrisă parola mamei lui. Art o tastează, deschide YouTube și caută documentarul despre figuri celebre ale teatrului de odinioară, în care Godfrey are un medalion de trei minute. Godfrey, pe scenă, undeva, filmat pe o peliculă veche și spălăcită cu aspect granulat, stă într-o poziție parcă silită, cu brațele încrucișate complet peste el și cu picioarele încrucișate de asemenea ca un balerin. Pe urmă aleargă pe scenă fluturându-și brațele prin aer. Nu fi așa! strigă el. Audiența invizibilă râde în spatele aparatului de filmat, în spatele microfonului, în spatele acusticii, niște sunete îndepărtate și fantomatice. Într-un clip dintr-un sitcom BBC de la începutul anilor 1970, Godfrey face grimase, clipește din gene la obiectivul camerei în semn de dispreț și poartă o cravată gen lavalieră. Spectatorii din studio izbucnesc în hohote de râs. Marea poantă este că el se ocupă de consiliere matrimonială. Te-ai simțit

vreodată prins într-o farsă din care să nu poți scăpa nici într-un milion de ani? spune el plictisit cu ochii spre aparatul de filmat, în timp ce o actriță tânără, blondă și înaltă iese din culise la brațul unui bărbat chel care îi ajunge cu capul doar până la pieptul opulent. Tripleți, zice Godfrey. Art a urmărit acest video de nenumărate ori. Râsetele spectatorilor din studio se aud mereu ca o lovitură cu o unealtă boantă; de fiecare dată când obiectivul arată un prim-plan cu Godfrey strâmbându-se cu fața lui lungă și cabalină, de fiecare dată când nu rostește decât o parte din faimosul lui slogan – hei! nu fi! –, râsul general sună gros ca un mai de lemn.

Lux se încruntă. Spectatorii râd din nou.

Ce-au găsit de râs? întreabă ea.

Sacrificiul, spune Iris.

Iris a intrat în cameră pe ușa din spatele lor, urmărind și ea filmul cu Godfrey, peste umerii lor.

Eu cred că era un tip foarte simpatic acest Godfrey Gable, spune ea. Nu l-am întâlnit decât o singură dată, însă uneori e suficient doar o dată ca să te lămurești. Un om foarte inteligent, cred eu acum. Știa exact ce făcea. Scoți bani frumoși din registrul umilinței. Desigur, știi deja probabil asta și tu, Artie. Numele lui adevărat era Ray, Raymond Ponds. După ce s-au căsătorit, ziarele l-au lăsat cumva în pace. Nu s-a mai scris nimic. În special după ce mama ta te-a avut pe tine.

Art încuviințează din cap de parcă ar ști (deși în realitate tot ce știe despre Godfrey provine din informațiile găsite în cărțile pe care le avea Charlotte pentru disertația ei).

Iar acum, pentru divertismentul nostru, când vrem umilință, avem emisiunile gen reality show, spune Iris. Și curând, în loc de reality show, îl vom avea pe președintele Statelor Unite.

Îi oferă lui Art iPadul din mâna ei.

Poftim, m-am gândit că ar trebui să vezi cel mai recent mesaj al tău pe Twitter, spune ea. Conform fluxului tău de mesaje, tocmai ai spus unui număr de 16 000 de persoane că o pasăre care îndeobște nu este întâlnită decât în Canada a fost zărită astăzi într-un loc neașteptat lângă coasta comitatului Cornwall.

Cum adică 16 000 de persoane?! El nu are decât 3 451 de urmăritori. Ia iPadul. 16 590 de urmăritori. În timp ce se uită pe ecran, numărul crește la 16 597.

Piţigoiul canadian identificat în UK, citește el. Traseu de zbor deviat hartă coord. în următorul tweet CEL MAI FERICIT CRĂCIUN tuturor păsărarilor de pe Twitter.

Cine se pricepe știe că e „piţigoiul de Canada“. Nu „piţigoiul canadian“.

Charlotte, spune el. O omor.

Nu-i nevoie de violență, zice Iris. Spune-i doar să înceteze. Uite-o aici, lângă tine.

Art simte că i se taie respirația.

Eu sunt o altă Charlotte, zice Lux. Cealaltă Charlotte a lui.

Și clipește complice spre Iris.

Oh, cealaltă Charlotte, spune Iris. Păi, departe de mine intenția de a spune cuiva ce are de făcut. Dar dacă aș fi în locul tău, Artie, le-aș scrie celor de la Twitter. Adică aș raporta cazul la companie. Cineva, dar nu tu, se dă drept tine.

Așa o să fac, spune Art. Intenționez să procedez așa.

Doar dacă tu nu ești tu, spune Iris, și adevăratul tu este altundeva dând mesaje pe Twitter. Ei? Tu ești tu?

Sunt eu, desigur, spune Art. Sunt eu din plin, chiar mai mult decât aș vrea să fiu.

Eu, eu, eu, spune Iris. Asta e tot ce știe să spună generația voastră egoistă. Am de gând să scriu pe Twitter despre asta într-un lung pergament virtual derulându-se din gura mea ca o ilustrație a unui dandy creionată de un satiric din secolul al XVIII-lea. Nu, o să fac asta ca un președinte. În stil prezidențial. Adică, un fals președinte. Voi face asta într-un fals stil prezidențial.

Art simte o gheară în piept.

Știe, știe și ea, se gândește el.

I se înmoaie picioarele.

Toată lumea știe că sunt un impostor.

Era într-o după-amiază domoală de octombrie, acum trei ani. Așa cum probabil știți dacă urmăriți acest blog al meu, mă gândesc deja de câtva timp să scriu despre bălțoace, prin urmare, iată, azi intenționez să scriu despre asta pentru voi, acum fiind prima zi când am decis că voi începe să le studiez în practică.

Conduceam mașina spre vest afară din oraș ca să ajung să văd niște bălțoace în sălbătăcie, fiindcă eram sătul până peste cap de bălțoacele din oraș, care nu-mi amintesc niciodată câtuși de puțin de copilăria mea, sau despre ceva din ea, ceea ce înseamnă că mă văd în ele în loc să mă uit în ele, dacă înțelegeți ce vreau să spun, ceea ce puteți crede sau nu, a fost adineauri, recunosc, doar o analogie confuză în mintea mea, mă văd în loc de mă uit, însă care a căpătat acum, prin amestecătura ca un smârc în care se topesc mereu toate lucrurile adevărate, o semnificație de sine stătătoare. (N.B. acest cuvânt: smârc. Își va adeveri importanța numaidecât.)

Oricum, întâmplarea sau norocul sau soarta au făcut ca în acea după-amiază să fiu singur întrucât, cu tristețe și durere, rupsesem relația cu „E“, femeia cu care fusesem până atunci, și simțeam ceva mai profund decât melancolia, ceva ca atunci când barca se rupe din odgonul putred cu care era legată la mal și plutește în derivă pe un iaz fetid într-o negură groasă, și de aceea hotărâsem ca în această după-amiază caldă din octombrie să văd niște bălțoace neîntinate, adică bălțoace care să nu fie pe trotuare în

fața magazinelor în decorul urban, ci, dimpotrivă, bălțoace ca acelea unde păsărelele vin să bea apă și să își înmoaie aripile cu penaj colorat ca în poemele de odinioară scrise de oameni care trăiau la țară, nu ca în poemele urbanizate despre bălțoace în care păsărele urbanizate vin să bea apă și să se scalde.

Iată în continuare ceea ce eu prefer să numesc poemul-istorie sau istoria-poem a etimologiei cuvântului „puddle“[28]. Dacă nu vă pasionează istoria cuvintelor, puteți mai bine să săriți direct la următorul paragraf. Și să nu spuneți că nu v-am prevenit.

„Puddle“, cuvântul vine de la „pudd“ în engleza veche, însemnând făgaș sau șanț, iar „puddle“ este diminutivul în limba engleză de mijloc, format prin adăugarea terminației „le“ pentru diminutivare. În germana veche, există cuvântul „Pfudel“, care în germana veche înseamnă un bazin cu apă. „Puddle“ înseamnă de asemenea și „muddle“, adică amestecătură sau smârc, și poate totodată să aibă și sensul de muddler, cel care tulbură apele, conform unui dicționar pe care îl am eu, dar care nu este online, iar acest lucru, înțeleg eu, este motivul pentru care asociem bălțoacele și smârcurile, o amestecătură de pământ și apă probabil!

Am condus cu viteză după ce am ieșit din oraș sau, mai bine zis, respectând viteza maximă legală pe M25, am virat la Junction 15 și pe urmă am oprit într-un sătuc de lângă autostradă, dar al cărui nume nu mi-l amintesc, fiindcă eram pe punctul de a trăi niște clipe care au șters orice alt detaliu din mintea mea atunci când m-am uitat la una dintre bălțoacele de pe cărarea cu pietre în drum spre un vast parc natural, unde continuau să zumzăie insecte în văzduh și vegetația era încă abundentă, chiar dacă era toamnă acum, ceea ce se putea lesne observa la umbrele proiectate pe pământ datorită poziției soarelului în acel anotimp.

M-am uitat în lichidul negricios-maroniu lăsat de ploaie pe suprafața potecii și am simțit că în sfârșit copilăria mea ajunsese să însemne mai mult decât însemnase ea anterior acelei zile sau oricărui alt moment.

Căci când eram un băiețandru îmi plăcea să mă joc aruncând crenguțe în una dintre bălțoacele mari care echivalau pentru mine cu oceanul în timpul vacanțelor de vară în locul în care erau parcate mașini lângă casa mea. Am

stat acum la marginea acestei bălțoace în lumina amurgită a anului și a anilor mei – căci sunt acum mult mai bătrân decât atunci când eram un băiețandru – și am aruncat niște crenguțe pe care le rupsesem din niște tufișuri din apropiere, exact cu acest gând. Și le-am privit cum pluteau pe bălțoacă.

Și pasiunea mea pentru velocitate și pentru viață, însemnând viața însăși, mi-a revenit în acea după-amiază de octombrie la fel de intens cum o simțisem când eram acel băiețandru care sunt eu, bărbatul cel de-acum.

Art în natură.

Lux își drege glasul.

Nu sună prea reprezentativ pentru tine, spune ea. Asta, nu fiindcă eu te-aș cunoaște așa de bine. Dar atât de puțin cât de cunosc.

Zău? spune Art.

Sunt așezați amândoi în fața computerului mamei lui, în birou.

Nu pari așa de ponderos în viața reală, spune Lux.

Ponderos? repetă Art.

În viața reală pari detașat, dar nu imposibil, zice ea.

Ce naiba vrea să mai însemne și asta? zice el.

Păi, adică nu cum este această compunere scrisă, spune Lux.

Mulțumesc, spune Art. Cred.

Ce vreau să spun este că citind articolul nu se simte că ești tu cel adevărat acolo, spune ea.

Oh, ba sunt eu, cel adevărat, crede-mă, zice Art. Nu am scăpare, din păcate.

Care păcate? spune Lux.

Nu, nu, e doar o figură de stil, spune Art.

Ce fel de mașină era? spune Lux.

Cum adică, mașină? zice el.

Exact cum am spus, zice Lux. Mașină. Mașina cu care ai mers până la băltoacă.

Eu nu am mașină, spune el.

Ai închiriat o mașină? spune ea. Ai împrumutat o mașină?

Nu știu să conduc, spune el.

Și atunci cum ai ajuns până în satul din blog? spune ea. Te-a dus cineva cu mașina?

De fapt, nu m-am dus nicăieri. Am căutat localitatea pe Google Maps și pe un planificator rutier, zice el.

Ah, face ea. Dar faptul că îți place să vezi cum plutesc bețe pe apă. E adevărat. Da?

Nu este o amintire personală de-a mea, nu, spune el. Însă este în general exact genul de amintire născocită și partajabilă pentru persoanele care vor citi blogul.

Și era într-adevăr o zi domoală de octombrie? spune ea. Sau ai inventat și asta?

Asta este pentru a-i ajuta pe cei care citesc să se plaseze în interiorul prozei, spune el. Este foarte util să îi precizezi unui cititor un loc sau un moment, oferind și câteva detalii de ambianță.

Dar nimic din asta nu este real? spune Lux. Nici măcar un singur lucru din ceea ce tocmai am citit?

Parcă ai fi Charlotte, spune el.

E slujba mea să fiu, spune ea.

Și ea spune că eu nu sunt real, zice Art.

Eu nu vorbesc despre faptul că tu nu ești real. Eu vorbesc despre faptul că asta nu este ceva real, spune Lux.

Actul de a fi scris asta este real pentru mine. Mă ajută cumva să nu-mi pierd mințile.

Lux mișcă înțelegătoare din cap. Se uită la el cu o expresie pe care ulterior, când își va aminti el această conversație, o va interpreta drept bunătate.

Lux se uită din nou la ecran. Pe moment, nu spune nimic. Apoi, spune:

M-am prins. Gata. Am priceput. OK. Bun. Acum, povestește-mi ceva ce s-a întâmplat cu adevărat, vreau să spun un lucru real, nu o chestie pentru blog, poate să fie un fleac, nu contează, doar să fie ceva ce îți amintești tu din vremea când erai un băiețandru, așa cum ți-ai imaginat că ești în amintirea pe care ai născocit-o despre crenguțe și bâltoacă.

Un lucru real? spune el.

Orice lucru real, spune ea.

OK, zice Art. Bine. Țin minte că stăteam pe genunchiul cuiva, nu-mi amintesc al cui era genunchiul. Mă țin cu mâna de marginea mânecii ei, este din lână, dar ca o dantelă, ca o împletitură din lână cu un model cu găuri care se repetă. M-am prins de găurile acelea, iar ea îmi povestește despre un băiat dintr-un basm, și băiatul se uită în sus la o perdea de gheață atât de înaltă, încât e ca un perete de stâncă, și ciocănește în ea cu mânuța, ca și cum gheața aceea ar fi o ușă.

Lux ridică din umeri.

Vezi?! spune ea. Asta era. De ce nu scrii exact așa?

Oh, n-aș putea niciodată să scriu așa și să pun textul online, zice el.

De ce nu? întreabă Lux.

Este mult prea real, spune Art.

Masa de Crăciun. Mama lui a refuzat să iasă din camera ei, când a chemat-o. A refuzat să iasă din camera ei și când a chemat-o Lux („Charlotte“). Dar ca la comandă, se ivește în cadrul ușii, rezemându-se într-o parte ca o vedetă de Hollywood ofilită, exact în momentul când Iris începe să aducă mâncarea și să o pună pe masă.

Soph, spune Iris.

Iris, spune mama lui.

A trecut mult timp, spune Iris. Cum te mai simți?

Mama lui arcuiește sprâncenele. Își pune palma pe obraz. Se așază la masa așternută pentru dejun.

Eu n-o să mănânc prea mult, spune ea.

Păi, e destul de evident doar uitându-mă la tine, spune Iris.

Nu vă place mâncarea, doamnă Cleves? întreabă Lux.

Charlotte, eu sufăr de ceea ce unii ar numi aprehensiune, iar eu numesc certitudine în privința faptului că tot ce mănânc este otrăvitor pentru mine, zice mama lui.

Ce lucru cumplit, spune Lux. Indiferent că e aprehensiune sau certitudine ori ambele.

Tu mă înțelegi perfect, spune mama lui.

Art se umple de gelozie și iritare. Nu spune nimic. Iris vine cu o tavă de cartofi rumeniți și se așază la masă. Toți ciocnesc un pahar de Crăciun, în afară de mama lui care a refuzat să bea vin.

Am luat camera în care stăteau păsările, spune Iris.

Totul e un pic schimbat acum, spune mama lui de parcă ar fi vorbit în general, cu camera.

Am amintiri frumoase din locul acesta, spune Iris. Ai renovat totul, Soph?

Iris a locuit cândva aici? Pe bune? Dar mama lui vorbește ca și cum ar fi un ghid de muzeu, ca și cum camera ar fi plină de străini și ar exista un perete de sticlă între ea și ei.

Am cumpărat casa și terenul așa cum le vedeți cu toții astăzi, spune ea, după ce altcineva le readusese splendid la viață dintr-o stare de paragină și aproape ruină. Am fost impresionată de viziunea oamenilor care făcuseră renovarea. Știam casa dinainte, în urmă cu niște ani, desigur. Când am venit să o văd din nou, am avut plăcerea să o găsesc în această stare cu mult mai bună.

Iris privește prin sufragerie de jur împrejur.

Aici era oranjeria, spune ea. Erau numai ferestre pe tot peretele acela și dădeau spre sud, direct spre grădină, era ca un vis. Mă întrebam cine a avut ideea să scoată de-aici toată lumina aceea dinainte.

Se întoarce spre Art.

Nu aici am locuit noi, totuși. Asta a fost înainte să fi venit tu pe lume. Tu și eu am locuit în Newlyn. Mergeam adesea să vizităm groapa pe care o săpaseră ca să îi comemoreze pe minerii morți acolo, în locul cu scaune acoperite de iarbă. Mai ții minte?

Nu, spune el.

Nu contează. Țin minte eu, spune Iris.

În clipa în care Iris se duce la bucătărie, mama lui se apleacă în față.

Tu n-ai locuit niciodată cu ea, Arthur. El n-a locuit niciodată cu ea, Charlotte. A locuit cu tatăl meu un pic, când era preșcolar, iar eu plecam din țară în mod regulat. Dar niciodată cu ea.

Mama lui pune un buchețel de varză de Bruxelles și o jumătate de cartof pe farfuria ei de pe masă. Toarnă un pic de sos lângă ele. Toți ceilalți mănâncă. Mama lui nu gustă nici din cartof, nici din varză. Atinge farfuria cu dinții furculiței și pune pe limbă niște sos.

Nimeni nu spune nimic, până când Lux/Charlotte, care a urmărit cum mama lui nu mănâncă, spune:

Am o nedumerire în privința Crăciunului.

Ce nedumerire? întreabă Art.

Este vorba despre iesle, spune Lux. De ce au pus pruncul în iesle? Mă refer la ce se spune în cântec și în poveste.

Nu este un cântec sau o poveste, zice mama lui. Sunt începuturile creștinismului.

Păi, eu nu sunt creștină, și nu mă prea pricep la toate ramificațiile, spune Lux. Dar ce vreau eu să întreb este de ce o iesle?

Din cauza sărăciei, spune Iris.

Nu exista leagăn unde să-l culce, spune mama lui. Nu existau paturi disponibile nicăieri.

Da, dar de ce se pune accentul pe faptul că a fost o iesle? Și de ce Pruncul Iisus, în cântec cel puțin, mă refer, era departe într-o iesle? spune Lux.

Este un vechi colind englezesc scris în vremuri de demult, spune Art. Stai un pic. O să verific pe Google.

Scoate telefonul din buzunar. Dar pe urmă își amintește că nu e bine să îl pornească.

Îl pune cu fața în jos lângă farfurie și se încruntă.

Google, spune mama lui. Noul nou tărâm descoperit. Nu cu mult timp în urmă, doar alienații mintal, pedanții creduli, imperialiștii și cei mai naivi

dintre școlari credeau că enciclopediile îți pot oferi o echivalență a lumii autentice, sau vreo sursă reală de a o cunoaște. Și erau vânzătorii ambulați care le comercializau, mergând din ușă în ușă, dar niciodată nu trebuia să pui bază pe ce scria în ele. Ba chiar și enciclopediile autorizate, nici chiar pe acelea noi nu le confundam cu niște cunoștințe reale despre lume, nu le acceptam ca atare. Dar acum omenirea nu pregetă să aibă încredere în niște motoare de căutare. Motoarele de căutare, cele mai abile variante de vânzători ambulanți care s-au născocit vreodată. Nu se mulțumesc să blocheze ușa cu piciorul. Intră de-a dreptul până în mijlocul casei.

Pe de altă parte, spune Iris, uite peste ce am dat pe internet, exact săptămâna trecută.

Își scoate telefonul, apasă și glisează cu degetul pe ecran.

*Dacă ai o senzație de sufocare și simți un miros de fân muced, poți fi absolut sigur că e vorba despre fosgen. Însă mirosul de înălbitor denotă inevitabil că inamicul cu care te confrunți este un gaz pe care noi îl numim clor. Dacă încep să te mănânce pleoapele și nu mai vezi din cauza lacrimilor, nu e fiindcă mama curăță ceapă, ci din cauza unei doze de C.A.P. Dacă ți se pare că miroase a dropsuri, ar fi bine să nu mai stai pe gânduri. Nu e tati care suge bomboane, ci păcătosul ăla de K.S.K. Dacă simți o aromă înțepătoare când vii acasă seara, poți paria fără grijă că au folosit B.B.C. D.M., D.A. și D.C. emană un miros de roze, dar în ciuda parfumului plăcut sunt nocive pentru nasul oamenilor. Fiindcă află că este vorba despre gazul mușt*ar, *substanța infernală care te umple de bășici peste tot, iar în spital ai nevoie de îngrijirile atente ale unei surori medicale. Și în final, deși mușcatele arată frumos când sunt plantate, ferește-te de acest miros în timp de război. Dacă este lewisită, ești mort.*

La jumătatea lecturii, mama lui, care rămăsese până atunci cu furculița în aer, o pune jos brutal lovind marginea farfuriei.

E din anii 1940, le spune Iris. Nicidecum ceva ce ai fi putut găsi în una dintre acele enciclopedii vechi. Textul le-a fost dat școlarilor să-l învețe pe de rost, ca să poată identifica mai ușor ceea ce era posibil să inhaleze în plămâni în timpul unui atac cu gaze de luptă. Elevilor galezi li s-a dat același poem în limba galeză.

Sora mea, internauta hipster, spune mama lui. Internetul. O cloacă de naivitate și vitriol.

Mda, naivitatea și vitriolul au existat dintotdeauna, spune Iris. Doar că internetul le-a făcut pe ambele mai vizibile. Ceea ce e un lucru bun, poate. Dumnezeule, fiindcă vorbim despre vitriol. Ar trebui să vedeți câteva dintre scrisorile pe care le-am primit de-a lungul anilor.

Mama lui Art cască ostentativ.

Art îi cere lui Iris telefonul, ca să poată căuta ceva, și schimbă subiectul. Ceea ce caută este „departe într-o iesle“. Citește cu voce tare câteva informații despre asta, din Wikipedia. Apoi, caută cuvintele semnificație, iisus și iesle. Telefonul sugerează un site numit compellingtruth.com. Site-ul nu se încarcă.

Fiindcă, spune Lux, n-ar putea fi faptul că există o legătură între consumerism și masa de Crăciun, ambele fiind totodată legate direct și de acel prunc micuț pentru care nu se găsește loc nicăieri într-un oraș, iar din această cauză ajunge să fie pus într-o iesle?

„Ne dați, ne dați, ne dați sau nu ne dați“, intonează mama lui.

„It Came upon Midnight Clear“[29] este imnul meu preferat, spune Iris. Două mii de ani de eroare. Și omul care e în război cu semenii lui și nu aude. Atunci, îngerii cântă, îngerii se apleacă spre pământ. Îmi place ideea de înger flexibil.

Cred că „The Holly and the Ivy“ poate fi considerat singurul colind adevărat de Crăciun, spune mama lui.

Fiindcă asta contează, important la un colind de Crăciun este să fie adevărat, spune Iris.

Art vede grimasa de pe fața mamei lui.

Și oricum, mă mai întrebam de asemenea, continuă Lux, cum poate fi OK, OK din orice punct de vedere, să le urezi tuturor pace, pace pe pământ,

bunăvoință tuturor oamenilor, veselie, fericire, dar numai pentru azi, sau numai pentru aceste câteva zile pe an? Și dacă putem face asta timp de câteva zile, de ce nu putem sau nu vrem să facem asta tot anul? Uite. Mă gândesc la povestea aceea despre meciul de fotbal dintre inamici, în tranșee, în Primul Război Mondial. Este revelatoare. Pentru toată stupiditatea.

Este ceva gestual, spune Art. Simbolizează speranța.

Dar gestul este gol de conținut, spune Lux. De ce să nu promovezi tot timpul pacea pe pământ și bunăvoința? Care e rostul Crăciunului, altminteri?

Săptămânile cumpărăturilor de Crăciun, începând din iulie, ăsta e rostul, spune Art.

Lux rostogolește ochii în cap. Iris rânjește spre ea și apoi spre Art.

Ceea ce vreau eu să spun, de fapt, reia Lux. Mă refer la iesle. Oare au pus pruncul într-o iesele, întrucât pruncul va fi mâncat în final? Să fie mâncat constituie destinul acelui prunc de la bun început?

Vai, ce deșteaptă ești, spune Iris. E genială, Artie. Vezi, așa apare mielul blând. Făgăduit din vremuri străvechi.

Nu înseamnă că noi am fi văzut vreo bucată de carne la acest dejun, spune mama lui.

Asta, fiindcă e tot ce s-a întâmplat să am în casă și am adus cu mine ca să mâncăm, spune Iris. Iar tu ești o cotoroanță zgârcită care nu avea nimic în casă de Crăciun pentru fiul ei și prietena lui, în afară de o pungă de nuci și jumătate de borcan cu vișine glasate.

Spune asta pe un ton amiabil, mai mult în glumă. Însă aerul în jurul lor în cameră se îngroașă ca un sos sleit.

Deși poate că ție ți-ar plăcea să mănânci vișinele acelea și nucile, din moment ce se pare că nu mănânci nimic altceva din ceea ce ai pe masă în fața ta, spune Iris. Vrei să dau o fugă până în bucătărie și să ți le aduc?

Lux se apleacă peste masă ca să vorbească cu mama lui.

Întâmplarea face să fiu vegetariană, zice ea. A fost un dejun foarte frumos și un mare sentiment de ușurare să vin aici și să pot să mă alătur familiei voastre la masa de Crăciun, având parte de o asemenea ospitalitate, până la cel mai mic detaliu, doamnă Cleves. Gustați niște păstârnac de-aici, luați pe farfurioară.

Pastârnacul a trecut prin unt, spune mama lui.

Într-adevăr, spune Lux. De aceea este, cum spune lumea, dumnezeiesc.

Atunci nu, mulțumesc, Charlotte, spune mama lui.

Soph preferă iadul, zice Iris.

Dar o să iau o bucată de pâine, spune mama lui. Mulțumesc, Charlotte.

Iris întinde spre ea un coș cu pâine. Văzând că mama lui nu ia nimic din coș, Iris râde și îi pasează coșul lui Art, care îl ține în fața mamei lui, care tot nu vrea să ia o bucată. Art pasează coșul lui Lux, care îl ține întins spre mama lui. Mama lui ia imediat o bucată de pâine.

Și mă frapează, iertați-mă, spune Lux, având grijă, remarcă Art, să pună coșul jos lângă mama lui, care ia încă o bucată aproape imediat, pe furiș, și o mănâncă foarte repede, ca o veveriță. Mă frapează faptul că această încăpere în momentul de față îmi amintește un pic de o piesă de Shakespeare, în care pe toată durata poveștii vezi pe careva pășind în față și spunând niște vorbe pe care persoana care citește piesa, ori presupun spectatorii, au rostul să le audă și să le afle, în timp ce oamenii ceilalți, de pe scenă, când sunt rostite acele vorbe, dintr-un motiv sau altul, nu pot să le audă, ori au rostul de a se comporta ca și cum nu le aud, chiar dacă persoana care le spune vorbește foarte clar și toată lumea din teatru aude acele cuvinte.

Cred că te referi la o pantomimă, nu la o piesă de Shakespeare, spune Art. În care lumea din sală participă nemijlocit și îl huiduie pe răufăcător când iese pe scenă.

Nu, nu e o pantomimă, spune Lux. E piesa în care există un rege și o regină vitregă mincinoasă, și fiica regelui, și un om care se ascunde într-o ladă în camera fiicei, pe urmă iese din ladă în toiul nopții ca să se poată uita la ea dezbrăcată complet, și fură niște chestii ca să demonstreze că a fost acolo, și apoi minte că s-a culcat cu fiica regelui ca să audă soțul fiicei care a fost surghiunit în străinătate, totul ca să câștige un pariu și să capete niște bani, iar regina, care este mama ei vitregă, încearcă să o omoare fiindcă o urăște, iar acum soțul surghiunit al fiicei regelui încearcă să o omoare și el fiindcă e furios, așa că fiica se deghizează în băiat și pleacă în pădure, unde un pădurar ar trebui să o ucidă din ordinul soțului ei, care a crezut minciunile care i s-au spus despre faptul că ea s-a culcat cu altcineva.

Vai, Doamne. Ca să semene mai mult cu Charlotte așa cum și-o imaginează, probabil, Lux născocește un basm înfiorător de anost care nu are nimic de-a face cu Shakespeare, pretinzând că e Shakespeare.

Dar pădurarul este un om bun și nu poate să o ucidă, spune Lux, și îi dă în schimb ceea ce el crede că e o doctorie care să o ferească de rele în pădure de una singură, dar în realitate este de fapt o otravă pe care regina i-a dat-o lui, spunându-i că e un leac puternic, însă sperând în secret că el va face exact asta, adică i-o va da fiicei ei vitrege. Și el asta face, și o lasă pe fată în pădure, unde fata se întâlnește cu niște băieți sălbăticiți, care, nu va descoperi ea decât abia la sfârșitul piesei, nu sunt băieți sălbăticiți, ci sunt niște prinți, și nu doar atât, dar întâmplarea face să fie chiar frații ei de mult timp pierduți, și cu toții trăiesc împreună în pădure un pic, până când ea se simte rău într-o bună zi și ia doctoria și se cufundă într-un somn greu, ca de moarte. Dar nu e moartă. Fiindcă de fapt nu a fost o otravă. Fiindcă un doctor primise ordin să o prepare, dar el a decis să nu prepare o otravă, chiar dacă așa îi poruncise regina, fiindcă el este un om care nu vrea să facă nici un rău și consideră că regina nu merită nici un pic de încredere. De fapt, regina vrea să îi otrăvească pe toți. Așadar, până la urmă fiica, deși ar fi trebuit să fie moartă, se trezește din somn.

Pfiu! face Iris.

Și asta este doar jumătate din poveste, spune Lux. În cealaltă parte, oamenii au niște viziuni, o familie care e moartă se trezește la viață și vine înapoi, și un zeu apare în cârca unui vultur și lasă să cadă de sus o carte în temnița în

care zace un prizonier care află în felul ăsta ce se va întâmpla în viitor, dar totul sub forma unei șarade pe care el trebuie să o dezlege.

Este probabil, ăăă, una dintre piesele lui Shakespeare, spune Art, care nu prea este jucată, sau una dintre operele care sunt încă în curs de a-i fi atribuite.

De arșița soarelui voi nu vă mai temeți, recită mama lui. Flăcăi și fete cu părul bălai, și voi veți pieri, petale ofilite – narcise aurii. Cât de frumos. Cymbeline.

Cymbeline, spune Lux.

O piesă despre un regat înglodat în haos, minciuni, tiranie, învrăjbire și foarte multe otrăviri și otrăviri de sine, spune mama lui.

Unde fiecare pretinde că e cineva sau altceva, spune Lux. Și nu poți să întrevezi, oricât de mult te-ai strădui, cum se vor rezolva toate în final, fiindcă este o harababură comică atât de încâlcită și amestecată. Este prima piesă de-a lui pe care am citit-o. Este totodată și motivul pentru care am vrut să vin să studiez în țara asta. Am citit-o și m-am gândit: dacă acest scriitor din acest loc poate face din harababura asta amară și smintită un lucru atât de fermecător cum este în final, când echilibrul revine și toate minciunile sunt date în vileag și toate pierderile sunt compensate, iar dacă acesta este locul de pe pământ din care vine el, locul care l-a creat pe el, atunci acesta este locul în care merg și eu, voi merge acolo, voi trăi acolo.

Ah, spune Art. Da. Bineînțeles. Cimmeleen.

Și vă povesteam despre asta, spune Lux, fiindcă oamenii din piesă trăiesc în aceeași lume, dar parcă separat unii de alții, ca și cum lumile lor s-au dezmembrat sau s-au desprins unele de altele. Dar dacă ar putea măcar să iasă din ei înșiși, sau să audă și să vadă ce se întâmplă exact lângă urechile și ochii lor, ar vedea că sunt toți în aceeași piesă, în aceeași lume, că fac parte cu toții din aceeași poveste. Și așa.

Și așa, spune Art. Despre ce o să vorbim acum? Am avut un vis azi-noapte, era uimitor de viu totul.

Iris râde.

Spune-mi, cum e să trăiești cu nepotul meu? zice ea.

N-am idee, spune Lux.

Ha ha! face Art.

Eu locuiesc în cea mai mare parte a timpului în depozitul în care și lucrez, spune Lux.

Glumește, zice Art.

Ei nu știu că eu dorm acolo, spune Lux. Dorm sus, într-una dintre încăperile goale de la etajul de deasupra spațiului pentru birouri.

Îi place să fabuleze, spune Art. Poate fi foarte convingătoare.

Adevărul e, continuă Lux, că am acum o slujbă mult mai bună decât atunci când lucram la Cleangreen, când încă trebuia să scormonesc după un loc în care să stau de la o zi la alta, fiindcă Cleangreen nu avea sediu, așa că îmi petreceam cea mai mare parte din timp pe sofaua prietenei mele, dar pe urmă prietena mea, Alva, și-a găsit un serviciu mai bun și s-a mutat la Birmingham și în orice caz Cleangreen a început să lucreze cu oameni din Africa pe care îi aduce șeful fiindcă pe ei nu trebuie să-i plătească. Și e infinit mai bine să lucrezi la livrări și ambalaje decât să vinzi săpun, fiindcă nu ai cum să dormi în Mall decât dacă te culci cu agenții de pază. Adică, dacă faci sex cu ei. Ceea ce eu nu vreau. Prin urmare, e bine așa, în depozit. Dar nu pot să rămân acolo în ziua mea liberă, și nici să dorm acolo în ziua mea liberă, doar dacă nu reușesc să mă strecor fără să mă vadă schimbul de noapte.

Art își dă seama că a rămas cu gura căscată. Și închide gura.

Dar de ce nu stai la Art? spune Iris.

Ba stă, spune Art. Evident. Nu-i așa, Charlotte?

Sincer? spune Lux. Nu.

Dar trăiesc împreună, spune mama lui. Cel puțin așa mi-a spus el. Dar cine sunt eu ca să știu ceva despre fiul meu? Eu sunt doar mama lui. Cine sunt eu ca să știu ceva despre viața lui? Cine sunt eu ca să cred că știu adevărul?

Adevărul este că nu am ajuns încă atât de departe în relația noastră, spune Lux.

Am înțeles că sunt aproape trei ani, spune mama lui.

Oh, nu, eu nu sunt acea Charlotte, spune Lux.

Oh, exact. Tu ești cealaltă Charlotte, zice Iris.

Care cealaltă Charlotte? spune mama lui.

Art își drege glasul. Mama lui se uită la el.

De ce toată lumea din camera aceasta, în afară de mine, știe că există o altă Charlotte? spune mama lui.

Este greșeala mea, zice Lux. L-am rugat în mod special pe Arthur să nu vă spună lucrul acesta, doamnă Cleves. Fiindcă, ăăă, fiindcă mi-era rușine să vin de Crăciun aici ca oaspete al familiei, după atât de puțin timp de când ne cunoaștem. În plus, în mintea mea eu nu mă consider Charlotte. De fapt, aș prefera dacă m-ați striga toți cu numele cu care mă strigă cei din familia mea.

Nu Charlotte? spune Iris.

Lux, spune Lux.

Art se freacă la ochi cu podul palmelor. Ia mâinile de la ochi, exact la timp ca să vadă cum în mod neașteptat mama lui se înduioșează la față.

Ca fulgii de săpun, Lux Flakes? spune mama lui. Vai. Vai, ce frumoși erau. Se topeau în apă și apa se făcea catifelată și alunecoasă, mai ții minte?

Iar în reclama de la TV, pluteau în jos ca ninsoarea, spune Iris. Și Soph a desenat o Casă a Viitorului pentru un proiect școlar, așa-i, Soph? Un proiect

în care trebuia să concepi o Cameră a Viitorului, a câștigat un premiu de la consiliul local pentru această Cameră a Viitorului făcută de ea, a proiectat o cameră de iarnă și o cameră de vară, iar eu am ajutat-o să le facă.

A lipit Lux Flakes pe o bandă adezivă ca să facă un preș din blană de oaie pentru camera de iarnă, spune mama lui. Era atât de ingenios. Nu mai țin minte ce am făcut pentru camera de vară.

Știu eu, spune Iris. Ți-am decupat niște poze micuțe de pe coperta unuia dintre discurile Linguaphone Speak Italian și le-am lipit ca și cum erau niște tablouri pe perete, am desenat rame în jurul lor cu tuș…

Da, spune mama lui. Era acolo un chelner cu pahare și o sticlă de vin, și un polițist francez, și un om care urca în Alpi și bea o bere, și o femeie îmbrăcată într-un costum tradițional, poate olandez…

… și împreună am pus astea pe pereții Camerei de Vară pentru Viitor, spune Iris, iar eu a trebuit să duc coperta aceea decupată tocmai în oraș ca să o arunc acolo la gunoi, cât mai departe de casă, eram atât de speriată să nu afle tatăl nostru, și am vârât discul acela de 45, care rămăsese fără învelitoare, în una dintre celelalte învelitori împreună cu o altă lecție…

Lezione, spune mama lui. I suoni italiani, professore Pagnini…

Professore Paganini, cântă Iris.

Cântă amândouă:

Professore Paganini, nu fi urâcios, ce-ai acolo, pe disc, haide, spune tot…

Râd amândouă în același timp.

Am desenat soarele prin fereastra camerei de vară, spune Iris.

Noi credeam că viitorul avea să fie însorit, cosmopolit și continental ca Italia, spune mama lui.

Pe ea au botezat-o așa în amintirea Italiei, spune Iris.

Și pe ea au botezat-o așa în amintirea Greciei, spune mama lui.

Am fost botezate cu aceste nume în amintirea locurilor unde tatăl nostru a luptat în război, spune Iris. Pentru Europa.

Oh, eram sigură, eram sigură, spune mama lui. Abia așteptam să văd care va fi catalizatorul. Din clipă în clipă, acum, Charlotte, o să ne auzi spunând noi am crescut pe o stradă cu numele unei bătălii contra fascismului.

Da, crezi? spune Iris. Bună poanta. Ar fi distractiv. Ce să mai spun, Soph? Deși e adevărat. Noi am crescut pe o stradă cu numele unei bătălii împotriva fascismului.

E straniu, spune Lux, dacă te gândești că mai există persoane în țara aceasta care să discute despre o cameră a viitorului, când de fapt oamenilor le place atât de mult să cumpere lucruri noi care arată a lucruri vechi, iar singura cameră despre care m-am obșinuit să-i aud pe oameni vorbind este nici o cameră, fără vreo cameră.

E trist, dar adevărat, Charlotte, spune mama lui. Nu mai găsești nici o cameră.

Spune femeia de afaceri care locuiește singură într-o casă care are cincisprezece dormitoare, zice Iris.

Mama lui se înroșește de furie.

Vorbește doar cu Lux, ca și cum Iris nu ar fi în cameră.

Sunt emigranți economici, spune mama lui. Vor să aibă o viață mai bună.

Stafia bătrânului Enoh, spune Iris cu un glas de strigoi. Râuri de sâ-ÎÎn-geee.

Ce e rău în faptul că oamenii vor să aibă o viață mai bună, doamnă Cleves? zice Lux.

Nu fi naivă, Charlotte. Oamenii aceștia vin aici fiindcă vor să aibă viața noastră.

Pun pariu că știu ce-ai votat, spune Iris. În așa-zisul vot. Sora mea. Cea chipurile inteligentă. Eu am fost cea sălbatică. Chipurile.

Dar ce va face lumea, doamnă Cleves, spune Lux, dacă nu putem soluționa problema atâtor milioane de oameni care nu au unde să se ducă acasă sau ale căror case nu sunt suficient de bune, în afară de a le spune să plece și de a construi garduri și ziduri?! Nu este un răspuns satisfăcator ca un grup de oameni să se ocupe de destinele unui alt grup de oameni și să aleagă dacă să îi excludă sau să îi includă. Ființele umane trebuie să fie mai inventive și mai generoase. Trebuie să găsim un răspuns mai bun.

Dar mama lui și-a încleștat degetele cu furie pe brațele scaunului.

Așa-zisul vot, spune mama lui, a fost un vot pentru a scuti țara noastră de a moșteni necazurile altor țări, precum și pentru a nu trebui să avem legi care nu au fost făcute aici de către niște oameni ca noi pentru niște oameni ca noi.

Depinde dacă crezi că există un ei și un noi, spune Iris, sau doar un noi. Știut fiind că ADN-ul ne spune că suntem cu toții o familie, de fapt.

O, există în mod categoric un ei, spune mama lui. În orice. Familia nu face excepție.

Philo, Philo, Soph, Soph, Soph, ce fată bună ești tu, spune Iris. Gândești exact așa cum îți spun să gândești guvernul și ziarele tabloide.

Nu mă lua pe mine de sus, spune mama lui.

Nu eu te iau de sus, zice Iris. Iar oamenii aceia fug de-acasă de distracție. Fiindcă de-asta pleacă oamenii de-acasă, așa-i? De distracție.

Urmează un moment de tăcere după ce Iris spune asta.

Pe urmă, mama lui zice:

Eu te-am avertizat, Charlotte.

Spuneți-mi Lux, zice Lux.

Sora mea, spune mama lui, e un fel de protestatară călită în lupta împotriva puterii, oricare ar fi aceasta. E în stare să vă pună pe toți în curând să cântați un cântec despre Mandela, sau Nicaragua, sau Carry Greenham Home[30].

Cine e Carrie Greenham-Home? întreabă Art.

Iris râde în gura mare.

Locuiește în împrejurimi? spune Art.

Iris se cocoșează de râs.

Hălăduind pe-acolo în noroaie cu lesbienele ani de zile, spune mama lui.

Una dintre cele mai frumoase și mai împuțite perioade din viața mea, spune Iris.

Și eu sunt lesbiană, zice Lux.

În spirit, se referă, spune Art.

Da, și în spirit, spune Lux.

E o persoană foarte empatică, spune Art.

Auzi, cică dacă locuiește în împrejurimi! spune Iris. Mai aproape de casă decât departe. Și apropo de împrejurimi, am făcut o plimbare pe jos în dimineața asta până în sat. Am întâlnit pe stradă nespus de mulți oameni cu figuri impenetrabile. Credeți că măcar unul dintre ei mi-a urat cumva un Crăciun fericit?

Probabil că te-au recunoscut toți din anii 1970 și s-au gândit, o, Doamne, nu se poate, uite-o, a venit înapoi, spune mama lui.

Iris, dezinvoltă, râde din nou.

Dar nu pot să nu-mi fac griji pentru bătrâna Anglie, spune ea. Figurile țâfnoase și furioase, ca niște caricaturi dintr-un sitcom oribil de la televizor. Iarba verde neplăcută a Angliei.

Tu îți făceai griji pentru Anglia și pe-atunci, spune mama lui. Războiul nuclear. Și a fost până la urmă? Nu, n-a fost.

Asta, datorită protestelor de la Greenham care au schimbat lumea, spune Iris.

Sora mea s-a priceput întotdeauna să se ridice în slăvi pe ea, dar să desconsidere țara noastră, spune mama lui. A avut întotdeauna tendința de a da vina pe alții pentru nerealizările din viața ei. Dar Greenham. Să fi schimbat lumea. Incredibil, câtă aroganță. Glasnost, poate. Cernobîl. Dar Greenham? Întreb. Renunț.

Noi am făcut asta, am renunțat la tot, spune Iris. Case. Iubiri. Familii. Copii. Slujbe. Nu mai era nimic de pierdut. Așa că, bineînțeles, am câștigat.

Sora mea era de-a dreptul obsedată de ideea interzicerii bombei nucleare, Charlotte, la vremea respectivă, spune mama lui.

Cu toții suntem obsedați de ceva, spune Iris. Cu toții avem viziuni.

Și diviziuni, spune Lux.

Urma să murim toți, spune mama lui. Dar în final? Se pare că până la urmă n-am murit. Holocaustul nuclear.

Ricanează gutural.

N-am ieșit încă din acele nisipuri mișcătoare, spune Iris. Stați să vedem cât de adânc în jos ne poate afunda de data asta cel mai nou lider al lumii libere.

Mama lui se ridică în picioare. Trage de scaun răsucindu-l ca să rămână întors spre cealaltă parte. Se așază din nou pe el, cu fața la perete, cu spatele spre cei de la masă.

Așa vrei tu să preiei din nou controlul, Soph?

Un vis extraordinar, ăăă, uluitor, spune Art. Pare încredibil, dar se făcea că eram…

Preia din nou controlul asupra dinților tăi, spune Lux. Am văzut asta într-o reclamă la TV. Și alta: preia din nou controlul asupra facturilor tale de încălzire. Și mai era una: preia din nou controlul asupra tarifelor tale feroviare. Și traseele de autobuz, preia din nou controlul asupra traseelor de autobuz pe care circuli.

Știi ce a fost nostim?! spune Iris spre spinarea mamei lui. Când i-am povestit tatălui nostru că am decupat pozele acelea de pe coperta de disc, pentru proiectul tău cu camera viitorului, nu s-a supărat deloc. A râs cu poftă.

Spinarea mamei lui degajă acum suficientă mânie cât să umple întreaga casă.

Votul i s-ar fi părut detestabil tatălui nostru, spune Iris. O fi fost el uneori un rasist încăpățânat de felul lui, însă știa să discearnă când o acțiune devenea penibilă. I s-ar fi părut de un prost gust nemaipomenit.

Tu nu știi nimic despre el, spune mama lui. Nu ai dreptul să vorbești despre nici unul dintre ei.

Ciudat că ai pomenit de Freud, spune Art (deși nimeni n-a pomenit de Freud). Visul pe care l-am avut azi-noapte, dimineața asta, m-am trezit din vis rostind cu voce tare cuvântul Freud.

Și se lansează în povestire. Refuză orice întrerupere. Le relatează întregul vis.

După ce termină urmează o tăcere ca atunci când i-ai povestit cuiva un vis și persoana căreia îi povestești a renunțat să te mai asculte deja de câteva minute și se gândește la altceva. Mătușa lui se uită la peretele în care era cândva o fereastră. Mama lui este un spate întors. Dar Lux, care a tot făcut mingiuțe din miez de pâine și a aliniat mingiuțele în formație ca niște ghiulele în fața unui castel lângă farfuria ei, spune:

Pentru tine, în visul acela, autoritățile momentului s-au preschimbat în flori.

Ha! exclamă Art.

Se uită la Lux.

Ce frumusețe de imagine ai putut crea, spune el.

Frumusețe, spune mama lui spre perete. Așa e. Bravo, Charlotte. Frumusețea este adevărata cale de a schimba lucrurile în bine. De a îmbunătăți lucrurile. Ar trebui să existe mult mai multă frumusețe în viețile noastre. Frumusețea este adevăr, adevăr frumusețe. Nu există frumusețe falsă. Din acest motiv frumusețea este atât de puternică. Frumusețea alină.

Iris hohotește de râs din nou.

Asta e, spune ea. Nu contează recesiunea sau austeritatea. Frumusețea le va ameliora. Philo, draga de ea. Așa o poreclisem eu pe mama ta, Artie, îi spuneam „Philo“ când eram mici.

Ar trebui ca toți, în clipa asta, să ne spunem unii altora un singur lucru frumos, zice mama lui. Ar trebui ca fiecare persoană de la masa asta să le povestească celorlalte persoane de aici despre cel mai frumos lucru pe care l-a văzut vreodată.

Philo Sophia, spune Iris. Și cred că în toți acești ani ea și-a imaginat că eu voiam să spun că ea e ca un filosof. Dar nu era așa. Nu mă refeream la filosofie, Philo Sophia.

Se scutură de râs, cu umerii ridicați.

Eu mă refeream la aluatul cu acest nume, spune ea. O cocă subțire, aproape transparentă, încât pare că nici n-ar fi acolo.[31]

Sora mea mai mare a fost specialistă întotdeauna în arta deziluzionării, spune mama lui.

A rostit aceste cuvinte cu multă demnitate, chiar dacă stătea cu spatele la ei.

OK, o să încep eu, spune Lux, perfect, cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată. Este legat de Shakespeare iarăși. Era într-un Shakespeare. Ceea ce înseamnă nu în text, ci pe textul scris, era un lucru real, un lucru din lumea reală, pe care cineva la un moment dat îl pusese în interiorul unui

volum cu operele lui Shakespeare. Eram în Canada, vizitam o bibliotecă, ne-au dus cu școala acolo, și aveau în biblioteca aceea un exemplar foarte vechi din opera lui Shakespeare, iar în interiorul cărții, pe două pagini, se vedea o urmă a unei flori pe care cineva o presase între pagini.

E un boboc de trandafir.

În fine. Este amprenta lăsată pe pagină de ceea ce a fost cândva un boboc de trandafir, forma acelui bobocel pe tija lui lungă.

Și nu este decât o amprentă, o amprentă făcută de o floare pe cuvinte. Cine știe de către cine. Cine știe când. Pare un nimic. Pare ca și cum cineva a făcut o pată cu apă, ca o mânjeală uleioasă. Dar asta, până ajungi să te uiți cu atenție acolo. Atunci discerni linia tulpinei și forma bobocului de trandafir în capăt.

Acesta este cel mai frumos lucru al meu. Acum. Voi.

Îi dă un ghiont lui Art.

Cel mai frumos lucru al tău, spune ea.

Îh, ăăă, cel mai frumos lucru, spune Art.

Dar nu se poate gândi la nimic, nu se poate concentra din cauza gălăgiei insistente pe care o fac mama și mătușa lui.

Nu mai suport să stau naibii lângă haosul ei nici un minut în plus. (Mama lui vorbind cu peretele.)

Noroc că sunt o optimistă orice ar fi. (Mătușa lui vorbind cu tavanul.)

Nici nu mă mir că tatăl meu a urât-o. (Mama lui.)

Tatăl nostru nu m-a urât pe mine, a urât ceea ce i se întâmplase lui. (Mătușa lui.)

Și mama a urât-o, amândoi au urât-o, din cauză că s-a purtat așa cu familia. (Mama lui.)

Mama noastră ura un regim politic care băga bani în arme de orice fel după războiul prin care trecuse, de fapt, îl ura atât de mult, încât reținea din plata impozitului procentajul care ar fi fost folosit pentru fabricarea oricăror arme. (Mătușa lui.)

Mama mea nu a făcut niciodată așa ceva. (Mama lui.)

Știu eu că a făcut. Eu sunt cea care o ajuta să calculeze procentajul în fiecare an. (Mătușa lui.)

Mincinoasă. (Mama lui.)

Se amăgește. (Mătușa lui.)

Ideea că doar viața ei contează, doar viața ei poate avea o influență în lume. (Mama lui.)

Ideea că ar putea să existe o lume care să nu fie așa cum o percepe ea. (Mătușa lui.)

Își face iluzii. (Mama lui.)

Își face iluzii, exact. (Mătușa lui.)

Nebună. (Mama lui.)

Vorbește pentru tine. (Mătușa lui.)

Mistificatoare. (Mama lui.)

Nu eu sunt persoana de-aici care fabulează despre lume. (Mătușa lui.)

Egoistă. (Mama lui.)

Sofistă. (Mătușa lui.)

Solipsistă. (Mama lui.)

Tocilară lăudăroasă. (Mătușa lui.)

Știu ce-ai făcut cu viața ta. (Mama lui.)

Și eu știu ce-ai făcut cu viața mea. (Mătușa mea.)

După care: o tăcere neașteptată, tăcerea care se produce când ceva prea real a fost spus cu voce tare.

Art încearcă să își dea seama ce putea fi, dar nu e în stare. În orice caz, nici nu vrea să afle. Renunță să mai încerce. În fond, cui să-i pese naibii de motivul certei dintre două bătrâne?

În momentul de față, Art simte că s-a săturat de Crăciun. Știe acum că nu mai vrea să vadă nici o altă zi de Crăciun vreodată.

În schimb, așezat acum la masa plină de mâncare, tânjește după iarnă, iarna propriu-zisă. Își dorește esențialitatea iernii, nu acest surogat cenușiu în mijloc de anotimp. El vrea iarnă adevărată, acolo unde pădurea este acoperită de nea, copaci emfatic îmbrăcați în alb, strălucind în goliciunea lor accentuată de albul zăpezii, pământul sub tălpi ca un covor de omăt cu frunze înghețate sau fâșii de negură, dar cu dâre aurii printre copaci de la soarele palid de iarnă, iar în capătul cărării abia vizibile, în lungul adânciturii din zăpadă care indică o potecă îngropată printre copaci, priveliștea și pădurea deschizându-se spre o lumină ea însăși neumblată, niciodată măcar întinată, largă asemenea unei mări de ninsoare, deasupra ei și mai multă zăpadă făgăduită, așteptându-și vremea în cerul neștiut.

O, zăpada să umple această cameră, acoperind toate lucrurile și toate persoanele din ea.

O, să fii un fir de iarbă înghețat care se frânge, nu un fir de iarbă care se îndoaie.

O, să îngheți, să te fărâmi, să te destopești tu însuți.

Asta este ce vrea el.

Dar exact când începe să creadă că acest cuvânt a se destopi ar putea fi un cuvânt potrivit pentru Art în natură, se întâmplă acest lucru.

Camera se întunecă. Camera se umple, sau așa simte nasul lui Art, de un miros de plante, mirosul de plante verzi pe care îl percepi când rupi tulpina unei plante.

Art adulmecă. Răsuflă lung. Inhalează din nou. Mirosul este chiar și mai pregnant, se face mai intens cu fiecare secundă care trece.

Ceva se împrăștie de sus în jos pe masă, o ploaie de mici fire de praf, moloz fin.

Cade cumva tavanul?

Art ridică privirea.

La o jumătate de metru deasupra capetelor lor, plutind precar, neagățată de nimic, o bucată de rocă sau o lespede de peisaj cam de mărimea unui automobil mic sau a unui pian mare atârnă acolo, în aer.

Art bagă capul între umeri,

Iisuse Hristoase, Dumnezeule mare.

Se uită la ceilalți.

Nimeni nu a observat nimic.

Se încumetă să privească în sus din nou.

Partea de dedesubt are culoarea care apare când negrul se îmbină cu verdele. Mărimea bucății aceleia aruncă o umbră asupra tuturor celor de la masă, inclusiv asupra lui – când se uită la mâini în fața lui, dosul palmelor și dosul încheieturilor sunt de un negru-verzui.

Mama lui și mătușa lui sunt amândouă umbrite. Fata așezată lângă el pare învelită într-o umbră verde întunecată și ea, și se joacă cu o bucată de pâine, răsucind miezul între degete și formând biluțe, ca și cum nimic nu s-ar întâmpla.

Suntem toți – sunteți atât de verzi, spune Art. Suntem verzi ca niște praji verzi.

Felia de peisaj atârnă deasupra capetelor lor. Bucățele de piatră sfărâmată fin de pe margini se cern de sus, lovesc masa și se rostogolesc pe ea ca și cum o uriașă solniță cu sare ar asezona camera și tot ce este în ea. Art se scarpină pe cap. Are murdărie sub unghii când ia mâna de pe pielea capului. Are murdărie la rădăcina firelor de păr.

Umezește vârful degetului mijlociu în paharul cu vin și apasă cu el pe masă. Câteva fire de nisip i se lipesc de deget. Apropie degetul de ochi. Exact asta e, nisip. Murdărie. Lespedea de rocă este atât de aproape de capul lui, încât ar putea să o atingă cu mâna, dacă ar ridica brațul. Vede niște urme de mică, sclipește ceva acolo, pe suprafața aspră a pietrei. Exact acolo, într-o crevasă, direct deasupra capului lui Art, există un smoc de materie ierboasă care a prins rădăcini.

Îi va zdrobi pe toți atunci când va cădea.

Dar atârnă acolo. Nu cade. Se leagănă un pic în aer. Are balans din cauza greutății. O liniște verde persistă sub ea.

E ceva real?

Să le spună și lor?

Dar cum e posibil să atârne pur și simplu așa, neagățată de nimic?

Priviți, spune el. Cu toții. Uitați-vă.

„Turn! Turn! Turn!“, cântec compus la sfârșitul anilor 1950 de către cântărețul folk american Pete Seeger. Cuvintele provin aproape în întregime din Vechiul Testament (Ecclesiastul, cap. 3).

Al patrulea album al lui David Bowie, apărut în 1971. A doua melodie este intitulată „Oh! You Pretty Things“.

Aluzie la cântecul lui Bob Dylan „When the Ship Comes In“ (1963), care anticipează în mod alegoric felul în care va zgudui conștiința lumii

atunci când îi va sosi timpul

Băltoacă, în limba engleză

Poem și colind de Crăciun compus de Edmund Sears, în 1849

Titlul unui documentar din 1983, filmat la tabăra pacifistă a femeilor de la Greenham Common, Berkshire, Marea Britanie, organizată începând din 1982 pentru a protesta la adresa deciziei guvernului de a permite amplasarea unor rachete de croazieră în baza militară din Berkshire

Aluat phillo sau filo, pentru foitaj, folosit la prăjituri în bucătăria mediteraneană

Aprilie:

este la amiază într-o zi de miercuri, călduroasă pentru iarnă, friguroasă pentru primăvară.

În holul mare din King's Cross Station, la Londra, există două ecrane uriașe JCDecaux Transvision, cu Sky News în ambele capete ale panourilor pentru plecări, iar pe ecrane, după publicitate, urmează să fie prezentate titlurile știrilor principale.

Primul titlu principal azi în a doua revistă a presei de 20 de secunde după cele 20 de secunde de publicitate spune că există acum cu 80% mai mult plastic în mările și pe țărmurile pământului decât era estimat și că această cifră înseamnă că există de trei ori mai mult plastic decât se credea anterior.

Următorul titlu spune că are loc un atac asupra unor parlamentari din partea altor parlamentari din același partid care nu sunt de acord cu ei.

Următorul titlu spune că, potrivit unui sondaj de opinie, cetățenii acestei țări se opun unei garanții unilaterale pentru ca alți cetățeni, care trăiesc aici și care provin din nenumărate alte țări, să poată rămâne aici cu drepturi depline de locuitori permanenți după o anumită dată.

Panică. Atac. Excludere.

Așa se termină partea de știri.

În continuare pe ecran apare o reclamă pentru o băutură răcoritoare, o imagine cu oameni fericiți bând din ea, apoi o imagine sub razele soarelui cu o sticlă acoperită cu mărgele de condens.

Sus, în balcon, un bărbat stă în picioare cu un șoim pe braț, o pasăre dresată pe care o trimite încolo și încoace prin gară pentru a le scoate din cap porumbeilor ideea că pot veni aici, înăuntru, ca să caute de mâncare sau să-și facă cuiburi.

Dar o tufă de buddleia crește în perete, sus, lângă acoperiș, deasupra vechilor peroane. Florile de un violet intens ies în evidență pe fundalul

zidului de cărămidă.

Buddleia este o plantă tenace.

După al Doilea Război Mondial, când nenumărate orașe erau năruite, buddleia a fost una dintre cele mai obișnuite plante care au prins rădăcini în dărâmături. Ruinele s-au umplut de asemenea tufe aici și pretutindeni în Europa.

Art în natură.

Ce este to-day?

Asta se întâmplă cândva în viitor. Art stă pe o sofa ținând în brațe un copilaș. Copilul, care a învățat recent să citească, șade pe genunchiul lui Art răsfoind o carte scoasă la întâmplare din biblioteca de lângă capul lui Art. Este o ediție veche din Colind de Crăciun de Charles Dickens.

Ce este to-day[32]? spune din nou copilul.

Azi e joi, spune art.

Nu, spune copilul. Ce este to-day?

Cum adică, ce este azi? zice Art.

Mă refer la asta.

Copilul arată cuvintele de pe pagină.

Este corect, spune Art. Așa scrie. Ce este to-day.

Știu că asta scrie, spune copilul. Dar ce vreau eu să știu. Este. Ce este to-day?

Azi este azi. Today's today, spune Art. Azi este azi.

Nu, zice copilul. Este to-day cum scrie aici același lucru cu today?

Păi, povestea asta este din trecut, zice Art, așa că acel azi despre care se vorbește în ea este în trecut acum. Și evident, povestea este despre Crăciun, acțiunea se petrece de Crăciun, or, acum la noi e iunie, ceea ce înseamnă că nu e același lucru cu azi. În povești sau în cărți pot să existe împreună timpuri diferite.

E limpede că nu mă înțelegi, spune copilul.

Nu? zice Art.

Ce vreau eu să știu este de ce are o linioară între cele două părți? spune copilul.

Ce linioară?

Art se uită la pagină mai atent, la cuvântul pe care i-l arată copilul.

To-day.

Ah.

Așa se scria pe vremuri, spune Art. Nu înseamnă nicidecum altceva. Doar că azi, adică în prezent, noi nu mai scriem cuvântul today cum se scria în trecut. Așa se scria cuvântul pe vremea când această carte a fost publicată prima oară. Linioara se numește liniuță de unire.

Dar eu tot vreau să știu. Ce înseamnă today? spune copilul.

Cum adică, ce înseamnă today? spune Art.

Exact ce-am zis, spune copilul.

Ştii foarte bine ce înseamnă, spune Art. Înseamnă azi. Iar azi este, în fine, azi este azi. Nu mai este ieri. Şi nu este încă nici mâine. Aşa că trebuie să fie azi.

Dar de ce, dacă sună la fel, nu este la fel cu „to run“, „to do“ sau „to eat“[33]? spune copilul.

Oh, am priceput, spune Art.

Și dacă ar fi la fel, cum poți să „day“? Adică, „to day“. Cum pot să spun este ușor „to day“.

Am înțeles ce vrei să spui, zice Art.

Va trebui să explice diferența în engleză dintre verbe și alte cuvinte asemenea cuvântului today. Va trebui să estimeze dacă acest copil este suficient de mare încât să priceapă că noi toți existăm simultan în ani

numerotați diferit care depind de niște lucruri cum ar fi țara în care te afli și religia ta, deși majoritatea oamenilor din lume sunt de acord să utilizeze calendarul gregorian. Îi pare rău că nu își amintește mai multe despre calendarul gregorian, astfel încât să îi poată explica și lui. Va trebui să îi vorbească despre obiceiul oamenilor de a da nume zilelor pentru ca trecerea timpului să nu li se mai pară atât de aleatorie. Deși s-ar putea ca pentru asta să fie nevoie de o înțelegere mai matură.

Dar, pe de altă parte, de ce să subestimăm vreodată mintea unui copil?

Va începe să se gândească de asemenea, stând aici cu copilul care îl folosește pe post de spalier pentru cățărat, cum chiar dacă ești beat, sau bolnav, sau nebun, sau drogat ori uituc, ori atât de ocupat încât nici nu mai știi ce zi e, sau zăpăcit de amărăciune ori de fericire, această informație este ușor de găsit oricum, atunci când ai nevoie să afli ce este today, există la îndemână, sus, pe bară, pe ecranul computerului, pe telefon sau pe ceas, dacă folosești încă genul de ceas care afișează ziua și data. Sau poți să te uiți oricând sus, pe pagina ziarelor, într-un stand de ziare sau într-un chioșc de presă sau într-un supermarket.

În schimb, acum el va începe să se întrebe asta.

How do you day?

Indiferent la ce se gândește Art, copilul va fi traversat camera ieșind în grădină ca să se uite cum se mișcă ceva între crengile unui copac, poate vreo veveriță, sau vreo păsăruică.

Well, that's a pretty good way to day.

Art stă și privește.

Se gândește că, indiferent de ceea ce înseamnă să fii viu, cu toate acele forme de trecut, și prezent, și viitor, simți cel mai pregnant că ești viu în acele momente când ieși la suprafață din adâncul unei amorțeli sau uitări în care nici măcar nu știai că te afli, și răzbești la suprafață, iar când faci asta ești ca un – ca un ce?

Ca un somon sărind Dumnezeu știe unde, acasă contra curenților, neștiind ce este acasă, neștiind nimic decât că nu există altceva de făcut, sau ca o pasăre ori ca un urs străpungând suprafața unei ape iarna cu un pește atât de mare în cioc sau în bot, încât nu-i vine să creadă că a avut un asemenea noroc, în clipa dinainte ca acel pește să-i scape din strânsoare zbătându-se și să cadă lovind din nou suprafața apei și dispărând înapoi în ea.

Art râde ca pentru sine, cu bărbia în piept. Vede și aude în grădină cum copilul chiuie încântat de nimic, o păsăruică într-un copac.

Ce este to-day.

În limba engleză, today sau to-day (ortografie veche), azi

În limba engleză, a alerga, a face, a mânca

Era trecut bine de miezul nopții, spre zori, a doua zi de Crăciun, la etajul de sus în casa Sophiei.

Iris a deschis ușa.

Ce? a spus ea.

Vrei, te rog, să nu mai faci atâta gălăgie? a spus Sophia. Încerc să dorm.

Dormeam și eu, fir-ar să fie, a spus Iris. Singura gălăgie vine de la tine fiindcă bubui în ușa asta.

Și a vrut să-i închidă Sophiei ușa în nas.

Și-atunci cine face zgomotul ăsta cumplit? a spus Sophia.

Ce zgomot? a spus Iris. Nu e nici un zgomot.

Parcă lovește cineva în piatră cu ciocanul. Sau mută mobilă de colo colo, a spus Sophia. Ca și cum aș fi într-un hotel și oamenii de la etajul de deasupra bat cu ciocanul diverse chestii în beton și împing scaune și mese dintr-o parte în cealaltă a camerei.

Planetele din stratosferă se dau de-a dura dinadins ca să te țină pe tine trează, a spus Iris. Cum se simte Artie acum?

(Arthur leșinase mai devreme la masă. Începuse să zbiere despre peisaje. Pe urmă, capul i s-a lovit de masă cu o bufnitură. L-au readus în simțiri și toată seara au încercat să-l trezească din beție.)

Arthur și Charlotte dorm, a spus Sophia.

La vârsta lui ar trebui să știe că nu are voie să bea atât de mult, a spus Iris.

Este ultrasensibil, a spus Sophia. Asta, din cauză că e un copil făcut la o vârstă mai înaintată. Copiii născuți din mame mai mature pot avea sensibilități mai mari la tot felul de lucruri mai târziu în viață, inclusiv la alcool.

Pun pariu că ai citit porcăria asta în Daily Mail, a spus Iris.

Sophia s-a înroșit (fiindcă Daily Mail era într-adevăr ziarul în care citise asta). A schimbat subiectul.

Este asta într-adevăr camera unde stăteau păsările atunci, demult? a zis ea.

Iris a deschis ușa mai larg.

Intră, te rog, a spus ea. Fii martoră cum după atâta vreme dorm prima oară din nou pe podea. Eu, care am dormit pe podea zeci de ani. Dar acum, când sunt considerată bătrână, oamenii cu care lucrez, chiar și oamenii pe care m-am dus să-i ajut acolo, nu știu ce să mai facă de fiecare dată ca să-mi găsească un pat. Când nimeni altcineva nu are pat. Sau să-mi facă mie un pat dacă nu există vreunul, improvizat din ce se găsește la îndemână. În locurile în care nu există paturi, în care oamenii nu au nimic, ei tot izbutesc să-mi încropească mie un fel de pat. Bun. Sunt bătrână pesemne.

Te iei cumva de mine fiindcă nu am un pat aici? a spus Sophia.

Exact, a zis Iris, de-aia și sunt aici. E singurul motiv. Ca să mă iau de tine. Am lăsat totul baltă în urmă, toată munca mea, orice șansă de a mă odihni de Crăciun, și am condus atâta drum noaptea trecută și am făcut tot ce am făcut azi, inclusiv vasele pe care le-am spălat după dejun. Totul, doar ca să mă iau de tine.

Dar ce lucrezi în momentul de față? a spus Sophia.

De parcă aș avea de gând să-ți spun, a zis Iris.

S-a așezat jos, pe așternuturi, și a bătut cu palma pe pătură, lângă ea. Sophia s-a așezat acolo. Iris nu ar fi avut cu ce să facă zgomot, din moment ce nu exista nimic în cameră. Efectiv, nu exista nimic în cameră, în afară de o geantă de voiaj goală, un teanc din hainele lui Iris împăturite, o lampă pentru planșeta de desen și un maldăr de așternuturi lângă perete. A arătat spre lampă, pe care Iris o înclinase ca să facă lumina blândă în cameră. Iris se pricepuse întotdeauna să creeze o atmosferă plăcută în jur.

Ai adus lampa cu tine? a spus ea.

Mi-a dat-o prietena lui Artie dintr-o cutie din magazie, a spus Iris. E a ta. Se pare că n-aveai nimic de pierdut decât lanțul de magazine. Și acum l-ai pierdut. Ești o femeie liberă, în sfârșit.

Lămpile acelea nu sunt gratis, a spus ea. S-au vândut, când se vindeau, cu prețul maxim de 255 de lire. Pe mine m-au costat 25 de lire bucata.

Ei, bravo ție, a spus Iris.

Tu cu ce te-ai mai ocupat, de fapt? a spus Sophia. Sau trăiești o viață idilică de pensionară acum?

Am fost în Grecia, a spus Iris. M-am întors acasă acum trei săptămâni. Mă duc înapoi în ianuarie.

În vacanță? a spus Sophia. Te-ai mutat parțial acolo?

Da, sigur, cum să nu, a zis Iris. Povestește-le amicilor tăi asta. Spune-le să vină și ei. Ne distrăm toți fabulos. Mii de turiști sosind în fiecare zi din Siria, Afghanistan, Irak, pentru city-break în Turcia și Grecia. Și oamenii din Yemen care nu au nimic de mâncare, ei se duc în vacanță în Africa, unde găsești din belșug alimente pentru toți, în special în țările în care lumea moare de foame deja, deși turiștii din zonele aflate la sud de Sahara tind să se îndrepte spre Italia și Spania, care sunt locurile de vacanță preferate și pentru oamenii care fug din Libia. O sumedenie de vechi prieteni de-ai mei sunt acolo, în Grecia, prietenii tăi ar putea fi interesați să afle asta. O să întocmesc o listă cu nume de persoane, dacă vrei să o ai. Spune-le prietenilor tăi că e de folos, dacă ai cât de cât experiență, să amenajezi din nimic un loc în care niște oameni să poată să stea sau să doarmă. Spune-le că o mulțime de oameni noi, tineri, energici, oameni pe care și-ar dori să îi aibă în evidențele lor, sunt acolo și ei.

Nici unul dintre prietenii mei nu ar fi câtuși de puțin interesat de așa ceva, a zis Sophia.

Spune-le prietenilor tăi din partea mea, a zis Iris, cum este acolo. Spune-le că oamenii sunt într-o stare foarte jalnică. Spune-le despre oamenii care nu mai au nimic. Spune-le despre oamenii care își riscă viața, despre oamenii pentru care viața este tot ce le-a mai rămas. Spune-le despre consecințele pe care le are tortura asupra unei vieți, asupra unei limbi, cum din cauza torturii oamenii nu mai îndrăznesc să își mai explice, darămite să le mai explice altor oameni, ce li s-a întâmplat. Spune-le ce înseamnă să pierzi tot. Spune-le, mai ales, despre copiii mici care ajung acolo. Mici de tot. Sute de copii. Cinci, și șase, și șapte ani.

Iris vorbea cu calmul ei uzual.

Și după ce le-ai spus toate astea, a zis ea, spune-le cum e să vii înapoi aici, când ești un cetățean al lumii care a lucrat cu toți ceilalți cetățeni ai lumii, și să ți se spună că ești un cetățean de nicăieri, să auzi că lumea a fost echivalată cu nicăieri de către un prim-ministru britanic. Întreabă-i cum e posibil să existe vicari, cum e posibil să existe biserici care să-i învețe pe copii să creadă că niște cuvinte ca foarte, și ostil, și mediu înconjurător, și refugiați pot fi grupate laolaltă în cadrul vreunei reacții la ceea ce li se întâmplă oamenilor în lumea reală. Întreabă-i asta pe prietenii tăi sus-puși. Spune-le că vreau eu să știu.

Eu n-am spus nimic nimănui niciodată, a zis Sophia.

O, dar eu vreau să le spui, a zis Iris. Nu fiindcă vechii tăi prieteni ar mai fi la fel de puternici. Dar poate că ai noi prieteni printre noii lobbyiști financiari. Nu contează dacă nu ai, spune-le vechilor tăi prieteni toate astea din partea mea oricum, țin la ei după atâția ani, țin la toate metodele lor demodate și bine intenționate.

Apoi a arătat spre tavan, deasupra ferestrei din dreapta.

Pe-acolo au intrat păsările inițial, printre căpriori, a spus ea. Lipseau multe țigle, iar podeaua podului se stricase, cred, cu mult timp înainte ca noi să ne fi mutat aici. Pe-acolo intrau și ieșeau păsările, erau porumbei, ba nu, se numesc guguștiuci, își făcuseră cuib aici, au fost câteva familii de guguștiuci de-a lungul anilor, mi-amintesc că erau destul de multe păsări aici, înăuntru, la un moment dat. Gângureau frumos, cu un sunet duios. Le-

am dat o cutie plină cu paie în care să se cuibărească, dar și-au adus singuri crenguțe, au luat bucățele de paie și le-au împletit laolaltă, și-au construit cuiburi sus, pe căpriori, și nu foloseau camera aceasta decât atunci când ploua sau era frig. Știi, păsările de acest fel se împerechează pe viață.

Cred că te vei lămuri că e doar un mit, a zis Sophia.

Am avut și lăstuni, sub streșini, pe cealaltă parte a casei. Aceleași exemplare veneau înapoi în fiecare an.

Și asta sună tot ca un mit, a spus Sophia.

Mai sunt lăstuni acum? a spus Iris. I-ai văzut vara asta?

N-am idee, a spus Sophia.

Ai fi știut dacă ai fi avut lăstuni aici, a zis Iris. Scot niște țipete ascuțite. Sper să nu fi plecat de tot. Obișnuiam să stau lungită pe iarbă în spatele casei și să mă uit la ei cum îi învățau pe pui să zboare.

Iris a ridicat brațul în aer. A făcut asta pentru ca Sophia să vină lângă ea. Sophia a cedat. A venit sub brațul lui Iris și a pus capul pe pieptul ei.

Te urăsc, a spus Sophia cu fața lipită de Iris.

Iris a răsuflat fierbinte în părul de pe creștetul Sophiei.

Și eu te urăsc, a zis ea.

Sophia a închis ochii.

N-am spus niciodată nimic nimănui, a zis ea. Greșești în privința asta.

Te cred, a spus Iris.

Oricum, nimic foarte important sau adevărat, a zis Sophia.

Iris a râs.

Întrucât capul Sophiei era pe pieptul lui Iris, râsul s-a propagat fizic prin Sophia.

Pe urmă, Iris a spus:

Vrei să dormi și tu aici, în cameră? E loc destul.

Sophia a încuviințat cu capul lipit de Iris.

Podeaua e tare, a zis Iris. Iar tu ești cam uscățivă pentru asta. Prespun că iar nu mănânci. Dar există două plăpumi. Putem folosi una în loc de saltea.

Iris a aranjat așternuturile. Sophia s-a culcat lângă sora ei. Sora ei a întins mâna ca să stingă lampa.

Vise plăcute, a spus Iris.

Vise plăcute, a spus Sophia.

Grație capacității extraordinare de a comprima timpul, proiectorul Zeiss este o adevărată mașină a timpului. Este în toiul nopții după două zile de când Sophia a fost în excursie cu școala la Londra ca să vadă niște obiective istorice, să afle despre decapitările regale și să viziteze Planetariumul care s-a deschis anul trecut, primul Planetarium din Commonwealth. Acesta a fost construit pe locul unde bomba a distrus o parte din complexul Madame Tussaud în timpul Blitz-ului; un bărbat le-a povestit în foaierul nou-nouț că Planetariumul a fost clădit pe craterul unde a căzut în oraș prima bombă cântărind 500 de kilograme.

Ca prin farmec, întregul spectacol grandios al cerurilor se perindă amețitor; evenimentele dintr-o zi, o lună, un an se succed în doar câteva minute, scrie în programul pe care ea l-a adus acasă. Veacurile pot fi derulate înapoi până când ajungem în Palestina din vremea Nașterii Mântuitorului și vedem „Steaua din Betleem“. Avem prilejul să împărtășim emoția lui Galileo Galilei, când, în 1610, a putut contempla bolta cerească pentru prima oară cu un telescop. Putem anticipa cum va arăta configurația celestă, când, spre sfârșitul acestui secol, cometa Halley va ajunge din nou în vecinătatea soarelui.

Sophia are treisprezece ani. În seara asta nu reușește să adoarmă. Lucrul la care nu izbutea să nu se gândească tot timpul când stătea sub cupolă, sub așa-zisul cer nocturn produs de proiectorul în formă de insectă uriașă, și lucrul la care nu poate să nu se gândească acum în pat, zvârcolindu-se din cauza asta atât de mult de pe o parte pe alta încât așternuturile sunt talmeș-balmeș deasupra și dedesubt, se referă la cât de mică era de fapt capsula spațială în care au pus câinele în Rusia în urmă cu doi ani, apoi l-au catapultat în așa-zisul spațiu ceresc.

Câinele a murit în cosmos după ce s-a învârtit o săptămână pe orbita pământului. A murit fără dureri. Așa scria în ziar. Din câte se vedea în fotografia din ziar, în capsula aceea câinele nu ar fi avut loc nici măcar să se ridice în picioare sau chiar să se miște un pic, darămite să se învârtă de câteva ori în jurul cozii cum fac câinii înainte să se culce pe jos, ceea ce mama zice că e un străvechi obicei de-al lor, ca să-și aștearnă locul în care să doarmă, din vremurile când câinii dormeau în ierburi înalte și se roteau de mai multe ori ca să turtească iarba.

Care o fi fost senzația când capacul de sticlă s-a închis în fața câinelui și câinele nu știa ce avea să se întâmple cu el, apoi capsula a ajuns în cosmos și pe urmă a ieșit dincolo de gravitație, iar câinele încă nu știa nimic?

Gravitația este ceea ce ne oprește să zburăm de pe suprafața pământului.

Gravitație, gravitate.

Este ca și cum Sophia ar avea acum o calotă peste cap, creier și gândire, iar în calota aceasta viața este zvârlită de colo colo, fără să știe de ce, în ceea ce se numește cosmos.

De ce nu mănânci? a spus mama astă-seară la cină.

Nu pot să mănânc, a spus ea, din cauză că mă gândesc la gravitatea vieții cățelușei.

Care cățelușă? a spus mama ei.

Cățelușa din Rusia care a murit. Cea pe care au trimis-o în cosmos.

Dar asta a fost cu ani în urmă, a zis tatăl ei.

Pe urmă, peste un minut, a mai zis:

Uită-te la ea, plânge acum. Haide, fetițo. Era doar un câine.

Este foarte sensibilă, a zis mama scuturând din cap, fiindcă sensibilitatea nu este un lucru bun.

Terminați odată cu sensibilitatea asta a ei, a zis Iris. E nevoie de mult talent ca să fii așa sensibilă ca Soph.

Iris doarme în celălalt pat.

Iris ar fi trebuit să frecventeze școala de secretariat ca să învețe să aibă o profesie utilă pentru anii dinaintea măritișului. Însă au venit scrisori de la școala de secretariat în care se spune că Iris a absentat în mod repetat și nu a participat la cursuri. Ce tautologie, a zis Iris când au primit scrisoarea în care se spuneau aceste lucruri.

O altă înștiințare a venit astăzi. Când tata a fluturat hârtia spre Iris peste masă la dejun, Iris a luat-o, a citit-o, a indicat întâi o greșeală de ortografie și apoi faptul că textul nu era aliniat corect pe margine, ambele inadvertențe demonstrând, a spus ea, că ea știa mai multe decât știau ei la colegiul de secretariat și, prin urmare, nu mai avea nevoie să se ducă la cursuri.

Cățelușa din Rusia avusese o expresie inteligentă în fotografii pe vremea când trăia încă. Laika. Dar Sophia trebuie să nu mai fie așa de sensibilă. Trebuie să se stăpânească mai bine. Își trage cearșaful în sus peste ochi. Planetele sunt acolo, la mii de kilometri deasupra capului ei, indiferent dacă își ascunde ochii sau nu, și plutind între ele și pământ într-un vehicul fragil ca o cutie de conserve este viața însăși, iar ceea ce scrie pe fața ei este pura încredere oarbă.

Sophia se întoarce pe-o parte.

Se întoarce pe cealaltă parte din nou.

Vede în lumina ce se strecoară pe sub perdea de la felinarul de pe stradă că pe cadranul ceasului deșteptător arată ora 4 dimineața.

O vede pe Iris la jumătate de metru, în patul ei separat, și la o mie de kilometri depărtare, în somn.

Sophia se dă jos din patul ei răvășit. Se așază în genunchi lângă capul lui Iris.

Ce e? zice Iris.

Îngaimă ceva bolborosit.

Ce să poți? Sigur că da.

Desface pătura, Sophia se urcă în pat, la căldură. Pune capul pe umărul lui Iris atingând capul lui Iris. E învăluită de mirosul lui Iris care este o combinație de biscuiți și parfum.

În siguranță, spune Iris.

Apoi au trecut ani de atunci, au trecut peste trei decenii de atunci. Lumea s-a rotit, și s-a rotit, și s-a rotit. Pe lună au umblat oameni. În jurul pământului plutesc deșeuri spațiale, gunoaie spațiale și sateliți, iar ceva a trezit-o din somn pe Sophia în toiul nopții.

Aprinde lumina. E Arthur. Are șapte ani. A venit acasă de Crăciun. Plânge.

Am încercat să mă comport ca un om mare, spune el. Dar n-am putut să nu mi se pară înspăimântător și m-am speriat de-a binelea. De-asta am venit aici.

Ce ți s-o fi părut atât de înspăimântător? spune Sophia. Nimic nu poate fi atât de înspăimântător. Vino aici.

Arthur a avut un coșmar. Se așază pe pat. Se făcea că alerga printr-un lan de porumb. Era o zi însorită și frumoasă. Pe urmă, la jumătatea câmpului, și-a dat seama că el și toți ceilalți copii care aleargă prin lan fuseseră otrăviți doar inhalând în plămâni și intrând în contact pe piele cu substanțele

chimice pe care fermierii le-au folosit ca să stropească culturile, și că, deși era încă o zi însorită și porumbul avea acea culoare galbenă plăcută, cu toții urmau să moară din cauza bolii.

M-am trezit din somn și mă sufocam, spune Arthur.

Dumnezeule! Un coșmar în stilul lui Iris.

Sophia se ridică din pat. Îl ia în brațe pe Arthur. Îl culcă și îl învelește bine în patul ei. Se așază pe marginea patului lângă el.

Bun, spune ea. Ascultă bine. Trebuie să încetezi să mai crezi toate minciunile despre faptul că lumea ar fi otrăvită. Și despre bombe. Și chimicale. Fiindcă nimic din toate astea nu este adevărat.

Nu e? spune Arthur.

Nu, nu e, întărește Sophia. Pentru că de ce să credem că oamenii care fac lucruri în lumea asta nu ar dori altceva decât tot ce poate fi mai bun pentru lume?!

Dar stropesc câmpurile cu niște substanțe, a spus Arthur. Le stropesc, zău. I-am văzut eu.

Da, dar, spune Sophia. Dar. Stropirea culturilor se face tocmai pentru a le păstra sănătoase, pentru a putea mânca fără nici un pericol ceea ce crește pe câmp. Substanțele cu care stropesc ei porumbul alungă insectele, gândacii și bacteriile care altminteri l-ar distruge, și totodată fac să moară buruienile care ar sufoca semănăturile, iar în felul acesta agricultorii pot aduna recolta fără să se piardă nimic.

Dar insectele mor? spune Arthur.

Da. Însă e un lucru bun, spune Sophia.

Dar de ce nu le iau de acolo și nu le mută pe un alt câmp unde nu mai contează ce mănâncă? spune Arthur.

Sunt doar niște insecte, zice Sophia.

Unele insecte sunt frumoase, zice Arthur. Unele sunt importante.

Da, dar nu ți-ar plăcea să găsești insecte în fulgii de porumb, spune Sophia.

Da, dar de ce să moară? spune Arthur.

Nu ți-ar plăcea să găsești insecte în pâine, spune Sophia. Nu ți-ar plăcea să ai germeni în grâul germinat.

Arthur râde.

Germeni în grâul germinat, repetă el.

O să-ți spun eu ce ți-ar plăcea ție, zice ea.

Ce? spune el.

Ți-ar plăcea o cacao caldă. Așa-i?

Da, spune Arthur. Mi-ar plăcea mult, mulțumesc.

Și pe urmă o să-ți spun o poveste, zice ea. Da?

Ce fel de poveste? spune Arthur.

O poveste adevărată, spune Sophia. O poveste de Crăciun.

Arthur se încruntă.

Și pe urmă o să ne jucăm de-a ghicitul, spune ea. Adică tu vei încerca să ghicești ce vei primi de Crăciun.

Arthur încuviințează din cap.

În regulă atunci, spune Sophia. Mă întorc într-un minut. Crezi că poți sta singur doar un minut până vin eu?

Așa cred, spune Arthur. Doar să nu dureze mai mult de un minut.

Păi, așa cred și eu, spune Sophia. Fiindcă nu pot să pregătesc o cacao caldă decât dacă mă duc jos, în bucătărie, pentru asta, n-am dreptate?

Ba da, spune Arthur. Presupun că da.

Și s-ar putea să dureze un pic mai mult decât un minut, însă eu o să vin înapoi imediat ce sunt gata, spune ea. OK?

Arthur încuviințează din cap.

Sophia se duce la parter.

Dumnezeule! E ora patru și zece dimineața. E în bucătărie și scutură din cap. Copilul. Atât de sensibil, încât simți cum emană sensibilitatea din el. Ea însăși se simte cumplit pe plan fizic, bombardată de durerile transferului emoțional, de fiecare dată când se află în preajma lui și în contact cu sensibilitatea lui. Și Doamne Sfinte. Coșmarurile à la Iris. Ea n-a mai avut coșmaruri à la Iris de ani de zile, cele cu turnul de nori în depărtare, străfulgerările de lumină, așteptarea într-o clădire amorfă când inima îți bubuie nebunește în piept la gândul impactului, apoi orbirea care înseamnă că ochii tăi s-au topit și ți se preling în jos pe față.

Trage adânc aer în piept.

Răsuflă lung ca un geamăt.

Amestecă o pastă din cacao și lapte, apoi umple cana cu apă fierbinte așa cum obișnuiau să facă atunci când era ea mică, atunci când ea și Iris erau mici și nu era voie să consumi tot laptele.

Apoi?

A trecut aproape un deceniu de atunci.

Nu cu mult timp înainte ca tatăl ei să moară.

Sophia vorbește la telefon cu el; a sunat-o el pe numărul de la birou. Se întâmplă foarte rar ca el să facă asta, așa că precis este ceva important. Dar nu, nu este important, însă fiindcă a sunat tatăl ei, ea a fost forțată să iasă

dintr-o videoconferință pentru strategia mondială, care fusese pregătită de câteva săptămâni deja.

Câinele, spune el. Câinele din Rusia.

Da, a fost un câine, nu-i așa? spune Sophia. Dar nu pot să stau de vorbă în momentul de față. Putem să vorbim mai târziu?

El a telefonat, spune el, fiindcă a crezut că ea s-ar bucura să audă că adevărul tocmai a ieșit la iveală până la urmă, că bietul câine care a murit acolo, sus, în urmă cu peste patruzeci de ani nu a mai trebuit să înconjoare pământul în cutia aceea de conserve timp de o săptămână înainte să moară. Nu. Câinele a avut norocul să moară după doar câteva ore de când l-au proiectat în spațiu. Șapte ore cel mult, atât a suferit.

Bun, spune Sophia. Tu ai nevoie de ceva? Dacă da, spune-i, te rog, Jeanettei, îți fac legătura cu Jeanette și poți să-i spui ei dacă îți trebuie ceva.

Tatăl ei îi spune că el nu a uitat niciodată cât de mult a impresionat-o pe ea toată povestea asta și că i-a telefonat fiindcă s-a gândit că s-ar bucura să afle ce a citit el adineauri, azi, în ziarul de azi…

îl aude cum scutură ziarul lângă telefon ca să ajungă la pagina respectivă…

că savanții ruși care luaseră cățelușa aceea vagaboandă de pe străzi, un animal drăguț, prietenos, inteligent, se vede din fotografii, un câine minunat, și au pus-o în capsulă pentru experiment – ceea ce a fost o treabă făcută la repezeală în orice caz, întrucât boșorogul și chelul de Hrușciov era trufaș și vrusese ca lansarea câinelui în spațiu să fie o senzație publicitară menită să sărbătorească ceva la o anumită dată, deși savanții care efectuau experimentul cu câinele nu erau gata –, oricum acești savanți, chiar oamenii care s-au ocupat de asta, au dezvăluit în sfârșit adevărul despre care s-a mințit în toți acești ani: cățelușa murise din cauza temperaturii extrem de înalte la doar câteva ceasuri după ce fusese lansată acolo, sus; cățelușa nu ar fi avut cum să supraviețuiască în orice caz, ceea ce s-a știut de la bun început, de fapt se știuse că avea să moară, dinainte să o trimită acolo, sus, dar abia acum au spus public pentru prima oară că le pare rău.

M-am gândit că ți-ar plăcea să știi. M-am gândit că ar conta pentru tine să afli, asta, mai presus de toate. Faptul că regretă toți acum și ar fi preferat să nu fi făcut niciodată așa ceva, să nu-i fi făcut așa ceva cățelușei, spune tatăl ei. Și, cum ar spune mama ta, asta e viața…

Frumoasă poveste, spune Sophia. Trebuie să închid. Te sun mai târziu.

… atâta cât durează,

aude vocea lui din ce în ce mai stinsă și mai departe, în timp ce ea se întinde să pună receptorul la loc, salvând înainte numărul în memoria aparatului.

Miros de unt ars prin toată casa, în toiul nopții.

Sophia s-a ridicat fără să o trezească pe sora ei care sforăia și dormea la fel de profund ca întotdeauna.

Salut, a spus Charlotte.

Sophia s-a așezat la masa din bucătărie.

Hai să nu ne mai întâlnim așa, a spus ea.

De ce? Mie îmi place, a spus Charlotte.

Nu, nu lua cuvintele textual. E o glumă. O vorbă spusă așa, un clișeu verbal folosit în engleză, a zis Sophia. Dar ce nu înțeleg eu, Charlotte, este cum se face că știi atâtea despre Shakespeare, dar nu ești la curent cu un clișeau verbal atât de comun.

Ce clișeu verbal? a zis Charlotte.

Exact ce-am zis eu adineauri. Hai să nu ne mai întâlnim așa, a spus Sophia.

Dar mie îmi place să ne întâlnim așa, a spus Charlotte.

O, foarte nostim, a spus Sophia.

Și nu îmi mai spune „Charlotte“, spune-mi „Lux“, a zis ea.

Abia m-am obișnuit să nu te mai strig cu numele întreg în capul meu, a spus Sophia. Nu te pot striga cu un nume care nu e al tău.

M-ai strigat cu un nume care nu e al meu de când te-am cunoscut, a spus Charlotte. Hai să nu ne mai întâlnim așa.

Dar de ce? a spus Sophia. Indiferent cine ești tu pentru tine, tu ești Charlotte, pentru mine. Este punctul meu de vedere.

Eu nu sunt Charlotte, eu sunt Lux, a spus Charlotte. Cine sunt eu pentru mine se numește, conform unor clișee verbale, o înfumurată care face pe nebuna și se crede deșteaptă fiindcă a început să studieze la universitate aici acum trei ani, dar a rămas fără bani și acum nu-și mai permite să își termine studiile. Eu sunt din Croația. Adică vreau să spun că m-am născut acolo. Familia mea s-a mutat în Canada, eu eram mică de tot. Era departe, dar nu suficient de departe. Există o problemă. Problema este că familia mea este rănită de război oricât de departe ne-am duce. Nici o rudă apropiată de-a noastră nu a murit în război, nimeni din familia noastră nu a fost rănit fizic în război, eu nici nu m-am născut decât abia după război. Dar noi suntem răniți, eu am fost rănită, oricum. Și îmi iubesc familia, îi iubesc pe toți, dar atunci când sunt cu ei, rănile mele se redeschid. De aceea nu pot să trăiesc cu ei. Nu pot să fiu cu ei. De aceea am venit aici. Dar familia mea nu are mulți bani, iar eu am rămas fără bani. Și acum nu reușesc să găsesc o slujbă bună din cauză că nimeni nu știe dacă voi mai putea să fiu încă aici la anul pe vremea asta, sau când vor decide ei că noi trebuie să plecăm. Prin urmare, prefer să rămân într-un con de umbră, acesta fiind, de altfel, și felul cum s-a întâmplat să îl cunosc pe fiul dumneavoastră, iar adevărul este că întâmplarea face ca fiul dumneavoastră să mă plătească bine, bani cash, ca să îl însoțesc aici pentru ca el să nu se simtă prost că nu e capabil să vină aici cu prietena lui, Charlotte, cu care e certat. Cu care s-a certat. Nu sună la fel de colocvial, dar e mai corect gramatical. Vedeți, engleza mea e excelentă. Deși e adevărat, nu mă pricep la toate clișeele verbale. Și este opinia mea, doamnă Cleves, din moment ce am ajuns să ne respectăm fiecare opiniile în bucătăria dumneavoastră în această seară, că îmi displace ca întâlnirile noastre să aibă loc, mă refer la dumneavoastră și la mine, atunci când eu sunt singura persoană care să mănânce ceva. Prin urmare, aș

vrea să rectific asta. Aș putea să vă pregătesc ceva de mâncare în momentul de față? Ce v-ar plăcea?

Ca să fiu sinceră, chiar am chef să mănânc totuși ceva în momentul de față, a spus Sophia.

Excelentă sinceritatea. Ce ați avea chef să mâncați? a spus femeia (mai degrabă o fată totuși, a decis Sophia) croată.

Nu știu exact ce vreau, a spus Sophia.

Fata s-a dus la frigider. A luat dinăuntru un cantalup, l-a tăiat în două și a scos semințele cu lingura.

Vreți să îl tai în bucăți mici sau preferați să îl mâncați așa? a zis ea ridicând în mână una dintre jumătăți. Iată, de altfel, unul dintre motivele pentru care îmi place genul ăsta de pepepne. E un fruct care stă în propriul castron, e deja într-un caston al lui.

Îmi amintești de cineva, a spus Sophia.

Numele ei e Charlotte? a spus fata.

Ha, a spus Sophia.

Și a luat lingura.

După ce a mâncat jumătatea de pepene, a pus lingura jos și a spus:

Aș vrea să îți povestesc un pic despre tatăl fiului meu.

Mi-ar plăcea asta, a spus fata.

S-a așezat la masă și și-a pus capul pe mâini ca să asculte.

Iubirea vieții mele, a spus Sophia. Există cu adevărat așa ceva. Deși nu am stat aproape deloc cu el, doar o noapte în miezul iernii, apoi, peste câțiva ani, o jumătate de săptămână în miezul verii.

De ce ați stat atât de puțin timp? a spus fata.

Așa a fost să fie, a spus Sophia.

Ah, a zis fata. Așa a fost să fie. Știu cum vine asta.

Era în seara de Crăciun, a spus Sophia. Stăteam exact în această casă unde suntem noi acum, împreună cu sora mea și niște colegi de-ai ei. Locuiau aici pe atunci, un grup mare. Eu aveam treizeci și ceva de ani, mama mea murise nu de mult timp. Am ieșit să mă plimb, pe cărare, aceeași cărare, spre locul unde este acum poarta principală; nu exista nici o poartă acolo pe atunci, era doar un fel de intrare direct de pe marginea drumului, cu un indicator pe care scria numele casei, iar eu am pornit să mă plimb mai departe în întuneric, nu-mi plăceau persoanele cu care locuia sora mea, mă gândeam, o să mă omoare, o să mă atace, o să mă rătăcesc și sora mea o să se învețe minte, o să se învețe minte toți cei de-acolo, da.

Și cum mergeam așa cu capul în jos, cu toate aceste gânduri ridicole trecându-mi prin minte, m-am ciocnit efectiv de un bărbat, pe întuneric.

Stătea la niște oameni care locuiau în apropiere. Ieșise să se plimbe, a spus el, fiindcă era trist.

Avusese loc o furtună pe mare, o navă daneză care s-a scufundat, iar eu m-am gândit că omul acela locuia poate în zonă și era îngrijorat din cauza naufragiului, sau se frământa pentru soarta localnicilor care ieșiseră în larg cu bărcile de salvare. Mi-a zis că nu știa nimic despre faptul că s-ar fi înecat niște oameni sau despre vreo ambarcațiune de salvare. El era trist fiindcă auzise la știri că tocmai murise Chaplin.

Cine? a zis fata.

Charlie Chaplin. A fost un celebru star de cinema în perioada filmului mut, a spus Sophia.

A, știu. Cu niște picioare mari, a zis fata. Cu pantofi mari. Ce caraghios. Există o statuie a lui în orașul meu natal.

Prin urmare, eram amândoi triști din cauza unor lucruri, a spus Sophia. Ne-am dus să ne plimbăm, am ajuns până în sat. El a urcat treptele unei case și a luat coronița de Crăciun de pe ușa de la intrare, apoi, ținând-o sus, în mână, a spus o să folosesc asta în loc de ramă pentru imaginea mea din seara aceasta, și s-a uitat spre mine prin ea, spunând o, da. Da, exact așa. Am luat și eu coronița, era făcută din laur. Și m-am uitat prin ea și l-am văzut pe el. Adică l-am văzut efectiv.

Ne-am dus mai departe cu coronița aceea și ne-am așezat sub un copac, și toată noaptea ne-am uitat la lucruri prin „rama“ noastră.

Pe urmă, după ce ne-am spus noapte bună, bună dimineața, am făcut schimb de adrese, fiindcă asta, Charlotte, era cu mult înainte să existe e-mail, nu exista Google ca să poți căuta oamenii așa, iar pe vremea aceea oamenii pierdeau legătura unii cu alții foarte ușor. Ceea ce nici nu era atât de rău pe cât ar părea. Nu însemna că îmi doream să nu mai țin legătura cu acest bărbat, îmi plăcea de el, mă interesa. Dar la scurt timp după seara aceea mi-am pierdut poșeta, am uitat-o într-un taxi, iar hârtia pe care aveam adresa lui era în poșetă. Iar el nu m-a mai căutat niciodată. Așa se face că nu ne-am mai văzut unul cu celălalt, mulți ani de-a rândul. Opt ani.

Pe urmă, mergeam odată pe o stradă din Londra, eram deja complet schimbată pe-atunci. Însă bărbatul care nu-mi scrisese niciodată… l-am văzut, m-a văzut și el când am trecut unul pe lângă celălalt pe stradă. Și ne-am bucurat atât de mult să ne revedem, încât am făcut un plan amândoi, am plănuit să mergem la Paris o săptămână. Și ne-am dus într-adevăr la Paris.

Dar n-a fost bine, pentru mine vreau să zic. Am știut cu certitudine acolo, în Paris. Și eram prea ocupată ca să-mi permit greșeli și mult prea ocupată deja pentru o viață sărăcăcioasă.

Am mers la Paris fiindcă el voia să vadă tablouri, ne-am dus la muzeele și galeriile de artă celebre. De fapt, venise aici de acel Crăciun tocmai fiindcă era interesat de un artist plastic, o sculptoriță care a locuit foarte aproape de aici. Adică, ea era moartă, murise cu ceva timp înainte, însă el venise fiindcă îi plăcea enorm ce făcea ea și vrusese să vadă unde locuise. Avea o sculptură lucrată de ea în casa lui, am văzut-o. De fapt, erau doar două pietre rotunde. Însă erau niște pietre uimitor de frumoase. Sculptura era din

două bucăți, vreau să zic. Cele două bucăți aveau rostul de a se potrivi împreună.

Dar noi nu ne-am potrivit, el și eu.

El credea că a fost din cauză că era prea bătrân. Era într-adevăr mai bătrân, iar în comparație cu vârsta mea de atunci, era foarte bătrân. Avea șaizeci și ceva de ani pe atunci. În fine, acum știu că la șaizeci de ani te simți la fel ca la oricare altă vârstă, la fel și la șaptezeci de ani. Nu încetezi niciodată să fii tu însuți pe dinăuntru, indiferent ce vârstă cred oamenii că ai când se uită la tine din exterior.

Și în realitate, nu el, ci eu eram prea bătrână pentru el. Nu concepeam o existență alături de el. Prea puține lucruri în comun. Nu era nici pe departe posibil. Mi-am dat seama destul de repede, o serie de lucruri foarte concrete demonstrau că nu ar fi posibil. Deși chiar și în acel scurt interval de timp el m-a învățat o sumedenie de lucruri, știa foarte multe despre tot felul de subiecte, despre artă…

Despre fiul dumitale? a spus fata.

Picturi, tablouri, a zis Sophia. Adică, știam și eu despre Monet și Renoir, ca orice persoană care a învățat ceva în viață. Nu știam prea multe despre sculptorița care locuise aici, știu un pic mai mult despre ea acum. De fapt, știu o poveste splendidă, pe care îmi tot doresc să i-o pot spune și lui, despre ea, am citit-o într-un ziar anul trecut, este o poveste care lui i-ar fi plăcut mult.

Și el a murit acum, a zis fata.

Pesemne, a spus ea. Eu sunt bătrână acum și el era bătrân atunci.

Și acesta este Godfrey Gable, a spus fata. Figura decupată în carton, din magazie. Dar se știe deja că nu mai trăiește.

Oh, Doamne, nu, a zis Sophia. Eu nu mă referam la Godfrey.

Râdea.

Să mă culc cu Ray?! Nu m-aș fi culcat niciodată cu Ray. Parcă-l și văd prăpădindu-se de râs acolo, în ceruri, la gândul ăsta. Oh, dragă, nu. Noi n-am fost, nu era deloc așa între noi.

Bun, a zis fata. Și atunci de ce îmi povestiți asta?

În momentul în care l-am întâlnit pe Ray, Godfrey Gable este numele sub care Ray lucra, a spus Sophia, eu urma să devin o mamă singură. Voiam să pot lucra în continuare. El era un bărbat care avea nevoie de o familie. Sprijinul lui ne-a protejat pe amândoi și ne-a lăsat liberi pe amândoi. A fost un aranjament foarte bun. Îi voi fi pe veci recunoscătoare lui Ray. Și lui Godfrey.

Dar am impresia atunci că mi-ați spus un mare secret, a zis fata.

Uneori e mai ușor să vorbești cu un străin, a zis Sophia.

Un clișeu verbal tipic, a spus fata.

De asemenea, în viață este important să ții unele lucruri pentru tine, a zis Sophia. Iar Arthur era afacerea mea. Și nicidecum a altcuiva pe lume.

Ca lucrurile pe care le cumpărați și le vindeți? a zis fata.

Nu genul acela de afacere, a spus Sophia.

Vasăzică acum știu ceva intim despre fiul dumneavoastră, a zis fata, despre tatăl lui, ceva ce fiul dumneavoastră nu are cum să știe, presupun.

Da, a zis Sophia.

Bun. Și ce-ați vrea să fac eu cu această informație? a spus fata. Vreți să i-o spun și lui?

Nu știu de ce ți-am povestit ție, a spus Sophia. Poate fiindcă și tu mi-ai povestit mie despre răni, și despre familii. Dar nu. Nu vreau să spui altcuiva.

Atunci n-o să spun, a zis fata.

Pe de o parte, iubirea vieții mele avea un trecut pe care familia mea nu l-ar fi acceptat niciodată, a zis Sophia. Pe de altă parte, nu vreau ca trecutul lui să fie moștenirea fiului meu.

Dar face parte din istoria de familie a fiului dumneavoastră, indiferent dacă vreți asta sau nu.

Fiul meu nu știe nimic despre asta, a spus Sophia. Prin urmare, el nu a moștenit nimic din asta.

Fata scutură din cap.

Greșiți, a spus ea.

Tu ești cea care greșește în privința asta, a spus Sophia. Ești tânără.

Și cum rămâne cu iubirea? a zis fata. Ați renunțat la tot. Iubirea vieții dumneavoastră.

Asta a fost simplu, a zis Sophia. Iubirea vieții mele a făcut din viața mea un fel de, nu știu, un fel de autobuz cu etaj care a rămas fără bara de direcție.

Nu ați mai putut să o controlați, a spus fata.

Da, ca și cum tu sucești volanul într-o parte, dar vehiculul se duce în cu totul altă parte, a zis Sophia.

Fata râdea.

Ați preluat înapoi controlul asupra traseelor autobuzului dumneavoastră, a zis ea.

Pe urmă, fata a pus o farfurioară cu pâine și niște felii de brânză pe masă lângă Sophia.

Spuneți-mi mai bine povestea, a zis ea.

Care poveste? a spus Sophia. Nu mai există nici o poveste. S-a terminat. Sfârșit.

Nu, mă refer la povestea pe care vreți să i-o spuneți tatălui adevărat al lui Art, dar nu puteți, a zis fata.

A, a spus Sophia. Povestea aceea. A, da. Ce mult i-ar fi plăcut. Farmecul neșteptat al lucrurilor întâmplătoare. Dar nu. Nu o să-ți povestesc, dacă nu te superi. E o povestire personală.

A luat o bucată de pâine și a pus niște brânză pe ea.

A mâncat-o.

A mai luat o altă bucată.

(Iată, oricum, acea povestire pe care Sophia ar fi vrut să i-o poată spune bărbatului despre care credea că murise probabil de mult, tatăl fiului ei, iubirea vieții ei:

Când artista și sculptorița din secolul XX Barbara Hepworth era mică, familia ei, care locuia într-un oraș industrial din nordul Angliei, obișnuia să meargă în fiecare an în vacanța de vară într-un sat de coastă din Yorkshire. Barbarei Hepworth îi plăcea acolo. Cei care scriu despre viața ei afirmă că acesta este unul dintre motivele pentru care mai târziu în viață s-a simțit ca acasă în Cornwall, unde îi plăcea atât de mult această coastă.

Îi plăcea să fie între pământ și mare. Îi plăcea să fie pe margine. Îi plăcea să fie nespus de aproape de forțele naturii și îi plăcea ca natura să fie imprevizibilă și sălbatică. Avea o fire sălbatică și voluntară, se pare, fiind genul de tânără care ținuse dinadins să nu fluture în aer cu pălăria la fel cum făceau ceilalți pentru a sărbători declarația de încheiere a Primului Război Mondial, și asta, din cauza nenumăraților morți căzuți în război pe care se clădise acel moment festiv.

Era deja ferm decisă să devină artist plastic, le spusese limpede acest lucru părinților ei, și avea să intre la colegiul de arte din Leeds la vârsta de șaisprezece ani, iar de-acolo, direct la Londra, la scurt timp după aceea. Prin urmare, se simțea ca acasă într-un loc în care își petreceau vara o sumedenie de artiști, un loc cu o lumină uimitoare.

Unul dintre acești artiști estivali, o pictoriță de vârstă mijlocie, care închiria o casă acolo în fiecare vară, era extraordinar de renumită și consacrată ca artistă, deși era femeie, de fapt, era o pictoriță de peisaje și portrete atât de celebră, încât nu există practic vreo colecție municipală de artă în Regatul Unit care să nu aibă (sau care să nu fi avut, ținând seama că atâtea colecții de artă sunt acum vândute complet) vreo operă de-a ei.

O chema Ethel Walker.

Puțini își mai amintesc azi cine a fost Ethel Walker, cu excepția specialiștilor în istoria artei, dar chiar și așa, nu foarte mulți dintre ei știu prea multe lucruri despre ea.

Oricum, după aproape o sută de ani, un colecționar de artă din America naviga pe internet, pe eBay, și a văzut o pictură foarte bună intitulată Portretul unei tinere doamne, sau ceva asemănător. Nu era foarte scumpă, așa că a cumpărat-o.

Când a primit coletul acasă și l-a desfăcut, a constatat că era un tablou frumos, înfățișând o fată într-o rochie albastră. Fata părea inteligentă. Până și mâinile ei păreau inteligente. Pe spatele lucrării scria: Portret al domnișoarei Barbara Hepworth.

S-a întrebat dacă tânăra din tablou avea cumva vreo legătură cu Hepworth, galeria numită Hepworth Wakefield din nordul Angliei. Le-a scris ca să se lămurească și i-a întrebat dacă nu ar vrea să vadă tabloul.

Apoi, le-a donat lor tabloul.

Tabloul se află acum la Hepworth Wakefield.

Iată câte lucruri se pot întâmpla în viață odată cu trecerea timpului.)

Stau la cineva aici în vacanța de Crăciun, spune Sophia.

Și eu la fel, spune bărbatul. Acolo, la fermă. Am ieșit să iau o gură de aer.

Casa în care stau eu aici e mai sus, pe cărare, spune Sophia.

Bărbatul aprinde lanterna și o îndreaptă spre indicatorul de la marginea drumului.

Chei Bres, rostește bărbatul.

Și eu am simțit nevoia să iau o gură de aer, spune Sophia.

Ce înseamnă? spune bărbatul.

Habar n-am, spune Sophia.

Oamenii la care stau eu au copii pe care îi cheamă Cornwall și Devon, spune bărbatul. Și crede-mă, m-am săturat de Cornwall și Devon. Nu înseamnă că nu îmi plac Cornwall și Devon, îmi plac foarte mult, la fel și părinții lor, dar a fost Crăciunul toată ziua și simt nevoia să fac o pauză după tot ceea ce noi numim politicos bogăția tradițiilor de Crăciun. Fiindcă, oricum, eu sunt trist. A murit Chaplin de curând, știai? Iar oamenii la care stau nu sunt admiratori de-ai lui Chaplin.

Vechiul star al filmului mut? spune Sophia.

Știi filmele lui? a spus bărbatul.

Nu, nu prea, spune Sophia. Mi se părea nostim când eram mică.

Starul de cinema, spune bărbatul. Vagabondul. Rătăcitorul. Primul erou modern. Proscrisul care i-a făcut pe oamenii din toată lumnea să râdă în hohote împreună la aceleași lucruri în același timp. Mă gândeam să fac o plimbare, până mai încolo în sat. Departe de jucăriile Micronauts și de noul Yamaha Electone E-70. Să nu mă înțelegi greșit. Îmi place muzica. Cântecele sunt viața mea. Dar „Somewhere My Love“ interpretat de un copil de opt ani pentru a ’nșpea mia oară înseamnă că e timpul să ies la o plimbare.

Au difuzat filme cu Elvis la televizor anul acesta, acum, fiindcă a murit, spune Sophia. Poate că Charlie Chaplin va fi în programul de Crăciun de la anul.

Dragul de Elvis în costumația lui de piele, spune bărbatul.

Nu e tipic pentru un bărbat să spună așa ceva.

„A Blue Christmas“ fără el, spune bărbatul. Avea câteva cântece foarte frumoase. Și a murit. Young as a circus parade[34].

Mda, avea vreo patruzeci de ani, spune Sophia.

Bărbatul râde un pic.

Este un vers dintr-un cântec, spune el. Din filmul Roustabout, despre distracțiile de la bâlci. Lumea este ca un clovn cu nasul vopsit în roșu. O lume minunată, cum spune cântecul.

Eu stau la niște oameni obsedați de ideea de a salva lumea, spune Sophia. Dar mama noastră, adică mama mea, a murit anul acesta, ea a murit. Mi se pare greu să îmi pese acum de lumea minunată în sine.

Ah, spune bărbatul. Îmi pare foarte rău. Pentru pierderea pe care ai suferit-o.

Mulțumesc, spune Sophia.

Faptul că el a spus aceste cuvinte o face să plângă. El nu va vedea că ea plânge; e întuneric aici. Sophia își stăpânește emoția din glas.

Și tatăl noastru a plecat în străinătate, face Crăciunul la niște rude, în Noua Zeelandă, spune ea. Eu am de lucru și n-am putut să merg. Acesta e motivul pentru care sunt aici de fapt. Însă m-am lămurit, voi petrece următorul Crăciun de una singură.

Adu-mi aminte să fac la fel și eu la anul de Crăciun, spune bărbatul. Până atunci însă, haidem să trecem cu bine de acest Crăciun. Vrei să faci o plimbare cu mine până în sat? Nu e departe.

Are o voce frumoasă pe întuneric. Ea spune da.

Arată și bine, observă ea când ajung la lumina felinarelor. Nu e genul ei. E mai în vârstă, poate cam de vârsta tatălui ei. E îmbrăcat cu haine foarte

frumoase, cu o croială elegantă. Cămașa de pe el pare scumpă. Are bani probabil.

Nu e nimeni pe-afară. Nu e frig, deși cam bate vântul. Pășesc amândoi peste un gărduleț și străbat un spațiu verde în mijlocul satului. Există acolo o bancă de lemn construită în formă de cerc în jurul unui copac care are trunchiul atât de gros, spune bărbatul, încât el crede că datează cel puțin din perioada elisabetană.

Șterge banca pentru ea cu batista. Stau jos amândoi cu spatele rezemat de trunchiul copacului. Copacul este atât de lat, încât sunt complet feriți de vânt.

Ea simte prin haină scoarța zgrunțuroasă a copacului.

Sper că nu ți-e frig, spune el.

E o vreme prea caldă aici pentru iarnă, spune el. Îmi tot doresc o ninsoare cu mici așchii de gheață desprinse din bătrânul ghețar al cerului.

Ceea ce mă preocupă cel mai mult în ultima vreme, spune el, este cum pot niște bărbați și femei să aibă o viață de creație?

Îi povestește despre tatăl lui Charlie Chaplin, care cânta prin music-halluri cântece despre fete frumoase, un bețivan care a murit de tânăr, și despre mama lui Chaplin, care cânta și ea prin localuri și care a înnebunit din ce în ce mai rău, până când și-a pierdut mințile de tot și n-a mai putut lucra, și cum Chaplin a urcat pe scenă în locul mamei lui într-o seară, deși era încă un copilaș, însă știa cuvintele cântecului pe care mama lui îl cântase de atâtea ori, iar mama lui, acolo, pe aceeași scenă, se holba în gol de parcă uitase versurile sau uitase unde și cine era, așa că micuțul Chaplin a cântat el cântecul și a dansat, iar mulțimea care o huiduise până atunci pe mama lui l-a aplaudat frenetic și a aruncat bănuți la picioarele lui.

Chaplin ura Crăciunul, spune el. Nu-i de mirare că a murit de Crăciun. Când era copil și trăia la orfelinat, mama lui fiind la azil, îngrijitorul le dădea tuturor băieților un măr de Crăciun, însă lui nu, iar omul acesta i-a spus tu nu primești nici un măr, Charlie, fiindcă îi știi treji pe băieți seara cu

poveștile tale. După aceea, mereu aștepta momentul sărbătorii, știind mereu că el nu va căpăta nimic. Numea asta mărul roșu al fericirii.

Ce trist să știi așa ceva, spune ea. Să trebuiască să știi.

El se scuză că i-a transmis tristețea.

Dă vina pe propria lui tristețe.

Îi povestește cum, băiat fiind, Chaplin a jucat de asemenea un rol de pisică într-o pantomină la Hippodrome în Londra, pe vremea când Hippodrome era un nou teatru și avea o groapă care se putea umple cu apă, și toate balerinele, îmbrăcate în armuri cum purtau cavalerii odinioară, dansau în apă până dispăreau sub suprafața ei, și cum era acolo un clovn care venea pe scenă după ce ele se făcuseră nevăzute, și se așeza pe marginea iazului cu apă și avea o undiță la care folosea ca momeală coliere de diamante ca să încerce să prindă vreo dansatoare.

Îi descrie o ilustrație creată de poetul William Blake, unde doi îndrăgostiți în textul lui Dante, pe care ea nu l-a citit încă, dar îl va citi acum, se întâlnesc în rai, și cum există o femeie acolo cu părul împletit în cozi făcute din suflete de prunci fericiți, cum îngerii din tablou au aripi acoperite cu ochi deschiși, și cum o femeie care întruchipează speranța stă deoparte, poartă o rochie verde, surâde și ridică mâinile spre cer.

Aruncă și el brațele în aer sub copac, ca să-i arate speranța.

Ea râde în hohote.

Ferice și frumoasă speranță, spune el.

Se adăpostesc în baraca de lemn la stația de autobuz din sat. El ține sus coronița de laur pe care a furat-o de pe ușă. Se uită la ea prin coroniță. E altfel decât toți bărbații cu care a fost ea vreodată. Nu pare nicidecum preocupat de lucrurile care îi preocupă pe bărbații mai în vârstă care vor să intre în vorbă cu tine.

Dar eu sunt bătrân acum, spune el. Tu ești tânără. Mă consideri probabil senil. Și este adevărat, am tendința să las ca lucrurile frumoase să treacă neatinse ca un pârâu neștiut.

Ce ai tendința? spune ea.

El râde. Îi spune că a fost Keats, nu el, cel care a vorbit.

Atunci spune-i lui Keats să nu mai fie atât de stupid, zice ea.

Câțiva oameni trec prin dreptul grădinii. Crăciun fericit! strigă oamenii. Crăciun fericit! le strigă amândoi. Cadranul orologiului de pe biserică arată ora două și jumătate. E timpul să mă întorc pe meleagurile gazdelor mele. Precis m-au încuiat pe dinafară.

Se duc să pună la loc pe ușa cuvenită coronița de laur. Așa e el ca om. O conduce acasă prin vânt până în capătul potecii, lângă drum, Chei Bres. Când ajung acolo, el insistă. O însoțește chiar până la casă pe cărarea străjuită de copaci întunecoși.

Ce casă mare, spune el când au ajuns acolo. Mamă Doamne!

Luminile sunt încă aprinse. Oamenii nu s-au culcat, bineînțeles că nu. Aici toți dorm ziua ca vampirii.

Nu au închis ușa, sunt sigură. Nu sunt genul de persoane care să se încuie pe dinăuntru.

Câtă ospitalitate, spune el.

Într-o bună zi, spune ea, casa aceasta va fi a mea. Am de gând să o cumpăr într-o bună zi.

Bravo, așa să faci, spune el.

O sărută pe buze.

Dacă gazdele tale te-au închis pe dinafară, vino înapoi aici, spune ea. Poți să dormi aici.

Mulțumesc, zice el. Ești foarte amabilă.

Îi urează un Crăciun fericit.

Când nu mai aude pașii lui în depărtare, deschide ușa și intră în casă. Rămâne la picioarele scărilor, se gândește dacă n-ar fi mai bine să se ducă direct la culcare. Dar se răzgândește. S-ar putea ca el să vină înapoi. O să aștepte o jumătate de oră. Se duce în bucătărie. Înăuntru e plin de fum de la droguri și de inși drogați, careva zdrăngănește la chitară, una dintre tipe spală vasele, e ora trei și un sfert noaptea.

Nimeni nu o întreabă unde a fost.

Probabil că nimeni nu observase de fapt că plecase.

Pune ceainicul pe foc ca să pregătească o sticlă cu apă fierbinte.

Am cunoscut un bărbat, îi spune ea lui Iris.

Cântă aleluia, spune Iris.

A venit aici, în această parte a lumii, fiindcă îi place de fapt artista care a făcut pietrele cu găuri în ele și locuiește în St Ives, St Ives e aproape de-aici? spune ea. Era trist. Charlie Chaplin a murit azi. Adică ieri. În ziua de Crăciun.

A murit Chaplin?

Știrea face înconjurul mesei.

I-a tras-o America.

Bun tovarăș.

Dictatorul, spuse Iris. Grozav film.

Iris începe să vorbească despre noua dictatură impusă de mass-media și despre noul sistem feudal pe care îl mulg tabloidele, cititorii fiind robii propagandei lor.

Sophia cască.

Unul dintre bărbați, un tip cu gulerul împuțit la cămașă, cu plete lățoase și o chelie în creștet care îl face să semene un pic cu un călugăr medieval, îi spune că Hepworth este numele artistei plastice care a locuit în apropiere și că femeia era împotriva înarmării nucleare. Sophia rostogolește ochii exasperată. Pun pariu că așa spun ăștia despre oricine, se gândește ea. În special despre morți. Pun pariu că îi înrolează de partea lor pe toți oamenii celebri și buni, de îndată ce aceștia nu mai au cum să vorbească singuri despre lucrurile în care ei cred.

Sincer vorbind, eu mă îndoiesc că a fost așa, întrucât orice persoană înzestrată cu capacitatea de a raționa și de a înțelege știe că avem nevoie de arme nucleare, rostește ea tare și răspicat.

Toți cei din încăpere se întorc spre ea cu gestul acela nefiresc al bufnițelor care își pot răsuci complet capul fără să își miște restul corpului.

Este evident, spune ea. Avem nevoie de ele pentru a opri celelalte țări care au arme nucleare să ne atace pe noi cu armele lor nucleare. Un calcul simplu, tovarăși.

Se simte curajoasă și spirituală pentru prima oară de luni de zile. Fără să ezite, i-a numit în față „tovarăși“.

Și nu știu în fond cum ați putea demonstra, spune ea, că această sculptoriță care acum e moartă și nu se mai poate apăra ar fi fost împotriva armelor nucleare, atunci când trăia.

Nici unul de-acolo nu o poate contrazice. Nu reușesc să spună decât că nu are dreptate. Pur și simplu, a fost, spun ei. Se vede asta din opera ei, spun toți.

Apoi se apucă să invoce drept exemplu alți oameni importanți. O femeie pomenește chiar de lordul Mountbatten. De parcă lordul Mountbatten, militar el însuși, ar putea fi împotriva armelor nucleare. Un militar membru al familiei regale nu ar putea fi niciodată atât de stupid, miop și orb.

Se va lămuri ea singură, cu timpul, spune Iris.

Sophia ţuguie buzele tocmai sărutate de el adineauri.

Își umple sticla. Pune ceainicul la loc pe aragaz. Unul dintre cei care așteptau la coadă să bea ceva cald scutură ceainicul ca să audă toți ceilalți cât de puțină apă a mai rămas în el.

Ei nu-i pasă.

Pentru ea a fost în mod neașteptat unul dintre cele mai frumoase Crăciunuri din viața ei.

A întâlnit un bărbat care știe atâtea lucruri despre Dante, Blake și Keats, care vorbește ca și cum cuvintele ar fi prin însăși natura lor fermecate, și care și-a cerut scuze față ea, care a înțeles că are și ea sentimentele ei și care s-a înclinat în fața lor, care s-a uitat la ea printre frunzele de laur și i-a povestit tot felul de lucruri, i-a descris opere de artă, poeme, scene de teatru, i-a descris veșmântul verde al speranței.

Ea, cea care a stat cu spatele lipit de un copac elisabetan. Capul ei e plin de fete în armuri întregi dansând și afundându-se în apă, până când apa le trece peste capete, fete sub suprafața apei așteptând scânteierea de lumină din cârligul pescarului.

Era încă suficient de devreme încât afară să fie întuneric. Fata străină se dusese înapoi în magazie ca să doarmă. Arthur dormea și el acolo. Sora ei dormea la ultimul etaj al casei.

Sophia s-a dus în odaia ei. A închis ușa. A deschis dulapul. A scos afară pantofii, pereche cu pereche, din partea de jos a dulapului. Lucrul acesta i-a luat ceva timp. Îi plăceau pantofii. Avea o mulțime de pantofi. Avea pasiunea pantofilor.

A ridicat planșeul dulapului.

A scos afară piatra, cu amândouă mâinile. Era grea. În lumina cenușie a zorilor, părea complet vascularizată. Era de un roșcat/maro pal, foarte

asemănătoare cu materialul folosit pentru a acoperi pereții de sus ai Panteonului din Roma. Sophia îl văzuse, o biserică străveche unde rămășițele pământești ale artistului renascentist Rafael erau păstrate într-un sarcofag de piatră undeva în lateral, cu sute și sute de oameni aprinzând blițurile telefoanelor și aparatelor foto spre sarcofag toată ziua din momentul în care se deschideau ușile incintei, niște uși atât de înalte și masive, încât întotdeauna păreau să se deschidă cu o seninătate forțată, ar fi fost imposibil să nu se deschidă, într-o clădire care este mereu prea aglomerată, aproape mereu o harababură de oameni, și întâmplarea face, de asemenea, să fie și o harababură de decorațiuni exagerate la nivelul de jos, în opinia Sophiei.

Dar când ridici ochii și construcția însăși se ridică, totul se simplifică până când nu mai există nimic decât dreptunghiuri în dreptunghiuri de piatră netedă sculptată în relief. Apoi, sus, în centrul cupolei, există o deschizătură rotundă ca o viziune, văzduhul însuși, lumina, nimic decât cerul ca acoperiș.

Panteonul.

Toți zeii.

Și ce era de fapt în poezia aceea drăguță de odinioară, ce se topea de tot, ca zăpada în mai, de parcă nu s-ar fi pomenit vreodată ceva atât de rece? E adevărat că piatra e rece, dacă nu o încălzești tu. Mingea de piatră o fi venit la origine dintr-o țară caldă oare? Auzise odată la radio despre o piatră ca marmura, provenind din nordul Angliei, iar femeia de la radio spunea că pietrele au miros și că piatra nordică degajă uneori miros de putrefacție din cauză că este compusă parțial din cochilii străvechi ale unor creaturi cândva vii care se descompun dacă spargi piatra și ele intră în contact cu aerul.

A dus piatra la nas. Mirosea a dulapul ei, a parfumul ei.

A lipit piatra de față.

Netezimea pietrei era impecabilă.

Afară, în faptul zilei, prin fereastră, se luminase deja, dar nu se auzea zgomotul traficului, nu încă, era prea devreme. În schimb auzeai croncănitul

de iarnă al ciorilor combinat cu ciripitul păsărelelor deasupra, ca două fronturi meteorologice care se ciocnesc, ca și cum următorul anotimp s-ar pregăti deja de la jumătatea vechiului anotimp, dornic să se facă auzit.

A pus piatra la loc înăuntru pe hârtia de mătase. Hârtia de mătase era destul de nouă; ultima pernuță din hârtie de mătase fusese devorată aici, înăuntru, de un cuib de molii aurii. Îi venea să râdă de fiecare dată când se gândea la asta; verificase mai sus, printre hainele ei atârnate acolo, pe urmă afară și prin cameră. Moliile puteau roade tot dacă voiau. Casa aceasta cu totul putea să se macine până nu mai rămânea nimic, decât, în centrul acelei năruiri... piatra, frumoasă, neschimbată.

A pus la loc planșeul în interiorul dulapului, apoi prima pereche de pantofi, apoi următoarea și următoarea, și așa mai departe.

Este o zi de marți caldă, în iulie 1985, spre amiază, pe Great Portland Street în Londra.

Tu ești? spune el. Da, tu!

Danny! spune ea.

Sophia, spune el. Adresa pe care mi-ai dat-o. Am pierdut-o.

Și eu am pierdut-o pe a ta, zice ea.

Am pus-o în buzunar, dar când am căutat-o după aceea n-am mai găsit-o, pur și simplu dispăruse, zice el. A fost cumplit.

Pun pariu că a luat-o Cornwall, spune ea.

Pui pariu că ce? spune el.

Sau Devon, spune ea.

Oh. Ha! Ha, ha, face el. N-ai uitat. Oh, Doamne. Ești neschimbată. Ești exact ca atunci, mai aievea decât țin eu minte că erai. Și frumoasă.

Nu, nu sunt, zice ea. Și uită-te la tine.

Mai bătrân, spune el.

Ești la fel, neschimbat, spune ea.

Având în vedere că Devon este la universitate acum și Cornwall a absolvit cu note mari, spune el.

Ea râde.

Arăți exact la fel, spune ea.

Și am aflat ce înseamnă Chei Bres, spune el.

Ce înseamnă ce? spune ea.

Numele casei, zice el. E în limba cornică. Bineînțeles.

Și ai învățat cornica acum? spune ea.

Ah, nu, zice el, la fel ca înainte, știu doar germană, franceză, italiană și pot încă un pic să citesc în ebraică la nevoie, însă în cornică nu știu nimic, nu, dar m-am documentat, și înseamnă Casa minții, a capului, a psihicului. Casa Sufletului. Am căutat atunci, în 1978. Abia așteptam să-ți spun.

Da, zice ea.

Da, zice el.

Acum mi-ai spus, zice ea.

Exact, spune el.

Mulțumesc, zice ea. Nu-mi vine să cred că ai ținut minte.

Cum aș fi putut să uit? spune el. Unde te duceai acum? Vrei să mergem la… vrei să mergem la o cafea sau ceva?

Am o întâlnire, spune ea. Dar, ăăă…

A, OK, spune el. Bun, putem, altă…

Nu. Adică da. Adică, pot lipsi de la întâlnire, spune ea.

Iau împreună un taxi. Casa lui este pe Cromwell Street, el îi spune că a cumpărat casa ieftin în anii 1960. Valorează probabil o avere acum, se gândește ea. Ferestrele sunt uriașe și tot interiorul a fost transformat într-un imens spațiu deschis, dormitorul deasupra livingului, bucătăria dedesubt. Rafturi pline de cărți și obiecte de artă, frumusețe peste tot. Când fac dragoste (și fac dragoste imediat, de îndată ce el a închis ușa de la intrare), este cea mai bună partidă de sex pe care a avut-o ea vreodată. Nu e doar contactul sexual în sine. Este ca și cum ea a fost auzită, văzută, i s-a dat atenție, nu e ca și cum doar s-a culcat cu ea, sau ca și cum s-a regulat cu ea, sau i-a tras-o, nu e doar un raport sexual – mai degrabă ceva ce ea niciodată, ceva inefabil pentru ea. Ceva ce nu știe să exprime în cuvinte se întâmplă.

Sună destul de brutal; vezi ce se întâmplă cu cuvintele? Nu asta vrea ea să spună. Vrea să spună că toate cuvintele din lume vor minimaliza ceea ce este, sau vor face altceva decât este. Mai târziu, în drum spre casă, în timp ce va merge pe o stradă, vor exista din nou cuvinte, va fi uluită, năucită, răvășită ca o casă după vijelie, cu toate zidurile năruite, totul deschis, poate prea deschis fiindcă această stradă pe care va merge ea este o stradă destul de părăginită, însă pentru ea va fi emoționantă, deși sub ea nu va fi altceva decât un trotuar, dar frumos trotuarul, hei, vino-ți în fire, trotuarele nu sunt frumoase, și stația de autobuz o frumusețe, clădirile, neîngrijite, frumoase, un local fast-food frumos, o spălătorie publică șocant de frumoasă plină de străini ale căror figuri în soarele la asfințit sunt, da, deși ea va ști că nu sunt cu adevărat, dar ele vor fi, exact atunci, incredibil de frumoase.

Acum totuși se lungește goală pe canapeaua lungă. Se uită la lucrările de artă de pe pereții casei în timp ce el se duce la parter ca să pregătească ceva de mâncare în bucătărie. Unele lucrări de artă par de-a dreptul moderne. Altele par primitive, piatra aceea cu o gaură în ea ca un mic postament de piatră.

Ca în cartea The Owl Service, îi spune ea când el vine înapoi sus.

Da, zice el, și asta face ea, Hepworth, cred, pune găuri prin ceea ce creează, fiindcă vrea ca oamenii să se gândească exact la ceea ce ai spus tu adineauri, la timp și lucruri străvechi, dar și fiindcă vrea să-i facă să-și dorească să atingă ceea ce creează ea, înțelegi, să își aducă aminte de lucruri care sunt materiale, senzoriale, imediate, spune el.

Într-o galerie de artă nu ai avea voie niciodată să atingi exponatele, spune ea.

Cu atât mai regretabil, zice el.

Valorează mulți bani? spune ea. Mă refer la cele două obiecte.

Nu știu, spune el. Lucrurile valorează întotdeauna mai mult după ce moare cineva, și se împlinesc acum zece ani de când ea s-a prăpădit. Mie îmi plac, pur și simplu. Și de aceea pentru mine sunt neprețuite.

Îi spune că acele două pietre formează un fel de cuplu mamă și copil, piatra-copil fiind cea mică și piatra mai mare fiind mama. Piatra mai mare are gaura în ea și un loc plat pe ea unde piatra mai mică are locul ei să stea.

Îi povestește cum artista i-a spus că era sătulă de figuri omenești și de drame, că își dorea un limbaj universal.

Un limbaj în care lumea însăși să vorbească, spune el, nu doar noi, la suprafață, despicând firul în patru în toate limbile diferite de pe cuprinsul ei.

Ea întinde o mână spre pietre.

E voie? spune ea.

Da, spune el. Trebuie chiar.

Ia în palmă piatra mai rotundă și mai mică, curbată ca un sân, grea. O prinde între palme. O pune înapoi unde era. Testează cu degetul gaura din piatra mai mare. Nu e decât un cerc sculptat prin piatră. Dar e cumva extraordinar. Este neașteptat de plăcut să o mângâi.

Ar fi bine să fim plini de găuri, spune ea: toate lucrurile pe care nu le putem exprima ar curge atunci poate, pur și simplu, afară.

Ce mod înțelept de a vedea totul, spune el.

Ea se înroșește, flatată de ideea că poate gândi înțelept.

Pășește în jurul sculpturii, care te face parcă să vrei să pășești în jurul ei, să vezi lucruri diferite din poziții diferite. E totodată ca și cum ai vedea simultan înăuntrul și în afara aceluiași lucru.

Preferă să nu spună asta, ca nu cumva el să creadă că face pe deșteapta.

Este făcută din piatră, sunt două pietre, atâta tot, iar una dintre ele are o gaură în ea.

Se așază jos din nou, se instalează la loc în brațele lui, ca și cum el ar fi un fotoliu.

Știi povestea aceea, spune ea, despre artistul strălucit și regele, când regele își trimite oamenii să îl aducă pe artist ca să facă lucrarea de artă desăvârșită pentru el, iar artistul desenează un cerc, doar un cerc, nimic altceva, dar e un cerc perfect, și li-l dă slujitorilor și le spune să i-l dea regelui din partea lui?

Asta este o poveste veche despre artistul pe nume Giotto, îi șoptește el la ureche.

Să fii sănătos, spune ea.

N-am strănutat, spune el. Giotto e numele lui.

Știu, spune ea. Adică știu că nu ai strănutat. Ți-am urat să fii sănătos, ca un fel de mulțumesc.

Pentru ce? spune el.

Pentru că știi despre ce vorbeam eu adineauri, spune ea, asta, în primul rând. Apoi, fiindcă ai făcut ca acea poveste să fie reală, să fie despre o

persoană reală, nu doar o legendă. Este o poveste pe care o știu de când eram mică. Nu știam că este adevărată.

Nu știu dacă este adevărată, mai degrabă cred că e apocrifă, spune el. Dar ce altceva suntem noi? Suntem toți apocrife.

Ea îi spune că oamenii de știință tocmai au trimis în spațiu o mașinărie numită Giotto ca să fotografieze stelele și cometa care va veni.

Așteaptă un minut, spune el.

Se duce până la rafturile de lângă fereastră, unde sunt toate cărțile în diverse limbi. Razele soarelui îi luminează umerii goi.

Giotto, spune el.

Apoi zâmbește.

Ce minunat, spune el.

Te-ai aștepta să fie plictisitor când omul cu care tocmai ai avut o relație intimă se ridică în picioare și se duce să ia o carte de pe un raft, apoi te pune să te uiți prin ea. Dar este exact invers de fapt. El se lasă în genunchi lângă canapea, deschide cartea.

Crăciunul în iulie, spune el.

Ce albastru, spune ea.

Și roșul și auriul din albastru, spune el. Steaua aceea. Gheața de foc. Gheață, țărână, nucleu. Veșmântul Fecioarei va fi fost și el complet albastru. Și-a pierdut albastrul. Nici un alt albastru nu se compară cu albastrul lui Giotto. Steaua era probabil mai strălucitoare și ea, inițial. E greu de imaginat cum putea fi. Steaua este steaua spectacolului. Vreau să zic cometa. Se consideră că este o pictură timpurie a cometei Halley.

Urmează să vină înapoi, spune ea. La anul. Eu aștept cometa asta de când aveam treisprezece ani.

Se uită la pagina făcută de artistul care a desenat cercul perfect. Există cămile în tabloul acesta, care par să râdă încântate, deși toți oamenii și îngerii au un aer atât de grav, magii cu darurile lor, un mag sărutând picioarele pruncului.

Vede cum toți par să stea în echilibru fragil pe o stâncă îngustă. Își plimbă degetul pe marginea stâncii.

Uite, spune ea. Parcă ar fi în Cornwall.

El râde.

De fapt, sunt toți în Padova, zice el. Mă refer în viața reală. Ar trebui să mergem să-i vedem, să vedem prima cometă a lui Giotto înainte ca noul Giotto să o vadă. Hai să facem asta. Hai să mergem să vedem totul. Hai să mergem în Italia.

Italia? spune ea.

Mâine, zice el. Diseară.

Nu pot să merg așa, pur și simplu, în Italia, spune ea.

Bun, OK, zice el. Atunci, în Franța. Hai să mergem la Paris. Doar o zi sau două. Vorbesc serios. Există câteva lucruri acolo pe care mi-ar plăcea să le văd.

Paris, spune ea.

Ce părere ai? zice el. Nu e departe. Nu e așa departe ca Italia. Vrei să mergi? Vrei să mergem?

Am de lucru, spune ea.

Și eu am de lucru, spune el și îi zâmbește.

Trăiești sub impulsul momentului, spune ea.

Da, așa e, zice el. E un lucru bun?

Da și nu, spune ea.

Lasă cartea jos, așa, deschisă, cum a rămas.

Fac din nou inefabilul.

Simte trăirea prin toată ființa ei.

Este atât de bine încât este înspăimântător.

Va trebui să fie atentă cu omul acesta, să aibă grijă să nu-și piardă capul.

„Tânăr ca o paradă de circ“, primul vers al cântecului „It’s a Wonderful World“ („O lume minunată“) interpretat de Elvis Prestley

În cea mai scurtă zi din 1981, într-un decembrie cu ninsori cum n-au mai fost din 1878 și într-o dimineață de luni rece, umedă și cețoasă, persoanele care campează în fața porții principale a bazei aeriene se trezesc din somn în zgomotul buldozerelor.

Solul a fost nivelat de jur împrejurul taberei. Se va instala un nou sistem de canalizare, au decis autoritățile militare, exact pe sub protestatari.

N-o să instaleze nimic, fir-ar să fie.

Câțiva dintre membrii taberei se așază pe pământ în fața și în spatele excavatorului. Refuză să se urnească din loc.

Lucrările se opresc.

Protestatarii îi spun comandantului taberei că nu se vor instala nici un fel de conducte de canalizare.

Își spun unii altora, în șoaptă, că va fi necesar să se scoale un pic mai devreme data viitoare, ca să nu mai fie luați pe nepregătite.

Numărul protestatarilor care trăiesc în tabără oscilează în momentul de față între șase și douăsprezece persoane, în continuare de ambele sexe, deși în curând tabăra va deveni un mijloc de protest doar feminin. Această decizie va provoca destule controverse în lunile și anii care vor urma.

Există o Portakabin[35] albastră pentru adăpostire în caz de urgență. Dar nu va rezista. Va fi demontată și luată de-acolo la scurt timp după aceea.

Există un spațiu comun amenajat din plastic, prelată de cort și crengi de copaci. Oamenii vin și poartă discuții acolo, fiind într-un loc unde poți sta jos ferit de capriciile vremii. Nu va rezista nici acesta.

Unii localnici au fost amabili și și-au pus băile la dispoziția protestatarilor; lucrul acesta a devenit esențial când comandamentul bazei militare a închis alimentarea cu apă de pe cealaltă parte a drumului. De aceea protestatarii s-au plâns în scris la autoritățile de furnizare a apei potabile. Autoritățile de furnizare a apei percep acum o taxă lunară de la protestatari.

În curând numărul protestatarilor va crește inimaginabil de mult. Femeile vor împleti lână și panglici colorate prin ochiurile gardului de sârmă și de-a curmezișul porților într-un păienjeniș complicat, vor tăia găuri în gardul din jurul perimetrului, folosind clești de tăiat sârmă, și vor intra prin efracție în baza militară aproape în fiecare noapte, fiind apoi trimise în fața instanței de judecată sub acuzația de tulburare a liniștii, pe urmă înapoi în tabară, după amenzi și încarcerare urmând să taie iarăși găuri în gard.

În curând vor exista aproape tot timpul găuri în gard, la fel de multe găuri ca și noi cântece născocite și cântate de protestatari. De fapt, se vor cânta atât de multe cântece în tabără, încât transcrise toate vor umple peste o sută de pagini. Uite-o gaură în gard, sergent-major, o gaură în gard. Repar-o tu, cătană, repar-o tu. Dar vin femeile s-o facă, sergent-major, vin s-o facă. Atunci arestează-le, cătană, arestează-le. Dar nici asta nu le oprește, sergent-major, nu le oprește. Atunci împușcă-le, cătană, împușcă-le. Dar femeile astea cântă, sergent-major, femeile cântă. Armata și poliția vor descoperi curând că, pentru a opri un protest organizat de niște femei care cântă, nu prea au cum să procedeze fără să nu se umple de rușine pentru brutalitatea cruntă a acțiunilor întreprinse.

După nici doi ani socotind de acum, vor sosi primele rachete de croazieră.

După nici un an socotind de acum, într-o duminică cu lapoviță din decembrie, peste 30 000 de femei de pe tot cuprinsul țării, de pe tot cuprinsul mapamondului, vor forma un șir în jurul gardului bazei militare, cincisprezece kilometri de gard și cincisprezece kilometri de oameni. Se vor lua de mână într-un gard uman.

Această acțiune va fi fost organizată prin scrisori în lanț. Încercuiți baza. Trimiteți această scrisoare către zece prieteni. Rugați-i să o trimită către zece prieteni de-ai lor.

Protestatarii consideră că rolul lor este să-i deștepte pe cei adormiți.

Pentru ei, milioanele de oameni din lume care nu văd pericolul sunt ca orbiți de strălucirea zăpezii sau asemenea exploratorilor dintr-o regiune polară care sunt pe punctul de a face greșeala să se întindă pe jos și să adoarmă în zăpadă; cărțile scrise despre ei după aceea vor arăta că aceasta

este una dintre analogiile pe care protestatarii le utilizează cu precădere când încearcă să convingă omenirea cât de urgentă este acțiunea lor.

Închizi ochii și ești mort.

Deocamdată, totuși, este săptămâna primului Crăciun al protestului (și vor exista săptămâni de Crăciun petrecute protestând aici până tocmai în noul secol). Poștașul aduce corespondența. Protestatarii încălzesc apă ca să îi pregătească un ceai. El se așază să îl bea pe un scaun care în scurt timp va fi pisat de mașina de sfărâmat a executorului judecătoresc. În momentul de față este, încă, un scaun.

După ce n-o să mai fie?

Stăm pe pământ.

Va veni momentul când autoritățile militare vor nivela complet această tabără și vor face imposibil să mai fie reconstruită aici, atunci când vor lărgi drumul care duce la poarta principală pentru a înlesni accesul unui trafic militar sporit.

Protestatarii se vor muta un pic mai încolo față de locul în care era prima tabără și se vor instala acolo.

Denumire comercială britanică (1961) pentru diverse construcții portabile

Înapoi la Londra după câteva zile de la începutul noului an, Art va sta lungit în pat, în apartamentul gol, tresărind dureros când își amintește cât de inutil a putut fi când Charlotte i-a spus despre visul pe care îl tot avea, în care se făcea că se despica la piept cu o foarfecă de tăiat friptura.

Acea inutilitate în mod special, dintre numeroasele lui inutilități, îl va obseda. Îl va spinteca, da, îl va spinteca de tot.

Îi pare rău că nu s-a ridicat din spatele ecranului la care se uita și nu a traversat încăperea, ca să o îmbrățișeze ori de câte ori îi povestise despre visul acela. Doar o îmbrățișare, exact atunci, ar fi fost mai bună decât a nu face nimic, decât acel mai rău de a nu face nimic cum procedase el, disprețuind-o în schimb fiindcă simțise ceva, fiindcă încerca să redea acele impresii în cuvinte, să le redea printr-o imagine plastică.

Își va dori să fi fost genul de bărbat care spune, dacă partenera lui îi povestește ceva asemănător acelui vis, nu te speria iubito, știu eu să repar asta, stai o clipă, și pe urmă știe să pretindă că ar fi un chirurg cu un ac și un fir metafizic imaginar pentru a mima că poate coase la loc despicătura în zigzag. Chiar și gestul împunsăturilor cu acul.

Ar fi însemnat măcar că dă dovadă de atenție.

Ce va face el, pe la jumătatea lunii ianuarie, este să îi trimită Charlottei o scrisoare în care îi va spune că i-ar plăcea foarte mult să îi cedeze ei domeniul, mentenanța și activitatea blogului Art în natură, dacă ei i-ar conveni asta. Îi va scrie că el știe că nu era de fapt făcut pentru asta, că știe că ea e și va fi mult mai potrivită pentru așa ceva. Îi va scrie că el știe că ea va fi sclipitoare în activitatea aceasta. Va semna și încheia scrisoarea „cu dragoste“.

Va trimite, de asemenea, un e-mail la Departamentul de divertisment de la SA4A și va ruga dacă e posibil să se întâlnească față în față cu cineva din partea organizației pentru a discuta ca de la om la om, așa, în general, despre companie și rolul lui în ea.

Ceea ce Charlotte va face este să îi răspundă printr-o scrisoare foarte drăguță în care își va cere iertare pentru ceea ce a făcut cu laptopul lui, oferindu-se în schimb să îi cumpere altul nou. El îi va scrie înapoi, îi va mulțumi și îi va spune că i-ar plăcea un laptop nou. (Va fi politicos și se va abține să sugereze vreun producător, model sau sistem de operare.)

În câteva zile, Charlotte va fi postat un articol pe blog despre cum obiectivul camerei de luat vederi al dronei a preluat misiunea de la brațul macarelei de filmare, pe post de „ochiul lui Dumnezeu“ în dramele TV și cinematografice. Va fi chiar bine. Succesul articolelor Art în natură va începe să crească spectaculos. După aceea va scrie un articol pe blog despre ubicuitatea microbilelor de plastic în orice, de la haine până la salivă. Apoi va deschide un blog despre sexismul în parlament.

După o jumătate de oră de când a trimis e-mailul la SA4A, Art va primi răspunsul uzual de la robotul SA4A uzual și prietenos, adresându-i-se prietenos și trimițându-i un link către website-ul SA4A ca informație despre cum să contacteze Departamentul de divertisment al SA4A.

El va scrie înapoi din nou, întrebând din nou robotul dacă nu e posibil să fie pus în contact cu o persoană reală, pentru a fixa o întâlnire doar pentru a-i saluta personal pe angajatorii lui.

Peste o jumătate de oră va primi răspunsul uzual de la robotul SA4A uzual și prietenos cu un link de website pentru a contacta Departamentul de divertisment al SA4A.

Va intra pe website. Va apăsa pe CONTACTAȚI-NE.

I se va oferi o adresă de poștă electronică a robotului prietenos cu care el tocmai comunicase.

Haidem să facem acum imposibilul și să privim printr-o fereastră prin care fizic nu putem vedea deloc, ținând seama de condensul de iarnă de pe ferestrele din lungul magaziei, unde Art este înfășurat în așternuturile patului improvizat de Lux și Lux șade picior peste picior deasupra lui pe una dintre lăzile cu marfă.

Este a doua zi de Crăciun, dimineața spre ora 10. Art tocmai s-a trezit din somn. Lux i-a adus o cană de cafea. Mătușa lui este în bucătărie pregătind micul dejun, spune Lux; mai spune că mama și mătușa lui sunt amândouă în aceeași încăpere și nu se ceartă, și nu, sufrageria nu e plină de țărmul mării, nu se vede nici un țărm undeva în ea sau în bucătărie sau în vreuna dintre camerele în care a fost ea în această dimineață.

Dar era, spune Art. În cameră. Cu noi. Deasupra capetelor noastre. Ca și cum cineva ar fi tăiat o felie din țărm și ar fi vârât-o înclinată în cameră cu noi, de parcă noi eram cafeaua, iar felia de țărm, fursecul. Și ele certându-se sub bucata de țărm și tu stând pur și simplu acolo, fără ca vreuna dintre voi să aibă idee măcar că țărmul era acolo.

Țărmul care a venit la cină, spune ea.

El râcâie cu unghiile pe pielea capului. Freacă degetul arătător de celelalte degete. Întinde degetele, ca să-i arate.

Încă mai am fărâme din țărm în păr, spune el. Vezi? Nu eram beat. Chiar am văzut aievea bucata aceea de țărm. A fost cu adevărat aici negreșit.

E ca și cum te-ai pocnit cu capul de planetă, spune Lux. Ești ca doctorul cu dicționarul.

Ca cine? exclamă el.

Lovind bolovanul cu piciorul, spune ea, pentru a demonstra că realitatea este realitate și că realitatea există fizic. Eu resping asta astfel[36].

La cine te referi? spune Art.

La doctorul în literatură, zice ea. Omul care a scris dicționarul. Johnson. Nu Boris. Opusul lui Boris. Un om interesat de sensurile cuvintelor, și nu un om ale cărui interese golesc cuvintele de sens.

De unde știi tu toate chestiile astea? spune el. Despre cărți și dicționare. Shakespeare. Ai mai multe cunoștințe despre Shakespeare decât mine.

Am o dip., spune ea.

O ce? face el.

Prima jumătate de la o diplomă de studii, zice ea. Și îmi petrec zilele libere în bibliotecă. În fine. Obișnuiam să fac asta. Făceam asta.

Și tu nu ai văzut nimic? spune el. Chiar nu ai văzut nimic?

Pentru mine n-a fost vreo revelație, spune ea. Am văzut camera și pe noi în ea. Eram acolo. Dar n-am văzut vreun țărm, sau vreo bucată de pământ, ori ceva asemănător celor descrise de tine, în cameră. Nu.

Gata, trebuie să văd un doctor, spune el.

Tu vezi un doctor? spune ea.

Se ridică în picioare pe cutie și privește de jur împrejur prin magazie.

Nu, vreau să spun că un doctor o să mă vadă pe mine, o să dau un telefon și o să stabilesc o programare pentru când se redeschid cabinetele medicale, spune el.

Și asta nu va dura prea mult, spune ea, așezându-se jos din nou. Durează în general doar cam șase luni în momentul de față în țara ta până să poți primi o îngrijire reală în cazul unor probleme grave de sănătate mintală.

Dar eu simt că înnebunesc, spune el.

Se cuibărește înapoi, pe jos, sub plapumă. Își trage plapuma până peste cap. Lux se dă jos de pe cutie și se instalează lângă picioarele lui, Art simte că ea stă acolo. Lux îi cuprinde piciorul în mână prin plapumă și îl ține așa. E plăcut.

I-am spus mătușii tale aseară, zice ea. După ce tu ai venit aici, afară, când dormeai. I-am spus, Art are vedenii. Iar mătușa ta a zis: este un lucru extraordinar pentru arta lui Art.

Apoi mătușa ta a spus că nu e de mirare că tu ai vedenii și că noi trăim în vremuri stranii. Apoi mi-a povestit cum s-a plimbat ea printr-o gară săptămâna trecută și a văzut acolo patru polițiști îmbrăcați complet în negru

și cu mitraliere, iar polițiștii aceia s-au apucat să îi întrebe pe niște bătrâni din sală care se uitau la o hartă dacă nu aveau nevoie de ajutor poate pentru a găsi destinațiile dorite. Bătrânii păreau atât de mărunți și fragili. Polițiștii păreau imenși, ca niște uriași, în comparație cu ei. Și ea s-a gândit: ori mi se năzare mie că văd lucruri, ori lumea s-a țicnit.

Apoi s-a gândit în sinea ei: dar ce e nou în asta? Toată viața mi s-a părut că văd lucruri în lumea asta țicnită.

Iar eu i-am spus: nu, lucrul pe care tu l-ai văzut a fost o halucinație, nu un lucru real. Și pe urmă a spus asta: ce s-ar alege de noi dacă n-am avea capacitatea de a vedea dincolo de ceea ce se presupune că putem vedea?

Cu tine, cum e? spune Art de sub plapumă. Ție ți s-a întâmplat vreodată?

Să țărmuresc? spune ea. Mda. O să te iau cu mine să dăm o raită pe unul dintre țărmurile mele.

Unul dintre unchii mamei mele făcea arborele familiei când eu aveam zece ani și mi-a arătat locul meu pe harta cu oameni făcută de el, eram jos de tot. M-am uitat la toate numele de deasupra mea, mergând înapoi în timp atât de departe, toate veacurile pe care numele acelea le reprezentau, și m-am gândit: uite, ce de oameni sunt deasupra capului meu, oameni reali și toți înrudiți cu mine, toți o parte din mine, iar eu nu știu nimic, absolut nimic, aproape despre nici unul dintre oamenii de pe harta aceea.

Și pe urmă s-a întâmplat ceva, peste mulți ani: când aveam șaptesprezece ani, mă plimbam pe o stradă din Toronto, când m-am oprit și am rămas postată acolo, în plină Queen Street, fiindcă ziua s-a întunecat în jurul meu chiar dacă era la amiază, și am știut atunci pentru prima oară că purtam, că port pe cap, ca o spălătoreasă sau o precupeață, nu doar o coșarcă sau un coș, ci sute de coșuri, toate puse în echilibru unele peste altele, pline cu vârf de oase, înalte cât un zgârie-nori, și le simțeam atât de grele pe cap și pe umeri, încât ori urma să fiu nevoită să le las jos, ori era posibil ca ele să mă îngroape prin trotuar direct în pământ, asemenea mașinii cu care muncitorii sparg asfaltul, iar singurul lucru care îmi trecea prin minte era că e atât de întuneric încât păcat că nu am o lanternă, păcat că nu am măcar o cutie de chibrituri, doar un băț de chibrit micuț în beznă va fi de-ajuns ca să pot

vedea pe unde calc, să mă pot prinde de ceva, ca să nu-mi pierd echilibrul și să pun jos lucrurile acestea pe care le car și să mă uit în fiecare coș, să îmi arăt respectul cuvenit, să le aduc un omagiu. Să nu mă înțelegi greșit. Știam, de asemenea, că ei nu erau acolo, nu existau oase acolo, nu existau coșuri, nu exista nimic pe capul meu. Totuși. Ei erau. Acolo. Adică aici.

Da, spune Art.

Deși, pe de altă parte, spune Lux. Când am vorbit cu mama ta despre ceea ce ai văzut tu aseară, a deranjat-o și a zis că ar trebui să te dezbari de chestia asta. Cred că mama ta este una dintre milioanele de persoane care trăiesc fiecare zi pe marginea extremă a ființei lor.

Dar Art sub plapumă nu aude ce spune ea despre mama lui, din cauză că a început să audă un huruit și simte podeaua vibrând sub el.

O, Doamne Dumnezeule.

Își trage plapuma de pe cap.

Ridică mâna ca să o roage pe Lux să nu mai vorbească.

Ce e? spune ea.

Cred că se întâmplă iarăși, spune el.

Zău? face ea.

Huruie văzduhul, spune el. Se scutură pământul.

Într-adevăr, zice ea. Ca atunci când trec mașini, sau un avion.

Înseamnă că auzi și tu? spune el.

Ea încuviințează din cap.

El se ridică în picioare. Se duce la ușă și o întredeschide un pic. Un singur autocar cu etaj plin de oameni dă în marșarier și apoi zvâcnește în față,

înaintând cu țârâita pe poteca din fața magaziei, îndreptându-se pe drumul spre casă.

Mie mi se arată un autocar, spune Art.

Și mie mi se arată un autocar, spune Lux.

Art își trage hainele pe el. Când ajung amândoi la casă, autocarul este parcat pe alee, cu ușa deschisă. Lux ciocănește în caroseria metalică a autocarului.

Eu resping ăst'-bus, spune ea.

Bărbatul de la volan ține o țigară afară, pe fereastră, cât mai departe cu putință.

Este un autocar de nefumători, spune bărbatul.

Casa este plină de oameni. În antreu, s-a format un maldăr de haine și cizme. Câteva persoane stau la coadă pentru toaleta de pe hol.

Un necunoscut stă în biroul mamei lui Art, lucrând la computerul ei.

Nu vorbi cu mine, spune necunoscutul. Sunt pe FaceTime.

O femeie stă în picioare în spatele lui, cu un aer plictisit. Bărbatul începe să vorbească cu cineva pe ecran despre niște coordonate geografice.

El e soțul meu, spune femeia, și tocmai am avut parte de cel mai oribil Crăciun din viața mea, mulțumesc frumos că m-ați întrebat, tocmai mi-am petrecut noaptea de Crăciun încercând să adorm într-un autocar, și nici măcar nu îmi plac păsările rare.

Femeia se prezintă cu numele de Sheena MacCallum și spune că ea și soțul ei, cei trei copii adulți ai lor și partenerii copiilor lor adulți au stat cu toții în acest autocar de când au plecat cu el din Edinburgh în seara trecută. Autocarul a cules în drum ornitofili pasionați din toată țara. Soțul ei a organizat deplasarea cu autocarul. Ei, personal, nici nu-i pasă dacă va vedea vreodată sau nu în viața ei vreun pițigoi de Canada. Însă soțul ei știa că se puteau scoate bani din asta, pe lângă posibilitatea de a vedea niște păsărele,

așa că s-a gândit că foarte mulți oameni vor vrea probabil să vadă și ei dacă ar avea ocazia, chiar dacă asta însemna să călătorească de Crăciun, și că probabil ar fi dispuși toți să plătească bine pentru asta, dacă cineva s-ar ocupa de organizarea evenimentului.

Și a avut dreptate, spune ea. Ce pot să spun? Lumea este plină de oameni în căutarea unui înțeles sub forma unei păsări străine de această țară, dar care își face apariția în această țară până la urmă.

Soțul ei clipește complice spre Art din spatele ecranului cu FaceTime și își freacă degetul mare de celelalte degete.

Un Crăciun foarte fericit pentru mine, spune domnul MacCallum.

Femeia pe care o cheamă Sheena îi face cunoștință lui Lux cu copiii ei. Art intră în bucătărie. Oameni în șosete mișună pe-acolo; alții stau în jurul mesei din bucătărie bând lichide fierbinți; Iris este la mașina de gătit, prăjind și fierbând ouă, iar o femeie unge cu unt felii de pâine prăjită.

Art se încumetă să se ducă în sufragerie.

Nu există nici un țărm nicăieri în sufragerie.

OK.

Bun.

Masa din sufragerie este plină cu resturi de mâncare de la cina de-aseară, din care diverse persoane se servesc acum. Oamenii din jurul mesei sunt foarte entuziasmați când află cine este Art. Oamenii îi strâng mâna. Oamenii îi mulțumesc. Sunt emoționați să îl întâlnească. E ca și cum îl consideră un fel de celebritate.

Spune-ne, cum arăta? întreabă un bărbat. Ai făcut niște fotografii?

Nu, n-am făcut, spune Art.

Dar ai văzut-o, spune bărbatul.

Art se înroșește.

Eu…, îngaimă el.

E pe punctul să le spună adevărul. Însă bărbatul îi arată o hartă a comitatului Cornwall pe care se văd cruci cu cerneală marcate peste tot și spune:

Știu, știu. Pasărea ta a zburat. Pățesc asta chiar și cei mai buni dintre noi. Dar dumneata ai văzut-o. Suntem dornici să aruncăm o privire oricum în locul în care dumneata ai văzut pasărea, dacă ne poți indica precis punctul respectiv. Pentru orice eventualitate. Nu se știe niciodată ce noroc putem avea. Pe urmă ne întâlnim cu un alt grup care a venit încoace cu un autocar din Londra până la Mousehole ca să verifice alte locuri.

Care alte locuri? întreabă Art.

Intenționăm să verificăm toate punctele de observație, cele posibile și cele deja confirmate, spune bărbatul.

Au existat puncte de observație confirmate? întreabă Art. Pentru un pițigoi de Canada, într-adevăr?

Unde-ai fost până acum, omule? face bărbatul. Vuiește tot internetul despre asta!

La recepție, spune Art.

Omul indică pe hartă patru posibile puncte de observație și trei puncte de observație unde s-a confirmat deja prezența păsării.

Îi arată lui Art o poză pe telefonul lui, apoi o alta, și încă una.

Seamănă într-adevăr cu un pițigoi de Canada. Și în spatele pițigoiului de Canada peisajul seamănă cu ce e aici.

Așa e, într-adevăr, spune Art. Dumnezeule.

Iar dumneata l-ai văzut, insistă omul. Ești unul dintre cei norocoși. Legendarul pițigoi de Canada, iar dumneata ești unul dintre puținii oameni de pe pământ care să-l fi văzut cu ochii lui, pe acest mal al bălții.

Și în orice caz, spune bărbatul numit MacCallum venind în cameră și punându-și brațul în jurul umerilor lui Art, indiferent dacă vom fi și noi la fel de norocoși ca dumneata sau nu, există păsări din belșug pe mare prin împrejurimi. Eu, unul, sunt deja foarte surescitat oricum la gândul de a vedea o localitate numită Mousehole[37].

Femeia pe care o cheamă Sheena rostogolește ochii în cap exasperată.

Pot să ajut un pic, îi spune Iris femeii. Am niște „spir(i)t“ de Crăciun în plus. Vino cu mine.

Oh, bun, te-ai sculat, Arthur, spune mama lui. Aș vrea să le arăt unora dintre musafiri marfa din magazie, înainte să plece pe coastă.

Un număr mare de oameni o urmează pe mama lui afară.

Dar Art începe să își facă griji. Dacă se consideră un asemenea iubitor de natură, un asemenea gânditor despre natură, nu ar trebui oare să meargă și el cu ei în autocar, ca să vadă pițigoiul de Canada? De ce nu e mai entuziasmat la gândul că ar putea chiar să vadă o pasăre unică în lume, care a supraviețuit traversând oceanul și a ajuns cu greu pe aceste meleaguri?

Dar nu asta îl îngrijorează de fapt apropo de autocar și de păsărarii din el.

Ceea ce îl îngrijorează de fapt este că oamenii aceștia din autocarul acesta care a venit din nord urmează să se întâlnească cu un grup care a venit cu un autocar de la Londra. Și atunci, dacă lui Lux i-ar trece prin cap ideea să-i roage pe oamenii aceia din Londra să o ia și pe ea înapoi la Londra în autocarul lor?

Precis, va vrea să plece cu ei.

Este o șansă pentru ea să poată pleca de-aici astăzi, fără să mai trebuiască să aștepte până mâine.

Cu siguranță, s-a săturat să mai aibă de-a face cu viața dezaxată a unui om care vede un țărm care de fapt nu există, și cu mama lui dezaxată și ea, care i-a spus că nu e bine-venită.

Fata n-a avut nici măcar un pat în care să doarmă aici.

El ar pleca, dacă ar fi în locul ei.

Nu are idee unde poate fi Lux acum. Nu a mai văzut-o de când au venit împreună înapoi, în casă. S-o fi suit deja în autocar?

Mult prea realul autocar?

Se duce să vadă.

Nu este în autocar. Nu e nimeni în autocar, în afară de șofer care îi oferă o țigară. Nu, mulțumesc, spune Art. Dar n-aveți cumva vreo două chibrituri, dacă se poate?

Caută sus, în pod, apoi în toate camerele goale. Caută din nou în sufragerie și în birou. Caută afară, în grădina din spate, se duce chiar până la gardul dintre grădină și câmp. Vine înapoi spre gălăgia din casă, caută în vestibul și în final în bucătărie, unde Iris stă în picioare lângă chiuvetă, turnând niște alcool dulce-mirositor într-o sticluță plată pe care femeia numită Sheena o ține în mână.

Când ceilalți pasageri ai autocarului o văd pe Iris făcând asta, un murmur se propagă prin grup și oamenii se așază frumos la coadă ținând în mână sticluțe plate și sticle de plastic rămase de la apă în fața lui Iris.

Ornitofilii mai zăbovesc încă vreo jumătate de ceas. Își adună aparatele de fotografiat, își pun hainele pe ei și cizmele în picioare, strigă în cor mulțumesc și se urcă înapoi în autocar. Autocarul face o întoarcere din trei mișcări pe alee, lovind peretele casei doar de două ori, și pornește hurducăindu-se pe cărare printre copaci, în timp ce oamenii dinăuntru flutură din mâini la geamul din spate până când casa nu se mai vede deloc.

Femeia numită Sheena flutură în aer cu una dintre lămpile de planșetă din stocul aflat în magazie.

Mama lui, stând lângă el la ușă, desface palmele când autocarul pleacă. Îi arată lui Art sulul de bancnote.

Vânzări de Crăciun, spune ea. Totul are căutare. Știai că prietena ta are talent ca vânzătoare, dar și ca violonistă?

*

A doua zi de Crăciun, mai târziu, după-amiaza; nu mai este lumină afară, ceea ce înseamnă că e seară; în cameră e cald ca într-un vis de iarnă. Art moțăie într-un fotoliu. Lux stă pe podea, rezemată de picioarele lui, ca o iubită sau o parteneră adevărată, în fața focului din șemineul salonului. Este aproape cum ar putea fi într-un Crăciun imaginar.

Mama lui vorbește (foarte rațional) cu mătușa lui despre programele care erau odinioară pe toate canalele de televiziune la prima oră în diminețile de Crăciun când erau ele mici, transmisiuni în direct din spitale de copii, vrând parcă să le reamintească oamenilor să se gândească la cei care o duc mult mai rău decât ei sau să își dea seama ce noroc aveau că nu erau în spital sau că nu trebuiau să se frământe din cauza vreunui copil pe care l-ar fi avut internat în spital în timpul Crăciunului.

Nu înseamnă că noi ne-am fi uitat vreodată la așa ceva, spune mama lui. Dar chiar și dacă închideam televizorul atunci, totuși undeva în subconștientul nostru tot ne gândeam la oamenii din spitale în timp ce noi petreceam un Crăciun fără-de-spital. Și era ceva bun în gândul acesta.

Tot catolică ai rămas, spune Iris.

Păi, da și nu, spune mama lui. Fiindcă programele acelea ne-au făcut tuturor un serviciu. Ne-au determinat să ne gândim la ceilalți, indiferent dacă voiam sau nu. Probabil erau niște emisiuni de televiziune foarte slabe, doar dacă nu aveai cumva vreo rudă într-un spital de Crăciun unde se duceau

operatorii TV și Michael Aspel sau cine mai era pe-acolo. Atunci te-ar fi interesat acea transmisiune în direct. Atunci ți-ar fi păsat cu adevărat.

Mi-aduc aminte cum ne povestea tata, când eram mici, spune Iris. Tu erai poate prea micuță ca să îți mai amintești. Despre cum tatăl lui îl ducea, în anii de după Primul Război Mondial, să îi vadă pe veteranii de război în spitale în ziua de Crăciun. Poate că etosul acelor programe vine din acele vizite postbelice, din perioada postbelică.

De fapt, se gândește Art aproape picotind, chiar dacă nimeni nu s-ar încumeta să spună așa ceva acum, pesemne însă că toți oamenii din războaiele acelea erau mai degrabă nebuni, nu atât de mult ca Kenneth Moore cu casca lui de pilot pe cap aruncându-se în carlinga unui Spitfire deși îi fuseseră amputate picioarele[38], cât mai ales dementul din filmul numit A Canterbury Tale, care se apucă să toarne lipici în părul oricărei femei din armată.

Îmi amintesc că tata mi-a mai povestit un lucru despre care nimeni nu mai pomenește vreodată acum, spune Iris. Și anume că după acel război guvernul a început să îi mintă pe nenumărații oameni, foarte mulți oameni, care fuseseră victime ale atacurilor cu iperită, precum și pe cei din familiile lor, spunându-le că nu din cauza iperitei se îmbolnăviseră, ci fiindcă făcuseră tuberculoză, și au procedat astfel pentru ca statul să nu trebuiască să le plătească acelor răniți și familiilor lor o pensie de mutilați de război.

Mama lui pufnește pe nas indignată.

O tipică fabulație împotriva puterii de stat cum am auzit de la Iris de-atâtea ori, spune ea.

Iris râde fără să se supere.

Nici măcar tu, Soph, cu toate atuurile înțelepciunii tale, cu toată perspicacitatea ta în afaceri și cu toată inteligența ta nativă, nu poți face ca un lucru să nu fie adevărat, doar declarând că nu e adevărat.

Nu te lași niciodată, așa-i? spune mama lui. (Dar spune asta afectuos.) Cioplești, cioplești, cioplești toată viața mereu dintr-un edificiu

indestructibil. Recunoaște. Nu ți se face lehamite niciodată? Știi și tu că e zadarnic. Viața ta. O operă de nesfârșită insignifianță.

O, sunt mult mai puțin ambițioasă în prezent, acum, când sunt mult mai bătrână, mai înțeleaptă, mai înțepenită de mădulare, spune Iris. În prezent, dacă tot e să spunem adevărul, văd acele indicatoare care spun să nu te apropii, accesul interzis, camere de supraveghere CCTV în funcțiune, și îmi dau seama că aș fi perfect mulțumită să pot fi doar un petic de mușchi sub soare, sub ploaie și sub vremi, fericită să nu fiu nimic decât un mușchi care se prinde de suprafața acelor indicatoare și se înverzește peste cuvintele lor.

Dacă tot e să spunem adevărul, zice Art cu ochii încă închiși, am o întrebare pentru voi amândouă.

Aaa, o întrebare, spune mama lui.

Pentru noi amândouă, zice Iris. Dă-i drumul, întreabă, fiule.

Nu e. Nu e fiul tău, spune mama lui.

El le spune că are o amintire în care i se spunea o poveste când era foarte mic. Povestea era despre un băiat rătăcit de Crăciun prin nămeți, care se trezește în lumea subpământeană.

Ah, zice Iris. Da. Eu ți-am spus povestea asta.

Ba nu, nu ți-a spus-o ea, zice mama lui.

Ba da, eu i-am spus-o, zice Iris.

Știu sigur că nu ea ți-a spus-o, zice mama lui. Fiindcă eu ți-am spus acea poveste. Eu ți-am spus-o.

Stăteai pe genunchii mei în căsuța din Newlyn, spune Iris. Fuseserăm afară într-o plimbare până la bărci. Tu erai trist fiindcă nu văzuseși niciodată zăpadă. Eu ți-am explicat că văzuseși zăpadă, dar că erai prea mic atunci ca să-ți mai amintești. Pe urmă, ți-am spus povestea aceea.

Nu asculta ce spune, a zis mama lui. Erai în patul meu, avuseseși un coșmar. Ți-am adus de jos o cană de cacao caldă. M-ai întrebat ce înseamnă zăpadă nefavorabilă, auziseși pe cineva spunând asta la televizor. Și eu ți-am spus povestea.

Te-am așezat pe genunchii mei, a zis Iris, și ți-am spus povestea, și îmi amintesc atât de clar asta, din cauză că m-am străduit din răsputeri să fac astfel încât copilul din poveste să nu pară nici băiat, nici fată.

El ține minte că era un băiat, spune mama lui. Prin urmare, își amintește exact povestea mea. Sunt sigură că voi fi avut grijă să fie un băiat. Da, așa am făcut, și îmi amintesc atât de clar asta din cauză că am împletit în poveste o mulțime de fapte care știam că ți-ar plăcea ție, Arthur, lucruri despre filosofi și subterfugii ale camerei de filmat, fiindcă fuseserăm împreună la MOMI[39] și ție îți plăcuse acolo, așa că am pus în poveste astronomi și oameni care studiaseră formele fulgilor de zăpadă. Ții minte.

Nu, spune Art. Îmi amintesc totuși că am fost la MOMI. Și îmi amintesc că mi-a povestit cineva despre stele și zăpadă.

Kepler, spune mama lui. Eu ți-am povestit despre el. Eu ți-am povestit despre Kepler, și despre cometă, și despre fulgii de zăpadă. Ea habar n-are cine e Kepler.

Motivul pentru care am vrut ca eroul poveștii, pe care ți-am spus-o, să fie un copil, Artie, zice Iris, cu alte cuvinte, un erou care putea fi un băiat sau o fată, este acela că mama noastră ne-a spus nouă povestea aceea când eram mici și povestea ei era despre o fată care s-a topit cu galoși cu tot direct prin planșeul lumii subpământene, iar eu am vrut ca tu să te poți regăsi în poveste dacă ai fi vrut.

În ce?! Ga…? se miră Lux.

Galoși, spune Art.

Ce cuvânt frumos, spune Lux.

Nu sunt deloc niște chestii exotice, nu te înflăcăra, Charlotte, spune mama lui. Și dacă tot e să spunem adevărul. Arthur, nu există nici un adevăr în această minciună perpetuă care susține că tu ai fi stat la ea. O dată pentru totdeauna, tu nu ai stat niciodată la ea. Ai locuit o perioadă, când erai mic, cu tatăl meu.

Care mi-l pasa mie de fiecare dată când tu i-l pasai lui, spune Iris. Fiindcă tata nu avea nici cea mai mică idee cum să aibă grijă de un copil mic.

Eu consider că pe noi ne-a crescut destul de bine, spune mama lui.

Mama noastră ne-a crescut pe noi, spune Iris. Tatăl nostru venea acasă seara, la șase fără un sfert, și lua masa de seară.

El muncea pentru banii cu care cumpăram mâncarea pentru cină, spune mama lui.

Poate că da. Dar habar n-avea cum să se descurce cu un copil mic, spune Iris. Iar tentativa ta de a mă șterge complet din istoria vieții fiului tău va da greș. Fiindcă eu rămân neclintită în banca lui de memorie, indiferent dacă el își amintește sau nu. Iar o bancă de memorie este mult mai puțin volatilă și mult mai materială decât oricare dintre instituțiile tale financiare contemporane sau fonduri speculative de investiții. Mai ții minte, Artie, când te-am luat la manifestația de protest unde toți am dansat ținând sus în mâini literele mari ale alfabetului?

Art deschide ochii.

Da! face el. Mi-aduc aminte, într-adevăr, de așa ceva. Eu eram litera A.

Tu erai litera A în CASH NOT CUTS[40], spune Iris.

Da? spune Art.

Pe urmă am făcut toți niște pași de dans, niște coregrafie, iar tu ai devenit A în NO POLL TAX[41], spune Iris.

El nu a stat niciodată cu tine. Tu nu ai stat niciodată cu ea, spune mama lui.

Ah, Philo, noi suntem o generație norocoasă, am avut parte de toate acele veri de furie, toată acea tărie de opinie, veri cu atâta dragoste, spune Iris.

Adevărat, spune mama lui.

Pe când generația lor…, zice Iris. Vara lui Scrooge. Și iarna lui Scrooge, și primăvara, și toamna.

Din păcate, adevărat de asemenea, spune mama lui.

Noi am știut să nu dorim o lume cu război în ea, spune Iris.

Noi am muncit pentru altceva, spune mama lui.

Noi înșine am fost avangarda, spune Iris. Noi am luptat cu trupurile noastre împotriva armelor.

Noi știam că inimile noastre erau făcute din altă plămadă, spune mama lui.

Atunci se întâmplă un lucru ciudat. Mama lui și mătușa lui încep să cânte. Amândouă intonând în duet un cântec în altă limbă. Îl cântă duios împreună la început, câteva versuri, apoi cântă pe două voci. Mama lui cântă în registrul alto și mătușa lui cântă în registrul soprano, și știu bine amândouă cum să interpreteze cântecul, când trebuie să intre fiecare voce, ca și cum ar fi repetat mult împreună. Schimbă cuvintele când în germană, pare-se, când în engleză, pe urmă din nou în cealaltă limbă.

Ai fost mereu tu, de la început, cântă ele.

Cântă pe două voci, înapoi în cealaltă limbă, apoi sfârșitul cântecului, în engleză.

Poți să juri că sunt rude acestea două, spune Lux.

Daaa, sunt rude cu mine, spune Art, Doamne-ajută.

Mama lui și sora ei stau în aceeași cameră, din nou fără să se uite una la cealaltă. Amândouă sunt congestionate la față. Amândouă par triumfătoare.

Eu i-am spus povestea aceea, nu tu, zice mama lui.

I-am spus-o și eu, spune Iris.

Va fi un pic nefiresc încă să te gândești la iarnă în aprilie, să zicem, mai ales într-un aprilie atât de călduros, cu păsările și boboci înfloriți, muguri înfrunziți, și pe o asemenea zi însorită, ziua cu cea mai ridicată temperatură din an până acum și aproape un record în termometre pentru această lună calendaristică.

Dar Art va sta într-un tren în toată acea căldură neașteptată și ceea ce va vedea în mintea lui este imaginea unei vechi tastaturi de computer uitate afară în ninsoare, fulgi de nea îngrămădindu-se unii peste alții pe tastatură, pufoși, afânați, așezându-se peste litere, și cifre, și simboluri într-o arhitectură naturală aleatorie, iar gândul lui atunci va fi:

cum a putut ea să știe să facă o glumă atât de subtilă ca Eu resping ăst'-bus.

Cum putea ea să știe mai mult despre propria lui cultură decât știa el, și asemenea lucruri interesante, și nu doar să le știe, ci de fapt să le știe atât de bine încât să poate glumi, să poate face glume despre o cultură care nu este cultura ei și într-o limbă care nu este prima ei limbă?

El va fi căutat deja pe internet și va fi citit despre dr. Samuel Johnson și disputa lui cu episcopul, despre minte, materie, structura realității.

Va fi trecut în mod repetat prin dreptul localurilor fast-food numite Chicken Cottage, va fi văzut în mod repetat afișe cu Chicken Cottage lipite de ploaie pe trotuar și va fi înțeles în mod repetat că mintea și materia sunt misterioase, iar când se reunesc, îmbelșugate.

Hei, își va fi spus el în sinea lui. Dezbară-te de asta. O pasăre plecată în zbor nu împiedică întreaga împărăție a păsărilor să mai cânte. Este doar o pasăre dispărută.

Pe urmă se va întreba dacă nu a fost un pic sexist comparând o fată, o femeie, cu o pasăre în lumea ei.

Dar a fost vorba despre o pasăre, o pasăre rară, o pasăre pe care el nu a ajuns niciodată să o vadă.

Acesta fiind și motivul pentru care gândește așa, își va spune el.

Există păsări din belșug pe mare, a spus bărbatul acela.

Există sticle de plastic din belșug.

Își va aminti dimineața în care i-a achitat ei salariul în Cornwall, 1 000 de lire cash pentru cele trei zile în care fusese Charlotte.

Ea a numărat banii, i-a împărțit în diferite teancuri și, împăturiți, i-a pus în diferite buzunare de la haină și jeans.

Mulțumesc, a zis ea.

Atunci el a întins ambele mâini, într-un pumn avea o bancnotă de cinci lire și trei monede de o liră, în celălalt pumn avea trei chibrituri nefolosite.

Ea a atins mâna în care el avea banii. Și a zâmbit.

Ești un patron stilat, șefu', a zis ea. Aș lucra pentru tine din nou oricând.

A atins și mâna în care el avea chibriturile. Și a zâmbit din nou.

Și un bărbat foarte stilat, a spus ea.

S-a așezat pe așternuturi și și-a montat la loc primii bumbi, apoi inelele, apoi lănțișorul, apoi barele de argint. În timp ce făcea asta, în timp ce sonda cu bucățele de metal tunelul interior al fiecărui orificiu din pielea ei (cu o gingășie care lui i-a provocat o erecție și încă îi mai provoacă o erecție când se gândește la asta peste niște luni), privea în jur prin magazie la mărfurile Make Do, multe dintre ele rămase încă despachetate pe lăzi după ce oamenii cumpăraseră diverse lucuri în ziua precedentă.

Noi nu deținem lucruri, a spus ea. Uită-te la ele toate cum se uită înapoi la noi. Noi credem că sunt ale noastre, că putem să le cumpărăm, să le avem,

să le aruncăm când am isprăvit cu ele. Ele știu fără să trebuiască să știe ceva, că noi suntem de fapt lucrurile de aruncat.

Mama mea spune că ești o vânzătoare foarte bună, a zis el.

Sunt, a spus ea. Este una dintre numeroasele mele abilități.

Pe urmă și-a pus geaca pe ea, și-a luat la revedere de la el și mama lui sărutându-i pe obraz, s-a suit în mașina lui Iris care o ducea la gară ca să prindă trenul devreme și a plecat.

El a fluturat din mână. Mama lui a fluturat din mână. Au fluturat amândoi din mână stând la ușă.

El s-a dus înapoi în magazia plină de toate catrafusele acelea stupide, simțindu-și pieptul mult prea mic.

Lângă așternuturi, ea lăsase o sticlă de plastic pentru apă, pe jumătate plină. El s-a așezat acolo și a băut ce mai rămăsese în ea. Apă plată de izvor „Scottish Mountain“ de pe aria naturală protejată „Glorat Estate“ din inima Scoției.

Apă neîntinată.

A înfășurat sticla goală în puloverul lui și l-a pus în rucsac.

Când a ajuns înapoi în apartament și a despachetat, a pus sticla pe noptieră, lângă boxa-dock pentru iPod, carnetele de însemnări pentru Art în natură, încărcătorul de telefon.

Într-o bună zi în primăvara aceea, va sta pe pat și va frunzări un vechi carnet de însemnări. Va vedea notat acolo cu scrisul lui cuvintele crud și revelator.

Nu va mai avea habar de ce le-a notat acolo, însă își va aminti că le-a scris pe dosul palmei în Prăvălia cu Idei.

Se va duce, peste câteva săptămâni, acolo unde Lux îi spusese că lucra. Ah, Lux, vor spune ei. Se vor întreba unii pe alții. Un tip o caută pe Lux. Îi vor

spune că a fost concediată în februarie, când au fost dați afară zece oameni, ea fiind unul dintre ei.

Când pleacă de-acolo, va vedea câteva granule de polistiren pentru ambalaje despre care îi povestise ea, zburând acum prin curte printre ceea ce mai rămasese din frunzele de anul trecut.

Se va apleca și va lua una de pe jos.

!

E atât de ușoară.

Pe urmă va intra în Prăvălia cu Idei. Va fi aceeași femeie la recepție. O va întreba pe femeie despre ea, dacă nu știe unde ar putea fi.

Femeia nu își va aminti numele de Lux.

El va adăuga, după ce va spune cuvintele piercings, subțire, frumoasă, spirituală, fraza una dintre cele mai inteligente persoane pe care am întâlnit-o vreodată, emoțional și intelectual.

O, va spune bibliotecara.

Bibliotecara îi va explica de ce a trebuit să o dea afară din bibliotecă pe femeia despre care vorbea el, dar asta a fost anul trecut, acum mult timp.

A încercat să doarmă aici, înăuntru, peste noapte, îi va spune bibliotecara. Cred că e posibil chiar și să fi reușit de câteva ori. Fără știrea lor. Adică fără știrea noastră. Este strict interzis, eu aveam și-așa destule necazuri cu sănătatea și siguranța când a făcut ea asta, în plus clădirea asta nemaifiind publică în rest, ci proprietate privată, consiliul riscă să fie dat în judecată, la orice abatere. Am primit instrucțiuni să îi interzic accesul în clădire. N-am putut face altfel, fiindcă mi-aș fi pierdut slujba. Ce mai face, ai idee? În locul acesta nu e voie să dormi, doar că, în fine, în timpul zilei în mod evident oamenii mai adorm dacă sunt obosiți și dacă nu solicită nimeni locul pe scaun, oricum. Peste noapte totuși, există riscul de incendiu și intervin problemele de securitate. N-am putut. Nu putem.

Bibliotecara se va apleca în față atunci și va rosti mai încetișor:

dacă o vezi, transmite-i, te rog, sărutări din partea mea. Spune-i că o sărută mult Maureen de la Prăvălia cu Idei.

Noaptea, după a doua zi de Crăciun. Art și Lux sunt înfășurați în așternuturi pe podeaua încălzită a magaziei.

Lux e lungită lângă el, cu capul pe umărul lui.

Nimic nu s-a întâmplat, nici nu se întâmplă, nu sex sau dragoste, sau altceva. Erecția lui este doar o parte fericită a momentului. Lux este în brațele lui și el este în brațele ei și din cauza asta e simplu: Art e în al nouălea cer.

Nu, mai bine chiar decât în al nouălea cer. În momentul de față Art nu va muri niciodată. Art va trăi pentru totdeauna deoarece capul ei este pe umărul lui.

Încearcă să privească în jos la chipul ei. Poate vedea din acest unghi creștetul capului ei unde părul se desparte formând o cărare curbată, apoi, ca un vag indiciu, genele ei, nasul ei, o parte din umărul ei în tricoul galben.

Ea îi explică lui cum se face că ea poate fi de altundeva, și că a fost crescută într-un alt altundeva, dar cu toate astea pare ca și cum ar fi crescut aici.

Prespune multă muncă, spune ea. Un transplant real și subtilitate. E nevoie de un proces de educație completă ca să fii de altundeva în țara voastră în momentul de față.

Și dă-mi voie să te întreb, spune el. Nu sunt grosolan, însă pentru o persoană care trăiește ba ici, ba colo, uneori nici nu știe unde va dormi, tu ești atât de…

Cum? spune ea.

Curată, zice el.

Ah, face ea. Și asta presupune un transplant real și subtilitate.

Îi spune că mama lui are o mașină de spălat cu uscător în vestibulul din spate. Ce crede el că a făcut ea în toiul nopții, în fiecare noapte?

Apoi îi spune că a acceptat să stea de vorbă cu el atunci, în stația de autobuz, la început, fiindcă i-a plăcut curățenia din sufletul lui.

Eu am un suflet? spune el. Un suflet curat?

Orice lucru viu are un suflet, spune ea. Fără suflet, nu suntem nimic decât carne.

Chiar și, să zicem, gâzele și muștele-verzi, spune el. Au și ele suflet? Fiindcă dacă eu am un suflet, crede-mă, nu e curat, e mărunt, putred și cam de mărimea sufletului unei muște-verzi.

Mărimea sufletului unei muște-verzi, spune ea. Strălucitoare în armura ei. Ai văzut vreodată cu câtă încrâncenare încearcă o muscă-verde să iasă prin geamul unei ferestre?

Cred că tu ai putea vorbi despre orice, spune el. Nu există subiect pe care tu să nu îl faci interesant. Până și eu sunt interesant când vorbești despre mine.

Îi spune că a acceptat să vorbească în ziua aceea cu el în stația de autobuz și pentru că el părea pregătit să înfrunte orice lucru ar fi atins și orice lucru care l-ar fi atins.

Și-atunci m-am gândit în sinea mea, spune ea, mă întreb ce se va întâmpla dacă va încerca vreodată să mă înfrunte. Sau dacă eu l-aș înfrunta.

M-aș plia. Sunt o pradă ușoară. Sunt ca el, spune Art, arătând din cap spre figura lui Godfrey decupată din carton, lângă ușă.

L-ai cunoscut foarte puțin. Pe teatralul tău tată, spune ea.

L-am întâlnit de două ori în total, spune el. Când eram foarte mic. Ți-am mai spus, se depărțiseră. Erau prieteni, dar, în fine. El nu făcea parte din viața mea.

Și ridică din umeri.

Odată, după un spectacol în care a jucat, ne-am dus toți la cină împreună. Mi-amintesc totul foarte bine, aveam opt ani. Erau acolo dansatoare din corpul de balet, spectacolul a fost la un teatru din Wimbledon, Cinderella, el era una dintre surorile urâte. Era pasionant, fetele mă tot luau pe genunchii lor și făceau mare caz în jurul meu, asta țin minte. Țin minte asta mai bine decât îl țin minte pe el. Și în cealaltă dată, am fost fotografiați de un ziar care scria un articol despre el, a trebuit să pozăm în jurul unui pom de Crăciun ținând în brațe cadouri. Nu-mi amintesc că am făcut asta, însă avem decupajul din ziar pe undeva. Dacă mă gândesc la asta, îmi amintesc de decupajul din ziar, în loc de ceea ce s-a întâmplat în realitate.

Prin urmare, mă gândesc la el, și mă gândesc la cuvântul tată, și e ca și cum aș avea un spațiu gol decupat în mintea mea. Chiar îmi place chestia asta. Pot să umplu spațiul acela oricum vreau eu. Pot și să îl las gol.

Deși sunt și unele zile când e cumva ca atunci când motorul mașinii se oprește brusc, când pur și simplu nu mai funcționează, de parcă aș fi rămas fără bujii.

Dar îmi place stilul lui. Godfrey Gable. Îmi place să cred că semăn cu el în privința asta. Demnitate indiferent de mizeriile pe care alții le gândesc despre mine. Cel mai mult din ceea ce a făcut el mi-a plăcut campania publicitară pentru Branston. Avem reclamele fotografiate undeva, printre lucrurile lui, sunt probabil undeva, aici, în una dintre aceste cutii. E pozat cu un borcan în mână, privind cu expresia lui mucalită spre obiectivul aparatului de fotografiat, iar lângă capul lui scrie:

Nu sunt eu neapărat omul pentru care provocarea să însemne o delectare, ci mai degrabă un om pentru care delectarea înseamnă o provocare.

Nu prea înțeleg, spune Lux.

Ah, zice el. E destul de greu de explicat.

Ce este Branston? spune ea.

O firmă care face murături, spune el. Când ajungem înapoi la Londra, o să-ți aduc un borcan cu murături Branston și o să le mâncăm cu brânză și pâine

prăjită.

OK, zice ea. Depinde ce gust au. Și fiindcă tot sunt aici și e și el cu noi, tatăl tău din carton. Departe de mine ideea de a mă băga în sufletul tău când vine vorba despre chestiuni de familie. Și oricum nu toate adevărurile din viața noastră răzbesc întotdeauna la lumină prin pumnii strânși în care le ținem ascunse. Însă cred că într-o bună zi ar fi o idee bună. Ar trebui să discuți cu mama ta, despre tatăl tău.

Mi-e egal, spune Art.

Și dacă tot am pomenit de mama ta…, spune ea.

Și se ridică în picioare.

Cât e ceasul? spune ea. Am o întâlnire. Noi mâncăm seara, ea și eu. În plus, am de spălat și de uscat câteva lucruri.

Se rostogolește afară din așternuturi. Își trage o cizmă pe picior.

Dacă aș fi în locul tău, spune ea, aș mai rămâne aici, în casă, cu ea încă un pic, poate până la începutul noului an, și aș face cum am făcut eu. Te dai jos din pat și gătești ceva în toiul nopții. Ea va coborî în bucătărie și va mânca împreună cu tine, dacă faci asta.

N-ar accepta asta niciodată, spune el. M-ar goni de-acolo.

Lux se încalță și cu cealaltă cizmă.

Măcar stai de vorbă cu ea, spune ea. Vorbește cu ea.

N-avem nimic în comun, spune el.

Aveți totul în comun, spune Lux. Ea reprezintă istoria ta. Există cealaltă diferență dintre carne și oameni. Nu mă refer la o diferență între animale și oameni. Animalele știu cum să evolueze. Noi suntem mai înzestrați decât ele, avem șansa de a ști de unde am venit. A uita asta, a uita ceea ce ne-a plămădit, unde ne-ar putea duce, e ca și cum, nu știu. Ca și cum ai uita unde ți-e capul.

Se ridică în picioare.

Mă conving până și pe mine, spune ea.

El scutură din cap.

Nu pot să fac nimic pentru ea. Cum aș putea? Suntem rude.

Încearcă, zice ea.

Nu, spune el.

Ai putea oricum să încerci, spune ea.

Nu, zice el.

Ba ai putea, spune ea. Adică, având în vedere trecutul nostru. Amândoi am putea.

Ceva un pic mai sus decât penisul lui, ceva sus, în pieptul lui, se înalță.

Ha. Asta să fie, sufletul lui?

Oare am putea? spune el.

Închide ochii și deschide-i.

E în miez de vară acum.

Art străbate o Londră sumbră. Există o clădire care a ars în inima orașului.

Arată ca un miraj cumplit, o halucinație.

Dar este real.

Clădirea a luat foc de fapt din cauză că a fost renovată de mântuială, nefiind destinată unor locatari plini de bani.

Mulți oameni au murit.

Va urma o dezbatere în politică și în presă despre câți oameni au murit de fapt acolo, din cauză că nimeni nu poate ști exact câți oameni erau în clădire în acea noapte, având în vedere că era un loc în care trăiau o mulțime de oameni care se fereau să nu-i prindă „radarul“.

Radarul, se gândește Art. Invenția celui de-al Doilea Război Mondial pentru demascarea inamicilor invizibili.

Stând în picioare în zăpușeala din metrou, întâmplarea face să citească într-un ziar, peste umărul altui pasager, un articol despre o acțiune de strângere de fonduri, prin care se adunau mii de lire sterline, pentru a finanța o ambarcațiune care să intercepteze și să oprească bărcile de salvare trimise pe apă de pe coasta Italiei pentru a-i ajuta pe migranții aflați în suferință pe mare.

Citește din nou ceea ce tocmai a citit, ca să fie sigur că nu a citit greșit.

Natural?

Nenatural?

I se face rău de la stomac.

În timp ce citește articolul pentru a treia oară, despre niște oameni care dau bani pentru a periclita siguranța vieții altor oameni, țărmul apare legănându-se în vagonul metroului, doar o fracțiune de secundă.

Se conturează proeminent deasupra capetelor tuturor celor din vagon.

Iese din metrou.

Trece pe lângă British Library și vede imaginea lui Shakespeare afară pe un poster.

De aceea a ales Lux să trăiască aici, aici dintre toate locurile de pe pământ.

Precis au un Shakespeare în care să se poată uita în magazinul lor.

Intră și traversează curtea. Stă la coadă pentru controlul de securitate. Este percheziționat. Este de-a dreptul uimit cât de multă lumină este aici, înăuntru, și cât de prietenos, cât de deschis, cât de primitor pare totul. Vede biroul de recepție în fața lui. Vede oamenii din restaurant, oamenii stând și citind pe o bancă metalică aidoma sculpturii unei uriașe cărți deschise. Banca în formă de carte are o ghiulea mare legată de ea cu un lanț, ca și cum ar face parte integrantă din ea. În loc să se ducă la magazin, se miră în sinea lui când își dă seama că pașii îl poartă direct spre recepție, unde o întreabă pe femeia de la birou despre motivul pentru care există o ghiulea și un lanț la banca aceea în formă de carte. Este oare pentru ca nimeni să nu fure banca?

Ea îi spune că este pentru a simboliza faptul că nu e voie să furi o carte de la bibliotecă. În bibliotecile de odinioară, cărțile erau legate cu lanț de rafturile lor, spune ea, astfel încât să nu poată fi luate de-acolo de vreun individ și astfel încât să fie mereu acolo pentru folosul tuturor.

El îi mulțumește. O întreabă dacă n-ar putea să vorbească un minut cu expertul în Shakespeare de la British Library.

Femeia nu întreabă cine sau de ce. Nu îi spune că va trebui să solicite o întrevedere. Nu îi cere vreo dovadă a calității de membru, nimic de acest fel. Ridică receptorul telefonului și formează un număr de interior. Cine să spun că întreabă? zice ea în timp ce apasă pe butoane, și peste câteva momente persoana care vine la recepție să se întâlnească cu Art nu este un bărbat în vârstă, îmbrăcat în sacou de tweed, demodat sau ochelarist. Este o tânără zâmbitoare, de aceeași vârstă ori poate chiar mai tânără decât el.

A, noi nu avem așa ceva aici, spune ea când el îi explică. Nu face parte din colecția noastră. Dar știu volumul folio pe care l-ați descris. Este aproape în întregime autentic, o adevărată frumusețe. E într-adevăr excepțional. Amprenta acelei flori se întinde pe două dintre ultimele pagini din Cymbeline.

Cymbeline, spune el. Piesa despre otravă, dezordine, amărăciune, apoi echilibrul care revine. Minciunile date în vileag. Pierderile compensate.

Ea zâmbește.

Splendid spus, zice ea. Volumul folio despre care vorbiți cu amprenta trandafirului în el se află la Fisher Library din Toronto.

Vede, pe fața ei, cum lui îi cade fața și cum ea observă acest lucru.

Colecția noastră din operele lui Shakespeare este destul de interesantă și ea, deși, din păcate, nu am cum să vă aduc un trandafir presat, spune ea.

Îi mulțumește. Se duce la magazinul Bibliotecii ca să vadă dacă nu au un Cymbeline. Găsește o ediție Penguin pe unul dintre rafturile cu Shakespeare. Pe copertă se vede un bărbat în costum de epocă pășind afară dintr-un cufăr sau dintr-o ladă.

Deschide cartea la întâmplare. În aer suav învăluit. O, e bine.

Îi zbârnâie telefonul. Este un mesaj de la Iris, din Grecia.

Dragă nepoate am vrut să-ți spun înainte să plec mama ta s-a mutat în bucătăria casei și toate celelalte camere sunt pline de molii și păianjeni ca în Marile Speranțe, x Ire.

Urmează aproape imediat un mesaj de la mama lui, din Cornwall.

Dragă Arthur cere-i te rog mătușii tale să se abțină de a mai citi și comenta corespondența mea privată de la tine; este o violare grosolană a intimității atât în ceea ce mă privește pe mine, cât și pe tine. De asemenea am rugămintea să o rogi să confirme când plănuiește să vină să stea în Cornwall, fiindcă eu trebuie să-mi sortez însemnările din jurnalul de la sfârșitul verii și nu pot plănui nici un fel de mișcare personală atât timp cât mătușa ta este în străinătate salvând omenirea (din nou) și rămânând necomunicativă apropo de data întoarcerii ei aici.

Și-a luat obiceiul de a născoci o temă conceptuală sau metafizică despre care să le întrebe pe amândouă cam în fiecare săptămână. Copiază textul de la una la cealaltă în tot ceea ce le trimite. Chestia asta le înfurie. Bun. Sunt amândouă din generația căreia îi place înfurierea, iar furia le ține în legătură una cu cealaltă, dar și cu el în același timp. Este dificil uneori, totuși, să găsească despre ce să le întrebe. De aceea câteodată le întreabă despre ceea

ce își imaginează că le-ar putea întreba poate altcineva. A născocit săptămâna trecută o întrebare reușită à la Charlotte.

Salut, sunt eu, fiul și nepotul. Am o întrebare pentru voi. Care este deosebirea dintre politică și artă?

Mama lui îi răspunde doar lui: Dragă Arthur, Politica și Arta sunt două lucruri diametral opuse. Cum spunea cândva un poet foarte bun, noi detestăm poezia care are o intenție concretă asupra noastră. E pesemne John Keats; mama lui a citit tot ceea ce a scris vreodată John Keats, ba s-a dus chiar și în Italia special ca să vadă mormântul lui. Un spațiu cu iarbă atât de îngust în care să încapă un spirit atât de puternic, a spus ea când a venit înapoi.

A copiat acest mesaj și l-a trimis lui Iris.

Iris a răspuns zicând că John Keats era o anomalie, nu tu Eton, nu tu Harrow sau Oxbridge pentru el, și că de aceea orice cuvânt pe care Keats l-a scris și a reușit să îl publice era, desigur, al naibii de politizat. Diferența, dragă nepoate, este mai degrabă între artist și politician – dușmani neîmpăcați fiindcă știu amândoi că întotdeauna ceea ce este OMENESC va ieși la suprafață în artă indiferent de politica ei, și invers, ceea ce este OMENESC va trebui să lipsească sau să fie reprimat în orice politică, indiferent de arta ei, x Ire.

A copiat acest text și i l-a trimis mamei lui. Mama lui i-a răspuns doar lui: Dragă Arthur, te rog, încetează să îi mai arăți mesajele mele private mătușii tale, și dragă Iris, întrucât știu că el va copia acest text și ți-l va trimite și ție, știi cumva deja data de întoarcere?

Ceea ce este omenesc va ieși întotdeauna la suprafață.

Astăzi, când ajunge acasă, stă afară, în fața ușii de la intrarea în apartament, în capul scărilor, în spatele ieșirii de incendiu, și compune o întrebare pe care el, personal, ar vrea să i-o poată pune lui Lux.

Știe că indiferent ce ar da ea ca răspuns ar fi edificator.

Salut, sunt eu, fiul și nepotul. Cum se poate explica sau ce este în noi, în firea noastră, încât niște oameni să dorească să dea bani cu intenția clară de a face ca altor oameni nu doar să le fie greu să trăiască, ci chiar, literal, să nu fie salvați de la moarte?

Trimite textul cu un link la articolul pe care l-a citit peste umărul pasagerului în metrou. Pe urmă intră în casă, se așază pe pat și îi trimite un mesaj Charlottei, cu citatul aer suav pentru eventualitatea în care ar fi util la un Art în natură.

Art în natură este acum un blog scris în colaborare de către un grup de autori.

(El a fost rugat să scrie Iulie.)

Navighează un pic pe internet.

Citește, pe același site pe care se află informația despre cei care dau bani ca să le facă rău oamenilor din Mediterana, un articol despre cum un lanț de magazine urmează să pună în vânzare un serviciu de ceai care va raporta companiei care îl vinde, prin intermediul unei aplicații, date despre cum se comportă de-a lungul timpului în casele oamenilor care îl cumpără sau îl dețin, ce se sparge și când, ce se uzează cel mai mult și ce este abandonat în cutie sau în bufet.

Asta îi amintește de ea din nou.

Lux.

Cum poate cineva să dispară cu desăvârșire într-un asemenea veac când totul e urmărit și cunoscut negreșit?

Atunci îi vine ideea să caute pe internet biblioteca despre care i-a povestit femeia de la British Library, în Canada.

Fissure?

Fisher.

Caută printre imaginile online o anumită imagine. Este foarte greu să găsească ceva, dar până la urmă găsește.

Cel puțin, așa crede. Se uită la fotografia unei pagini vechi pe ecranul lui.

Asta e oare? Asta e floarea?

Urma aceasta cumva mânjită?

Fantoma unei flori, cu asta seamănă mai degrabă. Cine știe cine a presat-o în carte, cine știe când? E acolo.

Forma lăsată de bobocul de floare aduce cumva și cu fantoma unei flăcări, umbra unei flăcărui constante.

O mărește pe ecranul laptopului, ca să o poată vedea mai clar.

Se uită la ea cât mai de aproape cu putință.

Este fantoma unei flori care nu s-a deschis încă pe tulpina ei, lucrul aievea a pierit de mult, dar uite, încă acolo, amprenta vieții acelui lucru alungindu-se peste cuvintele de pe pagină pentru ochii întregii lumi, ca o cărare ce duce la vârful aprins al unei lumânări.

Aluzie la argumentum ad lapidem („apelul la piatră“), prin care dr. Samuel Johnson (1709-1784), autor, printre altele, al Dictionary of the English Language, a încercat să demonstreze netemeinicia imaterialismului susținut de episcopul George Berkeley

În limba engleză, „gaură de șoarece“

Referire la filmul Reach for the Sky (1956), în care actorul britanic Kenneth Moore (1914-1982) interpretează rolul lui Douglas Bader, celebrul pilot RAF din al Doilea Război Mondial

Museum of the Moving Image

În limba engleză: „bani nu tăieri“

În limba engleză: „fără impozit forfetar“

Iulie:

este o zi caldă, la începutul lunii. Un președinte american ține un discurs la Washington, la un miting pentru sărbătorirea veteranilor de război. Mitingul se numește „Celebrate Freedom Rally“.

Oamenii în mulțimea din spatele lui și din fața lui flutură steaguri și scandează inițialele numelui țării de pe pământ în care trăiesc ei.

Benjamin Franklin le-a reamintit colegilor lui la Convenția Constituțională să înceapă prin a-și pleaca frunțile în rugăciune, spune el. Eu vă reamintesc că noi vom începe prin a spune Crăciun fericit din nou.

Apoi vorbește despre cuvintele care sunt scrise pe banii americani, ca și cum banii înșiși ar fi rugăciunea.

Acum este o zi caldă, spre sfârșitul lunii. Același președinte american îi încurajează pe Cercetașii din America, adunați la National Scout Jamboree în Virginia de Vest, în 2017, să îl huiduie pe ultimul președinte și să huiduie numele oponentului lui în alegerile de anul trecut.

Și apropo, sub administrația Trump, zice el, veți spune Crăciun fericit din nou când mergeți la cumpărături, credeți-mă. Crăciun fericit. Lumea a ajuns să minimalizeze această frumoasă urare. Veți spune Crăciun fericit din nou, oameni buni.

În mijlocul verii este iarnă. White Christmas. Doamne-ajută, pe fiecare dintre noi.

Art în natură.

O serie de cărți și materiale despre Greenham Common și protestul din Marea Britanie în secolul XX au fost de ajutor în scrierea acestei cărți, în special textele de Caroline Blackwood și Ann Pettitt. O sursă de inspirație esențială a fost Rage Against the Dying (1980) de Elizabeth Sigmund.

Un uriaș mulțumesc pentru Sophie Bowness și drepturile de autor ale Barbarei Hepworth, precum și pentru Eleanor Clayton.

Vă mulțumesc, Andrew și Tracy, la fel și tuturor de la agenția literară Wylie.

Mulțumesc, Simon.

Mulțumesc, Lesley.

Mulțumesc, Caroline, Sarah, Hermione, Ellie și tuturor de la Hamish Hamilton.

Mulțumesc, Kate Thomson.

Mulțumesc, Lucy H.

Mulțumesc, Mary.

Mulțumesc, Xandra.

Mulțumesc, Sarah.

Table of Contents

Cover Page
Iarna
1
2
3

Table of Contents

Cover Page
Iarna
1
2
3